

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARASTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK SANATI ANABİLİM DALI

ÇELİK GÜLERSOY'UN HAYATI, ESERLERİ,
TÜRK KÜLTÜR SANATINA YAPTIĞI KATKILAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

N. Özlem ÇUHADAR

İSTANBUL 2005

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARASTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK SANATI ANABİLİM DALI

ÇELİK GÜLERSOY'UN HAYATI, ESERLERİ,
TÜRK KÜLTÜR SANATINA YAPTIĞI KATKILAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

N. Özlem ÇUHADAR

TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Tayfun AKKAYA

İSTANBUL 2005

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Nuriye Özlem Çuhadar " Çelik Gülersoy'un Hayatı, Eserleri, Türk Kültür ve Sanat'ına katkıları" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Sanatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Tayfun Akkaya
Üniversitesi Marmara

İmza

Üye : Prof.Dr. Ayla Ersoy
Üniversitesi Marmara

Üye : Prof.Dr. Engin Beksaç
Üniversitesi Trakya

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ...14.../07.../ 2005 tarih ve ...5... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emine Gürsoy NASKALI
Müdür

ÖNSÖZ

Ülkemizde eksikliği hissedilen konulardan birisi de, hakkında biyografi çalışmaları ve araştırma yapılabilir bir çok değerimiz bulunmasına rağmen, bu konuda yeterli çalışmaların yapılmamasıdır. Yazdıkları, onardığı ve restore ettiği sayısız eserle türk sanatı'na bir çok katkıda bulunan ve tüm çalışmalarını halkla paylasan çelik gülersoy'da, tartışmasız bu değerlerimizden biridir. Bu nedenle tez konusu olarak, çelik gülersoy'un hayatı, eserleri ve türk kültür sanatı'na yaptığı katkılar seçilmiştir. Böylelikle, bu tez sayesinde, toplumumuzda değerlerimize karşı olan duyarsızlığın, bir miktar da olsa telafi edilebileceği düşünülmektedir.

Çelik gülersoy'un eserleri ve kendisi hakkında yaptığım bu tez çalışması, mimarlık ve restorasyon eğitimi almış bir kişi olarak, benim hem mesleki hem de kişisel gelişmemde büyük katkı sağlamıştır.

Belirtilmesi gereken bir husus da, bu tezin özgün format, değerlendirme ve yorumlama bakımından bir öncü olması ve kapsadığı konu gereği eksikliklerinin bulunabileceğidir. Bu son derece doğaldır. Bunun da en büyük sebebi, yapılan çalışmaların genelde değerlerimizi yitirdikten sonra gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu çalışma şimdi değil de, çelik gülersoy hayatı boyunca yapılmış olabilseydi, birinci ağızdan alabileceğimiz bilgiler sayesinde, bu tür eksikliklerin büyük bir bölümü ortadan kaldırılabilirdi. Bu tip “biyografi – bibliyografi” çalışmalarının toplumumuza mal edilerek, sürdürülmesi gerekmektedir.

Bu tez çalışması sürecinde, ç. Gülersoy'un eserlerini, hakkında çıkan makalelerini okumak, eserlerini yerinde incelemek ve yakınlarıyla röportajlar gerçekleştirmek sonucunda, derinlemesine araştırma yapmak, kendi mesleki gelişmem açısından son derece önemli katkılar sağlamış ve beni çok mutlu etmiştir.

Çelik gülersoy'un biyografisi ile türk kültür ve sanatı'na yönelik hizmetlerinin yer aldığı bu tez kapsamında, öncelikle konu seçiminden başlayarak, tezin her aşamasında desteğini esirgemeyen, bu bağlamda kişisel ve mesleki gelişmemde ilerleme kaydetmemi sağlayan, tez danışmanım prof. Dr. Tayfun Akkaya'ya,

Çelik Gülersoy'un yazdığı eserlerin temininde yardımlarını esirgemeyen Turing ve Otomobil Kurumu Genel Müdürlerinden Ferit EPIKMEN ve Ç.Gülersoy'un sekreteri Feriha KARAKAS'a,

Röportajlarla katkıda bulunan Prof Dr. Semavi EYICE, Doç Dr. Sümer ATASOY, Dr. Arhan APAK'a,

Tercümelemleri ile katkıda bulunan Dr. Akkan SUVER'e,

Kaynakça temininde katkıda bulunan Milliyet Gazetesi Arşiv Müdürü Bülent AGAOGLU'na,

Teknik desteklerini esirgemeyen oda arkadaşlarım, Aras. Gör. Ayça AK, Aysun ALTIKARDES ve Zühal POLAT’a,

Yüksek Lisans’a başladığım günden itibaren, her türlü manevi desteği veren esim Senol ÇUHADAR’a

Tesekkürlerimi sunarım.

Haziran - 2005

Özlem ÇUHADAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
KISALTM A CETVELİ.....	VII
RESİM LİSTESİ.....	VIII
BÖLÜM 1.GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2. ÇELİK GÜLERSOY'UN HAYATI VE KİSİLİĞİ.....	2
2.1. Hayatı.....	2
2.1.1. Ailesi.....	3
2.1.2. Yasamı.....	3
2.1.3. Mal Varlığı.....	16
2.1.4. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.....	17
2.1.5. Özgeçmisi.....	23
2.2. Kısılığı.....	31
2.2.1. Annesine Olan Asiri Düşkünlüğü.....	31
2.2.2. Okul Yılları.....	33
2.2.3.Resid Safvet Atabinen.....	33
2.2.4.Avrupa Gezileri.....	35
2.2.5. Röportajlar.....	36
2.2.5.1. Semavi Eyice.....	36
2.2.5.2. Arhan Apak.....	38
2.2.5.3. Sümer Atasoy.....	40
2.2.5.4. Ferit Epikmen.....	43
BÖLÜM 3. YASADIĞI DÖNEMİN KÜLTÜR VE SANAT ORTAMI.....	45

BÖLÜM 4. ESERLERİ VE TÜRK KÜLTÜR SANATI'NA YAPTIGI	
KATKILAR.....	56
4.1. Gerçekleştirdiği Hizmetler.....	56
4.1.1. Türk Kültür ve Sanati Alanında Gerçekleştirdiği Hizmetler..	56
4.1.2. Turizm Alanında Gerçekleştirdiği Hizmetler.....	102
4.2. Yazdıkları.....	103
4.2.1. Türk Kültür ve Sanati ile İlgili Yayınları.....	103
4.2.2. Turizm ile İlgili Yayınları.....	151
4.2.3. Hukuk ile İlgili Yayınları.....	152
4.2.4. Diğer Konular ile İlgili Yayınları.....	153
4.3. Aldığı Ödüller.....	154
 BÖLÜM 5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	 157

EKLER

KAYNAKÇA

ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

ÇELİK GÜLERSOY'UN HAYATI, ESERLERİ, ve TÜRK KÜLTÜR SANATI'NA YAPTIĞI KATKILARI

Çelik Gülersoy'un biyografisinin yer aldığı tez kapsamında, özetle hayatı, kişiliği ile Türk Kültür ve Sanatı'na yaptığı sayısız hizmetleri incelenmiştir.

Giris bölümünde, tezin özeti, amacı ile kullanılan yöntemler kısaca belirtilmiştir.

II. Bölümde, Çelik Gülersoy'un hayatı ve kişiliği konu alınırken, ailesi, çocukluğu, eğitimi, Genel Müdür olarak Türk Kültür ve Sanatı'na sayısız hizmetler verdiği Turing Kurumu ile mal varlığı incelenmiştir.

Çelik Gülersoy'un çok yönlü kişiliği üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, kişiliğine etki eden faktörler bir bir ele alınarak, annesi Münevver hanım ile R. Safvet Atabinen'e ayrıca yer verilmiştir. Onun gelişimine katkı sağlayan çevresi üzerinde durulmuştur. Kisiğini ve eserlerini değerlendirebilmek için akademisyenler ile onu yakından tanıyan dostları ve çalışma arkadaşlarıyla röportajlar yapılmıştır.

III. Bölümde, Çelik Gülersoy'un hizmetlerini daha iyi algılayabilmek amacıyla, eserlerini verdiği 1970 – 2000 yıllarındaki Türkiye'nin kültür ve sanat ortamı üzerinde durulmuştur.

IV. Bölümde, Türk Kültür ve Sanatı'na yapmış olduğu hizmetler, yayınları ve gerçekleştirdiği onarım, restorasyon projeleri olarak iki grupta incelenmiştir. Yaptığı tüm hizmetler, dönemin kendine özgü şartları içinde değerlendirilmiştir. Gerçekleştirdiği çalışmalarla, bir çok yerli yabancı kuruluş tarafından ve özellikle Fransız Hükümeti'nin şeref nisanı ile ödüllendirilen Çelik Gülersoy'a, yöneltilen eleştiriler de bu bölümde yer almıştır.

Tezin son bölümünde ise konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Haziran 2005

Özlem ÇUHADAR

ABSTRACT

THE LIFE AND WORKS OF ÇELİK GÜLERSOY

and

HIS ASISTANCE TO TURKISH CULTURE AND ART

The thesis, in which there is the bibliography of Çelik Gülersoy, includes his life, his personality, and his assistance to Turkish culture and art, as a summary.

In the introduction, the summary of the thesis, the aims and the methods are explained briefly.

In the second section, there is the life of Çelik Gülersoy, his family, his childhood, his education, the Turing Institution, in which he gave assistance to Turkish culture and art as a General Manager, and his estate.

The various aspects of personality of Çelik Gülersoy is explained. In this context, the factors that affect his personality, his mother Münevver and R. Safved Atabinen are considered. In addition, the environment that affects him is also included. There are also feature reports with academicians, his friends, and his colleagues.

In the third section, Turkish Cultural and Art ambience have been emphasized between the 1970 to 2000 when he created his works in to perceive the serves of Çelik Gülersoy.

In the fourth section, his assistance to the Turkish culture and art, his publications, and his restoration projects are examined in two groups. All of his assistance are evaluated in the conditions particular of that period. Çelik Gülersoy is awarded by Medal of Honor by the French Government. Native and foreign institutions also awarded him. The criticisms to his studies are also included in this section.

In the last section of the thesis, a general evaluation is made.

June -2005

Özlem ÇUHADAR

KISALTMA CETVELI

Bkz.	: Bakiniz
C.	: cilt
Ç. G. albümü	: Çelik Gülersoy Albümü 1930-2001 , İstanbul, Çelik Gülersoy Vakfi
Ç.G. anısına	: Çelik Gülersoy (Çelik Gülersoy anısına) , İstanbul, TTOK Yayinlari, Mart 2004
Kirk Yil Olmus	: Çelik Gülersoy, Kirk Yil Olmus , İstanbul, İstanbul Kitapligi, 1989
Kurum	: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
MSB	: Milli Savunma Bakanligi
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
s.	: sayfa
S.	: sayi
TSKB	: Türk Sinai ve Kalkinma Bankasi
TİB	: Türkiye İs Bankasi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TTOK	: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
TTOK Belleteni	: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni
Turing	: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
Türkiye'ye Bir Isik'ti	: Türkiye'ye Bir Isik'ti Turing 1977 – 1993 , İstanbul, TTOK
Yildiz ve Emirgan PK	: Çelik Gülersoy, Yildiz ve Emirgan Parklari ve Köskleri , İstanbul, TTOK,1980

RESİM LİSTESİ

Resim 1	:	Çelik Gülersoy
Resim 2	:	Anne Münevver Hanim
Resim 3	:	Baba Akif Bey
Resim 4	:	Çelik Gülersoy 5 yasinda
Resim 5	:	Münevver Hanim'in esini kaybettiği hafta, 1935
Resim 6	:	Çelik Gülersoy
Resim 7	:	Çelik Gülersoy ve annesi
Resim 8	:	Resid Safvet Atabinen
Resim 9	:	Ayrılık Çesmesi
Resim 10	:	a) Malta Köskü'nün onarım öncesi hali b) Malta Köskü'nün onarım sonrası hali.
Resim 11	:	Yesil Sera
Resim 12	:	Solda: Beyaz Kösk'ün arka cephesi 1982 sonu Sagda: Onarım sonrası durumu
Resim 13	:	Yesil Ev'in onarım öncesi hali, 1982
Resim 14	:	Yesil Ev'in onarım sonrası hali
Resim 15	:	Hidiv Kasrı
Resim 16	:	Sogukçesme Sokagi'nin onarım öncesi hali, 1982
Resim 17	:	Sogukçesme Sokagi'nin onarım sonrası hali, 1987
Resim 18	:	Roma Sarnici'nin onarım öncesi hali, 1984
Resim 19	:	Roma Sarnici'nin onarım sonrası hali, 1988
Resim 20	:	Kariye Oteli, 1989
Resim 21	:	Istanbul Kitapligi, 1990
Resim 22	:	Fenerbahçesi'nin onarım öncesi hali, 1980 sonu
Resim 23	:	Fenerbahçesi'nin onarım sonrası hali, 1990 yazı
Resim 24	:	1982 yili 68/347 sayili TTOK Belleteni iç kapagi
Resim 25	:	Üstte: Fransız Cumhurbaskani Nisani, 1980 Altta: Solda Vali N. Ayaz, Kültür Bakani T. Koraltan tarafından verilen Kültür Plaketi, 1980

BÖLÜM 1.GIRIS

Çelik Gülersoy'un ağırlıklı olarak eserlerini verdiği 1970 ve 1980'leri kapsayan dönem, Türkiye açısından ilginç bir dönemdir. Çünkü 70'lerdeki ideolojik kavgalar, kırsal kesimden kente göç ve 80'lerin başında yaşanan askeri darbe ile arkasından uygulanan liberal ekonomik düzenin tüm tesirleri bu dönemi ve ileri yılları derinden etkilemiştir.

Bu tezin amacı, Çelik Gülersoy'un kültürel, sanatsal, tarihi eserlerin korunması ve halkın günlük yaşamına, yeni fonksiyonlar vererek sunduğu çalışmalarını incelemektir. Ayrıca bu çalışmalarını yukarıda kısaca bahsedilen olumlu – olumsuz bir çok faktörün etkilediği Türkiye ortamında gerçekleştirmiş olduğuna dikkat çekmektir.

Aslında mimarlık, restorasyon, görsel sanatlar, edebiyat ve tarih konularında eğitimi olmayan Çelik Gülersoy (hukuk eğitimi almıştır) tamamen kişisel zevkleri, azmi, çocukluktan bu yana beslendiği ortam ve kişilerin (özellikle R. Safvet Atabinen'in) etkisiyle, yaşadığı ve ardından gelecek dönemlere kalıcı bir iz bırakmıştır.

Bu güne kadar Çelik Gülersoy'un kazandıkları hakkında geniş ve müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Bu tez, bu boşluğu doldurmak amacıyla yazılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmayı yaparken kullanılan yöntemlerin başında, Çelik Gülersoy'un yayınladığı kitaplar, makaleler, albüm vb. gibi nesnelerin tamamının incelenmesi gelmektedir. Ulaşılan kaynaklardan, ailesi, çocukluğu, eğitimi ve yaptığı çalışmalar hakkında bilgiler edinilmiştir. Kişiliği ve yaptığı hizmetleri değerlendirebilmek için, konuyla ilgili akademisyen kişilerle, kendisini yakından tanıyan dostları ve birlikte mesai harcadığı arkadaşları ile röportajlar yapılmıştır.

Tezde, Çelik Gülersoy'un hizmetleriyle ilgili olarak, çeşitli kişilerin bilimsel çerçeve içinde yaptıkları eleştirilere de yer verilmiş ve bunlar objektif bir gözle değerlendirilmiştir. Ayrıca yasami boyunca aldığı ödüllere de değinilmiştir.

Türk Kültür ve Sanatı'na yaptığı katkılar, yazdıkları ve gerçekleştirdiği onarım, restorasyon projeleri olarak iki grupta incelenmiştir. Tüm bu incelemeler neticesinde, tezin sonunda genel bir değerlendirme yapılmıştır.

BÖLÜM 2. ÇELİK GÜLERSOY’UN HAYATI ve KISILIGI

Bu bölümde Çelik Gülersoy’un ailesi, eğitimi, askerligi, çalışma hayati ve özet seklinde, kronolojik sirayla özgeçmisi yer almaktadır. Hayati kısmında, Tez’e konu olan tüm hizmetlerini gerçekleştirdigi Turing Otomobil Kurumu’na özel bir yer verilmiştir.

Resim 1

2.1. Hayati

Çelik Ugur (nüfus kaydında Uygur olarak yer almaktadır) Gülersoy, 23. Eylül. 1930 yılında jandarma kumandani olan babasının “Sark Hizmet”i geregi bulunduğu Hakkari’de dünyaya gelmiştir.¹(bkz. ek1)

¹ Ç.G. anisina , s.8

2.1.1. Ailesi

Çelik Gülersoy'un babası Akif Bey, aslen Ünyeli olup, yüzyıllar boyu kadi, din adamları ve son dönemlerde de milletvekilleri yetistiren "Müftizadeler" ailesine mensuptur. Akif Bey, babası Abdülhamit Efendi (Ç. Gülersoy'un dedesi) genç yasta vefat edince, küçük yasta yetim kalmıştır. Abdülhamit Efendi'nin dul esi yine Ünye'nin köklü bir ailesi olan Kavuncu'lardan birisi ile evlenmiş ve oğlu Akif Bey askeri okula yazdırılarak evden uzaklaştırılmıştır. Böylelikle Müftizadeler Ailesi ilk defa bir askeri üye kazanmış olur. Yakisikli bir subay olan Akif Bey (18) erken yasta evlenmeye kalkınca, görücü usulü ile kendisinden epey yaşlı Gürcü bir hanımla bas göz edilmiştir. Ancak gerdek gecesi esinin peçesini açan Akif Bey, (bütün mali mülkünü bırakarak) bir daha geri dönmek üzere Ünye'den kaçmıştır.²

Gülersoy'un annesi Münevver Hanım ise Erzurumludur. Annesinin dedesi paralarını yiyip tüketmiş bir mirasyedi olup, sık iskarpınler giymesinden dolayı "Gicir Ahmet Bey" diye tanınmaktadır. Babası Kamil Aga ise Erzurum'un Tavuskar Köyü'nden bir kolagasidir. Münevver Hanım babasının görev gereği bulunduğu Kigi'da doğmuştur. Aile, Anadolu'da görev yaptığı sırada Akif Bey'le tanışmıştır.

Akif Bey, önce Çelik Bey'in teyzesi ile evlenir. Ancak teyzenin çok genç yasta ölmesinden dolayı geride kalan iki küçük çocuğun, üvey anne elinde büyütülmemesi gerekçesiyle, Akif Bey bu sefer baldızı Münevver Hanım'la evlenmek ister. Münevver Hanım baba gibi sevdiği enistesesi ile evlenmeyi istemese de, ailesinin ısrarıyla 1920 yılında Sinop'ta evlendirilir.

2.1.2. Yasamı

1920 yılında Münevver hanım'la (bkz. resim 2) evlenen Akif Bey(bkz. resim 3), Kidemli Yüzbaşı rütbesiyle esi ve çocuklarını da yanına alarak 1927 yılında Sinop'tan Hakkari'ye gelmiştir. Bulundukları yerin o zamanki adı Çölemerik olup, kus uçmaz kervan geçmez bir yerdir. Çelik Gülersoy burada babasının üç yıllık hizmetinin sonlarına doğru 23. Eylül. 1930 yılında dünyaya gelmiştir. Bebek Çelik, daha on bes günlükken babasının emekli olması nedeni ile katir sirtında yolculuğa çıkmış, aile 1933 yılına kadar

² Kirk Yıl Olmuş, s.8-43

Akif Bey'in daha önce görev yaptığı ve tanıdıklarının da bulunduğu Malatya ile Elazığ'da kalmıştır. Babası bir ara Elazığ'da Belediye Başkan Yardımcılığı görevinde bulunur. Akif Bey daha sonra anne bir baba ayrı olan kardeşi Ali Rıza Bey'in yanında kalan annesine yakın olmak için, ailesiyle İstanbul'un Fatih semtine gelmiştir. Akif Bey'in annesi, ikinci esi de ölünce üç oğluyla İstanbul'a yerleşmiştir.

Resim 2

Resim 3

Ogullarından biri hakim olarak Anadolu'ya gitmiş, diğeri maliyeci olmuş ve İstanbul'da ayrı bir evde, yaşamını sürdürmüştür. Üçüncü oğul ise Akif Bey'in de katkıları ile Harb-i Umumi'den satın alınan üç katlı konakta annesi ile oturmaktadır. Hukuk ve tarih öğrenimi gören Amca Ali Rıza Bey, Darrüssafaka ve Saint Micheal Lisesi'nde tarih öğretmenliği yapmaktadır. Fatih'teki konakta annesi ile yalnız yaşamakta olan amcanın hayatta iki tutkusu vardır: Çay ve konagin bahçesinde büyüttüğü çiçekleri. Özellikle siyah gül üretmekle övmektedir. Amca'nın aynı zamanda sesi de çok güzel olup, Atatürk'ün istegi üzerine Türkçe ezanı formüle etmiş ve Dolmabahçe Sarayı'nda okumuştur.

“Tanrı uludur, tanrı uludur.

Tanrı'dan başka yoktur, tapacak”

Emekli olan Akif Bey yalnızca aile muhabbetinden değil, gençliğinde gelip begendiği, İstanbul'a olan özleminden de bu şehre gelmektedir.

Aile 1933 yılının 29 Ekiminde, yani Cumhuriyetin onuncu yılı kutlama senlikleri sırasında İstanbul'a gelmiştir.³ Önce Kariye'ye yerleşmişlerdir. Babasını kendi ifadesi ile “Amcası gibi bir fikir ve sanat adamı değil, bir aksiyon adamı” olarak tanıtır. Osmanlı'ya

³Ç.G. anısına, s.8-9

degil Cumhuriyete bagli bir komutan olarak belirttigi babasi bu semte alisamamis ve Kariye’de bir yil kadar oturduktan sonra, daha saglikli ve havadar olan Besiktas Yildiz’a tasinilmistir. Ev, Yenimahalle Posta Caddesi’nde yer alan ve 20 numarali bir Ermeni Yapisi’dir. Üç katli olan evin ilk iki katina Akif Bey ailesi yerlesmis, üçüncü katinda ise bugünkü adıyla Tekel Binası’nda görevli bir mühendis ailesi ile yaşamaktadır.

Çelik Bey alfabeyi dört yasindayken bu evde ablasından öğrenip, okumayı yazmayı sökmüştür. 1935 yılında Posta Cadde’sindeki bu evden, kirasinin fazla olması gerekçesiyle tasinirlar. Yeni evleri Ihlamur’a daha yakin bir sokakta, Abdülhamit Dönemi ünlü Serasker Riza Pasa’nin büyük konagin yamacinda bulunan dört adet sıra evden biridir. Ev iki katli tas bir yapı olup, bodrum katta mutfak, giris katinda yemek ve oturma odasi, üst katinda da üç küçük yatak odasi bulunmaktadır. Aile o dönemlerde Anadolu’daki yaşam rahatligini, refah düzeyini saglamakta zorlanmakta ve para darligi çekmektedir. Bu sikintilar aile reisi olan Akif Bey’in, bir gece mide kanamasi geçirmesine ve Kasimpasa Hastanesi’ne yatmasina neden olacaktir. Bu Akif Bey’in evden son çıkisi olacak , 20.Kasim.1935’te (henüz Ç. Gülersoy daha bes yasinda iken) (bkz. resim 4) geride dul bir kadın (bkz. resim 5) ve dört yetim çocuk birakarak bu dünyadan ayrilacaktir. ⁴

Resim 4

Resim 5

Çelik Gülersoy’un anlatimina göre “o zamanki inanislar dogrultusunda evin ugru getirmedigine” inanan aile, 1936 yılında yine ilk oturduklari Yildiz Posta Caddesi’nin biraz yukarisinda bulunan bir konagin giris katina tasinirlar. Bu ev de yine Abdülhamid

⁴ Kirk Yil Olmus,s.36, 39

döneminden kalma olup, sarayın göz doktoru Sait Pasa'ya aittir. Bu büyük evin arkası o zamanlar bombos, kocaman bahçesi ise üç katli setten oluşmaktadır. Bahçe Yıldız Sarayı ile cami'ye ve bugünkü bulvar olmadığından, Yıldız'a çıkan eski yola bakmaktadır. Evin üst katından ise Üsküdar, Boğaziçi'nin başlangıcı, Kız Kulesi ve Topkapı Sarayı görülmektedir. Küçük Çelik 6 yaşından 12 yaşına kadar bu evde oturmuştur.

Gülersoy'un çocukluk yıllarını kapsayan 1930 ve 1940'li yıllar bombos, ıssız ve yemyesil bir alem içerisinde geçmiştir. Sabahdan akşama kadar konak ve bahçesinde oyunlar oynamakta, akşam olunca da herkesi bir ciddiyet, hüznün ve romantizm sarmaktadır. Gülersoy o günlere ait anılarını anlatırken, "Tertemiz giyiniyoruz. Pavyonun ön parmaklığını örten yaseminlerden beyaz çiçekleri, özenle ezmeden avuçlarıma doldurup, çamların yeşil iğneli dalcıklarına takıyor ve nefti üstünde beyazlar titresen böyle buketler yapıp, hayran olduğum ablama sunuyorum"⁵ diyerek yaşadıkları bu özel güzelliği dile getirmiştir.

Çelik Gülersoy, ilkokula, 1937 yılında, Yıldızposta Caddesi'nde oturdukları evde, ilk adı "Sems-ül Mekatip" yani "Okullar Güneşi" olan okulda başlamıştır. Gülersoy'un ifadesine göre, bu günün koşullarında "lüks" olarak tanımlanacak şekilde eğitim veren ve ilkokul düzeyinde toplam 50 öğrenci bulunduran okulda (bu sayı günümüzde sınıf mevcudu), tiyatrolar sahneye konulmakta, jimnastik salonunda jimnastik yapılmakta ve bahçesinde tarım dersleri verilmektedir. Paralı olan bu okulda, sanat okulu mezunu olan ablası, çok düşük maaşla dikis hocalığı yapmakta, buna karşılık Çelik parasız olarak okumaktadır.

Gülersoy, daha ilk okul yıllarında, edebiyata ve tarihe merak sarmakta ağabeyinin tarih kitaplarını zevkle okumaktadır.

Gülersoy'u bu yıllarda derinden etkileyen acı bir olay ise, babasının ölümünden sonra Onun yerine koyduğu ve yasami boyunca ilkelerinden hiç taviz vermeyeceği Ata'sini kaybetmiş olmasıdır.

1941 yılında Okullar Güneşi'nin müdürünün (aynı zamanda patronunun) bir kız öğrenci ile gönül macerasının olması ve bu gerekçe sebebi ile okulun kapatılmasından sonra Gülersoy, "Maarif Mektebi 50. İlkokulu"nda eğitimine devam etmiştir.

⁵ Ç.G. anısına, s.43, 46

İlk okul dönemi sırasında (1941 yılında) zafiyet teshisiyle, o zamanki adı Etfal Hastahane'si olan, simdiki Sisli Çocuk Hastanesi'nde kısa bir süre tedavi görmüştür.

Gülersoy'un ilk okuldan mezun olduğu yıllar, Türkiye ve İstanbul için zor bir dönemdir. Kendi deyimi ile "...hem Türkiye ekonomisi, hem de İstanbul'da hayat, yeni bir döneme giriyor sayılabılırdi. Atatürk'ün temsil ettiği mutlu dönem sona ermiş gibiydi. Savaş kapılarımızı zorluyor, bunun etkileri her alanda görülüyordu. Artık klasikleşmiş sayılabilecek bir cümleyle, önce ekmekler bozulmuştu. Sonra gece karatmaları başladı.”⁶

O yıllarda ailede geçim sıkıntısının iyice artmasından dolayı, babalarını kaybettikleri ve bu nedenle uğursuz saydıkları, eskiden fener deposu olan, iki katlı kutu gibi küçük eve tekrar tasınırlar. Daha sonra, abla ve büyük agabey evlendiği için, ortanca agabey ise Kuleli'de yatili okuyacağından bu evden ayrılacaklardır. Böylelikle bir ömür boyu sürecek olan, Çelik Gülersoy'un annesi ile birlikteliği başlamış olacaktır.

Orta okulu Beşiktaş'ta Feriye Saraylarının bir blogu olan ve 1990'larda Kabatas Lisesi'nin yatili kısmi olarak kullanılan binada okumuştur. Gülersoy, orta okulu zatiire ve zafiyet hastalıkları yüzünden bir yıl uzatarak dört yılda bitirmiştir.

Orta okul yıllarında Gülersoy resme ilgi duymuş ve çalışmalarına başlamıştır. Belki de bunun en önemli sebebi resim derslerine ünlü heykeltıraş Zühtü Müridoglu'nun gelmesidir. Devrin parlayan sanatçısı Müridoglu (Beşiktaş kıyı parkına konulan Barbaros Anıtı ile ün yapmış) genç ve idealist bir eğitimci olarak basmakalip müfredat dersleri ile yetinmeyip, akademiden getirdiği albümlerle çocuklarda resim sevgisini uyandırmayı ve resim kültürünün temellerini atmayı hedeflemiştir. Gülersoy'u da etkileyen Müridoglu, O'nu, Akademi'ye gitmeye özendirse de, o devir koşullarında ressam olmak aç kalmakla es anlamda olduğundan lise yıllarında hukuk öğrenimi yapmak daha ağır basacaktır.

1940'larda Gülersoy için Yıldız ve Beşiktaş'ın dışında, Beyoğlu macerası da başlamıştır.⁷ Bunun sebebi ise ablasının evlenip, Taksim'e yerleşmesidir. Ablasına gelis/gidisleri sonucunda, sinemaları, tiyatroları, sık pastane ve otelleri, Alman ve Fransız kitapçıları ile o dönem için "İstanbul'un Avrupası" olarak tanımladığı Beyoğlu'nu içine sindirmiştir.⁸ Daha sonraki yıllarda (1979 dan itibaren) Boğaziçi korularında yapmış olduğu pastahaneleri, herkesin tahmin ettiğinin tersine Avrupa gezilerinde gördüğü

⁶ Ç.G. anısına, s. 55

⁷ Ç. G. albümü, s. 13

⁸ Kirk Yıl Olmuş, s. 62, 74, 78

pastahanelerden degil, 40’li yillardaki Beyoglu pastahanelerinden etkilenererek gerçekleştirmiştir.

Liseyi Beyoglu ile sahil arasinda bir yamaca konmus, Alman Sefareti’nin karsisindaki yer alan Abdülmecid devrine ait bir Konak olan “Beyoglu Erkek Lisesi’nde” okumustur. (1947 – 1949)

O yıl açılan Beyoglu Erkek Lisesi, maarif mektebi olduğu halde, bu günün kosullarina göre kaliteli bir eğitim vermektedir. Üstelik Ç. Gülersoy bu okulda, Keyise Idali’dan iki sene boyunca felsefe dersleri alır. Idali Paris’te eğitim görmüş, dünyayı bilen, zeki, disiplinli bir kişilige sahiptir. Ayrıca Idali’nin Gülersoy üzerinde belki de en önemli etkisi, onun araştırmacı kişiliğinin gelişmesine yardımcı olmasıdır. Çünkü Idali, basit ders kitapları ile yetinmeyip, ders konuları için farklı kaynaklar araştırılmasını ve bu eserleri okumayı, öğrencilere heveslendirmeye önem vermiştir. Gülersoy, derslerin adeta bir konferans niteliğinde olduğunu, ileri yıllarda okuyacağı Hukuk Fakültesi’nde bile, bu kalitede ancak birkaç seminer gördüğünü belirtmiştir. Yine lise yıllarında da sosyal etkinliklere olan duyarlılığı sayesinde, aşağı yukarı tek başına okulun Duvar Gazetesi’ni çıkarmıştır.

Gülersoy’un lise dönemi kendi deyimi ile “ciddi okumaların” yapıldığı bir dönemdir. Bu nedenle yeni bir mekan daha, yaşamında yer almaya başlayacaktır: Babiali Yokusu = Kültür Yolu⁹, sürekli gittiği mekanlardan biri olmuştur. Gülersoy, bu dönemde resim yapan, bol bol kitaplar okuyan romantik bir gençtir.

1940’lar, Cumhuriyet Türkiye’sinin her bakımdan, mutlu diyebileceğimiz bir dönemi ve en umut verici kesitidir. Atatürk’ün kendisinin de göremediği, ekilenlerin biçildiği bir dönemdir. Bu dönemde gazeteler, doyurucu yazıların bulunduğu, her biri kendi alanında tanınmış değer olan kişilerin yazılarının yer aldığı, dünya kültürüne açık, belki basit baskılı, ancak ciddi görünümlü yayınlardır.

Gülersoy, 1949 yılında edebiyat sınıfları bölümünün birincisi olarak, iki diploma ile mezun olmuştur: Lise ve Olgunluk. Liseyi bitirirken kendi içinde büyük bir ikilem yaşamaktadır. Bir yandan hukuk adamı olmak isterken, diğer yandan ise tarihe meraki bulunmaktadır.

⁹ Kirk Yıl Olmus, s.86

Gülersoy, çalışma hayatına Turing Otomobil Kurumu'nda başlamıştır. Yıldız'da oturdukları evin yanındaki konagin sahibi olan Resid Safvet Atabinen, 1947 yılının Eylül ayında Gülersoy'u Kurum'a çağırmıştır. Turing'in o zamanki binası Beyoğlu, İstiklal Caddesi'nin başlangıcında ve Lale Sineması'nın bitişinde yer alan (81 no'lu) ahsap bir binadır. Kurum'da ilk yaptığı görevler yorucu ve farklı işlerdir. Kapiyi açmak, telefonlara cevap vermek, dergileri postalamak, kurum dergisinin fihrist ile endeksini hazırlamak ve aksamaları ülkenin en seçkin kişilerinin katıldıkları toplantılarda yer almak gibi. Bu seçkin kişiler ise; basta Resid Safvet Atabinen, eski şehreminileri Dr. Cemil Paşa ve Dr. Emin Erkul, İstiklal Savası'mızın kahraman ismi Ali Fuat Cebesoy, büyük yazar Abdülhak Sinasi Hisar, şehir plancısı Henri Prost, Hamdullah Suphi Tanrıöver gibi isimlerdir. Bu sayede kültür, medeniyet ve turizm konularında ki ilk fikirleri, onlardan dinlemiştir.

Kurumda girişinden sonra ki ilk işi kütüphane kurulması olur. Bugün hala Karaköy Yolcu Salonu'nun az ilerisinde yer alan ve Kemankes Cami önünde konumlanan taş bina, kütüphane haline getirilir. Eski Gümrük Sokak'da yer alan binanın önünde, Barok tarzı bir çeşme yer almaktadır.

Gülersoy liseyi bitirdiği yıllardaki halini kendi deyişi ile “durmadan okuyan, epeyce gezen, az beslenen ve hayal içinde yüzen bir genç” olarak tanımlamaktadır. 1949 yılı sonbaharında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kayıt olmuştur.¹⁰ Aynı yılın sonunda küçük taş evden ayrılıp, annesi ile komsusu Resid Safvet Bey'in Serasker Rıza Paşa'dan kalma büyük konagi'na taşınmıştır. Taşınmadan iki ay sonra kendisine tüberküloz başlangıcı teşhisi konulur ve böylece altı ay yatığa bağlı kalır. Yattığı bu uzunca sürede kitap okumuş ve bolca düşünme fırsatı bulmuştur. Ayrıca yattığı yerden İstanbul'un Tarihi Yarımadası'ni gören bir manzaraya sahip olmanın ayrıcalığını yaşamıştır. Kendisi, belki de İstanbul tutkusunun baş etkenini “...altı ay boyunca seyrettiği Sultanahmet ve Topkapı Sarayı'nın ölümsüz resminden kaynaklanabileceğini...” belirtmektedir.¹¹ Sağlığına 1950 yazında (epey sımsımanlamış olarak) kavuşan Gülersoy ileri zamanlarda başarılı bir hukuk öğrencisi olmuştur. Okuma tutkusu devam etmekte olup, tüm Türkçe eserleri ve Mevlana'dan, Maurice

¹⁰ Ç. G. albümü, s.16

¹¹ **Kırk Yıl Olmuş**, s.110

Maeterlinck'e kadar, özellikle mistisizm konularıyla ilgili okumalar yapmayı tercih etmektedir.

Eğitimini sadece Hukuk Fakültesi olarak adlandırmak yetersiz olacaktır. O dönemde Atabinen'in zengin kitaplığından yararlanmak, kendi deyimi ile ayrı bir üniversite olmuştur. Orada yararlandığı kitaplardan biri de, on ciltlik Elmalı'ya ait Kur'an Tefsiri'dir. Bu ciltlerin, inançsız ve bunu serbestçe anlatan bir kişi olarak tanıdığı Atabinen'in, kitaplığının bas köşesinde yer almasını ise, Gülersoy garip karşılamıştır.¹²

Fakültenin ilk üç yılını normal sürede bitirmiştir. 1000 kişilik birinci sınıfı takintisiz geçen dört kişi arasında, Çelik Gülersoy, amcasının kızı Mücella ve sonraları çok iyi dost olduğu, Prof. Dr. Necip Kocayusufoglu yer almaktadır. Sabahtan fakültede ders aldığı bazı hocalarıyla, öğleden sonra Kurum toplantılarında birlikte olma şansına sahiptir. Bu hocalardan en önemlilerinden biri de, Rektör Ord. Prof. Dr. Siddik Sami Onar'dır.

Hayat tecrübesi edindiği Kurum, bir süre sonra yoğunlaşan işler nedeniyle öğrenimini olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır ve az memurlu bu Kurum'da müdür muavinliği görevine getirilir. O dönem Türkiye'si stoktaki dövizlerin tükendiği, savurganlık yılları etkisindedir. Resmi yoldan sokulmuş birçok araba markasının ihtiyacı olan ithalat yapılamayınca, turist olarak triptikle sokulan arabaların kaçak satışı ve bunların yedek parça ihtiyacının temini, söz konusudur. Bu konunun da mali sorumlusu kanunlara göre Kurum olduğu için, çığ gibi büyüyen dosyaların ilgili yabancı kurumlardan takip işi, Gülersoy tarafından yapılmış, bunun neticesinde hukukun dördüncü sınıfı bes yıl sürmüştür.

1959 yılında Çelik Gülersoy Ankara'ya askere gider.¹³ Ankara'ya gelişlerinde Kurum'un Yönetim Kurulu Üyesi Hüsnü Sadık Durukal'ın, Paris'ten gelme permi ile yataklı vagona seyahat etme ayrıcalığına sahip olmuştur. O dönemde henüz sivil uçak seferleri yapılamadığından devrin Demokrat Partili ünlüleri ve devlet adamları ile trende, restoranda yemek yeme, sohbet etme olanığına sahip olmuştur. Bu seçkin kişilerden biri de, bir kaç kez yan yana kompartimanda seyahat ettiği İsmet İnönü'dür.

¹² **Kirk Yıl Olmuş**, s.114

¹³ **Ç. G. anısına**, s.8

Askerlik Döneminin, ilk altı ayını yedek subay olarak Ankara’da tamamlamıştır. Geri kalan bir yılını ise sonrada kur’a ile tayin olduğu, Ankara Genel Kurmay Başkanlığı Harp Tarihi Subesi’nde sürdürür.

1960 yılında subay olmuş ve üç ay boyunca orduevinin karsisinde yer alan Gül Otel’inde kalmıştır. Daha sonra aynı yılın mart ayında annesini Ankara’ya getirerek, babasının akrabalarının kaldığı Tandogan Meydanı’na yakın bir apartmanda oturmuştur. Askerlik dönemi arkadaşları arasında, Yedek Subay Okulu’ndan İlhan Selçuk’da yer alır.

O dönemin Ankarası, Gençlik Parkı, Flamingo Pastanesi, Bulvar Kitabevi ve temiz caddeleri ile adeta Avrupa’dan bir kent ortamı sunmaktadır. Özellikle Atatürk Bulvarı, Kavaklıdere’nin her cadde ve meydanı çiçek adaları içindedir.¹⁴

Yedek subay olarak çalıştığı ve görevi ordu tarihini yazmak ve yayımlamak olan bu dairede, Atatürk’ün özel kalem müdürü Em. Kur. Albay Biyiklioglu, eski Ankara Komutanı Hakkı Güvendik Pasa, Remzi Yigitgüden ve Moskova Sefiri Rahmi Apak gibi ünlüler yer almaktadır. Zengin kitaplığı bulunan dairenin nöbet gecelerinde, Gülersoy İstiklal Savaşı ile ilgili kaynakları okumayı tercih etmiştir. Böylelikle, 1920’ler ile 1930’lara ait yeni kitaplarını, bilinen veya bilinmeyen bir çok bilgiyi, bir ölüm kalım mücadelesi olan İstiklal Savaşı’nda, bir avuç aydın subayla Atatürk’ün essiz önderliğini, detaylı okuma fırsatı bulmuştur.

Daireye Almanca mütercim olarak verilse de, çok ağır giden tarih yazma faaliyeti nedeniyle emir subayı olarak görev yapmıştır. O dönem, Ankara’nın ve ülkenin karışık olduğu, kanlı olayların birbirini izlediği yıllardır. Gülersoy’un askerliği sürecinde, askeri darbe olmuştur. 27 Mayıs Sabahı Cemal Gürsel Pasa İzmir’den gelip, ilk toplantıyı dairenin bahçesinde yapmış, tevkifler ve Harp Okulu’na götürülüşlerin kaydı burada tutulmuştur. Bir süre sonra Gürsel Pasa, 27 Mayıs ihtilalinin resmi bir kitabının yazılması görevini üç kişiden oluşan bir komisyona vermiştir. Bu komisyonda iki general ile Gülersoy’da yer almıştır. Ancak daha sonra, vaktin erken olduğu gerekçesi ile kitapla ilgili bu çalışmalar durdurulmuştur. Terhisine bir ay kala Yassıada Mahkemeleri başlayınca, konu ile ilgili belgeleri Ada’ya getirip, götürmek üzere görevlendirilir.

¹⁴ **Kirk Yıl Olmuş**, s.126

Askerliğini 1960 yılında tamamlayan Gülersoy, sivil hayata dönünce, avukatlık stajını yapmış, kısa bir süre sonra da avukatlığı bırakıp, Kurum'da tüm gün çalışmaya başlamıştır.

2 Subat 1965 tarihinde, Kurum'un kurucusu olan ve küçük bir kadro ile yarım yüzyıla yakın bir zaman dilimi, yöneticiliğini yapan Resid Safvet Atabinen, yakalandığı kanser hastalığı neticesinde 83 yaşında vefat etmiştir.¹⁵

1923 yılında kurulan Kurum, 1930 yılında kurucu Safvet Atabinen'in başkan olmasıyla ve çabaları ile dünya örneklerine uygun şekilde Türk Gümrük Mevzuatı içerisinde yer almıştır.¹⁶

Kurum, Türkiye'nin gelişmesine paralel olarak ilerleme göstermektedir. Türkiye II. Dünya Savaşı'ndan sonra, yeni dünya ekonomisi ile birlikte doğal bir büyümenin içine girmiştir. Bu nedenle 1940'ların sonunda binin altında olan motorlu taşıt sayısı, 1980'li yıllara gelindiğinde yarım milyona erismiştir. Otomotivdeki bu gelişme Kurum'a da olumlu şekilde yansımaktadır.

Gülersoy'a, Kurum'daki on besinci yılında avukat olunca üyelik verilmiştir. 1965 yılında ise Gülersoy'un başkanlığındaki Kurum reorganizasyona girmiştir. Öncelikle Kurum'la ilgili tüzük yeniden hazırlanmış, iki Genel Kurul'da yeni tüzük onaylanmış, 1966 yılında yüz üye ile Pera Palas'ta seçim yapılmıştır. Ortaya çıkan iki liste on oy alırken, Gülersoy'un yaptığı liste doksan oy almıştır. Düzenlediği listenin bu kadar oy alması ismine duyulan güveni göstermektedir. Böylece ilk olarak kadrolar, daha sonra da mekan değişimi yapılacaktır. Üç yabancı dili konuşan ve yazan kadro ile Asmalimescit'te bir han içerisindeki dört odaya sığan Kurum, şehrin ana meydanlarından Sisli'de modern ve sağlıklı bir binanın dört katına yerleşmiştir. Artık Kurum ülke genelinde ilkleri yerine getirmeye başlamıştır: Turistlere kaza yardımı gibi konularda yardımcı olabilmek için ilk araç servisi, şehir girişinde tek turistik müracaat yeri olan Turizm Enformasyon Bürosu, müze ve öğrenim yerlerini gösteren yabancı dilde, renkli rehber kitapların Türkiye'de ilk kez yayınına başlanır.

1971 yılında, sayıları epeyce artan yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının ülkeye yoğun girişleri sebebi sonucunda, araçlarının giriş prosedürü ile ilgili önemli bir

¹⁵ Çelik Gülersoy, "Atabinen, Resid Safvet", **Dünden Bugüne İstanbul**, Ank., C.1, s.376

¹⁶ **Kirk Yıl Olmuş**, s.144-151

yenilik gerçekleştirilmiştir. Hükümetle yapmış olduğu görüşmeler ve Gülersoy'un önerileri doğrultusunda, o güne kadar geçerli olan yönetmelik değiştirilmiştir. Artık, Türk vatandaşları yurda girerken kendilerinden bir teminat istenecek, ancak bu belge yabancı kurumlardan alınabildiği gibi Türk Kurum'undan da sağlanabilecektir. Böylelikle Kurum sınır dışında da faaliyet göstermeye başlamış ve hazineye kefalet şeklindeki bu belgeyi, Avrupa'dakinin yarı fiyatına vermiştir. Bu sayede, o güne kadar yurt dışına akan döviz, Türkiye'ye kazandırılmıştır. Gülersoy, belki de Kurum ve ülkesine yaptığı hizmetler içinde, en önemlisinin bu olduğunu savunmaktadır. Böylelikle Kurum ve Gülersoy'a ön katacak olan kültür, sanat hizmetlerinin de finansmanı bulunmuş olmaktadır.

Gülersoy 1974 ve 1977 yılları arasında oldukça sıkıntılı günler yaşamıştır. Kurum'da yaşanan iç çekişmeler sonucunda, kendisine iki adet ceza ve tazminat davası açılmış yaklaşık on yedi adet şikayet ve ihbar teftişleri yapılmıştır. Tüm dosyalar Defterdarlık, Kambyo, Hesap Murakipliği, Hazine Kontrollüğü ve Teftiş Kurulu'nca soruşturulmuş ve sonuçta aklanmıştır. Olanlar sadece bununla da kalmayıp, "İsviçre bankalarındaki paraları, Avusturya'daki malikanesi olduğuna" dair dedikoduların yayılmasına da neden olmuştur. Tüm bu olanlar, Kurum'un ve Gülersoy'un yapacağı hizmetler için, altı yılın kaybolmasına sebep olur.

1977 yılında işler çözüldüğünde, Türkiye'nin en büyük karayolu giriş ve çıkış yeri olarak Kapıkule yeni baştan yapılır. Gülersoy'un tasarımıyla, "Akan Seritler Sistemi Projesi", kulübe görünümlü giriş çıkış alanı yerine, 33 (otuzüç) adet giriş kanalı, triptik, polis ve gümrük elemanlarının hizmet verdiği bir planı gündeme getirmektedir. Söz konusu kulvarlara ışık, ses ve elektronik tesisat döşenmiş, böylelikle o günün koşullarında "Avrupa'nın en geniş ve en donanımlı gümrük kapısı" tasarlanmıştır. Proje 1982 yılında tamamlanmış olup, bu Kurum'un gerçekleştirdiği ilk önemli eseridir.¹⁷

Gülersoy'un, 1961'de Hukuk Müşaviri, 1966'da Müdür, 1972'de Genel Müdür, 2002'de Yönetim Kurulu Başkanlığı yaptığı Türkiye Turing Otomobil Kurumu, Asmalı Mescit Sokakı üzerindeki bir ishaninin ikinci katından, 1980'li yıllarda Sisli Meydanı'ndaki modern binasında, yıllık elemanlar hariç 789 (yedi yüz seksen dokuz)

¹⁷ Türkiye'ye Bir Işık'tı , s.27

personeli, 12 (on iki) tasra bürosu ve 16 (on altı) adet turistik tesisi ile “Türkiye’nin ulusal ve amatör en büyük kurulusu” olma çapına erismistir.

Gülersoy, turizmin tarihi ve tabiati degerlendirmek, insanlara ekonomi, kültür ve sanat ortamini sunmak oldugunun bilincindedir. Ayrica bunun, halkin sagligi, ekonomisi açisindan da gerekli oldugunu savunmaktadır. Bu nedenle elde kalan son miraslar olan yapıları onarma, koruma, temizleme ve sunma gerekliligine inanmaktadır.¹⁸ Bu felsefeyle önce is ve eser üretip, sonra reklam yapmak seklinde isleri yürütmüştür.

Bu felsefeyle, 1979 yılında Aytekin Kotil döneminde, ilk olarak Malta Köskü onarilmis ve bu çalışmadan bir yıl sonra ise, Türkiye ilk defa “ Europa Nostra Takdir Diploması” ödülüne layık görülmüştür. Restorasyon, koruma ve onarım hizmetlerine devam etmis, Çamlıca Tepesi, Beyaz Köşk, Hidiv Kasrı, Yıldız Parkı, Sogukçeşme Sokagi, Yesil Ev, Safranbolu Otelı gibi birçok sayısız çalışma gerçekleştirmistir. Hepsı Türk Kültür ve Sanat’i adına yapılmis büyük hizmetlerdir. Süphesiz bunları önemli kılan faktörler; ilk olmaları ve hepsinin halkın hizmetine sunulmuş olmalarıdır. Tüm bu çalışmalar Tezin 2. bölümünde ayrıntılı olarak aktarılmaktadır. Bu çalışmalar karsiginda 1979 yılında Türkiye Kültür Bakanlığı “Seref Plaketi”ne, 2000 de “Kültür ve Sanat Büyük Ödülü”ne hak kazanmıştır.¹⁹

Ayrıca yaptığı restorasyon, koruma çalışmalarının disinda özellikle İstanbul tarihi üstüne bir çok yerli, yabancı kitap yazmış ve/veya yayınlattır. 1970’lerden başlayarak şehrin semtlerinin, tarihi yapılarının hakkında eserler vermiştir. Kapalı Çarşı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayları, Gökusu Mesiresi gibi bir çok konuda yayın gerçekleştirtir. (bkz....) 1979 yılında “Kapalı Çarşının Romani” adlı eseri “Simavi Vakfı Sosyal Bilimler Ödülü”nü kazanmıştır.

Aldığı sayısız ödülle birlikte, Bogaziçi, Karadeniz Teknik ve Anadolu Üniversiteleri tarafından, fahri doktorluk ünvanına da layık görülmüştür.

Gülersoy köşkerin ve parkların onarımlarında gösterdiği titizliği, buralarda sunulacak hizmetin (servis kalitesi, temizlik, hesap güvenliği gibi) kalitesine de göstermiştir. Ancak Belediye ile yaptığı sözleşme gereği, 1990’lı yıllarda Kurum’un elinden işletmelerin bir bir çıkarılması, görevlendirilen kadrolarda ve hizmetlerinde gördüğü yetersizlikler,

¹⁸ Türkiye’ye Bir Isık’tı, s. 165 -168

¹⁹ Türkiye’ye Bir Isık’tı , s.8-9

Gülersoy'un sagligini etkilemiş ve yüksek tansiyon ile ona bağlı rahatsızlıklara yol açmasına neden olmuştur. Çelik Gülersoy 5. Temmuz. 2003 tarihinde Büyüka'da fenalasmış, kaldırıldığı Osmanoglu Klinigi'nde, 6. Temmuz sabaha karşı, pankreas kanserinden vefat etmiştir. 8 Temmuz Salı günü, cenazesi Kurum'dan yapılan vasiyeti üzerine keman çalınarak uğurlanmış, sonra Tesvikiye Cami'nden kaldırılarak, Demirciköy Mezarligi'na defnedilmiştir.²⁰

Kendisinin yaptırdığı Demirciköy Mezari, 23.Eylül.2004 tarihinde, Nuran Karakas ve İlhan Turan tarafından tamamlanmıştır.Gülersoy'un mezarının tasariminda sadelige önem verilmiş olup, lirik tarzda ve kendine özgüdür. Mezari, planda lale şeklinde tasla kaplı bir alanin üzerinde, ikiye açılmış kitap sayfası şeklindedir. Kitabın bir sayfasında çok sevdiği annesi Münevver Çeliksoy, (1900 – 1996) diğer sayfasında da Çelik U. Gülersoy (1930 – 2003) yatmaktadır. Mezarın dört kenarını dönen tasın ön yüzünde, daha bir çok projeyi tamamlayacakken aramızdan ayrılan Gülersoy'a itafen, siyah renkte yarım kalmış bir İstanbul sulüeti yer almaktadır. Mezarlıkta kendisinin sevdiği ve gölgede yetisebilen türden çiçekler ekilmiştir.

Mimarlar Odası Başkanı Oktay Ekinci'nin Gülersoy'un ölümünden sonra, yazdığı Cumhuriyet Gazetesi, 10. Temmuz. 2003 tarihli makalesinde, aşağıda ki alıntı yapılmıştır: “ ...1990'lı yılların ortasındaydık... Yaptığı restorasyonların; yok edilen İstanbul'daki en anlamlı direnis olduğunu yeterince önemsemeyen kimi mimarlar, bu uygulamalardaki bazı mesleki hataları hep öne çıkarmaya başlamışlardı... İşte bu duygusuzluga karşı da bir mesaj olacak şekilde, Mimarlar Odası'nın İstanbul'dan sorumlu subesi olarak ve İstanbullu mimarlar adına, Gülersoy'a mimarliga katkı ve İstanbul duyarlılığı ödülü vermistik... Benim şimdi tek dileğim, Sogukçeşme Sokagı'nın, Ayasofya ile Topkapı Sarayı arasındaki girişine bir anıtın yapılması... Altına da sunun yazılıp karşısında saygıyla durulması: İstanbul'u sözde İstanbullulara karşı, kahramanca savundu ve bir İstanbul beyefendisi olabilmenin son örneğini kanıtlayarak, yüreğindeki kentiyle sonsuza dek kucaklastı...”

²⁰ Kirk Yıl Olmuş,s.175

2.1.3. Mal Varligi

Çelik Gülersoy yaptigi hizmetler karsiliginda aldigi sayisiz ödöl ve övgüyle birlikte, olumsuz eleştirilere ve özellikle mal varligi konusunda bir çok asilsiz dedikoduya maruz kalmistir. Bu baglamda mal varligina iliskin olarak bir bölüme ayrıca yer verilmiştir.

O kendisini, hayata sifirdan baslayanlardan olarak tariflemektedir.²¹ 1959 yilinda askere gittiginde, konakta geçen on yilda biriktirdigi 17,500 TL.'siyla, bir miktar altini bulundugunu ifade etmektedir. Kurum'dan 100 TL. maas almakta olup, iki üç ayda bir 50 TL.sina bir adet Resat altini almaktadır. 1958 yilinda Yedek Subay Okulu'na gitmeden önce, Emlak Kredi Bankasi'nin Harbiye Subesi'nden 12.500TL.sina bir yapı tasarrufu açtirmistir. Askerden bir buçuk yıl sonra geri döndüğünde, vadesi dolan hesapa 37.500 TL. ekleyerek, 50 bin liralik fon olusturmuster. 1960'li yillarda bu parayla konut alinabilmektedir. Gülersoy'da bu parayla annesiyle yasayabilecegi bir ev aramaya baslar. Ancak iki ay kadar ev aradigi halde kendisine uygun bir yer bulamamistir. Bir gün Tünelbasi'nda otobüs beklerken, mühendis olan bir ortaokul arkadasina rastlamis ve O'nun yapip sattigi, Levent'te bir zemin kat dairesini 60bin TL.sina satın almistir. Kalan 10 bin lira borcunu ise taksitle ödemistir. 1964 – 1968 yillari arasinda bu dairede oturmustur.

1968 yilinda, yirmi yıl annesi ile birlikte oturacagi,Esentepe Gazeteciler Mahallesi Haberler Sokak'taki 8 numarali tek katli ve bahçeli bir evi 250 bin liraya almistir. Bu evi alabilmek için Levent'teki evi 90 bin liraya satmis, bir miktar altin bozdurmus ve 100 bin lira da borçlanmistir.

1965 yilinda Kurum Müdürlüğü'ne geçince brüt maasi, 4.000 TL.si olmustur. Bu para 1960'lar Türkiye'sinde iyi bir ücrettir. Üstelik annesinin de maasi eklenince, iki kisi rahatlıkla geçinebilmektedir. Ayrıca yıllık dis gezileri disinda, hiçbir fazladan masrafi da bulunmamaktadır.

1966 tarihinde, kendi yayinevini kurmus ve bir çok yerli - yabancı kitap yazip, yayinlamistir. Ancak bunlari içinde "İstanbul Rehberi" ile yabancı yayinlar ilgi görüp sattigi halde, Türkçe kitaplar hiç ilgi görmemistir. Yine de Gülersoy, Kapalıçarşı,

²¹ **Kirk Yıl Olmus**, s.230 - 236

Dolmabahçe Sarayı, Misir ve Hidivler, Kariye, Göksu ... gibi semtler ve binalar hakkında kitaplar yazmış ve yayınlamıştır. Hiç bir zaman parayı önemsemediği için, yabancı dillde kitap yaparak mal varlığını 2-3 kati servet yapma yoluna gitmemiştir. Özellikle 2000’li yıllarda, ne pahasına olursa olsun şöhrat ve para sahibi olmanın son derece önemsendiği Türk Toplumunda, Çelik Gülersoy’u anlamak ve değerlendirmek oldukça zor olmaktadır. Bu devirde yaşayanlar belki O’nu, satmayan kitapları basmaktaki ısrarı nedeniyle çilgin olarak değerlendirebilirler. Ancak O, para kazanmak yerine sözkonusu kitapları yazarak, Türk Kültür, Sanatı’na ve İstanbul’a hizmet etmeyi tercih etmiş, duyarlı ve onurlu bir yaşam sürdürmüştür.

Gülersoy birikimlerini, evde özel bir kitap koleksiyonu oluşturarak ve ufak çapta birkaç gayrimenkul alarak değerlendirmiştir. Makul fiyatlarla topladığı kitaplar, ilerki yıllarda son derece değerlenmiştir. Örnek olarak, 1.000 TL.ya aldığı Preziosi gravür albümü, 1980’lerin sonunda 10 milyon TL. etmektedir. Aldığı gayrimenkuller ise, (ikisi Kariye’de, biri Sultanahmet’te olan 50 m² lik mülkler) sonradan değer kazanmıştır.

Evdeki Kitaplığı’ni ve en çok para eden mal varlığını, Sogukçesme Sokagı’nda kurdugu Kitaplık’a armağan etmiştir. Bir çok değerli koleksiyonun, sahipleri öldükten sonra dağıldığı günümüzde, Gülersoy yasarken en değerli mal varlığını bağışlayabilme erdemini göstererek, yine topluma örnek olmuştur. Geri kalan mal varlığını ise bir vasiyetname ile bir dizi hayır işleri yapmak üzere kurdugu “Çelik Gülersoy Vakfı”na, yani yine topluma bağışlamıştır.

2.1.4.Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

Turing Otomobil Kurumu, 1923 yılının Eylül ayında kurulmuştur. Kurumun fikir babası olan Resid Safvet Atabinen, Serasker’in ikinci oğlu, Sükrü Paşa’nın damadidir. Kendisi sadrazam özel katipliği, elçilik müstesarlığı ve payitahtın batılı gazetesinde, bas yazarlık yapmış olup, ana dili gibi Fransızca konuşmaktadır. 1923 yılında kurulan Kurum’un tüzüğünde, Atabinen’le birlikte, Hanedan damadı Osman Hamdi, Kudüs Mutasarrıf-i Esbak-i Cevdet Bey, mülga Meclis-i Kebir-i Maarif azası Ziya Bey’lerin imzaları bulunmaktadır.²²

²² Türkiye’ye Bir Isık’tı , s.8

Dernek iki isimle kurulur: Türkçesi, “Türk Seyyahin Cemiyeti”, Fransızcası, “Touring Club Turc” dır.

Kurumun merkezi önce Galata Bankalar Caddesi Adalet Han’da yer alırken, 1939’dan sonra Cadde-i Kebir’e ,(İstiklal Caddesi’ne) Lale Sineması’nın bitisigindeki eski yapının üçüncü ve son katına taşınmıştır.

Dernegin, öncelikli ele aldığı konuların başında, İstanbul’a gelen (sayıları elli binden az olan) turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilmektir. O zamanlar bu hizmeti azınlıklar vermektedir. Atabinen, İstanbul gibi birçok tarihi ve kültürel zenginliği içerisinde barındıran bir şehrin tanıtımının önemini o günlerde kavrayıp, bu işin en sağlıklı şekilde organize edilmesine önem verir. Kurum hazırladığı afişler, prospektüsler ve otel rehberleri ile ilklere imza atarak, yeni Cumhuriyetin ilk turizm yayınlarını yapmış olur. Aynı zamanda Kurum, Cumhuriyet’in ilk sosyo/ekonomik operasyonlarına da böylece katılmış olmaktadır.

O devirde İstanbul’a turistler, deniz yolu ile gelmektedir. Kurum’un önde gelen bir kaç üyesi Çanakkale’den vapura binip, İstanbul’a kadar şehir hakkında konferanslar verir.

1930 – 1938 yılları arasında kurucu Atabinen ile Atatürk’ün iyi ilişkileri sayesinde, Kurum’a 1930’da hem “triptik” yetkisi, hem de uluslararası ehliyetleri düzenleme fonksiyonu verilir. Aynı zamanda Resid Safvet, 1927 ve 1931 yıllarında iki dönem milletvekilliği, Türk Tarih Kurumu kurucu üyeliği yapmış ve Nutuk’un Fransızcaya çevrilmesi şerefi de O’na verilmiştir.

1940 – 1949 yıllarına gelindiğinde, ülke savaşa girmese de II. Dünya Savaşı memleketi etkilemiştir. Artık, ne yurt dışına giden ne de yurt dışından gelen turist vardır. Kurum İstanbul Belediye’sinden aldığı, iki – üç bin liralık yıllık yardımla geçinmektedir. Öncelikle Bankalar Caddesi’ndeki Han’dan çıkıp, İstiklal Caddesi’ndeki üç odalı yere taşınmıştır. Dernekte çalışan memur sayısı iki tam, iki part-time elemandır.²³

Kurum 1942 yılında, kısa süre ile TTOK olan bugünkü tam adına kavuşur. İstanbul’da bu yıllarda Vali Kirdar’ın yetkisi ve Fransız şehirci Prost’un projeleri ile imar çalışmalarına önem verilir. Kurum “modernizm” başlığı altında yapılan bu çalışmalara yönelik, İstanbul’un tarihi ve kültürel değerlerinin kaybolmaması için yaptığı Yönetim

²³ Türkiye’ye Bir İsim’i, s.10 - 11

Kurulu toplantilari ile 1940'larda fikir odagi haline gelmistir. Bu toplantilarin çoguna Prost'ta katilmistir.

1950 –1965'li yillarda ise ekonomik hayatın canlanmasıyla, Avrupa Yolu ve Adana – Mersin zenginlerinin Lübnan'a gitme modası, Kurum'a para kazandırmaya başlamıştır. 1950 yılında İstiklal Caddesi'ndeki yerden, Tepebasi Meydani'ndaki d'Andria Pasajı'nın sol ikinci kat dairesine taşınmıştır. 1955'te ise Asmalı Mescid Sokagı'nda daire satın alınmıştır. DP iktidarı TTOK'na mesafeli durmuş, dokunmamıştır. Ancak Hükümet, Cihat Baban'la Nadir Nadi'nin kurduğu Türkiye Turizm Kurumu'na destek vermektedir. 1960 yılında yapılan “Askeri İhtilal” sonrasında çıkan bir yasa, Kurum'un isine yaramıştır. DP döneminde, Maliye Bakanlığı'nın kalemine bağlı döviz yetkisi bir kurala bağlanır ve böylelikle yurt dışına çıkan her TC vatandasına 200 dolar alıp çıkma hakkı verilir. Bunun sonucunda Kurum ilk defa toplu para sağlama olanagı bulmuştur.

Kurucu Saffet Atabinen 2.2.1965 yılında prostat kanserinden vefat etmiştir. 1965 yılı, Kurum için adeta bir geçiş ve reformların hazırlandığı dönem olacaktır. Atabinen'le birlikte, Başkan Vekili eski Ticaret Bakanlarından Gündüzalp, yaslı ve tutucu bir kısıdır. Aynı şekilde Yönetim Kurulu'nda da yaşlılar egemendir.

Gülersoy'un desteklediği genç güçler, 1965 sonunda Kurum'a öncelikle Sisli Meydani'nda yeni bir binada daire satın almayı başarırlar. TTOK'nın iki milyon liralık fonu bulunmaktadır. Bunun 1.7 milyon lirası bu yatırımda kullanılmıştır. 1966 yılının mayıs ayında ise, Gülersoy otuzbes yaşında Kurum'a resmen müdür olmuştur. Gülersoy, Kurum'a öncelikle üç dilin yazılıp konuşulduğu bir düzen getirmiştir. Bu dönemde, müzelerin renkli ve batı dillerinde ilk kez rehber kitapları yapılır, iki araçlık yol servisi oluşturulur, turistlere kaza kredisi sistemine geçilir ve Topkapı'da çiçekler içinde bir enformasyon bürosu açılır. Kurum başka ilklere daha imza atmaya devam eder. İstanbul'da semtler, anıt-binalar ve yönler için trafik levhaları konulur.

1966 yılında Kurum'un Yönetim Kurulu Başkanlığı'na gelen, Dr. Ahmed Sükrü Emed altı ay sonra görevden ayrılınca, yerine Dr. N. F. Eczacıbaşı getirilmiştir.²⁴

Kurum için “altın madeni” şeklinde adlandırılacak gelişme 1971 yılında yaşanacaktır. O yıllarda yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının sayıları artmakta ve

²⁴Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.12

ülkeye izne geldiklerinde otomobilleri sorun olmaktadır. Gümrük idaresi araçlar için bir triptik teminati istemektedir. Ancak Avrupalı kulüpler kendi vatandaşlarına kolaylıkla verdikleri bu belgeyi, Türk vatandaşlarına bir depozito ile vermektedirler. Depozitonun o yıllarda Almanya'daki bedeli 1000 DM ve belgenin parası 110 DM olduğu, lisan zorlukları ve iş zamanından kayıplar da düşünüldüğünde, işçiler birçok sıkıntı yaşamaktadır. Buna karşılık Gülersoy'un Avrupa kulüplerine damping yapan önerisi, Bakanlıkça kabul edilir. Böylelikle depozito ortadan kalkıp, 50 DM gibi bir triptik bedeli ödeyerek ülkeye girebilirler. Maliye bu formülden memnun kalır: Ülkeye döviz girmektedir. İki günde yürürlüğe giren sistemi kurmak için, Gülersoy tüm kadrosuyla Kapikule'ye gider ve açık arazide portatif masalarda hizmet vermeye başlanır. Ama başarı tam olmuştur. 1971 yılının altı ayında verilen yirmi bin tasit belgesi, 1972 yılında elli bine, sonraki yıllarda iki yüz bine çıkmıştır. Artan iş ve kadrolarla beraber, Gülersoy Kurum'da Genel Müdürlük'e terfi etmiştir.²⁵

Ancak 1973 yılında Başkan ile Genel Müdür'ün arasında bir soğuk ilişki yaşanmaktadır. 1974 Nisan'ında yapılan kongrede üye olan Gülersoy'un dağıttığı Yönetim Kurulu listesi üç oy farkla kazanmıştır. Ancak, 1974 yılı ve devamında Gülersoy ağır eleştirilere uğramış, hakkında açılan tam on yedi inceleme ve denetimden geçmiştir. Gülersoy aleyhine hakaret, tazminat, zimmet davaları açılmıştır. Ayrıca Kurum'u yedd-i adle bırakmak girişiminde bulunulmuştur. Buna karşılık davaya bakan yargıç, öne sürülen liste yerine, Gülersoy'u yerinde bırakıp, yönetime İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı ile dört profesörü atamıştır. Kurum iki yıl boyunca bu şekilde idare edilmiş, bu süreç içerisinde de Gülersoy ve ekibi tüm dava ve teftislerden yüzlerinin aklıyla çıkmışlardır.

12.09.1980 tarihinde, bilindiği üzere Türkiye'de yaşanan politik kargasa ortamına karşılık Askeri Darbe yapılmıştır. Bu dönemde Kurum'un triptik gelirini, bakanlığa aktaracak bir yasa çıkarılmıştır. Üstelik Kurum içinden ve dışından ihbarlar da Konsey'e postalanmaktadır. Bu ihbarlar neticesinde ilgili dört bakanlık Kurum'la ilgili ortak bir inceleme yaptırmış ve haftalar süren teftislerin sonunda, Kurum temize çıkmıştır. Ancak Evren Paşa yapılanları yerinde görme isteği ile 31.07.1982 günü esi, basbakan ve I. Ordu Komutanını da yanına alıp, önce inşa halindeki Pembe Köşkü teftis etmiştir. Kendisine

²⁵ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.14

buranın “yok fiyatına satıldığı” söylenmiş olduğunu, ancak burası ile ilgili bir satışın söz konusu olmadığını, Kurum’un insani üstlendiğini ve ayrıca kira ödeyeceğini öğrenmiştir. Sonra, iki yıl önce onarılmış olan Sari Köske gelmiş, üst balkonda otururken Gülersoy’a : “Triptigi sizden alan yasa ile, hata etmişiz!Siz Ankara’ya bana bir gelin. Gümrük meselesini ayrıntılı bir dinleyelim..” şeklinde konuşmuştur. O gün Konsey ani kararla uçağı erteletmiş ve Çamlıca’yi da görmek istemistir.²⁶ Kurum bu ziyaretten sonra, I. Ordu Komutanı Org. H. Saltık koruması altına girmiştir. Gülersoy bu görüşmenin ardından Çankaya’ya çıkarak, Gümrük Kanunu meselesi ve triptik konusunu anlatmış, bunun sonucunda Gümrük Kanunu düzeltilmiştir.

Aynı dönemde Org. Saltık aracılığıyla, Belediye Başkanı Korg. Tirtil, Kurum’a iki yeni yer daha teslim etmişlerdir: Emirgan Park’ında, alt kati kömür, üst kati çiçek sögani yigili olan Beyaz Kösk ve Çubuklu üstünde, harabeye dönmekte olan, Hidiv Abbas Hilmi Pasa malikanesi ve daha birçok hizmet, onların ardından Gülersoy’un yönetiminde TTOK’da gerçekleşecektir. (bkz. 2. Bölüm)

Kurumun, 1979 yılında Malta ve Çadır Köskleri, 1980 yılında da Çamlıca’ için Belediye ile yaptığı sözleşmeleri yirmiser yilliktir. Ancak, 1980 Askeri Darbesi Yönetimi süreyi on yıla indirmiştir. Zaten ki yılı geçmiş olduğundan süre toplam oniki yıl gibi, kısa bir zaman dilimini kapsamaktadır.

İstanbul Belediye Başkanı Sözen zamanında bu süre dolmuş olup, TTOK’nun protokolün uzatılması önerisi bir türlü gerçekleşmemiştir. Recep Tayyip Erdoğan İstanbul Belediye Başkanlığı’na seçildiğinde, sözleşme gereği kösklerin ve parkların tahliye ve teslimi istenmiştir.

Tahliyeden yirmi gün önce Çelik Gülersoy’un kaleminden aşağıdaki mesaj yayınlanmıştır:

“Sayın Konugumuz,

Bu bir veda mesajı.

Yazık ki, artık ayrılıyorz.

10 –15 yıldır Kurumumuz kullanımında bulunan parkların ve kösklerin (Yıldız – Emirgan – Çamlıca – Hidiv kasrı) sözleşmesi bitmiş olup, İstanbul Belediyesi süre uzatımı yoluna gitmemiştir.

²⁶ Türkiye’ye Bir Isık’tı,s:79

Özel sektörün girdiği 40 –50 yıl sürelerde yap – islet – devret modeli karsısında, kamu yararına çalışan TTOK, bu tarhis binaları ve ağaç varlığını, 10 –14 yıllık kısa sürelerle üslenmiş ve bunun 10 yılını da, zararlı kapatarak kendi öz varligından kaynak aktarmakla bu sanat ve tabiat hazinelerini korumustur...

Bu ilginiz için, size tesekkür borcumuz var. Sagolun. Hosçakalin.”²⁷

Basin tarafından, Çelik Gülersoy’un yaptigi hizmetlerin degeri pek bilinmemiş ve bu nedenle de ilgi gösterilmemistir. Ancak medya tahliye karsısında, Kurum’dan yana tavrini ortaya koymustur. Mart 1995 tarihi itibariyle, Kurum’a destek veren yazarların listesi asagida yer almaktadır:

Hürriyet; Yalçın Peksen, Yıldırım Çavlı, Emin Çölasan, Yalçın Bayer, Murat Bardakçi.

Milliyet; Hasan Pulur, Melih Asık, Yılmaz Çetiner, Büyükelçi Semih Günver, Birsal Sancar.

Cumhuriyet; Deniz Som, Oktay Ekinci, Leyla Tavsanoğlu, Selçuk Erez.

Sabah; Necati Doğru, Ahmet Vardar, Zeynep Gögüs, M. Ali Birand.

Yeni Yüzyıl; Atilla Dorsay, Rana Pirinççioğlu.

Yeni Günaydin; İclal Erentürk.

Aksam; Filiz Yalçın.

Türsab Dergisi; Defne Resul.

Aksiyon Dergisi; Besir Ayvazoglu.

Meydan Gazetesi; Akgün Tekin.

TV Kanalları

ATV; Gamze Ahiskali.

Inter Star; Engin Ardiç, Eyüp Coskun, Kadir Çelik.

Kanal D; Ardan Zentürk, Ayzen Atalay.

Show TV; İrem Barutçu, Sirin Payzint.

TRT; Hüseyin Basusta.

Ancak yapılan bu yayınlar, belediyeyi hiç etkilememistir.

1994 yılı sonunda Kurum, Sisli’deki otuz yıllık yerinden çıkarak, Maslak’taki 1. Oto Sanayi Sitesi’nin TEM Yolu’na bakan cephesindeki hazine arazisine yerleşmiştir.

²⁷ Türkiye’ye Bir Isık’tı,s:201, 203

Burasi Karayollari ile isbirligi yapilarak, 1988 – 1989 yillarinda idareye tahsis edilmiş bir arazidir. Parsel içi ve disi son derece bakimsiz olan yer, molozlar ve pisliklerle doludur. Kurum, alti ay içerisinde, burayi yesillikler içinde tertemiz bir mekan haline getirmiştir. On dönümlük uzunlamasına parselde, Kurum üç bina yaptirarak, etrafındaki sanayi sitesi ve gökdelenlere karsi son derece yesil, saglikli ve estetik bir ortam içersinde, hala örnek bir kurulus olarak hizmet vermektedir.

Kurum’a 2004 tarihinde devlet tarafından el konulmustur. Konu sorusturma sürecinde oldugundan yetkililer tarafından bilgi alinamamaktadır. Kurumun basinda yer alan Ferit Epikmen yerine, baskan olarak Kültür Müstesari olan Prof Dr. Mustafa Insel ile baskan vekili olarak Güven Dinçer getirilmistir.

Kurumca yapılan tüm hizmetler; belgesel çekimleri yapmak, tarihi semt ve binalara sahip çıkarak onarmak, müzeleri tanitan bröşürler, tarihi semtleri ve binalari anlatan kitaplar basmak, sadece turizme yönelik faaliyetler degildir. Yapilan bu çalışmaların özellikle sanat tarihi ve kültürel açıdan önemi büyüktür. Tüm bu hizmetler, topluma yok olan kültürel degerlerimize sahip çıkmak, onlari tanımak, korumak bilincini asilamistir. Üstelik yapılan çalışmalar hayata geçirilerek ve günümüze uygun forksiyonlar yüklendirilerek yok olmaktan kurtarilmisdir. Ayrıca kullanilir hale getirilmesi ile bu faaliyetlerin ilk defa olma özelligi, topluma örnek olmustur. Böylelikle Kurum ve Gülersoy, bir çok kisinin varligindan bile haberi olmadigi sanat eserlerine onararak hayat vermiş, böylelikle hem o eseri tanitmiş, hem de bu eser sayesinde kisinin ve dolayisiyla toplumun kültürel açıdan zenginlesmesine neden olmustur.

2.1.5. Özgeçmisi

Çelik Gülersoy’un basarılar ve Türk Kültür ve Sanatı’na, özellikle de Istanbul halkina yapmiş olduğu hizmetlerle dolu yasami, asagida kronolojik sıra içersinde özetlenmeye çalışilmistir:²⁸

1959: “Tabiati Koruma” broşürünün yayınlanması, bu konuda, yabancı kaynaklara dayali ilk etüt olması açısından önemlidir.

²⁸ Ç. G. anisina, s.10-17

- 1960: Genelkurmayın Harp tarihi Dairesi'nde geçen bir yıllık hizmeti süresince; 27 Mayıs hakkında resmi bir kitabın yayımı için oluşturulan kurum da generallerle birlikte yedek subay olarak görev yapmıştır.
- Askerlik dönüşü avukatlık stajini bitirip, Turing'te yeni bir çalışma dönemine baslar.
- 1961: Yabancı dillerde kaynaklara dayanarak yayınlanan, Sosyal Turizm adli çalışması, Türkiye'de ilk kez bu konuda bilimsel nitelikte etütleri içermesi açısından önemlidir.
- Perugia'da yapılan ilk uluslararası trafik hukuku konulu konferans'a giderek, ilk kez yurt dışına çıkmıştır.
- 1962: Seyahat Acenteligi çalışması yayınlanır.
- 1964: Türkiye'nin Turizm Propagandası adli çalışmayı yayınlar.
- 1965: Gravür ve fotoğraflarla "İstanbul Arsivi"ni kurmaya başlamaktadır.
- Ulusal ve eski kuruluş olan Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun reorganize edilmesini sağlar. Müdürlüğe tayin edilince, tüzüğü değiştirir, insan kaynaklarında düzenlemeler, değişiklikler yapar. Kurum'a Sisli Meydanı'nda, no: 364'te yeni ve modern bir binada dört kat satın alınmaktadır.
- 1966: İstanbul Rehberleri'nin dört dilde yayımına başlanır ve bu satışlar onbes sene sürecektir.
- Türkiye'de ilk kez, müzelerin ve öğren yerlerinin yabancı dillerde, renkli baskılı rehber kitaplarının Kurum'ca yayımına başlanır. Bununla birlikte "Türkiye Kitaplığı" dizisi meydana getirilir.
- 1967: Hollanda'daki örnekler baz alınarak Türkiye'de ilk kez olması açısından önem teşkil eden, İstanbul yollarına "Trafik Yön Levhalarının" konulması sağlanmıştır.
- Türkiye'de yine ilk kez, yabancı dil ve tamir bilen şoförler ile "Yol Yardım Araçlarının" servise konulması sağlanmıştır.
- Müzelere ve arkeolojik kazılara her yıl yardımlar baslatılmıştır.
- 1968: Tarih ve sanat konulu yıllık konferanslar dizisi baslatılmıştır.

Türkiye’de ilk kez bir şehir girişine “Enformasyon Bürosu” yaptırılarak, dört dilde hizmete sokulmuştur.

“Müze Etiketleri” ilk kez yabancı dillerde de bastırılarak, konulmaktadır.

1970: Türk Toplumunu ve Turizm etüdünün, Türkçe ve İngilizce baskıları ile Trafik Sorunumuz Üstüne Düşünceler çalışması yayınlanmıştır.

1971: Kurum’a, büyük boyutta gelir sağlayacak ve Türkiye’ye önemli bir çapta döviz kaynağı kazandıracak olan triptik rejimi ile bu bağlamda Maliye ve Gümrük Bakanlıkları ile sözleşme imzalanması sağlanmıştır. Çağlar Boyunca İstanbul Görünümleri yayınlanmıştır.

1972: İstanbul’u konu alan, ünlü yabancı eserler dizilerinin yayınlanmasına başlanır. Böylelikle Lamartine, Gautier ve Nerval gibi yazarlar da tanıtılmış olur.

Korunması Gereken Boğaziçi sergisi açılır ve katalogu yayınlanır.

1973: Tophane – Kabatas etütleri yayınlanmıştır.

1974: İstanbul’da Kariye Müzesi ve çevresinin düzenlenmesi çalışmalarına başlanmıştır.

Kariye etüdü üç dilde yayınlanmıştır.

Kurumda, Dr. Eczacıbaşı ve ekibi ile üç yıl sürecek olan ihtilaf, ihbar ve davalar süreci başlamıştır.

Ankara – İstanbul Karayolu üzerinde yer alan, Bolu Kuru Otel’inin satın alınıp, 1977 yılında genişletilme çalışmalarına başlanmıştır.

Safranbolu’da konak satın alınıp, proje yapım sürecine geçilmiştir.

Kurum’da yönetim Mahkeme Heyetine geçmiştir.

1975: Adli heyetçe Gülersoy’un statüsünün devami kararı alınmıştır.

Yapımcı Suha Arın’la televizyon ve sinema için hazırlanan, ödül alan renkli dokümanter filmler dizilerinin yapımına başlanır. Yapılan iki dizi çalışmasının birincisi, “Anadolu Uygarlıklarından İzler” olup, “Hatti’lerle başlayıp”, “Midas Likya’nın Sönmeyen Atesi”, “Urartu’nun 2 Mevsimi” şeklinde devam etmiştir. Diğer dizi ise tek tek monografik konulardan oluşur. Bununla ilgili olarak “Safranbolu’da Zaman” adlı belgesel çekilir. Gülersoy ile Arın, Ankara TRT’nin basındaki isim İsmail Cem ile

yardımcısı Mehmet Barlas'a giderler ve onların onayını alırlar. Böylelikle TRT de ard arda dizileri yayınlanmaya başlanmıştır. Bu sayede, henüz özel televizyonların olmadığı yıllarda, halkın kültürel ve tarihsel açıdan bilinçlenmesi konusunda TRT, TTOK ve Çelik Gülersoy ortak önemli bir hizmet gerçekleştirmiş olmaktadır.

Üsküdar – Karacaahmet'te, Ayrılık Çesmesi'ndeki tarihi mezarlığın onarımı yapılır. Bu çalışma kapsamında çevredeki tarihi taşlar toplanıp, dikilmiş ve bir çok mezar taşı da onarılmıştır.

Kandilli tarihi mezarlığının onarım ve ağaçlandırılması çalışmaları yapılmıştır.

Sultanahmet Talat Paşa Konagi'nin kısmi onarım ve iç dekor çalışmaları yapılmıştır.

1976: İtalyan Cumhurbaşkanlığı'ndan "Cavaliere Nisani" alınmıştır.

1977: Kurum'da yapılan seçimi Gülersoy kesin bir zaferle kazanmıştır ve böylelikle adli dönem biterken büyük eserlere başlanmıştır.

Kapıkule Gümrüğü'nün yeni bakan yapımı çalışmalarına başlanmıştır. Burası beş yıl içinde Avrupa'nın en donanımlı sınır kapısı haline getirilmiştir.

Yıldız Parkı düzenleme çalışmalarına başlanmıştır.

Bab-ı Ali restorasyon çalışmaları yapılmıştır.

Galata Mevlevihanesine yardımlarda bulunulmuş ve bahçe düzenlemeleri yapılmıştır.

Yeniden yapılan Kuru Otel hizmete açılmıştır.

1978: Sultanahmet'te yer alan Reji Nazım Konagi alınmış, dış cephesi aynen korunup, içerisi XIX. yy. üslubuna uygun olarak otel şeklinde tasarlanmıştır.

"Bogaziçi, Sorunlar ve Çözümler"ın ilk baskısı yapılmıştır. (İkinci baskı 1982 yılında yapılacaktır.)

1979: Yıldız Parkı'nda Malta Köşkü, Emirgan Korusu'nda Sarı Köşk dört ay gibi kısa sürelerde restore edilip, döşenerek, çay salonları ve bahçeleri ile

halkın sunumuna açılmıştır. Malta Köskü'ne, Avrupa'da "Europa Nostra" madalyası ve takdir belgesi verilmiştir.

Yapılan bu çalışmalarla ilgili, Türk Kültür Bakanlığı'nın "Seref Plaketi" ile ödüllendirmiştir.

Kapalı Çarşı'nın Romani ile Simavi Vakfı Sosyal Bilimler Ödülünü almıştır.

Yıldız Parki ve Malta Köskü Etüdları yayınlanmıştır.

Fransa Cumhurbaşkanlığı tarafından "Liyakat Nisani" ile onurlandırılır.

1980 : Büyük Çamlıca ile ilgili imar çalışmaları, Lale ve İstanbul etüdü , Story of the Grand Bazaar etüdü ilk baskısı (ikinci baskı 1990 yılında yapılacaktır.) yayınlanmıştır.

1981: Eski İstanbul Arabaları, kitabı basılmıştır.

Kapıkule Gümrüğü devlet töreni ile açılmıştır.

1982: Çamlıca'dan Bakışlar albümü yayınlanmıştır.

Asiyan'daki Tevfik Fikret Evi onarılmış, geniş olan bahçe düzenlenmiş ve broşür yayınlanmıştır.

Çadır Köskü'nün iç onarımı yapıp, halkın hizmetine sunulmuştur.

Gülhane Parki'nde Tanzimat Müzesi yapılmıştır.

1983: Emirgan Parki'ndeki Beyaz ve Pembe Köskler onarımlarına halka açılmıştır.

İhlamur Mesiresi, Kayıklar, İstanbul Estetiği ve Le Roman Grand Bazaar kitapları yayınlanmıştır.

1984: Sultanahmet Konagi – Yeşil Ev açılmıştır.

Hidiv Kasrı onarıp, döşenmiş ve halkın kullanımına sunulmuştur.

İstanbul'da Anıtsal Ağaçlar ve Çağlar Boyunca İstanbul Görünümleri III. Dolmabahçe kitapları yayınlanmıştır.

1985: Kariye Müzesi karşısındaki belediye arsasına, tarihi tipte pavyon yapılmıştır. Meydan trafiğe kapatılmış, çevredeki evler onarıp, çiçeklendirme ve ağaçlandırma yapılarak, bu tarihi ortamın yasalması amaçlanmıştır.

- Hidivler ve Çubuklu Kasrı, Hotel d' Angleterre, Reklamlar ve Biz etüdüleri ile Küçüksu albümü yayınlanmıştır.
- 1986: Karadeniz Üniversitesi ve Bogaziçi Üniversitesi "Fahri Doktorlukları" na layık görülmüştür.
- Sogukçesme Sokagi bitirilip, Vali tarafından açılışı yapılmıştır.
- Sultanahmet Cedid Mehmet Efendi Konagi'nin onarımı bitirilip, Istanbul Sanatlari Çarsisi olarak açılmıştır.
- Istanbul Sarkisi, Taksim etüdü, ve Sogukçesme Sokagi yayınlanmıştır.
- Sultanahmet Meydani'nda yer alan Hattat Besir Aga Çesmesi onarılmıştır.
- 1987: Istanbul Kitapligi binasi bitirilmıştır.
- Kapikule Gümrüğü'nün arkasında yer alan, yetmiş dönümlük arazi alınarak, Teknik ve Turistik Hizmet Merkezi kurulmuştur.
- Göksu'ya Agit yayınlanmıştır.
- Sogukçesme Sokagi'nin yakinindaki, Mimar Sinan'in eseri olan, "Sogukkuyu Medresesi" nin onarımı Kurum'ca finanse edilmiştir.
- 1988: Zekeriya Köy için kurulan Vakıfla, köydeki bir çok ev ve bahçenin islahi yapılmıştır.
- 1989: Tramvay Istanbul'da, ve Kirk Yil Olmus, kitapları yayınlanmıştır.
- 1990: Fenerbahçesi'nin yeniden düzenlenmesi çalışmalarına başlanır. Ancak dönemin bakani Adnan Kahveci'nin triptik rejimini degistirmesi üzerine, Kurum'a gelen gelir kesilince parkin düzenlemesinde gerekli hakedislerin ödenebilmesi için Kuru Otel satılmıştır.
- Mavi Cami, Beyoglu'nda Gezerken, Nasil Bir Istanbul ve Dolmabahçe, Palace and its Environs yayınlanmıştır.
- Safranbolu Konagi Otel olarak hizmete açılmıştır.
- 1991: Istanbul Belediyesi'nce, sehrin "Tesekkür Berati" Açık Hava Tiyatrosu'nda verilir.
- Feneryolu'nda Ahmet Muhtar Pasa Köskü'nden kalan Mehtabiye, cafe tarzında düzenlenmiştir.
- 1992: Büyükdere Parki düzenlenerek "Çelik Gülersoy" ismi verilmiş, ancak bu 1997 yılında iptal edilmiştir.

- Safranbolu’da bir caddeye “Çelik Gülersoy” adi verilmiştir.
- Çeragan Saraylari ile Çeregan Palaces etüdleri yayınlanmıştır.
- Yilin sonunda dönemin Fransiz Cumhurbaskani, Yesil Ev’de kalarak tebriklerini sunmustur.
- 1993: 1994 baharında açılacak olan Sogukçesme Sokagi’nin, son eseri olan Konuk Evi’nin yapimina baslanmistir.
- Bu dönemde gerçeklesen yayınlar; Tepebasi, Bir Meydan savasi, The Khedives and the Çubuklu Summer Palace ve Kiz Kulesi Kitabı’dır.
- Sariyer Çesmesi’nin onarimi yapilmistir.
- 1994: Kurum’a büyük bir vergi yükü çıkarılınca, Sisli’deki bina satilarak, Hazine’den alinan Maslak’taki alanin yeniden düzenlenmesi ve on dönümlük agaçlandirma faaliyetlerinde bulunulmustur.
- 1995: Bogaziçi parklari ve içindeki kösklerin ilk onarimlarini, bakimlarini kapsayan Istanbul Belediyesi ile imzalanan sözleşmenin zamani dolmus ve dönemin Belediye Baskani Prof. Sözen tarafından sözleşme yenilenmeyip, birer yıllık otomatik uzatmaya birakilmistir. Ancak Recep Tayyip Erdogan Dönemi’nde alınan tahliye kararı ile, eserler 1995 yilinin ilk dört ayında, birer birer teslim edilmistir.
- 1996: Annesi Münevver Hanim vefat eder. Annesine itafen, Ayrilis siirleri kitabi yayınlanmistir.
- Büyükada’nin Istanbul turizmine dahil edilmesini amaçlayan projeler baslatilip, Çankaya Caddesi’nde 55 no’lu bina satın alinir ve Büyükada’ya (Polis Merkezi’ne, tapuya, yol büfelerine) yatırımlara baslanmistir.
- 1997: Hüzün Yagmuru siir kitabi, Büyükada / Yesterday etüdü, Safranbolu albüm-kitabi yayınlanmistir.
- 1998: Büyükada’da yer alan yüz yirmi yıllık Fabiato Köskü’nün kökten onarimi, bahçenin yeniden düzenlenmesi ile bir Kültür Evi olarak kitaplik, konser salonu ve cafe islevleriyle faaliyete geçirilmistir.
- Anadolu Üniversitesi tarafından “Onursal Doktorluk” verilmiştir.
- Büyük Çamlıca Tepesi, Fenerbahçesi yayınlanmistir.

- 1999: Sultanahmet'te yer alan Naziki Tekkesi yanındaki alan, Saray Cafe olarak yeniden düzenlenmiştir.
- Yesil Ev: A Home, Yesil Ev: Bir Yuva, Beyoglu'nda Yitip Gitmis Üç Otel yayınlanmıştır.
- Fenerbahçesi Parki'nda, dogal gıda pazarı kurulup, toplanan dogal ürünlerin halka sunulması hizmetine başlanmıştır.
- Cumhuriyet'in Devraldığı İstanbul'dan Bugüne kitabı, Türkiye Sinai Bankası tarafından yayınlanmıştır.
- 2000: Kültür Bakanlığı tarafından, 2000 Yılı "Kültür ve Sanat Ödülü" ne layık görülmüştür.
- Safranbolu da Cevizli Konak oteli hizmete açılmıştır.
- Büyükkada merkezde, on kabinlik genel tuvalet yapılmıştır.
- Bab- i Ali etüdü yayınlanmıştır.
- 2001: Büyükkada Yetimhanesi, Çankaya 57, Çelik Gülersoy Albümü, "A. Sinasi Hisar, Sogukçesme Sokagi kitapları yayınlanmıştır. Büyükkada iskelesinin üstü Turing Cafe ve Fenerbahçesi Parki'nda Romantika cafe düzenlenip, işletmeye açılmıştır.
- 2002: Eski Bebek Iskelesi Turing Bebek Cafe olarak onarılıp, hizmete girmiştir.
- Atatürk – Atatürk, Sogukçesme Street, Atatürk Albümü yayınlanmıştır.
- 2003: Bir Masal, Beyoglu'nda Gezerken, Pierre Loti et Son İstanbul, İstanbul Kılavuzu çalışmaları yayınlanmıştır.

Resim 6

2.2. Kisiligi

Bu bölümde Çelik Gülersoy'un kisiligi hakkında bilgiler ve onun yetismesinde, kisiliginin olusmasinda etken olan kisilerle, faktörlere yer verilmektedir. Bu nedenle öncelikle annesi Münevver Hanim'a olan düskünlüğü üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bu bölümde, okul yillari, gelismesinde en önemli yere sahip olan Resid Safvet Atabini ile dis ülkelere yaptigi geziler ve onu yakindan taniyan dostlari, çalışma arkadaşlari ile yapılan görüşmeler (ropörtajlar) konu edilmektedir.

2.2.1. Annesine Olan Asiri Düskünlüğü

Çelik Gülersoy'un yasamindan en önemli faktör ne öğrenimi, ne isi, ne kariyeri ne de basarilaridir.²⁹ Gülersoy'u en fazla etkileyen, en çok yönlendiren ve en çok mutlu

²⁹ Ç.G. albümü, Istanbul, s.37-38

eden varlık, her zaman annesi Münevver Hanım olmuştur. Annesi, genç yasta baba bildiği enistesesi ile evlendirilip, otuzbes yaşında dul kalınca, diğer çocukların da evlenip, evden ayrilmaları sonucunda bütün sevgisini, askını küçük oğlu Çelik'e vermiştir.

Resim 7

Bes yaşında yetim kalan Çelik, mutsuz annesini, mutlu kılmayı yaşamının amacı haline getirmiştir. Annesine asiri düskün olan Çelik Gülersoy, bunu kendi ifadesiyle şöyle özetlemektedir: “Her borç, alınan şey neyse, onunla ödenir: Tarihte arpa ise arpa, altın ise altın, günümüze gelince, döviz ise döviz. Anne’nin ogula verdiği, bir yaşamdır. O zaman, yine bir başka yaşam ile, geri ödenmesi gerekir.” 1935 yılında başlayan bu can yoldaslığı, annesi ölene dek altmışbes yıl kesintisiz olarak sürmüştür.³⁰

³⁰ Ç.G. albümü, s.37-38

2.2.2. Okul Yillari

Kisilik yapisinin olusmasina sebep olan özellikler, daha okul yillarinda kendini göstermektedir. O yillarda Bati kaynaklarina ve özellikle Auguste Comte pozitivizmine ilgi duymakta, reformist fikirlere heves etmekte olup, diger yandan Osmanli siirine hayran ve dönemin ünlü sairi Yahya Kemal'den de kopamamaktadır. Kitaplarda 1789, 1848, 1870 Avrupasi'nin çalkantili ve ihtilalci dünyasini tercih etmektedir. O yillarda yaptigi Istanbul gezilerinde ise, Osmanli mistisizminin gözalici camilerinden, türbelerinden, sebillerinden ve sehrin sessizliginden etkilenmektedir. Tüm bu okuduklari, yasadigi çevresi ve Istanbul gezileri onu, hem “hayalperest”, hem “romantik”, hem de “idealist” bir kisilik sahibi yapmistir.³¹

Gülersoy'un daha çocukluk yillarinda okumaya olan merakı, ileride O'nun Türk Edebiyatı'ni iyi bilen bir kisi olmasına da yol açmistir. Ayni zamanda kendisinin siirler yazan edebiyatçı bir kisiligi de bulunmaktadır.

2.2.3. Resid Safvet ATABINEN

(1884 Sariyer – 02.Subat.1965 Istanbul)

Kisiliginin gelismesine, görgüsünün artmasına önemli bir etken olan ve Ç. Gülersoy'un yasaminda kendisine ufuk açan kisi Resid Safvet Atabinen'dir. (bkz. resim8)

Yazar, diplomat ve kültür adamı olan Resid Safvet Atabinen'in babasi saray orkestrasinin sefi (Muzika i Hümayun atik miralayı) ve Türk Musiki Tarihi'nde ilk solfeji yayımlamış, flütist, Danismendlerin kolundan Atabinenogulları'na mesup Safved Bey'dir.

17 yasinda liseyi bitiren Resid Safvet, 1904 yilinda Paris'te Ecole Libre de Sciences Politiques'ten mezun olmustur. Istanbul'a döndükten sonra, 1906 yilinda, Tütün Rejisi Komiserlik Kalemi Mütercimligi'ne çalışmaya baslamistir. Ayni yıl, Beyoglu'nda Fransızca ve İngilizce yayımlanan “Levant Herald” gazetesinin bas yazarligina getirilmistir. Burada yazdigi Avrupa – Yakindogu yorumlariyla ilgi çekmistir.³²

1907 yilinda Osmanli Devleti – Romanya Muhtelit Komisyonu Baskatipligi ile diplomasiye giren Resid Safvet, daha sonra da Bükres Sefaret Baskatip Vekili olmustur.

³¹ **Türkiye'ye Bir Isık'ti**, s.26

³² Çelik Gülersoy, “Atabinen, Resid Safvet”, **Dünden Bugüne Istanbul**, Ank., C.1, s.375

Sonra sirasiyla, Amerika'ya, Ispanya'ya ve Iran'a giderek, Washington, Madrid ve Tahran'da Baskatilik yapmistir. 1917 tarihinde, II. Abdülhamid'in Serasker Riza Pasa'dan torunu olan Nurhayat Hanim'la evlenmistir.

Resim 8

Mustafa Kemal'le Çanakkale Savasi'ndan sonra (1915 tarihinde) Akaretler'de otururken komsu olan Resid Safvet, onun bilgisiyle Anadolu'da verilen hakli mücadele hakkında, 1918 – 1920 yillarinda Isviçre ve Fransa'da Bati Kamuoyu'nu bilgilendirmistir. 1921'de Sura –i Devlet Tanzimat Dairesi üyeligine atanmistir.

1923 yilinda Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nu kurmustur. Resid Safved, Atatürk'ün istegi ile 1927 ve 1931 yillarinda Kocaeli Mebbusu olarak 7 (yedi) yıl milletvekilligi yapmistir. Yine Atatürk tarafından, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Türkiye Temsilciliği kendisine verilmistir.

Atabinen 1940'lardan ölümüne kadar, Istanbul açısından önemli hizmetler yerine getirmiştir. O dönemlerde Anıtlar Yüksek Kurulu olmadigindan, Eski Eserler Encümeni üyesi olan Atabinen, kültür mirasi ile ilgili dosyaların takipçisi olmus ve bunu yönetiminde bulunduğu Kurum ile gerçekleştirmiştir. Ayrıca çok önemli diğeri bir hizmeti de "TTOK Belleteni" çıkarmak olmuştur. Bu süreli yayınlı, (üstelik Kurum'un kısıtlı olanaklarıyla), Istanbul'un kültür mirasının durumunu, problemlerini ve Istanbul'la ilgili literatür hakkında, zengin bir kaynak oluşturmıştır. Yine bu yıllarda restorasyon çalışmalarıyla da hizmetler vermiştir: Istanbul Merkez Kütüphanesi'nin bitisigindeki

İbrahim Paşa Sebili'nin ve Galata'da Kara Mustafa Paşa Cami'nin önündeki Reisülküttab İsmail Efendi Mektebi'nin ve altındaki rokoko çeşmesinin onarımları gibi çalışmalarda bulunmuştur. Resid Safvet, tehlikede gördüğü önemli yapıların durumunu yetkili ve sorumlu kişilere ısrarla bildirerek de, İstanbul'a ayrıca hizmette bulunmuştur.

İstanbul'un tarihi mirasını kendine dert edinen, aristokrat ruhlu bu aydın kişi 1964 yılında yakalandığı prostat kanserinden bir yıl sonra vefat etmiştir. Konagi yok pahasına satışı çıkarılan Atabinen'in, paha biçilmez yaklaşık 10.000 (onbin) ciltlik zengin kütüphanesi, ailesi tarafından TTOK'na bağışlanmıştır.

Kara Semsî soyundan gelen Resid Safvet, aynı soya mensup olan Sünbül Efendi namı ile tanınan evliyanın Kocamustafapasa'daki türbesinde, 1950 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın özel izni ile gömülmüştür.³³

Son derece donanımlı, kültürlü bir kişi olan Atabinen'in İstanbul ve tarihi mirasına yaptığı belki de en önemli hizmet, Çelik Gülersoy'un yetişmesine büyük katkıda bulunmasıdır. Onun himayesinde yetişmesi ve (Atabinen'in yönetiminde) Kurum'da çalışması Gülersoy'un ufkunun açılmasını ve ileride yapacağı sayısız hizmetleri gerçekleştirmesini sağlamıştır. Ayrıca Kurum'da yapılan toplantılara katılan devrin önemli kültür, sanat ve turizmcilerinin fikirlerini ve görüşlerini dinlemek, genç yasta böyle bir ortamda yer almak, onun kişiliğinin gelişmesine son derece olumlu yönde katkılar yapmıştır.

2.2.4. Avrupa Gezileri

Yabancı ülkelere yapmış olduğu geziler, Ç. Gülersoy'un kültürüne, görgüsüne ve özellikle turizm anlayışına çok olumlu yönde katkıları olmuştur.³⁴ Yaptığı gezilerde, ister Batılı, ister Doğulu olsun, kültür zenginliği ve temeli sağlam olan ülkelerin, turizm açısından yatırımlarını finanse edebilecek kaynaklar bulabilmekte olduğunu görmüştür.

Gülersoy'un yurt dışına ilk çıkışı, 1961 yılında Kurum adına gittiği İtalya'da bir Trafik Hukuk Kongresi sayesinde Pire, Atina sonra da Napoli ve Roma'ya olmuştur. Bu şehirleri uzun uzun gezmiş ve özellikle Herculaneum ve Pompei Kültür Merkezleri kendisini çok etkilemiştir. Bu yerler onda yeni ufuklar açılmasına yol açmıştır. Cenova

³³ Ç. Gülersoy, "Atabinen, Resid Safvet", **Dünden Bugüne İstanbul**, Ank., C.1, s. 376

³⁴ **Kirk Yıl Olmuş**, s.131- 132

Körfezi'nin yemyesil köyleri, bembeyaz mermerleri ile adeta masalimsi kent görünümü onu derinden etkilemiştir. Buraları gezerken İstanbul'u, Efes'i ve Kusadasi'ni hayal etmektedir.

İtalya gezisinden sonra, 1960'lı yıllarda yaptığı ve çoğunu Av. Nezihi Sanal ile gerçekleştirdiği İsviçre, Avusturya, Almanya, Fransa, Holanda ve İngiltere gezileri izlemiştir.

Bu gezilerde edindiği bilgiler, görgüler 1970'li yıllarda yaptığı hizmetlerde kendini göstermiştir.³⁵

1950'li yıllarda kitaplarda teorik olarak okuyup öğrendiği bilgileri, 1960 ile 1970'lerde yaptığı gezilerde gezip görme ve üzerinde inceleme, düşünme olanagi bulmuştur. Gezdiği yerlerde onu etkileyen unsurlar ise, tabiata, kültürel, sanatsal mirasa önem vermeleri ve bu bağlamda şehirlerin korunmasına özen göstermeleridir.

2.2.5. Röportajlar

2.2.5.1. Semavi EYİCE

Asagida Prof. Dr. Semavi Eyice ile yapılan ve Ç. Gülersoy kisiligi ile çalışmaları hakkındaki görüşlerini bildirdiği ropörtaji yer almaktadır:

Bir asker çocuğu olan Çelik Gülersoy, İstanbul'a geldiklerinde, Besiktas'ta komsuları olan Serasker damadı Resid Safvet Atabinen'in adeta himayesi altında girmiştir. Bu sayede Fransızca ve Almanca öğrenmiştir. Kendisi hukuk mezunu bir kisidir.

İlk yayınlarını Turizm hukuku hakkında vermiştir. Turing'te uzun yıllar çalışmıştır. Ancak Atabinen'in vefatından sonra, Kurum'un genel sekreteri gibi çalışmaya devam etmiş ve kısa zamanda da yönetim kendisi olmuştur.

Çelik Bey öncelikle son derece gayretli bir insandır. Turing için çok şeyler yapmıştır. Onun zamanında Kurum büyümüş ve bir binaya kavusmuştur. Kurum Beyoğlu Lale Sineması yanında eski bir ahsap evin bir köhne katında iki üç personelle hizmet verirken, bir müddet Tünel Asmalı Mescid Nil Pasajı'na, sonra da Sisli'de satın alınan modern binanın dört katına taşınmıştır. Gülersoy, Kurum'un Sisli'deki binasına

³⁵ Ç.Gülersoy, **Batiya Dogru**, İstanbul, İstanbul Kitaplığı, 1987, 3.baskı, s.7-17

Atabinen'in essiz kitap koleksiyonundan bir parça getirerek burada bir kütüphane de kurmuştur.

Türk Kültür ve Sanatı'na Katkıları

Çelik Bey, Türk Kültür ve Sanatı'na, özellikle İstanbul tarihi ve mimarisi konulu kendisinin yazdığı ve yazdırdığı yayınlarıyla büyük hizmetler vermiştir. Örnek olarak, Nermi Haskan'la beraber yazdıkları Hükümet Kapisi: Bab-i Ali değerli bir eserdir. Son derece değerli epeyce kitap yayınlamıştır.

Gülersoy imkanları olan ve bunları kültür, sanat adına değerlendirmeyi seven bir kisiydi. Bir çok yerde restorasyon işlerine girmişti. Örneğin, Yeşil Ev, çökmek üzere olan bir yapıdır. Belki onun tarafından ele alınmasa bugün bu yapı olmayacaktı. Yine Sogukçeşme Sokagi'ni ele aldığı anda, zaten sokakta yer alan evler betonlaşmaya başlamıştı. Çelik Bey'in sözkonusu sokakta yaptığı çalışmalar esnasında, hiç bir yerde kaydı olmayan "Bizans Sarnici ile Topkapı Sarayı avlusuna çıkan bir kapı" bulunmuştur. Böylelikle Sogukçeşme Sokagi'nde yapılan çalışma sadece sokaktaki evleri kurtarmak veya sokagın dokusunu korumakla kalmayıp, Kültür ve Sanat Tarihimiz açısından yeni kaynaklar edinmemizi de sağlamıştır. Aynı şekilde Yıldız Sarayı, Malta Köşkü, Beykoz Kasrı son derece kötü durumda, mezbele halindeyken günümüze kazandırılan eserlerdir. Üstelik yapıların bazılarında duvarlar eklenmiş, iç mimarilerini bozacak şekilde işlemler yapılmıştır. Gülersoy, öncelikle yaptığı çalışmalarda bunları mimarinin özüne sadık kalarak eski haline getirip, özenle restore edip, dekore etmiştir. Üstelik kendisi son derece zevkli ve eskiye meraklı olan bir kişiliğe sahiptir. Bu özelliği kasırların dekorasyonuna yansımış olup, köşklere hayat vermiştir. Dekorasyonunda da son derece bilinçli tercihler yapmıştır. Dönemin perdesinden, avizesine kadar en küçük ayrıntı düşünülerek kusursuz yapılmıştır.

Eleştiriler

Eyice, Gülersoy'u tek konuda eleştirmektedir: Atabinen zamanında çıkmaya başlayan ve Türkiye'nin en eski dergisi olan "Belleten" düzenli çıkarılmamaktadır. Dergi, 1930'lu yıllarda çıkmaya başlamış, ancak ilk sayıları düzenli olmayıp, yaklaşık 1937-1938 yıllarından itibaren, Atabinen'in vefatına kadar, son derece düzenli çıkarılmıştır. Sanat tarihi açısından dergi, içerisinde yer alan konular ve özellikle İstanbul'un eski

eserlerine yer vermesinden dolayı önemli bir yere sahiptir. Ancak Çelik Bey derginin eski düzenini yürütememistir.

Ayrıca Eyice, Kurum'un Belediye ile yaptığı sözleşmelerin süresinin 10 yıl gibi kısa bir süre tutmasını da tenkit etmektedir. Bunu esasında bir tenkitten daha çok, eserlerin Kurum elinde kalması istegi olarak kabul etmek gerekmektedir. (Bu arada sözkonusu sözleşmeler 20 yıllık yapılmış olup, 1980 Askeri darbesi ile bu süre Kurum'un istegi dışında 10 yıla indirilmiştir.)

Gülersoy'a Yapılan Eleştiriler Hakkında

Eyice, Gülersoy'un bir çok kez eleştirilmesine karşılık olarak, aşağıdaki cevabı vermektedir: Bu eleştiriler, Çelik Bey'in tavsiyeleri dinlemekten hoşlanmayan yapısından ya da yaptığı hizmetlerin, baskaları tarafından mesleki anlamda kiskanılmasından kaynaklanabilir. Unutulmamalıdır ki, Çelik Bey, yok olmakta olan bir çok eseri günümüze kazandırmıştır. Baska kurumlara da verilmiş tarihi eserler bulunmaktadır. Askeriye'ye verilmiş olan Kalender Kasrı yanıp gitmiş, yine Çağlayan Kasrı da yok olmuştur. Buna karşılık Gülersoy, binaları restore etmekle kalmayıp, halkın hizmetine de sunmuştur.

2.2.5.2. Arhan APAK

Çelik Gülersoy Vakfı Başkanı

Arhan Apak, Ç. Gülersoy'la birlikte otuz iki sene çalışmıştır. Kurum'da 1983 – 1993 yılları arasında da genel müdür yardımcısı olarak hizmet vermiş, kendi istegi ile işlerinin yoğunluğundan bu görevi bırakmış olmasına rağmen, Gülersoy'un vefatına kadar, onun mali danışmanı olarak, yanında yer almıştır. Gülersoy kendisi için “Beni Anlayan Tek Adam” demektedir.

Arhan Apak'ın Ç. Gülersoy'la ilgili görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Gülersoy'un Türk Kültür ve Sanatı'na büyük katkıları ve hizmetleri olmuştur. Ancak Ç. Gülersoy'un yetismesinde ve bu hizmetleri vermesinde ona bu vizyonu kazandıran kişinin öncelikle Resid Safvet Atabinen olduğunu belirtmek gerekir.

Gülersoy'un kişiliğine bakıldığında, öncelikle annesine çok düşkün olduğu görülmektedir.

Türk Kùltür ve Sanati'na Katkiları

Apak, İstanbul dogumlu ve Fatih ile Kadiköy'de büyüyen, yurt disini bilen bir kisi olarak, Çelik Gülersoy'un özellikle İstanbul'un tarihi ve kùltürel mirasi açısından son derece önemli bir yeri oldugunu vurgulamaktadır. 1970'lerin sonlarında İstanbul'da yasanan yozlasma, eski evlerin, semtlerin yok olup gitmesine karsilik kimsenin hiç bir sey yapmadigi / yapamadigi bir dönemde Ç. Gülersoy'un ilk olarak restorasyon islerine girismesi bu alanda örnek olmustur. Herkesin çinili sobalarini, sedefli / piring karyolarini attigi bir devirde, antika ile eskinin farkini ortaya çikarmistir.

Eskiye, özellikle Osmanli Kùltür ve Sanati'na, Cumhuriyet'in ilk yillariyla o dönemin rafine insanlarına büyük bir tutkusu olup, Atatürk'e hayrandir.

Ç. Gülersoy'un başkanligi'nda Turing her türlü hizmeti özellikli bir zümre için degil, halk için yapmistir. Bununla da bir ilke imza atmistir. Yaptigi hizmetlerle topluma önderlik etmistir.

Çalışmalarında hiç pes etmemis, maddi ve manevi olumsuzluklara ve her türlü elestiriye ragmen hizmetlerine ara vermeden devam etmistir.

Kendisi hiçbir zaman paraya deger vermemistir. İstanbul Kitapligi'nda basılan rehber kitapları ile dört dilde yayınlanan Kariye kitabından sagladigi gelirleri yatırım yapsaydi, bugünkü gelirinin on kati daha fazla geliri olabilirdi. Ancak kùltür ve sanat ugruna, hiç bir kar getirmeyecek olan İstanbul'u veya mimarisini anlatan kitaplar yayinlatip, restorasyonlar yapmistir.

Ayni zamanda kendisi iyi bir arsvicidir.

Yurt içinde çok elestiri alsa bile yabancı ülkeler Ç. Gülersoy'a sayisiz önemli ödülle takdir etmistir. Yurt disina bizi en iyi tanitan insanlardan biridir.

Gülersoy vizyon sahibi bir kisidir. Örnek olarak; Sultanahmet'i ileriye dönük bir Vatikan olarak görmektedir. Yesil Ev'in yapilmasi ve Sogukçesme Sokagi'nin düzenlenmesi Sultanahmet'in bugünkü önemini kazanmasina sebep olmustur. Yesil Ev'in hizmete girmesinden sonra tarihi hapishane, otel olarak fonksiyon kazandirilmistir.

Yaptigi çalışmalarda son derece titizlik göstermistir. Örnek olarak, Hidiv Kasrı'nin orta avlusunda bulunan, Goben kirik vitraylar için İtalya'da San Goben'le iletisim kurulup, uzmanlar getirtilerek, aslina uygun yeniden yapilmasini saglamistir.

Ayrıca tüm hizmetlerinin dışında, sağlığında bütün varlığını Kurum'a bağışlamıştır.

Eleştirilere Cevap

Yaptığı onarım çalışmalarında çeşitli eleştiriler almıştır. Ancak Ç. Gülersoy tüm çalışmalarda, kendisi yeni bir üslup veya baskalık getirmemistir. Sadece eski gravürleri, resimleri veya belgeleri araştırarak, çalışmaların aslına uygun bir şekilde yapılmasına özen göstermiş, mimari anlamda herhangi bir yenilik getirmemistir. Ancak halkın hizmetine sunulacak şekilde yeniden işlevlendirmiştir.

2.2.5.3. Sümer ATASOY

Ist. Üni. Arkeoloji Bölümü

Turing'te Ç. Gülersoy'la birlikte 1977 – 1993 yılları arasında onaltı sene birlikte çalışan Sümer Atasoy'un görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Türk Kültür ve Sanatı'na Katkıları

Onun önderliğinde Turing Kurumu, toplumda, düşünce ve yorum kargasasının hüküm sürdüğü bir ortamda, eski İstanbul'u bilen bilmeyen, Avrupa'yi tanıyan tanımayan pek çok insanın, hayranlıkla seyrettiği eserler vermiştir.

Yerleşik hayat temeline dayalı Batı'nın, yüzyıllardır uyguladığı bakım – onarım anlayışının Türkiye'deki bir damlası olan örnekler, bir heves değil, ciddi olarak düşünülmüş ve planlanmış işlerdir.

Osmanlı İstanbul'unu bize anlatan Batılı kaynaklar, bugün için gerçek olduğuna inanılmayacak kadar güzel bir peyzaj çizerler; Yakından bakınca bakımsız, dağınık, sokakları pis ve disiplinsiz olan kentin her köşe başında, özenle biçim verilmiş yapı örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Bunların aralarını dolduran bütün yeşillikler dünyası ve sonunda hepsinin oluşturdugu kişilik sahibi bir kent vardır.

1950'lere kadar yasayabilen bu güzel şehir, o tarihlerden sonra bambaska bir ekonomik ve sosyal ortamın içine girmekte ve uzun tarihinde görmediği bir göç yoğunluğunun altında ezilerek, ortadan kalkmaya başlamaktadır. Yap – satçı saldırısına uğramış ve binlerce yapımcı türemiştir. Hiçbir kişiliği olmayan, birbirine benzeyen bir yapılaşma, her yeri sarmıştır. Gelecek kuşakların yaşam zenginliğini yok eden uygulamalar yapılmıştır. Rantın herşeyin üzerinde tutulduğu bir düşünce toplumu

yaratılmıştır. Fakat bu olanları, mimarlarımız sadece seyretmişlerdir. İstanbul, ne kentli, ne politikacı ve ne de mimarlar tarafından koruma altına alınmıştır. Kentin tarihi yapıları ve bu yapıların oluşturduğu kent dokuları ortadan kalkmıştır.

İşte böyle bir ortamda, İstanbul’da 1979 yılında Ç. Gülersoy ve Turing tarafından başlatılan “dönüşüm projesi”, üstünde önemle durulması gereken bir tezdır. Gülersoy’un söylemi ile; “Elde kalan tarih ve tabiat mirasının, sanat hazinesinin ve halk sağlığı pınarının, esirgenmesi, korunması, değerlendirilmesi; bunun nasıl yapılacağının aktif uygulamalarla gösterilmesi; elde kalan somut örneklerle, halk devreye sokularak, isin yararı halkın her kesimine tattırılarak ve tarihin, kültürün, sanatın, günlük hayata kavuşturulması hareketidir. ”

Gülersoy’un yaptığı hizmetler bir iki yıl sonra, etkilerini göstermeye başlamıştır. Yapılan örnekler, toplumda yankılara yol açmış ve milyonlarca kişinin konustugu bir konu haline gelmiştir.

İstanbul’un tarihsel değerlerini, bir yüzük tasi gibi ortaya çıkarıp korumak, halkın yararına sunmak, inanılması güç bir olaydır. Kent yapısının ve kültürünün çok ciddi bir yozlaşma sürecine sürüklendiği bir ülkede, bunun başka bir örneğine rastlamak olanagi yoktur.

Ç. Gülersoy’un bu kültür ve sanat hareketi, koru ve parkların, rastgele değil, ince bir dikkatle ve tarihi üslubla, imar edilmesi, kösklerin onarılıp, döşenmesi, çamurlu ve tozlu alanların çiçek ve çimen diyardı haline getirilmesi, çeşitli yapılar ve semtlerin, değişik sanat ve kültür fonksiyonlarına kavuşturulması, bu çapta ve yoğunlukta, ülkede ilk defa başlatılan bir reform hareketidir.

Böylelikle Gülersoy, İstanbul’da gönüllü olarak toplumu kentli yapmak ve eğitmek gibi bir görev de üstlenmiştir.

Her yaptığını beğenen, imzasını bol bol atmaktan çekinmeyen, genellikle kimselere danışmayan Gülersoy yalnız bir adamdır. Çalışmalarında şehircilik, mimarlık, restorasyon ve sanat tarihi açısından üniversiteler ve diğer bilimsel kuruluşlarla işbirliği yapsaydı, acaba İstanbul’a daha olumlu ve güzel eserler kazandırır mıydı?

Ç. Gülersoy’un yaptığı yenilik ve düzenleme çalışmalarına mimarlık açısından bakıldığında, üslup, aslına uygunluk ve çözüm açısından tartışmalara açık sonuçlar

çıkılmaktadır. Ancak, Gülersoy'u bu düzenlemelerde eleştirmek, ona haksızlık etmektir.

Çünkü;

- Gülersoy, dogaya, tarihsel çevreye, kültürel mirasa sahip çıkmakta,
- Ülkemizde, “akintiya kürek çekerek” olumlu bir seyler yapilabilecegini göstermekte,
- Kaynak yaratip, onunla is yaparak , topluma yararlı olmayı istemekte,
- Halki alistigi bir yasam standardinin üstüne çıkmaya, evini, çevresini güzellestirmeye özendirmekte,
- Yürümekten zevk alma, çevreyi izleme olanakları sunmakta,
- Kentin kimlik ve yasam degerlerini koruyan, gözetken ve gelistiren bir anlayis getirmekte,
- İçinde yasayan insanların karakterini biçimlendiren kentte, güzellikleri irdelemekte,
- Istanbul’da imar edilmesi, masraf yapılması, özen gösterilmesi gereken sehir bölümünün, Tarihi Yarimada olduğunu vurgulamakta,
- Istanbul’un ölmekte olan ruhunu, kaybolmakta olan kimliğini canlandırmakta,
- Türkiye’de yaptıklarıyla, sivil toplum gücü ve örgütlenmesinin ilk temsilcisi olmakta,
- Birbirlerini vuran, öldüren, saldıran gençler yerine, onarılan yapılarda ve parklarda yaratıcı, üretken, hakça bir yasam hayal eden, çiçekler, renkler arasında, ruhu yücelten bir müzik dinleyen gençler olmasını düslemektedir.

Ç. Gülersoy'u basarılı kılan, Istanbul tutkusu ile birlikte, bilgisi, bitmeyen enerjisi, gözlemciliği ve kararlılığıdır. Gülersoy, Turing ile özdesmistir. Turing’de onunla birlikte yıllarca çalışan ve isimleri hiç anılmayan mimar, mühendis, arkeolog, sanat tarihçi bu hizmetlerin içinde onurlu bir paya sahiptirler.

Eleştirilere Cevap

Gülersoy'un yaptıklarında yanlışlar olabilir. Ama kusurlar, yanlışlar her zaman düzeltilmeye açıktır. Asıl olan, olumlu bir seyler yapmaktır. Yaptığı uygulamalarla kimi mimarlar tarafından öne çıkarılan mesleki hatalarına karsın, Mimarlar Odası Istanbul Subesi tarafından, kendisine yaptığı onarım çalışmalarında “mimarlığa katkı ve Istanbul duyarlılığı ödülü” verilmiştir. Üstelik tüm çalışmalarda eski gravürler, resimler veya

belgeler arastirilarak aslina uygun bir sekilde yapilmasina özen gösterilmis, herhangi bir yenilik getirilmemistir. Sadece halkin hizmetine sunulacak sekilde yeniden islevlendirilmistir. Ikinci Dünya Savasi sonrasi Avrupa'nin bir çok kenti yikilince, Batili mimarlar ve sehir plancilari, kentlerini yeniden kurarken ya hepsini, ya da bir çok mahallesini eski gibi ayni yapmistir.

Gülersoy'un yaptigi restorasyonlar, yok edilen Istanbul'daki en anlamlı direnistir. Istanbul'u, sözde Istanbul'lulara karsi kahramanca savunmus, ama kent halki geregi kadar destek olmamistir.

Ayrica Gülersoy başkanliginda Turing, tesislerde görev alan gençlerin bilgi ve görgülerini arttirmak için, her yıl Avrupa'ya geziler düzenlenmis, sadece üst düzeyde değil, garsonlarini, komilerini ve bahçıvanlarini bile Avrupa'ya yollayan, gezdiren ve öğreten bir kurum olmustur.

2.2.5.4. Ferit EPIKMEN

Turing Kurumu Eski Baskani (Ç. Gülersoy'dan sonraki baskan)

Ferit Epikmen, Çelik Gülersoy'la uzun süre Turing'te çalışmis bir kisi olarak, yönetici Gülersoy'u asagida anlatmaktadır:

Herkesin fikrini alip, dikkatle dinledikten sonra, her zaman kararlarini kendisi verirdi. Ancak Kurum yönetiminde bir çok saygin isim bulunduğunu düşünürsek, uzun yıllar başkanlik yapip, aldığı kararların saygiyla dinlenmesi de onun yöneticilik, liderlik konusundaki ne denli basarili olduğunu göstermektedir.

Çelik Bey son derece Atatürkçü bir yapıya sahiptir ve onun felsefesinde hareket etmistir. Yaptigi çalışmalarda, Atatürk'ün “kendi benligini muhafaza ederek Batililasma” düşüncesini ilke edinmistir.

Ç. Gülersoy kiskanılacak bir bilgi birikimine sahip, bilim ve sanat adami olup, yirmidört saat çalışmakta, kitap yazmaktan hoslanmakta ve yazmayı adeta hobi olarak yapmaktadır.

Ayni zamanda çabuk kirligan ve karamsar bir yapisi bulunmaktadır. Kurdu olan elmayı (daha sagliklidir diye) yemeyi tercih etmekte, hava kirliligi, hormonlu gıdalar v.b. konulara hassas ve bir o kadar da gıdisattan karamsar bir yapisi vardır. Ayrica son derece duyarli bir yapıya sahip olan Ç. Gülersoy, ölümüne neden olan hastaliginin olusmasına

veya gelismesine, 1994 yilinda eserlerin sözleşmeleri bitince, bir Kurum'un elinden çıkmasının, kendisinde yarattığı büyük üzüntü de sebep olmus olabilir.

Türk Kültür ve Sanati'na Katkileri

Turing Kurumu'na çok büyük hizmetler kazandirmistir. Kurum Türkiye'nin en eski ve köklü kurumlarından biridir. Maddi olanaklari son derece güzel kullanmis, turizmin, Türk Kültür, Sanati'nin gelismesinde ve özellikle eski eserlerin korunup, günümüze kazandırılmasında, büyük hizmetler yapmistir.

Kurum O'nun başkanligi sırasında, bir çok kırık dökük yıkılmakta, hatta yok olmakta olan evi, tarihi binayı veya parki günümüze kazandirmistir. Bu nedenle Türk Kültür ve Sanati'na büyük katkıları olmuştur. Ayrıca yaşadığı dönemde, bu denli çalışma yapan başka isim ve kurum bulunmamaktadır. Sayesinde eskinin kıymeti anlaşılmıştır. Ve yaptığı çalışmalarla topluma ilk ve örnek olmuştur.

Yukarıda yer alan röportajlar dışında, bir panelde Çelik Gülersoy'u anarken yapılan konuşmada İlber Ortaylı'nın onun ve çalışmaları hakkındaki düşünceleri aşağıdaki alıntıda verilmektedir:

“...Çelik Bey'i sürekli elestiren, beğenmeyen bu kişilerin bazen pek haksız olmadıkları durumlar da vardır. Ama yine de neticede, bir tahribat söz konusu değildir. İnsaf yok bu eleştirilerde.Çelik Gülersoy olmasa mesela Kariye Camii'nin etrafı berbat olacaktı, Ç. Gülersoy olmasa, Çamlıca diye bir şey de olmayacaktı; oraya çoktan berbat apartmanlar yapılacaktı üst üste, çünkü para eden yerdı. Etrafında da hiç öyle park, yeşil, ağaç olamayacaktı. Sogukçeşme diye bir şey olmayacaktı; orada birtakım haydutların yönettiği bir otopark olacaktı. Tam Ayasofya'nın dibinde, müthiş bir yer ve sanki evinizde gibisiniz şehrin merkezinde, ama gürültüden uzak.....Çelik Gülersoy ihtiyaca binaen yazıyordu....Hidivler üzerine on cilt okumaz insanlar, bir cilt de okumaz. Ama mesela siz hidivleri o kitapla seveceksiniz, temel sorular onunla kafanıza gelecek ve araştırmaya çıkacaksınız. Bu kitaplar tenkit edildiğinde, ben de bir nevi savunmaya geçiyorum bu yüzden; bütün kitapları böyleydi. ...Ama önemli olan, almadan verdiği kente bu boyutlarda sahip çıkabilmesiydi.”³⁶

³⁶ İlber Ortaylı, “İstanbul asıgı Çelik Gülersoy'u andık” **Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi**, 30.06.2003 tarihli panel

BÖLÜM 3. YASADIGI DÖNEMİN KÜLTÜR VE SANAT ORTAMI

Çelik Gülersoy'un kişiliğini ve yaptığı hizmetleri değerlendirebilmek için, öncelikle, yasadığı dönemi ve o döneme ait sanat, kültür ortamını irdelemek gerekmektedir. Gerçekleştirdiği projeler ve yayınları, 1970 ile 2000 yıllarını kapsamaktadır. Bu bağlamda, o yılların Türkiye'sine çeşitli yönlerden bakmak, Ç. Gülersoy'un çalışmalarının, daha sağlıklı değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra, Atatürk döneminin, kültür ve sanat politikasının genel karakterini Atatürk'ün ilkelerinden halkçılık ve bunun doğal sonucu ulusal egemenlik oluşturmıştır. Bu kültürün yaygınlaşması için de en önemli mücadele alanı olarak, eğitim alanı kabul edilmiştir.³⁷ Bu amaca hizmet için öncelikle 3. Mart. 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmıştır. Böylelikle eğitim ve öğretim birleştirilerek medreseler kaldırılmıştır.³⁸

Kültür alanındaki gelişmelere hız kazandıran en önemli devrim yeni Türk harflerinin kullanımı olmuştur. "Atatürk'ün tarih ve dil alanındaki çalışmaları kültür alanında son derece önemli etkiler yapmıştır. Güzel Sanatların tüm kollarında oluşan gelişmeler incelendiğinde, Cumhuriyet dönemindeki başarılı çalışmalar açıkça belirir."³⁹ Bu dönemde güzel sanatlardaki olumlu gelişmelerle birlikte "Türk Tarih Kurumu" ile tarih, arkeoloji ve müzecilik konularında da hızla gelişmeler gözlemlenmiştir.⁴⁰

Cumhuriyet'in ilanından sonra hemen her ilde bir çok müze açılmıştır. Topkapı, Dolmabahçe Sarayları ve Ayasofya, Kariye, Fethiye gibi Bizans kiliseleri müzeye dönüştürülmüştür. Eski Sark Eserleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Askeri Müze, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzeleri onarılarak veya başka binalara taşınarak halka hizmet sunmaları sağlanmıştır. Tüm bu çalışmalarla müzelerin çağdas bir hale getirilmesi planlanmıştır.⁴¹

³⁷ Hamza Eroğlu, **Türk İnkılap Tarihi**, İstanbul, 1982, s.304- 308

³⁸ Ünsal Yücel, **Çağdas Düşüncenin Işığında Atatürk**, İstanbul, 1983, s.417

³⁹ www. sanatbilgi.com Gülcan Basar Akkaya "Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürk Dönemi Kültür ve sanat Anlayışı" **Ar dergisi** (S.2, Temmuz 2003), erişim tarihi:17.11.2004

⁴⁰ Tayfun Akkaya, "Tarihsel Bir Çizgi İçinden Müzeciliğin Temel İlkeleri ve Nitelikleri", **Ankara Sanat Dergisi**, S:239 (Mart 1986), s.16-18

⁴¹ Sümer Atasoy, **Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası (1926 – 1976)**, İstanbul, TTOK Yayını, 1979 ve Sümer Atasoy – Nevin Ç. Barut, **Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası (1977 – 1995)**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı, Yay.No: 306, İstanbul, 1996. Bkz.Semavi Eyiçe, "Arkeoloji ve Sanat Tarihi Hakkında", **Arkeoloji ve Sanat Dergisi**, S1 (Nisan – Mayıs 1978), s. 5-

Cumhuriyet'in ilk yıllarında sanat tarihi konusunda da muhtelif çalışmalar yapılmıştır. Özellikle 1937 – 1938 yılları arasında sanat tarihi alanında yapılan çalışmalar kapsami açısından önem tasimaktadır. Ama bununla beraber, Türkiye’de sanat tarihi bagimsiz bir dal olarak, Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi’nde ancak, 1944 yılında öğrenime başlayabilmistir.⁴²

Atatürk dönemi ve tek partili dönemin ardından, 1950’de başlayan parlamenter demokrasi faaliyetleri, toplumun geleneksel yapısında degisiklikler yaratmis, ekonomik, toplumsal ve siyasal yasamdaki gelismelerin getirdigi yeni yasam biçimi, kitle kültüründe büyük degisimlere yol açmştir.

Çok partili düzene geçiş sürecinde ve 1950’lerde, Cumhuriyet’in ilk yıllarından beri görülen kültür ve eğitim alanındaki girişimler önce yavaslatilir, sonra durdurulur. (Halkevleri, Köy Enstitüleri faaliyetleri gibi)⁴³

1950’li yıllarla birlikte sanatçının konumunda degisiklikler gözlemlenmis, sanatçı devletten özerklesirken, edindigi devlet himayesini de yitirmeye başlamıştır. (Burslar gibi) Bireysel olanakları ile kendini yetistirmeye başlayan sanatçı, zorunlu bir yerellik kaygısı tasimadan, siyasal ve kamusal alandan uzaklasarak bir anlamda kendi içine dönmüş ve öznel değerler sanatı kusatmaya başlamıştır.⁴⁴

Ekonomik ve siyasal degisimler, toplumları tüm unsurlarıyla etkilerken, kültür ve sanat ortamı da bu konuda kendi üzerine düşen payı almaktadır. Bu nedenle, genç Türkiye Cumhuriyeti’nin 1960, 1971, 1980 yıllarında onar yıllık aralarla yaşadığı siyasi bunalım dönemleri, kültür ve sanat yaşamında da etkilerini göstermiştir.

1960’larda, dünyada olusan özgürlük fikri ve hümanizmin etkileri, kültürel yaşamda belli bir bilinçlenme yaratmıştır. Toplum ve insana yönelen ilgi, sanat alanında da gelismelere yol açmıştır. Türkiye’nin 1961 Anayasasının yarattığı özgürlük ortamı ise

7; Kıymet Giray, “Osman Hamdi Bey”, **Thema Larousse Ansiklopedisi**, Istanbul, Milliyet Yayınları, C.6 1993 – 1994, s.332-333; Mehmet Önder, “Atatürk ve Müzeler”, **Türkiyemiz Dergisi 50. Yıl Özel sayısı**, Istanbul, 1973

⁴² Oktay Aslanapa, “Türkiye’de Türk sanatı Arastirmalarının Gelismesi”, **Cumhuriyet’in 75. Yılında Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildirileri**, Istanbul 2000

⁴³ Niyazi Altunya, “Eğitimsel Boyutlu Atılımlar (1940 – 1960)” **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Edebiyatçılar Derneği, Ankara, 1998

⁴⁴ Nilüfer Öndin, **Cumhuriyet’in Kültür Politikası ve Sanat 1923 –1950**, Istanbul, Insancil Yayınları, Ekim 2003

1965'lerde ulusal ve Batı kültürü çerçevesinde yoğunlaşan sanat çalışmalarında yeni tartışmalarını yaratmıştır.⁴⁵

1970'li yıllarda dünyadaki gelişmeler paralelinde Türkiye'de de çalkantılı bir döneme girilmiştir. Dünya için 1970'ler, bir taraftan 1960'ların liberal hareketlerinin, başarısız toplumsal dönüşüm projelerinin, Prag baharının, 1968 Paris ayaklanmasının bedelinin ödemeye başlandığı bir dönemdir. Petrol krizini izleyen, dünya çapındaki ekonomik çöküntü ve bunu doğal sonucu olan işsizlik ile toplumsal sorunların yaşandığı; pornografik özgürlük, uyusturucular, abartılı kıyafetler ve disko müziğinin etkisi altında insani yorgun bırakan yıllardır.⁴⁶ Ayrıca dönemin iki süper gücü olan ABD ve Rusya arasındaki soğuk savaşın diğer ülkelere olan etkilerini de gözardı edilemez.

Dünyada bu gelişmeler yaşanırken, 1970'li yıllar, Türkiye'nin karabasan yıllarıdır. Çelik Gülersoy'un çalışmalarının bir bölümünü gerçekleştirdiği, 70'lerin Türkiye'sindeki sanat ve kültür ortamını yeterince anlayabilmemiz için, o dönemin toplumsal yapısını derinden etkileyen iki ana faktörü gözardı edemeyiz. Bunlar ülkede kol gezen anarşi ortamı ve kırsal kesimden kentlere yönelen göç dalgasıdır.

1970'lerde, ideolojik kamplasma, terör, baskı ve ekonomik çöküntüler toplumsal moralin düşmesine neden olmuştur. Hemen hemen her gün mitinglerin yaşandığı, grevlerin sürdüğü, yoklukların (temel gıda maddelerinde bile kuyruklarının olduğu) ve en acisi de ölüm haberlerinin hiç eksik olmadığı, bir kaos ortamıdır.

Diğer yandan, özel teşebbüs ve sanayi yatırımlarının özellikle büyük kentlerde yoğunlaşması, kırsal kesimdeki ekonomik açıdan sıkışan insanları, şehirlere göçe zorlayan bir etken olmuştur. Köylerde miras paylaşımı ile gitgide küçülen tarım alanları, ülkenin doğusunda süre gelen feodal yapı ve ağalık sistemi, kan davaları, kız kaçırma vb. gibi toplumsal sorunlar, yukarıda bahsedilen göç dalgasını körükleyen faktörler arasında yerini almıştır.

Dünün tasralısı artık fiziken de olsa şehirlidir. Kırsal kesimdeki kültürel özelliklerini ve alışkanlıklarını yeni yaşamlarına adapte edememeleri nedeniyle, ne köylü ne de kentli olan insanlar ve yaşam tarzları oluşmaya başlamıştır. Bunu takiben, giyim,

⁴⁵ Gönül Gültekin "Türk Resminde 1970 – 1980 Yılları Arası Görülen Figüratif Eğilimlerin Kültürel Gelisin İle İlişkisi" www.akmb.gov.tr/turkce/books/turkkong3, erişim tarihi: 18.05.2005

⁴⁶ Tunga Yılmaz "bunlar korkunç zamanlar" www.okyanus.com.tr/icerik erişimtarihi:16.05.2005

kusam, yemek, müzik ve eglence gibi sayisini çogaltabilecegimiz kültür öğelerinde, yeni süreçler ve deformasyonlar ortaya çıkmıştır.

Kentin sınırlarında, tüm sosyal ve kültürel şartlardan yoksun bölgeler ise bu insanların barınma ihtiyaçlarını karşılayarak, yeni yaşam alanları oluşturmıştır. Politikacıların oy uğruna bu bölgelere yaptıkları tapu ve alt yapı vaatleri ise, insanları hem cesaretlendirmiş, hem de göçe teşvik etmiştir.

Sanayilesmenin, artan nüfus ile aynı paralellikte gitmemesi sonucunda, işsizlik ve kişilerin ekonomik alım gücünün düşmesi, dönemin çalkantılı anarşi ortamı ile birleşince, toplumda hayal kırıklığı ve karamsarlığın ağır bastığı bir ruh hali ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, yetersiz eğitim politikalarının etkisiyle, kültürel yozlaşma ağırlığını iyice hissettireceği uygun bir ortama kavuşmuştur.

Yeni yaşadığı ortama uyum yerine, belki de doğal bir tepki olarak kenti yadsımayı seçen insanların düşünce yapısı, kısa sürede yaşamın her alanında kendini gösterecek olan arabesk kültürünün ilk tohumlarının atılmasına sebep olacaktır.

O günlerin kültürel ortamında beslenen sanatçılar ise, ister istemez şahsi ideolojilerini, meydana getirdikleri ürünlerde yansıtmışlardır. Diğer yandan, 1971 yılında Kültür Bakanlığı'nın kurulması, kültür sorunlarının çözümü için yeni umutlar doğurmuştur.

Ç. Gülersoy'un gerçekleştirdiği çalışmalar şehircilik ve mimari konularında olduğundan, o yılların mimarisi üzerinde daha ayrıntılı durmak gerekir. 1950'lerden sonra, siyasal, toplumsal, ekonomik koşulların da etkisiyle, dünyadaki gelişmelerin doğrudan veya farklı biçimlerde ülkeye yansıdığı görülmektedir. Mimarlıkta yeni akım ve eğilimler daha önceki dönemlerdeki gibi belirli bir gecikmeyle değil, kısa bir süre sonra yansımaları bulacak ve böylelikle özgür bir mimarlık ortamı bulacaktır. Ancak tüm bu gelişmelere karşın, sağlıksız kentleşme, geçmiş değerlerin bilinçsizce ortadan kaldırılması çabaları, gittikçe büyüyen bir mimarlık ortamını gündeme getirmektedir. Bu olumsuzlukların yanı sıra ilginç denemeler, özgün çalışmalar ve yeni arayışlar da olmuştur.⁴⁷

1970'lerden itibaren küçük müteahhitlerle gerçekleşen konut üretiminde, bir mimarın varlığına, ancak yasal zorunluluk gereği imza prosedürü için, gereksinim

⁴⁷ Metin Sözen, *Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı (1923– 1983)*, Ankara, TIB.Kültür Yayınları, 1984

duyulmuştur. Bunun sonucunda apartman mimarisinde, monoton ve vasat müteahhit modernizmi dogmuştur. Ayrıca etkisini arttıran kırsal kesimden kentlere göç, beraberinde kendi mimari ve kültürel çözümünü de getirmiştir : Gecekondu ve arabesk kültürü. Buna bir de otoritenin kontrol zaafı eklendiğinde, İstanbul için çarpık kentleşme kaçınılmaz olmuştur. Öte yandan, dönemin önde gelen mimarları ise, son derece özgün çalışmalar ürettikleri de, bunlar bireysel çabalar olmaktan ileriye gidememiştir. Bu mimarların, uluslararası üsluptan, organik mimarlık, yeni bölgeselcilik ve brütalizme yöneldikleri gözlenmiştir. Bu dönemde turizm sektöründeki planlı gelişmeler sonucunda çoğalan otel ve tatil köyleri, mimarlar için yeni deneyimler sağlamıştır. Mimarideki teknokratik modernizm, 1971 ve 1980 yıllarında arka arkaya iki darbeyle siddetini arttırmıştır. Askeri yönetimler ve ara rejimler sırasında hükümetlerin giderek genişlemesi çok büyük resmi binalara yol açmıştır. Modern mimarlık dili tekrardan neoklasikleşmiştir. Kütleler baskıcı karaktere bürünüp, pencereler küçülüp tek modüle indirgenmiş, zemin kat geçirgenlikleri yok olmuştur.⁴⁸

Dünyada 1980'lere gelindiğinde, 1970'lerin kaotik atmosferinden çıkılmış ve ekonomik ve siyasal hayatta esen liberalizm rüzgarları etkisiyle, yeni bir on yıla girilmiştir. 1980'lerin başı hala bir kurtuluş umudu taşıdığı yıllardır. 1970'lerde yaşanan krizlere çözüm olarak, yeniden eski değerlere dönüş düşüncesi ortaya çıkmıştır. Kendini kaybeden toplum, yeni – muhafazakar düşüncenin etkisinde, Amerika'da Reagan, İngiltere'de Thatcher ile 1960'lar ve 70'lerin cinsel özgürlük, sosyal adalet gibi kavramlarını bir kenara bırakıp, yeni bir vizyon arayışına girmiştir. Artık bu yıllarda kapitalizm daha sert yorumlanmıştır. Pornografik özgürlük ve uyusturucu kullanımının yarattığına inanılan kültürel krizin, yeniden ailenin kutsanması ve iffetin keşfedilmesiyle çözüleceği düşünülmektedir. 1960'lar ve 70'ler hippilerin, android görünümlü “rock” çölgülerin dönemi, 1980'ler Ralph Lauren ve Hugo Boss kostümlü Salvatore Ferragamo çantalı Wall Street brokerlerinin ve yuppie'nin dönemidir.⁴⁹

1980'lerde basta Amerikan ekonomisi olmak üzere tüm dünya ekonomisi büyümeye başlamıştır. Reagan Amerika'da, Thatcher İngiltere'de büyük bir kimlik buhranı yaşayan toplumlara, yeniden eski özgüvenlerini sağlamaya çalışmışlardır. Ancak

⁴⁸ Aydan Balamir (“Mimari kimlik terimleri II: Türkiye’de Modern Yapı Kültürünün Bir Profili”, **Mimarlık Dergisi**, S.314) www.tmmo.com/mimarlikdergisi/cagdas_mimarlik erişim tarihi: 10.05.2005

⁴⁹ Tunga Yılmaz “Bunlar korkunç zamanlar” www.okyanus.com.tr/icerik erişim tarihi:16.05.2005

bu dönemde genç yasta refah ötesi bir hayat yasayacak kadar çok para kazanan yuppiler, yeni bir tüketim kültürü oluşturmislardir. 1980'leri belki de en iyi anlatan roman ve film American Psycho (Amerikan Sapigi) adeta belgesel niteligindedir. Romanin bas kahramani, Harward mezunu ve henüz yirmialti yasinda bir Wall Steert firmasinda baskan yardimcisidir ve sadece tüketmek için yaşamaktadır. Bu, 1980'li yillarin insanini çok iyi özetlemektedir: kim oldugunla degil, nasıl göründüğünle ve neye sahip oldugunla ilgilenilen, son derece yüzeysel, sadece imajdan olusan bir kisliliktir. Aslında tüm 80'ler bir imaj dönemidir. İnsanlar hep “mis” gibi yapmislardir. Hiç bir sey görüldüğü gibi degil, her sey yalan üstüne kurulmustur.

Dünyadaki bu degisimler sirasinda, Türkiye gerçekleşen 12 Eylül 1980 darbesi ardından, yeni bir sürece girmistir. Reagan ile Thatcher paraleli olan Özal döneminde, Türkiye ekonomisi de önemli degismeler geçirmiştir. Özal, farkli egilimleri bir gövdede birlesimini temsil etmistir: muhafazakarlik ve ilericilik, maneviyat ve piyasa degerleri, eski ve yeni, sag ve sol, Dogu ve Bati. Bu dönemde liberal ekonomi, sivil toplum, popüler kültür ve feminizm savuculari, Müslüman entellektüellere kadar çeşitlilik gösteren guruplar kültürel kimlik ve farklıligi vurgulayan kuramlarda bulusmuslardir.

1980'li yillar ile birlikte ortadan kalkan anarsik yapı ve geçilen serbest piyasa ekonomisi etkisiyle, Türkiye artık yeni bir döneme ve bu dönemin yarattigi yeni zenginlere merhaba diyecektir. Artık eski ideallerin bittigi, zengin olmak için her yolun mübah oldugu, kısa yoldan para kazanma hirsinin pompolandigi bir devir baslamistir. Bir önceki dönemde, gerek ekonomik gerekse kültürel açıdan ezilen ve sıkisan bir kisim halkin, para ve dolayisiyla gücü çeşitli yollardan eline almasiyla, yeni bir sürecin ilk sinyalleri alınmaya baslamistir.

Servet dagilimi biçim degistirmis, is adamlari ve rantiyeler, sanayicilerin önüne geçmiştir. Kırsal kesim yoksullasirken, kentlerdeki ve tasradaki orta sinif erimis, toplumun refahina ilgi göstermeyen, parasal çıkarlari kutsallastiran, büyük bir bölümü muhafazakar tasralilardan olusan, zenginler ve çok zenginler olusmaya baslamistir.⁵⁰

Böylelikle; Türkiye tarihinin belki de en büyük yozlasmasi yasanmaya baslanacaktır. Bir ıraftan da günlük kullanım diline, gecekondü yerine varos kavrami yavas yavas girme olanagi bulacaktır. Kendi kabuguna çekilmiş, ezik ve kendini

⁵⁰ Gülin Senol “Beral Madra ile Söylesi” www.arkitera.com erisim tarihi:16.05.2005

soyutlayarak durumunu kabullenme yoluna gitmis, mütevazî denebilecek bir gecekondu kültürü yerine, daha isyankar ve agresif yapıya sahip kitlelerin, duruma hakim olması, sosyal ve kültürel yapıda olumsuz etkiler doğuracaktır. Herseyi ile para kazanmaya odaklanan kitlelerden ve onların oluşturdugu bu ortamdan, doğal çevre, sanat ve tarih bilinci açısından olumlu gelişmeler beklemek, en yumuşak söylemiyle saflık olacaktır.

Kısacası, Türkiye’de 1980’lerde piyasa ekonomisine geçiş, sermaye birikimi, özel sanat galerilerin “is” dünyası içinde yer alması, kırdan kente göç edip, sınıf atlamayı basaran kesimlerin sanat yoluyla kimlik edinmeleri, uluslararası is dünyasına girenlerin Batı burjuvazisini ve “yuppi” sınıfını taklit etmeleri kültür ve sanat ortamını yakından etkilemiştir. 1960 ve 1970’lerin bir açıdan romantik de denebilecek idealist fikirlerinden sonra gelen bu tür rüzgar, toplumda adeta sok etkisi yaratmıştır.

1980’li yıllarda modernizm her alanda olduğu gibi, mimarlıkta da günah keçisine dönüşmüştür. Tartışmanın anahtar sözcükleri “kimlik kaybı” ya da “kimliksiz çevreler” dir.

Müzikteki “Klasik Batı” ile “Klasik Türk” makamlarının yani sıra “özgün müzik” adını alan postmodern bileşimlerin de mimari karşılıklarından söz edilmeye başlanmıştır. Ancak bu kent kimliği ve konut yaşamı çevresinde köklü bir değişime, dönüşüm fırsatı yaratamamıştır.

Ülkenin her köşesinde, mimari fukarası, asgari şehircilik standartlarından yoksun çevreler oluşturulmuştur. Bu süreçte kentin kenarlarında (banliyölerinde) imara açılan konut alanlarında çağdaş Türk mimarlığına bir ümit olabilecek projeler gündeme gelmiştir. Ancak bu fırsat hayata geçirilememiştir. Çünkü firmalar inşaat ve donanım kalitesini yükseltmeye karşılık, yerleşim deseni ve mimari dil bakımından oldukça tutucu bir tavır sergilemişlerdir. Bu yıllarda son derece özgün mimari çalışmalar söz konusu olsa da kent dokusunun gelişmesine yetmemiştir. Bu çalışmalar içinde İstanbul Yesilköy Toplu Konutları’ni gerçekleştiren mimar Haluk Baysal ile Melih Bırsel’in projeleri son derece özgün bir yere sahiptir. Kentin basit figür yapıları olan camiler de ise durum farklıdır. Cami planında, ideolojik eğilimler doğrultusunda bir kutuplaşma olmuştur. Bir gurup mimar, benzinlik mescitlerden her türlü ölçekte Osmanlı camini tekrarlarlarken, diğer gurup ise serbest formda garip şekil ve orantıda projeler üretmiştir. (Yine bu anlayışta güzel çalışmalar olsa da, bunlarda bireysellikten kurtulamamıştır.)

1980'lerin ortası ve sonrasında ise, iletişim ve ulaşım olanaklarının açılmasıyla, yerel sanat, uluslararası devrimin içine doğru itilmeye başlamıştır. Kültürsüz olarak nitelendirilebilecek yeni zenginler, sanata, özellikle resme yatırım yapmaya başlamışlardır. Ancak burada "hangi sanata yatırım" sorusu da önem kazanmaktadır. Aynı dönemde yüksek sanat ile alt kültür arasındaki sınır, yine kentlerin kırsal topluluklar tarafından kısıtlanması gerçeği bağlamında, silinmeye başlamıştır.

Bu da Türkiye'de 1970'lerin toplumcu – gerçekçi eğilimlerini ortaya koyan bir döneme karşı⁵¹1980'lerde kendine özgü bir Popsanat akiminin başlamasına sebep olmuştur. Sanatçı tavrı da içe dönüşlükten, dışa dönüşlülüğe doğru değişmeye başlamıştır. O günlerden bugünlere gelindiğinde, son yirmi beş yıl içinde, sanatçılar arasında bir ayrım söz konusudur. Bunlardan birinci grubu pazarın istekleri doğrultusunda ürün verenler, diğeri ise küresel sanat ortamı ile diyaloga girerek bu bağlamda ürün veren sanatçılar oluşturmaktadır. Bu iki grup arasında derin bir ayrım, söz konusu olmaktadır.

İstanbul şehri özelinde 1980'lere bakıldığında ise yaşanan ekonomide canlilik, şehircilikte tecrübesizlik ve/ya politikanın karışması, kentsel dokunun tahrip olmasına neden olmuştur. Sağlıksız kentleşme, geçmiş değerlerin bilinçsizce ortadan kaldırılması çabaları, sorunları gittikçe artan büyüyen bir mimarlık ortamını gündeme getirmiştir. Bu olumsuzlukların yanı sıra bireysel çabalar, denemeler, özgün çalışmalar, yeni arayışlar olsa da, bunlar yetersiz kalmıştır.

1984-1989 döneminde Haliç kıyılarında yeşil alanlar açılırken, o alanların daha fazlasının, Boğaziçi'de beton villalara kurban gitmesi son derece üzücüdür. Ancak Kuruçesme'deki kömür depolarının kaldırılıp, yeşile ayrılması sevindirici bir olay olmuştur. Ayrıca bu dönemde çıkarılan yasalar ile yerel yönetimlerde meydana gelen değişimler ve belediye gelirlerinin artması, hem konut hem de kentsel bazda olumlu gelişmelere yol açmıştır. Yerel belediyelerin kültür merkezleri, çevre düzenlemeleri vb. gibi ihtiyaçlar için mimari konular (yarışmalar) düzenlemeleri bu döneme denk gelmiştir. Katılımcılar arasında bir rekabet ve yarışma ortamının oluşması, daha nitelikli eserler yaratılmasına katkı sağlamıştır. Askeri dönemde planlanmış, ancak bu dönemde hızla hayata geçirilen sevindirici bir gelişme de, endüstri tesislerinin, dericilerin, hatta matbacıların şehir dışına taşınmasıdır. Teknik açıdan ise, lagim sisteminde tam aritma

⁵¹ Ahu Antmen "Bir bilanço sergisi..." www.radikal.com.tr/kultur/sanat erişim tarihi:16.05.2005

yapilamamasinin nedeni bütçe yetersizligi olarak gösterilirken, çok kez sökülen kaldirimlar, anlamsiz heykellere vb. bütçede yer verilebilmesi düşündürücüdür. Kültür Bakanlığı'nin Ayasofya'yi bir türlü tamir ettirecek parayi bulamamasi o yillar için dikkat edilecek konulardan biridir. Ancak yine o yillarda Binbirdirek Sarnici'nin temizlenmesi olumlu bir çalışmadir. (etrafı çok genis beton kaplanmasına ragmen) Bu dönemin planlamasında da, diger önceki planlar gibi tarihi eserler öncelikli bir sirada degildir. Bogaziçi trafiginini rahatlatmak için kiyiya beton kazikli yol, Tarlabasi'nda yine aynı niyetle yapılan yıkimlar birbirini izlemistir.⁵²

1990'li yillara gelindiginde “tüketim firtinasi” bütün sertligi ve acimasizligi ile sürmeye devam etmistir. Özellikle Istanbul gibi sermayenin yogunlastigi bir kentte Zincirlikuyu – Maslak arasındaki kent dokusu geçmisin varos alani üzerine yerlestirilmis, gösteris ve rekabet üstüne kurgulanmis bir görüntü vermektedir. Hala sehrin alt yapisi, “planlanmadan modernlesme” yanilgisi sürmektedir. Zincirlikuyu – Maslak ana arterinin bir alt sokaklari alt yapıları tamamlanmamis, çamur içinde alanlardir.⁵³

Özetle, 1970'lerde kimlik kaybina ugrayan kültür ve sanat ortamı, 1980'lerde ise sagliksiz kentlesme, geçmiş degerlerin bilinçsizce ortadan kaldırilmasi çabalarının da etkisiyle, sorunlari gittikçe artan bir Istanbul yaratmistir. Iste böylesine olumsuz sosyal, kültürel ve ekonomik sartların hakim olduğu o günlerin Türkiye'sinde, Çelik Gülersoy'u ve yaptıklarını degerlendirmek, onun aslında ne kadar önemli isler basardigini bizlere daha iyi göstermektedir. Tüm olumsuz sartların ağır bastigi böyle bir ortama karsilik, gerçeklestirdigi projelerle yapici, onarici, çevresini çiçekler, ağaçlarla süsleyen bir Çelik Gülersoy görölmektedir.

İnsanların gelecekle ilgili ümitlerinin yitip gittigi ve hergün onlarca insanın öldürüldüğü, anarsinin kol gezdigi kaos ortamında; Çelik Gülersoy yaptıklarıyla belki de insanlara herseyin bitmediginin mesajini vermekteydir. Bu anlamda yapılan hizmetlere bakildiginda, çalışmaların tarihsel ve kültürel etkilerinin yanı sıra, toplum psikolojisi üzerinde de son derece olumlu katkıları olmuştur.

⁵² Çelik Gülersoy, **Istanbul Maceramiz**, Istanbul Remzi Kitabevi, Kasim 1995, s. 22-24

⁵³ Gülin Senol “Beral Madra ile Söylesi” **www. arkitera. com** erisim tarihi:16.05.2005

Süphesiz Çelik Gülersoy, onarım ve restorasyon çalışması yapan ilk ve tek kişi değildir. Ancak bu çalışmalar onun değerini ve ileri görüşlülüğünü bir kez daha kanıtlamaktadır.

Gülersoy, her kentin felsefesi, ruhu ve yaşam prensibi olduğunu belirtmektedir. Eski İstanbul'un kendisi ile tutarlı ve kendisine yeten bir yapısı vardır. Ancak Batı disiplinine sahip olmayıp, içerisinde baska erdemleri barındırmaktadır: Komsu hakkına saygı, hatir-gönül ilişkileri, insalıcılık ölçüleri gibi. Bu nedenle sokaklar dar, ama konutlar estetik bir şekilde istiflenmiş, panoramayı esitçe paylaşmakta, yeşil doku ile uyumlu, çok sağlıklı ve kusursuz çözümler bulmaktadır. O zaman ki İstanbul'un felsefesi insancılık, yumusak bir atmosferdir. Ancak günümüzde şehir bu "ruh"unu kaybetmiş, "kisisel çıkarlar prensibi" öncelik kazanmıştır.⁵⁴ Çelik Gülersoy ülke gibi, şehrinde kalabalıklara yagma ettirilmeden, yerli ve yabancı azınlıklara pasta gibi sunulmadan kullanılabileceğini ve kullanılması gerektiğini savunmaktadır.⁵⁵ Bu aynı zamanda Atatürk'ün bakış açısidir ve Kemalizm ekolüdür. Kendisi de bir Atatürk hayranı ve 1930'lu ve 1940'li yılların çocuğu olarak, bu felsefeyi benimsemiştir. Ancak 1950 – 1980 dönemi İstanbul'unda şehir felsefesinde popülist bir yaklaşım izlenirken, 1984 sonrasında Maçka yeşilliklerinin, Çiragan maviliklerinin çok uluslu otellere açıldığı uluslararası bir görüş, gündeme gelmiştir. Bu felsefeleri İstanbul'un park ve bahçeleri üzerine karsılaştırarak irdelemek yerinde olacaktır: Taslık Parki'nin yerine yapılan otel, çok özel bir manzaraya sahiptir. Ancak bu manzarayı otelin müşterileri görebilmektedirler. Oysa otel öncesinde bu yeri, halkın her kesimi kullanabilmekteydi. Bugün ise sözkonusu manzara, ayrıcalıklı bir azınlık tarafından seyredilebilmektedir. Aynı Bogaziçi'nin sirtlarında yer alan konutlar gibi. Bu konutlarında son derece bakımlı bahçeleri ve güzel bogaz manzaraları olup, sadece o konut sahiplerince yararlanılmaktadır. Oysa bunun tam tersi uygulamaya sahip Emirgan Parki ise, kalabalıklar tarafından kullanılmakta, ancak bu sefer de parkin bakımsız ve derbeder haliyle karsılanılmaktadır. 1950'lere hitap eden popülist yaklaşıma bir örnek olan Emirgan Parki veya 1980'lerin görüşlerini yansıtan Çiragan Sarayı Restorasyonu. İşte tam bu noktada bu felsefelerin dışında farklı bir yaklaşım sergileyen Gülersoy'un Yıldız Parki'ni ve bu anlayışla yaptığı tüm hizmetler ile

⁵⁴ Çelik Gülersoy, **İstanbul Maceramız II**, İstanbul Remzi Kitabevi, Aralık 1996, s. 37-38

⁵⁵ Çelik Gülersoy, **Nasıl Bir İstanbul**, 1990, Ç. Gülersoy Vakfı, s.29

karsilasilamaktadır. Ç. Gülersoy tarafından düzenlenen Yıldiz Parki, 1979 yilindan itibaren halkin akin akin gelip yararlandigi, sayisiz bankin oldugu, son derece bakimli güzel ve saglikli bir parktir. Bir Atatürk devri çocugu olan Gülersoy'un burada benimsedigi felsefe ise, azinliklarkin degil, çogunlugun, halkin her kesiminin yararına sunulmus, hakça ve uygarca konumlanmis, bakimli, temiz ve mutlu bir Istanbul yaratmaktir. Atatürk'ün aydinlattigi “milli ve medeni” sentez yolunda gitmistir. Dis turizm ile kültür fonksiyonlarinin bütünlesmesi onun tüm çalismalarinda, dayanak noktasi olmustur. Taksim’de Hilton, Intercontinental tarzi oteller yerine, Beyoglu’ndaki tas binalari restore ederek, dis turizm hizmetinde kullanmayi amaçlamistir. Böylelikle bu eserlerin korunmasini saglarken, ayni zamanda da bölgenin kimligini kaybetmemesini de saglamistir. Kimligini yitirmis, bakimsiz veya çöküntü halinde duran yapılara islev kazandirmayi hedeflerken, toplumun çok önünde bir vizyona sahip oldugunu kanitlamaktadır.⁵⁶ Ç. Gülersoy gerçeklestirdigi tüm hizmetlerde, günün gereklerine uygun; Butik otel, pansiyon, cep sinemasi, konser salonu, küçük orkestralarin çaldigi cafeler, geleneksel el sanatlarinin yer aldigi, kültür ve sanat okullari gibi islevleri hedeflemistir. Yaptigi çalismalarla da tüm hizmetlerini genis kitlelerin yararına sunmasiyla, topluma ayrica öncülük etmektedir. Bu düşünceyi, Yesil Ev’in açilis töreninde söz alan Çetin Altan’ da “ilk kibriti çakanin Çelik Gülersoy oldugunu” sözüyle dogrulamaktadır.

⁵⁶ Çelik Gülersoy, **Beyoglu’nda Gezerken**, 2003, Ç. Gülersoy Vakfi, II. Baski,s.17

BÖLÜM 4. ESERLERİ VE TÜRK KÜLTÜR SANATI'NA YAPTIĞI KATKILAR

Bu bölümde, Çelik Gülersoy'un gerçekleştirdiği hizmetlerle birlikte bunların sonucunda Türk Kültür ve Sanati'na bulunduğu katkılar üzerinde durulmaktadır. Yaptığı hizmetleri ;

- Onarım ve restorasyon çalışmaları, “Gerçekleştirdiği Hizmetler”
- Yazdıkları da “Yayınları”

olarak iki başlık altında toplanmıştır. Aşağıda, Ç. Gülersoy'un yaptığı çalışmalar ayrıntılı bir şekilde anlatılmakta ve bunların Türk Kültür, Sanati açısından önemi, katkıları üzerinde durulmaktadır.

4.1 Gerçekleştirdiği Hizmetler

Ç. Gülersoy'un gerçekleştirdiği hizmetleri, Kültür ve Sanat alanında yaptıkları ile diğer alanlarda gerçekleştirdikleri olmak üzere iki grupta toplayabiliriz. Her iki konuda da yapmış olduğu hizmetler, aşağıda kronolojik sırayla verilmektedir.

4.1.1. Türk Kültür ve Sanati Alanı'nda Gerçekleştirdiği Hizmetler

- İstanbul'un Tarihi Mezarlıklarının Düzenlenmesi

Yılı : 1975

Kurum, Ç. Gülersoy'un önderliğinde iki İstanbul Mezarlığı'nda örnek çalışmalar sergilemiştir. Birincisi Üsküdar, Kadıköy yolunda bulunan Ayrılık Çesmesi mevkiinde yer alan mezarlıktır. Yüzlerce devrik taş yerine dikilmiş, kopan başlıklar tespit edilerek yerleştirilmiş ve yabancı otlar ayıklanmıştır. (bkz. resim 9)

Diğer mezarlık ise, sahil yolu üzerindeki Kandilli Mezarlığı'dır. Yaklaşık ikiyüzelli yıllık mezarlık aynı şekilde imar edilip, erguvanlar ekilerek, Bogaz'ın dogası ile bütünleşmiştir. Böylelikle, tarihi çevrenin korumasına önem verilerek, dogayla uyum sağlanması amaçlanmıştır.⁵⁷

⁵⁷ Türkiye'ye Bir Isık'tı,s.19

Resim 9

- Kariye Düzenlemesi

Tarihi: 1977 – 1983

Istanbul'un Bizans'tan devraldığı önemli sanat yapılarından biri olan ve Edirnekapısı Surları içinde yer alan Kariye Sarayı Kilisesi'nin, Bizans dönemindeki, yerleşim çevresi tam olarak bilinmemekle beraber, Osmanlı döneminde, fetihten sonra camiye çevrilmiştir. Bu fonksiyonu dolayısıyla bina, 500 yıl bakım görmüştür. Anıtın önündeki meydan da ise konutlar yapılmıştır. Meydanda ev sayısından fazla ağaç bulunmaktadır. Kaynaklara göre, Kariye'de ilk değişiklik Osmanlı İmparatorluğu sırasında, Alman İmparatoru II. Wilhelm'in gelis hazırlıkları sırasında olmuş, cami önündeki birkaç ev yıkılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde ise kamulastırmalar ve meydan açma hareketi dolayısıyla görünüm biraz daha değişmiştir. Ancak bu değişimle çevrede amaçlanan

Üslup birliği olusmadığı gibi, çevresine beton sivali bir ocuk parkı yapılmıstır. Kariye Sarayı Kilisesi, 1948 – 1955 yılları arasında, Amerikan Enstitüsü tarafından restorasyon alısmaları grms ve böylelikle 14.yyla ait mozaik ve freskolar kurtarılmıstır. Ancak 1970'lere gelindiğinde, Kariye tam bir bakımsızlık içindedir. Amerikan Enstitüsü tarafından yapılan restorasyonda arka bahçe için alıma yapılmadığından, burası çocukların futbol oynadığı toz içinde bos bir arsa halindedir. Müze nndeki Osmanlı esmesi tahrip olmuş durumdadır. Çevredeki yapılar ise tam anlamıyla enkaz halindedir. Eski evlerin bir kısmı II. Sınıf Eser olarak tescil edilmiştir. Mzeyi gezen yabancı turistler, dışarı çıktıklarında tam bir enkaz görünümü seyretmektedirler. Üstelik, müzeye inen yokuş yol çöktüğünden, turizm acenteleri bu binaya olan turlarını kaldırmışlardır.

Bunun zerine 1977 yılında . Gülersoy'un önderliğinde, Kariye çevresinde bir dizi alıma yapılmış olup, aşığıda bu yapılanlar özetlenmektedir.⁵⁸

- Öncelikle, yukarıda belirtildiği üzere, müzeye inen yokuş çöktüğünden, seyahat firmaları otobüslerini, Kariye'ye göndermemektedir. Belediye'den parke tasi almak suretiyle, Kurum tarafından yol onarılmıştır.
- Müzenin arkasındaki tozlu futbol alanı, gl bahçesine dnstrlmstr. Müzenin karsısında bos çöplük alanını kamufle edebilmek için, Dalan zamanında iki katlı pavyon yaptırılmıştır.
- n tarafta yer alan ocuk bahçesi yeniden düzenlenmiştir.
- Yine aynı zaman da n meydana, kitabesi alınan ve taşları sökülen 1669 tarihli harap durumdaki Osmanlı esmesi temizlenmiş ve yüz yıl önceki fotoğrafları baz alınarak, özgün durumuna kavuşturulmuştur.
- Gülersoy, evre evlerini onarma projesini düşünse de, Kurum'un içinde bulunduğu zor durumdan dolayı para harcamayı göze alamamış, ancak yaratıcı alısmalar yaparak, bina ile ilgili sanat tarihi etüdü olan bir kitap yayınlamıştır. Bu kitaptan sağlanan gelirlerle, evre evlerin onarımına başlamış, birçok harap durumdaki evin dış cepheleri ahsap kaplanmış, pencere oymaları yenilenmiş, binalar birbiri ile uyumlu bir şekilde boyanmıştır.
- Çevrede yer alan türbe duvarı onarılmış, kitabesi yaldızlanmıştır.

⁵⁸ elik Gülersoy, **Edirnekapısı'nda Bir rnek**, İstanbul, İst. Kitaplığı, 1985, s.6-50

Kariye’de bir sanat anitinin tarihi çevresi ile peyzaj düzenlemesi yapılması Türkiye’de ilk olacak türden bir çalışmadır. 1984 yılında Dalan İstanbul Belediye Baskanı iken, Kariye ile ilgili düşündüğü projeyi Ç. Gülersoy hayata geçirecek, meydan trafiğe kapatılıp, müzenin karsisindaki apartmanların görünümünü ortadan kaldırmak üzere iki katlı tarihi üslupta bir bina inşaa ettirerek Belediye’ye armağan edecektir.

Çelik Gülersoy başkanlığında TTOK, öncelikle 1974 yılında anıtla ilgili ayrı ayrı dört dilde (İngilizce, Fransızca, İtalyanca ve Almanca) monografi yayımlamıştır.

Kariye’de yapılan çalışmalar Türk Kültür ve Sanatı açısından son derece önemlidir. Bir müze, tarihsel bir anıt, asli bozulmadan ve çevresiyle onarılmıştır. Çünkü eski yapı çevresiyle bir bütündür. Tarihsel bir yapı içinde yer aldığı meydan ve etrafındaki binalarla da o tarihi atmosferi yansıtmalıdır. Kariye’de gerçekleşen restorasyon çalışması, (bir yapıyı çevresiyle korumak olup), bu konuda ülkemiz açısından bir ilk olma özelliği taşımaktadır.

- Kuru Otel’in Yenilenmesi

Tarihi:1977

1974 yılında satın alınan İstanbul – Ankara Karayolu üzerindeki Bolu’da yer alan küçük tesis, 1975 yılında yanmıştır. Bunun üzerine bina genişletilerek yeniden inşaa edilmiştir. Yerine ikiyüzlü yatak kapasiteli, üç kat yatak, iki kat restorandan meydana gelen iki bloklu bir tesis yapılmıştır. Lobinin üst katında kitaplık, bilardo salonu ve TV odası yer almaktadır. Binaya başta Bolu’lu ressamlardan Necdet Kalay olmak üzere, ressamların tabloları ile keşek koleksiyonu ve odalara Gülersoy’un Frankfurt Kitap Fuarı’ndan getirttiği kış ve kanatlılar resimleri asılmıştır. Sade bu dekoru görebilmek için İsviçre ve Avusturya’dan turistler gelmiştir.⁵⁹

- Yıldız Parki’nin Düzenlenmesi

Tarihi : 1979

Çelik Gülersoy 1979 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Aytekin Kotil’e, daha önce İsvan’a da götürdüğü, ancak kabul görmeyen önerisini sunmuştur: Belediye’nin elinde yeterli kaynak olmamasından dolayı harap durumda kalmış, bir çok park, bahçe, konak, sera v.b. eserler olduğunu ve Kurum’da ise bu eserlere finans sağlayacak para bulunduğunu belirterek, Belediye ile Kurum’un güçlerini birleştirme

⁵⁹ Türkiye’ye Bir Isık’tı, s.34-35

ağrisinde bulunmustur. Aynı yıl Kapalı arsı Romani kitabı ile Simavi Vakfı Sosyal Bilimler dln alması Kotil'i etkilemiş ve Malta, adır ve Sarı Köskleri kapsayan szlesmeyi imzalamıştır.

Kaynaklara göre, “zamanında doğal bir orman olan parkın Sultan Hamid tarafından, Alman, Fransız bahevanlar ile mimarlar getirerek 19.yy Avrupa Sarayı bahçesine dnstrldğ ve her metrekaresine altın dktrerek yaptırıldığı” ifade edilmektedir.

Park, 1960'lardan sonra özellikle nfs artisinin da etkisiyle, kalabalıkların, yerde yemek yemesi, futbol oynaması ve yanlış kullanımları neticesinde harap, mezbelelik bir hal almıştır. Bu durumda bahçeyi eski durumuna getirmek Kurum'un imkanları doğrultusunda imkansızdır. Ancak, harap durumda ele alınan parkta on iki bahevanla, ve bir yıl gibi kısa bir süre içerisinde pek çok iş yapılmıştır. İlk olarak Malta ile adır Ksklerinin evresi ve onları birbirine bağlayan yolların onarımı planlanmıştır.⁶⁰

Böylelikle Malta ile adır Köskleri, iki sera ve üç kir kahvesiyle, Yıldız Parkı yeniden düzenlenir.

Malta Ksk

Malta Ksk, İstanbul'un Osmanlı İmparatorluğu'na baskentlik ettiği dönemden kalan görkemli bir yapıdır. Yıldız Parkı ise Hammer'e göre Bizans'ta defne ormanları içinde, pan fltlerin alındığı “Daphne” olarak adlandırılan yerdir.⁶¹

1600'l yılların başında Beşiktaş kıyılarının arkasında yer alan “Kazancıoğlu Bahçesi” olarak adlandırılan alan, Padişah mülkleri arasına girmiş ve IV. Murat tarafından kızı Kaya Sultan'a verilmıştır.

Malta Ksk'nn ilk sahibi ise Sultan Abdülaziz'dir. Ancak Padişah, güvenlik nedeniyle iragan Sarayı'ndan, Dolmabahçe Sarayı'na taşınınca, Park'ta önemini kaybetmiştir. Ancak Abdülhamit Padişah olunca, Dolmabahçe yerine Yıldız Sarayı'na yerleşmiş ve çevreye yeni ksk ve pavyonlar yaptırmıştır. Böylelikle Park tekrar canlanmıştır. Ama Malta Ksk'nn işlevi bu dönemde manzaralı bir pavyon özelliği tasimaktan ileri gidememiştir.

⁶⁰ Yıldız ve Emirgan PK, s.8

⁶¹ elik Gülersoy, Yıldız Parkı ve Malta Ksk, İstanbul, TTOK, 1983 ,s.3-17

Malta Köskü ayrıca tarihte birçok önemli olaya tanıklık etmiştir. Örnek olarak, Murat Efendi ile annesinin, Abdülhamit tarafından bir süre Malta Köskü'nde tutulmasına tanıklık etmesi gibi.

Cumhuriyet Devri'ne gelindiğinde, Yıldız Sarayı Kompleksi üçe bölünmüştür. Tepe kisimdaki yapılar, Harp Akademisi'ne, 1978'de Akademi'nin çıkmasıyla da Kültür Bakanlığı'na verilmistir. Parkin kuzey yönünde kalan Sale Köskü (eski adıyla Merasim Dairesi) T.B.M.M. Başkanlığı'na, deniz tarafındaki koruluk, içindeki Çadır ve Malta Kösk'leri ise, İstanbul Belediyesi'ne bırakılmıştır.

Malta Köskü, 1950'lerden sonra 1979 yılına kadar yaklaşık otuz yıl boş kalmıştır. 1979 yılında TTOK ile Belediye arasında yapılan sözleşme gereği Kösk, bastan aşağı restore edilmiştir.

Gülersoy'un 1979 yılında Yıldız Parki'nde ilk onardığı eser Malta Köskü'dür. Yapi Kurumca teslim alındığında, alt katında bir odada, Belediye bekçisi ailesiyle oturmakta, karsisindeki oda diğeri gibi zemini mermerle kaplı olup, içerisinde koyunlar barınmaktadır. Yapının yem yeşil ağaçların arasından, masmavi denizin görüldüğü terasında bulunan, ahşap pergola ise bakımsızlıktan devrilmiş, zemin ise çirkin bir betonla sivanmış durumdadır.⁶²

Yapi 1950 yılında bir tamirat görmüş ve orjinal planı dışında, değişikliklere gidilmiştir. Gülersoy'un başkanlığında yapılan çalışmalarda bina eski orjinal haline getirilmiştir. Örnek olarak; W.C. haline getirilen oda ile üst katta özel banyo haline getirilmiş odalar, tekrar eski fonksiyonlarına kavuşmuşlardır. Dekorasyon sırasında da binanın yapıldığı dönemden kalma ve/veya devrine uygun yeni yapım mobilyalar kullanılarak, o günlerin ambiansinin yasalması hedeflenmiştir. Bu nedenle Serasker Rıza Paşa Konagi'ndan kalan, Prieur Bardin imzalı bir İstanbul Limanı tablosu, Art Nouveau stilinde Blüthner marka piano, Resit Safved Atabinen Konagi'ndan Felix Ziem imzalı bir İstanbul Tablosu, Mesrutiyet dönemi karikatüristi Cem'in Moda'daki evinden, bir büyük Baccarat avize, İstanbul ismi bir büyük hali, yine P. Bardin imzalı başka bir tablo ve tablolar ile dekore edilmiştir. Tüm bu onarımlar altı ay gibi bir sürede tamamlanmıştır. Gülersoy tarafından Kösk'te yapılan tüm çalışmaların hedefi, binayı "kültür ve turizm" amaçlı kullanımlarla halka açmak olduğu belirtilmektedir.

⁶²Kirk Yıl Olmuş,s.169

Onarım sırasında Gülersoy, antikacılardan esya ve aksesuar toplama işi ile mobilyaların yapımı işlerini aynı anda organize ettiginden, onarımdan sonra iki gün içerisinde döşeme gerçekleştirilmiştir. Binanın içerisi, kadife perdeler, yün halılar, altın varaklı aynalar, tablolar ve billur avizelerle dekore edilirken, dışarıda zemin bastan basa mermer kaplanmıştır.⁶³

Kösk'ün havuzlu alt katının önündeki terası, çay salonu şeklinde, üst kat ise çok amaçlı salon olarak düzenlenmiştir. Ancak çok amaçlı salon, kısa bir süre sonra çay içmek ve müzik dinlemek isteyenlerin sayısı daha fazla olduğu gerekçesiyle, küçük çay salonuna dönüştürülmüştür.⁶⁴ Ayrıca yapıya sömireli bir kitaplık da yapılmıştır. Kitaplık, Robert Koleji'nin satılan kütüphanesinden, binanın çatısına ait edebiyat ve politika eserleri seçilerek kurulmuştur.

Kösk dışında 1983 yılında, son otuz – kırk yıldan beri bakımsız halde kalan, besiyüzelli dönümlük büyük ağaçlık için, sihhileştirme programı gerçekleştirmiş ve Parkin her köşesinde halkın ücretsiz olarak yararlanabileceği 19.yy. stilinde mermer masa ve ahsap koltuk tipinde oturma gurupları oluşturulmuştur.

Bina Kurum'un bağlı bulunduğu AIT/Geneve Federasyonu'nun Konferansı ile açılmıştır. Ancak toplantıdakiler Malta Köskü'ne gelmeden önce, Topkapı Sarayı'nda öğle yemeği yemislerdir. Yemek yenen bahçenin, zemini çimento sıvası ve çatı örtüsü plastik malzeme ile kaplanmış olup, sandalye ile masalar ise metal büro esyalarından oluşmaktadır. Bu mekandan Yıldız Sarayı'na gelindiğinde (daha arabalar park edilip, dışarıya çıkıldığında), tüm yabancı delegeler, serin, temiz atmosferden, alt kattaki havuzun çıkardığı sestən ve köskün ambiyansından çok etkilenmişler ve hayranlıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum Gülersoy'un anılarında, "...kurum tarihinde ilk kez, kendimize ait bir eserde, yabancı meslekdaşlarımızı gururla, övünçle ağırlayabiliyorduk. İlk kez, birinci sınıf yabancı konukları, tam bir hayranlık ve bize karşı bir saygı içinde görüyordum. Bu az şey değil. Hele o zaman için...." şeklinde yer almaktadır.⁶⁵

Malta Köskü Restorasyonu ile tarihimiz için önemli bir eser değerlendirilmiş ve halkın kullanımına sunulmuştur. Üstelik Kösk, şehrin karmasası içinde ve kentin tam ortasında sağlıklı ve nezih bir şekilde vakit geçirmenin yeri olmuştur. Bu başarılı çalışma

⁶³ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s. 36

⁶⁴ Yıldız ve Emirgan PK, s. 1

⁶⁵ Kırk Yıl Olmuş, s.170

Resim 10 (a)

Resim 10 (b)

restorasyondan bir yıl sonra Türkiye'ye ilk defa “ Europa Nostra” nin Takdir Diploması'ni kazandırmıştır.

Kösk, Kurum tarafından işletilmeye başlandığında, Cumartesi ve Pazar günleri gelen onbinlere yetmemiş, taraçanın altına ikinci bir teras yapılmıştır. Bu terasın zemini de birinciyle uyumlu olarak beyaz mermerle döşenmiş, üzerine ise lambalı bir pergola yapılmıştır.

Pembe Sera

1981 yılında, Malta Kökü'nün yan tarafında çay salonu olarak tasarlanan ve adına Kis Bahçesi denilen camdan bir limonluk yapılmıştır. Yapının yerinde önceden sadece fundalık ve makilik bulunmakta olup, böyle bir bina bulunmamaktadır. İstanbul halkına Gülersoy'un armagani olarak tasarlanan bu yapının içerisinde, hakim renk pembe'dir. Demir koltukların minderlerinden, zeminin mermerine, cam vitrin içerisinde sergilenen gül rengi eski lokum ve seker tabaklarından, tavandan sarkan fanuslara kadar her şey pembe renginde tasarlanmıştır. Bu nedenle yapıya “Pembe Sera” denilmektedir. Seranın içerisi, ayrıca renk renk çiçeklerin açtığı saksılarla güzelleştirilmiştir. Çelik Gülersoy serayla ilgili olarak : “...Yeşil ağaçlar altına düsmüş, pembe bir yüzük tasi bu seramız.” demektedir. Ancak, sera 1995 yılında boşaltılmıştır.⁶⁶

Yeşil Sera

Resim 11

Yıldız Parki içerisindeki vadide yer alan diğer bir sera olarak “Yeşil Sera” inşaa edilmiştir. (bkz. resim 11) Daha önce söz konusu Sera'nın yerinde beton bir kulübe yer

⁶⁶ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.51

almaktadır. Öncelikle bu mekan mutfaga dönüştürülmüş, sonra üstüne cam ve yeşil renkli demir bir kafes giydirilmiştir. ⁶⁷

Çadır Köskün Bahçesi

1979 ve 1980 yıllarında Kösk'ün sadece bahçesi düzenlenmiştir. Mart 1980 de terasında yer alan eski çimento kalıplar sökülerek, yerine traverten döşenmiştir. Bahçede daha çok peyzaj çalışmaları yapılmıştır. ⁶⁸ Kösk'ü çevreleyen, malayla sivanmış eski çimento zemin yerine, ön tarafta yer alan beyaz renkli mermer basamaklara uyumlu olması gerekçesiyle, beyaz mermer döşenmiştir.

Bahçeye çiçek adaları yaptırılarak, içlerine mor ve sarı renklerinde çiçekler ekilmiştir. Yıldız Sarayı bölümünde, 19.yydan kalma bir kaç örneği bulunan Fransız ve İngiliz feneri stilinde ayaklı döküm lambalar yaptırılmış, bahçede aydınlatma gereci olarak kullanılmıştır.

Köskün arkasında yer alan ve büyük havuzun ortasındaki ada da değerlendirilmiştir. Önce zeminindeki çimento kaldırılıp, traverten döşeme ile kaplanmış, daha sonra tarihi tipte ayaklı döküm lambalar ile ucuz ve temiz ürünlerin satıldığı bir büfe konulmuştur. Çevresi de küpeste ile çevrilip, içerisine petunyalı, sakız sardunyalı, ladinler dikilmiştir. Uzaktan bakıldığında gölün ortasında yüzen bir çiçek sepetini andıran ada, tam manasiyle günün her saatinde insanı dinlendirecek bir mekan halini almıştır. ⁶⁹

Yıldız Parki'nda yapılan çalışmalar, harap durumda olan yapıları günümüze kazandırmıştır. Ayrıca, ölçü ve değer yargısının dışına çıkılarak, belirli azınlığın gidebildiği tarzda yerler dışında, herkesin rahatlıkla gidebileceği, yüksek bedeller ödemediği çay içip, hem sağlıklı, hem de tarihi bir doku içerisinde zaman geçirebileceği mekanlar yaratılması açısından, büyük önem taşımaktadır. Böylelikle tarihi ve kültürel mirasımız korunurken, hayatın içerisine katılarak yasatılması sağlanmıştır.

- Emirgan Parki'nin Düzenlenmesi

Tarihi : 1979 -1980

Emirgan Parki, XVII. Yüzyılda IV. Murad tarafından Roma Seferinde, beraberinde getirdiği, isret arkadaşı İranlı Prens Emir Gune Han'a hediye edilmiştir. Bu

⁶⁷ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s:55

⁶⁸ Türkiye'ye Bir Isık'tı,s.58

⁶⁹ Yıldız ve Emirgan PK, s.8

yesil alan Feridun Bey bahçeleri adıyla anilip, bir kaç kez el degistirdikten sonra, 1860'lar sonunda Misir Valisi iken “Hidivlik” ünvanini alan, Ismail Pasa'nin eline geçmiştir. Onun kiyiya yaptirdigi ahsap sarayin, arka bahçesi olarak kullanilmistir. Park 1930'larda Satvet Lütfü Tozan tarafından satın alınmis olup, 1940'larda ise kamulastirilarak, sehrin mülkiyetine geçmiştir. Belediye, Parkin bakimina özen göstermistir. 50'lili yilarda lale çeşitlerinin sergilendigi sergi alanina dönüşmüştür. Ancak bahçenin bakimli haline karsilik, ödenek yetersizliginden Parkin içerisinde yer alan üç adet köşk bakimsiz kalmistir.⁷⁰

Isviçre dag köskü üslubunda tasarlanan “Sari Köşk” 1954 yilinda yanmis, Basbakan Menderes'in israri ile içi betonarme, disi aslina uygun sekilde yaptirilmis ve o günden sonra binaya el sürülmemistir.

Osmanli evi üslubunda yapılan “Pembe Köşk” ise, ayni sekilde bakimsiz durumdadir. Belediye Baskani Ahmet Isvan zamaninda, Baskan'in esi Reha Isvan'in öncülüğünde onarim çalismalarına baslanmis, ancak maddi imkansizliklarla bitirilememistir.

TTOK, 1979 yilinda Belediye'den sadece Sari ve Pembe Köşk'leri devralmistir.

Ilk önce, Park'in içerisinde ambiansıyla uymayan beton kulübeli, giris kapisi düzeltilmistir. Bina ahsapla kaplanip, üzerine Park'i simgeleyen Türk Minyatür Sanati örneklerini gördüğümüz lalelerden olusan bir demet resmedilerek girise asilmistir. Parkin içi ve havuz basi çamurdan kurtarilip, küçük çakil taslari ile döşenmistir. Iki kattan olusan Sari Köşk onarilip, üst kati Belediye'nin kullanimina birakilmis, alt kati ise Gülersoy tarafından cafe haline getirilmistir. Alt kat terasi iki katli olarak tasarlanmistir. Istinat duvarlari sari kandira taslari ile örölmüs, bahçede yer alan büyük havuz onarilmistir.

Pembe Köşk insaa edilip, dis duvarlari ahsapla kaplanmis ve üzeri ismine uygun olarak, sardunya pembesi rengine boyanmistir. Bahçesi düzenlenmis, köşkün iç tasarimi Türk evi üslubuna göre tasarlanmistir. Konsepte uygun olarak, iç dekorasyonda sedirler ve önlerinde gümüşletilen siniler kullanilmistir. Bahçede bir hamamdan çıktigi anlasilan çeşme temizlenip, Pembe Köşk'ün içine yerlestirilmistir.

⁷⁰ Türkiye'ye Bir Isik'ti , s.60

Sari Kösk'ün üst, Beyaz Kösk'ün ise alt tarafında, terk edilmiş bir durumda bulunan briketten yapılmış kulübe ile bahçesi, yapılan peyzaj ve sert satih çalışmaları sonucunda, bir Kir Kahvesi haline getirilmiştir. Metruk durumda bırakılan tarihi parkin bu kösesi de, Çelik Gülersoy'un katkılarıyla haya ta geçirilmiştir.

Böylelikle, bahar aylarında pembe erguvanların açtığı ve yesilin tüm tonlarının yer aldığı bu bahçe, insanların hizmetine sunulacak yasanılır bir hale getirilmiştir.⁷¹

Lale Bayramı

Istanbul Belediyesi'nin 1960'lardan beri düzenlediği Lale Bayramı etkinlikleri, 1980 yılından itibaren Kurum'un da katkılarıyla daha da zenginleşmiştir. Özellikle, 1980 yılında, Türk Amerikan Derneği'nin hanımları tarafından eski kadın kıyafetleri defilesi yapılarak sunulmuştur. Defilede, bindallılarla birlikte, hemen hemen hiç örneği kalmamış, altın isli gelinlik v.b. zengin elbiseler yer almıştır.

Ayrıca bahçede simitçi, leblebici, muhallebici, keten helvacı, çiçekçi ve Eyüp oyuncakçısı (Eyüp oyuncakçılığını canlandırmak adına) tiplerinden oluşan, seyyar satıcılar kullanılmıştır. Pavyonlar, XVIII. Yüzyıl pavyonu biçiminde tasarlanmıştır. Böylelikle bu etkinlik artık her yıl kutlanarak, İstanbul Çiçek Festivali'ne dönüşmüştür.⁷²

- Çamlıca'nın Düzenlenmesi

Tarihi: 1980

1979 yılında Malta Köskü'nde yapılan yeniden düzenleme çalışmaları ile, Çelik Gülersoy Europa Nostra'nın Takdir Diploması'na layık görülmüştür. Ç. Gülersoy, böylelikle ilk uluslararası kültür ödülünü almıştır.

Gülersoy, Çamlıca Tepesi'nin 1970'ler sonunda içler acısı durumunu görüp, buranın düzenlenmesi için dönemin İstanbul Belediye Başkanı olan Aytekin Kotil'e başvurmuştur. Başkan, Malta Köskü'ne dayanarak teklifi kabul ettiği halde, Belediye Meclisi'nden karar zor çıkmıştır. Belediyenin politikacı üyeleri, Turing'i yabancı bir kuruluş sandığından(!), teklif, Belediye Meclisi'nde direnişle karşılanmış, ama sorun daha sonra çözülmüştür.⁷³ 1980 yılında Çamlıca Tepesi TTOK'ya teslim edilmiştir.

Çamlıca, kaynaklar ve görsel materyallerden izlediğimize göre, Osmanlı Dönemi'nde ağaçlık ve çimenlik bir tepeden oluşmaktadır. A. Sinasi Hisar'ın Çamlıca

⁷¹ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.60,65,68

⁷² Yıldız ve Emirgan PK, s.16

⁷³ Kirk Yıl Olmuş, s. 171

betimlemeleri ve Zonaro'nun 1903 tarihli çalışması, bunlara en iyi örnektir. 17. ve 18.yy'larda yeniçeri terörü korkusuyla, sehrin disinda kalan Çamlıca'ya, yaya çıkmanın zorluğu ve sehrin diğeri mesire yerlerinin daha kolay ulaşılabilir bir lokasyonda olmasından dolayı, halk tarafından fazla rağbet etmemiştir. Ancak 19.yy'a gelindiğinde, yeniçerilerin devreden çıkması, güven ortamının sağlanması ve sosyal gelişme ile at ve araba kullanımının artması sonucunda, Çamlıca Osmanlı bashedrinin şehir hayatına girmiştir. Zirveye bugünkü gibi arkadaki yoldan değil, İstanbul'a bakan yamaçtan ikilmektedir. skdar'dan kalkan at ve arabalar, 1900'lerden itibaren tramvaylar Kisikli'ya kadar gelir ve yolcular Tepe'ye burdan yürüyerek devam ederlerdi. Osmanlı devrinde hanedan ve ayrıcalıklı sınıf tarafından kullanılan Çamlıca, Cumhuriyet Dönemi'nde halkın günlük yaşamına girmiştir. 1960'lı yıllara kadar zellliğini koruyan söz konusu alan, artan nüfus ve ona bağılı artan motorlu taşıt sayısıyla birlikte, çarpık kentleşmeden payını alarak bozulmaya başlamıştır. 1970'lerin sonuna gelindiğinde, Çamlıca Tepesi harap ve işgal edilmiş durumdadır.⁷⁴

Gülersoy bu mekani tasarlarırken, 18.yy'a ait bu bahçede o yılların atmosferini yasadmayı hedeflemiştir. amlıca terk edilmiş ve son yirmi – otuz senedir harabe durumu ile kamu vicdanını sızlatan bir mekanken, yaklaşık sekiz ay gibi kısa bir süre sonra, yeniden sarkılara, siirlere ve tablolara konu olacak şekilde imenlik, amlık ve çiçeklik düzenlemeleri ile eski haline dnstrlmstr.

Tüm bu çalışmalarla Çamlıca Tepesi, İstanbul'un 15. – 18. yüzyılları arası dönemlerine ait çizgiler taşıyan ayrıcalıklı bir mekan haline getirilmiş ve geniş kitlelerin kullanımına sunulmuştur. Gülersoy'un 15. ve 18. yüzyılı tercih etmesindeki en önemli nedenlerinden biri, İstanbul söz konusu tarihlerde birbirinden güzel kahvehanelere sahip olup, 19. yüzyılda batılılaşma etkisiyle bu güzelliklerin birer birer yitirmeye başlanmasıdır. Gülersoy bu geleniği, başka bir deyişle, havuzlu, ocaklı ve görkemli kahveler örneklerini yasadmak, yeni kusaklara tanıtmak istemektedir. Böylelikle hem tarihi çevreyi koruyarak, geniş kitlelere bu alanların tanıtımını yapmakta, hem de bu mekanlara birer işlev kazandırarak hayata geçirmektedir.⁷⁵

⁷⁴ elik Gülersoy, **Büyük Çamlıca Tepesi**, İstanbul, TTOK, 1995, s:1-11

⁷⁵ **Türkiye'ye Bir İşik'ti**, s.70

Çamlıca Tepesi'nde yapılan çalışmalar aşağıda kısaca özetlenmektedir:⁷⁶

- Düzenleme çalışmalarında öncelikle aslına uygunluğun sağlanmasına önem verilmiştir. Tepe, 1950'li yıllara kadar, çeşitli kir çiçeklerini barındırmaktayken, 80'lere gelindiğinde, kentin yozlaşmasından o da payını almıştır. Mevcut durumda otopark halinde kullanılan zirveye, geometrik bir bahçe düzenlemesi yapılmayarak, tepenin yüzyıllardan beri süregelen doğal karakterine sadık kalınmış, papatya ve gelincik tarlalarına dönüştürülmesine önem verilmiştir.⁷⁷
- Düzenleme aşamasında yer çimenleri Bolu Dagi'ndan getirilmiştir. Zirveye gölge verecek ağaçlar dikilmiştir. Tepenin zemini, yağışlı havalarda çamur vb. oluşmaması için taş kaplanmış, geri kalanı çimlendirilmiştir.
- Zirvenin, önemli bir bölümü araç trafiğine kapanmıştır. Servis araçları için tepeye arkadan servis yolu açılmış ve turist otobüsleri için otopark planlanmıştır.
- Yokus yolda, üç katlı teras şeklinde otoparklar oluşturulmuştur.
- Trafiğin kesildiği noktada yer alan altı dönümlük arazi, Kurum'ca satın alınarak otopark haline getirilmiştir.
- Tepeye çıkan taş merdiven basamaklarına, kaya çiçekleri ekilmiştir.
- Tepeye, manzaraya hakim, sebîl şeklinde iki kademeli, kursun külah çatılı, mermer seyir balkonu planlanmıştır.
- Ağaçların arasına ve alt adaya, aynı üslupta tek çatılı mermer pavilyonlar tasarlanmıştır.
- Kagithane resimlerinden esinlenerek, o stilde biri sekerci, diğeri kebabçı olacak şekilde iki ünite yapılmıştır.
- Türbe ve sebîl tarzında, biri çay büfesi ile kitapçı, diğeri oyuncakçı olacak şekilde iki adet mermer yapı daha gerçekleştirilmiştir.
- Tepenin arka yan tarafında, iki selvi arasında yatan Ivez Fakih'e ait beton ve demirden yapılmış olan kabir düzenlenmiştir. Kameriye – türbe sekline getirilmiş kabir, açık yeşile boyanmış ve kandil asılmıştır.

⁷⁶ Çelik Gülersoy, **Çamlıcadan Bakışlar**, İstanbul, TTOK, 1982, s.12-15

- Türk Evi'nde gördüğümüz sedirlerden esinlenerek, Tepe'ye Edirne'den getirilen deniz kaliti süngerden yapılmis tas sedirler ve önlerine piriñ siniler ile mermer masalar yaptirilmistir.
- Adalar yönündeki çamligin içine, döküm ayakli besyüz adet oturma ünitesi yerlestirilerek, halkin kullanimina sunulmustur.
- Mevcut durumda, tepenin tarihi yarimadaya bakan tarafinda, duvarlarla çevrili ve içine girilmeyen bir koru bulunmaktadır. Bu çimento kapli duvar, sahiplerinin izni alinarak, yikilip, yerine beyaz demirden parmaklik yapılmis ve peyzaja eklenmistir.
- Çamlıca'ya bayram yeri havasi verilebilmesi için, tarihi giysili satıcıların yer aldığı üç adet eski İstanbul arabasi (öküzlü, katip odasi ve atli fayton) konulmustur.
- Bahçede çatılara kameriyalar, güller, yaseminler sardirilmistir.

Yapıların gerek dis, gerek iç cepheyle ilgili olarak, çeşitli gravürlerden kopya ve esinlenmeler söz konusudur. Ancak disarida yer alan mermer pavyonlar Gülersoy'un özgün çizimleridir.

Projede fonksiyonları yerleştirirken, inşaat alanı kısıtı bulunması nedeniyle zorluklar yaşanmıştır. İmar durumu, 150 m²'lik tek binaya izin vermektedir. İlk bina koridor, yani dikdörtgen şeklinde tasarlanmıştır. Ön cepheden manzaraya sahip, ince uzun ana salonun, arkasındaki polis binasının gözükmemesi için, arka cephesi sagır tutulmuştur.

Bina daha fazla kişinin yararlanabilmesi amacıyla geriye çekilmiştir. Çünkü kapalı alandan ancak yüz kişi yararlanırken, açık alandan bin kişi faydalanabilmektedir. Bogaz ve Tarihi Yarimada manzarası, açık alanlardan rahatlıkla seyredilebilmektedir. Bu nedenle bazıları, binayı manzaraya karşı oturtmamakla Gülersoy'u eleştirmişlerdir. Binanın içi tarihi çeşmeler, yeşillikler, ocaklar ve aynalarla donatılmıştır. Cephede asurelik koleksiyonu yer alırken, tarihi çeşmeden buzlu serbet, ayran, sıra ve sarap akıtılmıştır.

Bu binanın yanında bulunan santiye binası, halkın ragbeti üzerine ortasında fiskiyeli havuzu bulunan çepeçevre divanlı bir yapı haline getirilmiştir.

Her iki bina da, tek katli ve 18.yy üslubunda yapılmıştır. Sözkonusu yapılar, Gülersoy tarafından, “Kahvehane” olarak adlandırılmasına rağmen, medyada ve yayınlarda bunlar hep “Kösk” olarak anılmıştır.

Binalarda elektrik kullanılmamış, aydınlatma samdanlar ve mum isigi ile sağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen çalışmalar 15.06.1982 tarihi itibarıyla, 171.719.227 TL.sına yapılmış olup, % 35 vergisiyle Kurum’a 231.820.956 TL’sına mal olmuştur.

Ülkede, 1970’li yıllarda Cumhuriyet tarihinin anarşi ve huzursuz dönemi yaşanmakta olduğundan, çalışmaların devam ettiği günlerde, İstanbul’da hemen hemen her gün cinayetler, büyük ve kanlı mitingler birbirini izlemektedir. O umutsuz günlerde, Çamlıca Tepesi’nin insana yakışır şekilde yeşillenerek, tarihi ve kültürel kimliğine uygun olarak yapılması, halkın yoğun ilgisi ile karşılanmıştır. Burada bir saptama yapmak gerekirse, Gülersoy böyle bir kaos ortamında, umutsuzca yaşayan İstanbul halkına, (sağlıklı bir ortamda, tarihsel ve kültürel bağlarını sağlayarak), ruhsal sağlığını koruma açısından da, önemli bir toplumsal hizmet vermiş olmaktadır.

Çamlıca Projesi, basında Cumhuriyet Gazetesi’nden Deniz Som’un geniş haberi dışında, bir iki küçük haberden fazla yer alamamıştır. Ancak, Bolu Dagi’ndan getirilip, döşenen çimenler, bahçesine ekilen bine yakın fidanlar, kameryalara sarılan güller ve bembeyaz kafeslerindeki güvercinler ile gezenlerin anlatımlarıyla ünlenmiştir. Özellikle Pazar günleri otomobil kuyrukları tepayı doldurmuş, Kisikli Meydanı’na kadar ulaşarak, trafiği kitleyecek hale gelmiştir. İnsanlar kollarında ceketleri, dik yokusları genci ve yaşlılarıyla tırmanıp, gezmişler, ancak tüm bunlar da basında haber olarak kabul görmemiştir!

Basının bu ilgisizliğine karşılık kamuoyu büyük bir ilgi göstermiştir. Çamlıca’da bir halk defteri açılmış ve sayısız mesajlar bırakılmıştır. Halkın izlenimlerini yazdıkları defterlerin sayısı, yirmi-otuz cildi bulmuştur. Bu defterde, “Mutluluk ve yaşam zevkini burada tattım” diyen, benzeri övgü, mutluluk dolu mesajlar bulunmaktadır. Bu mesajlardan bir tanesi de, İtalyan Cagliari Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Profesörü bayan Tatiana’nın, Çamlıca’yi “Postmodernizm akiminin harika bir örneği” olarak nitelendirmesidir. Viyana Teknik Üniversitesi’nin Mimarlık Tarihi ve Restorasyon hocası Prof. Dr. Koepf’ün dergilerinin özel bir sayısını, hem Almanca, hem de Türkçe olarak

Çamlica Tepesi'ne ayırmıştır. Ancak yapılan çalışmalar uluslararası mimarlık, mimarlık tarihi ve restorasyon hocalarından övgü alırken, yerel mimarlık okulları hocalarından özellikle Osmanlı özentiliği olarak değerlendirilmiş, olumsuz yönde tepkiler almıştır.

Bazı mimarlık hocalarının tepkisine karşın, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Dr. Semavi Eyice, Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Prof. Dr. Sedat H. Eldem, Dr. Vedat Nedim Tör, Elif Naci, Burhan Arpad, Cafer Batur, Hüseyin Gezer gibi, toplumun sanat tarihi, geleneksel sanatlar, mimarlık, edebiyat alanındaki ünlüleri, insanların Çamlica'ya hava almaya değil, farklı bir şeyi görmeye ve tarihi, kültürel bir atmosferi teneffüs etmeye geldikleri görüşünde birleşmişlerdir.⁷⁸

Gülersoy, Çamlica Tepesi'nde yaptığı hizmetlerle, İstanbul Halkı'na geçmişin izlerini göstermekte, hatırlatmakta ve en önemlisi kültürün yasatılması ve paylaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

- Beyaz Köşk'ün Onarımı
Yılı: 1982- 1983

Beyaz Köşk 1982 yılı başında, orijinal pencereleri tuğla ile örülerek kapatılmış ve alt katı kömür deposu, üst katı topraklı sogan sandıklarının yer aldığı bir mekan olarak Kurum tarafından oldukça bakımsız bir durumda ele alınmıştır. (bkz. resim 12)

Bahçenin parke taşları ile kaplanarak toz ve çamurdan arındırılması hedeflendiğinden, öncelikle Köşk'ün tüm çevresinde sert zemin ve peyzaj çalışmalarına

Resim 12

önem verilmiştir. Havuz mermer döşenirken, Gebze taşından teraslar, setler ve rustik merdivenler yapılmıştır. Bu çalışmaların akabinde bina içerisinde, orta holde yer alan kömürler kaldırılıp, örülen pencereler açılarak, Köşk'ün özgün mimarisine uyulması amaçlanmıştır. Dış duvarlar ismine uyumlu bir şekilde beyaza boyanırken, içerdeki

⁷⁸ Çelik Gülersoy, **İstanbul Estetiği**, İstanbul, TTOK, 1982, s.32

mekanların dekorasyonunda da sedef, buz mavisi ve uçuk leylak gibi tonlarda ipek perdeler, kadife ve lake koltuklar tercih edilmiştir. Ancak bu çalışmalar, Kurum Yönetim Kurulu'nda yer alan bir Profesör mimar tarafından: "Biz kendi çağımızı yaşıyoruz. Onun için eski binalarda da, yeni ve modern dösemeyi uygulamak zorundayız" şeklinde eleştirilmiştir.

Kösk'ün üst kat sol odası , "Müzik Kitaplığı" olarak fonksiyonlandırılmıştır. Merdiven boşluğunda, binayı yaptıran Hıdiv İsmail Paşa ile halefi İbrahim Paşa'ların iki büyük boy portresi asılmıştır.⁷⁹

Binaya genel olarak "Müzik Sarayı" islevi verilmiş ve müzik türü olarak da "müziğin evrensel boyutu ve ölümsüzlüğü" düşünülerek, klasik tercih edilmiştir. Avusturya ve Alman Kültür Ofisleri binaya ilgi göstermişler ve İstanbul, İzmir ve Ankara gibi şehirlerde konser veren sanatçıların, tabiatın içinde yer alan bu müzik sarayına da gelmelerini organize etmişlerdir. Bununla birlikte Türkiye'nin önde gelen sanatçıları da Suna Kan, İdil Biret, Ayla Erduran, Ergican Saydam gibi isimler de, verdikleri konserlerle burada halkla buluşmuşlardır. Böylelikle kömür ve sogan deposu olan bina bir müzik evine dönüşmüştür.⁸⁰

- Çadır Kösk'ün Onarımı⁸¹

Tarihi: 1983

Konsey'in 31.01.1982 yılında yapmış olduğu ziyaret sırasında, Yıldız Parki'nde yer alan ve içerisinde "Tanzimat Müzesi" bulunan Çadır Kösk'ünün çürümekte olduğu görülmüştür. Bunun üzerine, Kurum'a teslim edilen binanın onarımına başlayabilmek için, öncelikle Gülhane Parki içinde bir alana, Müze ile ilgili bir bina yapılmış ve Tanzimat Müzesi oraya taşınmıştır. Kösk onarılıp, içerisine kalorifer tesisatı döşenmiştir. Hanedan'ın bir üyesinden alınan portresi, Gülersoy tarafından yaptırılan Mithat Paşa'nın resimleri, bu binada yaşanan tarihi dramı canlandırmak, tarihten ders almak amacı ile Kösk'ün içerisine asılmıştır.

⁷⁹ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.80,82

⁸⁰ Kirk Yıl Olmuş,s.172

⁸¹ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s. 90, 94

- Yesil Ev'in Onarimi⁸²

Tarihi:1982-1985

Yesil Ev, Sultanahmet semtinde yer almakta olup, zamaninda Reji Naziri (Tekel Genel Müdürü karsiliginda bir makam) Sükrü Bey' in Konagi olarak bilinmektedir.

Sükrü Bey Konagi'ndaki ana kapidan girilen mermer taslikta, harem ve selamligi yönlendiren iki kapiya yer verilmistir. Çok kesin olmamakla beraber Sultanahmet Cami yönüne bakan bölümün haremlik oldugu sanilmaktadir. Giris katinda tasligin karsisindan

Resim 13

arka bahçeye bir geçiş, sözkonusudur. Alçak tavanli birinci katta hizmetkar odalari, yüksek tavanli ikinci katta da salon ve odalar yer almaktadır. 1800'lerin sonunda yapilmis yapıya, Ayasofya tarafina yapılan hapishane komsu olmustur. Hapishane Binası, 1840'larda Darülfünun olarak düşünülüp, sonra Meclis –i Mebusan, daha sonra ise Adliye olarak kullanilmistir. Konagin arka bahçesi incelendiginde, hapishaneye bakan bahçe de bir duvarla ikiye bölünerek, bir açıdan önlem alınmis olmalıdır.

Birçok bahçeli eski evlerin yer aldigi bu bölge, 1950'li yillardan itibaren konut dokusunda degisim görmüş, o evlerin yerine bitisik nizam apartmanlar yapilmaya baslanmistir. Yesil Ev arada kalan sayili evlerden biridir. Gülersoy 1977 yilinda yari harabe halindeki bu binayi, sembolik bir bedelle Kurum'a kazandirmistir. Kapasitesi

⁸²Türkiye'ye Bir Isik'ti, s.94, 97,101,116

yirmi odayi asmayan konagi alip, otel olarak isletmek fikri ilk bakista rantabl gelmemistir. Ancak Gülersoy konuya, sadece maddi olarak bakmayip, kültür ve turizm açılarından yaklaşılmaktadır. Gülersoy'un özellikle bu evi onarmasındaki sebepleri önemlidir. Öncelikle Sultanahmet, İstanbul gibi tarihi ve kültürel bir şehrin merkezi konumundadır. Bilindiği üzere semtte, Roma, Bizans ve Osmanlı'ya ait bir çok eser yer almaktadır. onun görüşüne göre bu bölge kimliğini yitirmeden koruma altına alınmalıdır. Bu görüşler değerlendirildiğinde, Gülersoy'un son derece vatansever ve aynı zamanda evrensel sanatın üstünlüğüne inanan bir kişiliğe sahip olduğu görülmektedir.⁸³

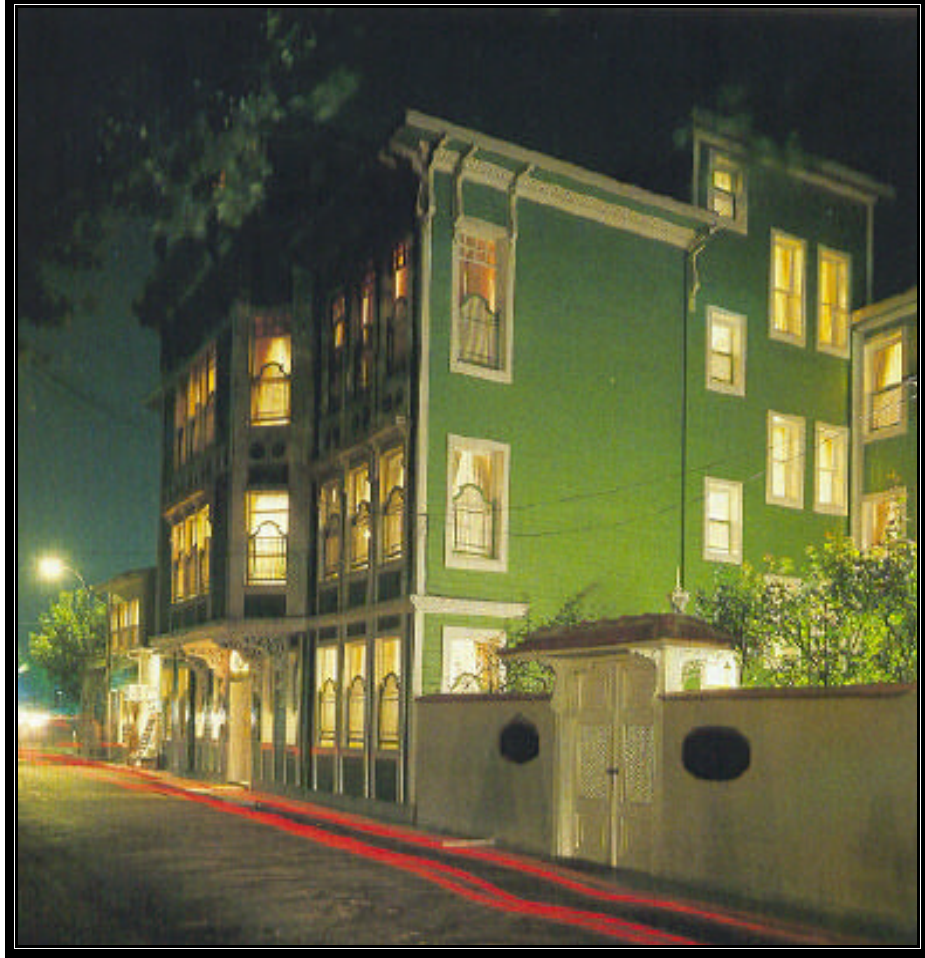
Bina ile ilgili olarak Anıtlar Kurulu, "II. Gurup Tarihi Eser" statünde koruma kararı vermiştir. Bir başka deyişle binanın dış cephesi aslına uygun olarak yapılacak, ancak içerisi istenildiği şekilde tasarlanacak şekilde, restorasyon yapımına izin vermiştir. Kurul Başkan Vekili Prof. Dr. Dogan Kuban tarafından, bizzat yerinde inceleme yapılarak projeye onay verilmiştir.

Projenin mimari Mustafa Pehlivanlıoğlu tarafından, binanın dış cephesi aslına uygun olarak yapılmıştır. İç mekanlarda ise, iki merdivenden biri kaldırılmış ve üst katta yer alan salon, suit oda haline getirilmiştir. Bu odaya alisilagelmis isim olan kral yerine "Pasa Odası" denmiştir. Binanın bahçesinde ise, büyük incir ağacı muhafaza edilip, diğer kurumuş veya kurumakta olan ağaçlar kesilmiştir. Bu ağaçların yerine ihlamur, çınar ve at kestanesi dikilmiştir. Doğu yönüne bir sera – salon konulmuştur. Batı duvarı kösesine ise anıtsal bir sebille yerleştirilmiştir. Duvarın ortasına ise, üzeri yağmur ve suyu simgeleyen kabartma bulutlarla kaplı, bir su hazinesi yerleştirilmiştir. Bizans kökenli bu parça Kurum'un kurucusu Resid Safved Atabinen'nin damat olarak girdiği Serasker Sarayı'nın geniş bahçesinden getirilmiştir. (Bu parça aslında, Atabinen'in büyükbabasının Dolmabahçe'deki evinin bahçesinden çıkmıştır.)

Onarımı 1984 Nisanın da biten Ev, otel olarak hizmete sunulmuştur. (bkz. resim 12) Enkaz halinden (bkz.resim 13) , bahçesinde yemyeşil türlü çiçekler açan ve son derece itinalı dekoru ile otel haline getirilen Ev ile ilgili olarak , "İstanbul evinin dış cephe rengi tahta rengi ya da asi boyası kırmızı" olacağını konusunda, eleştiriler yapılmıştır. (Ancak Lale Devri'yle beraber konutlarda da renklenme söz konusu olmuş olup, Emirgan'daki Pembe, Beyaz ve Sarı Köşkleri, Selami Çesme Parki'nda yer alan

⁸³ Çelik Gülersoy, **Yeşil Ev : Bir Yuva**, İstanbul , TTOK, Ocak 1999, s.7-13

Filizi Kösk'ü unutmamak gerekmektedir. Ayrıca 18. ve 19. yüzyıla ait sokak resimlerinde, farklı renkte evler görülebilmektedir.)

Resim 14

Buna karşılık Bizans Sanatı Uzmanı İngiliz Lord John Julius Norwich'in, *Traveler*'de Subat 1988 de yaptığı yorumu ilginçtir⁸⁴, "...ister Bizans veya Osmanlı Sanat öğrencilerinin ciddiyeti içinde olsun, isterse yalnızca, insan elinin yarattığı en muhteşem yapılardan bazılarını izleyerek göz zevkini gidermek amacıyla olsun, İstanbul, her zaman bir miknatis durumdadır. Daha önce İstanbul'a geldiğimizde ikilem yasardık: ya Beyoğlu'ndaki uluslararası otellerde kalıp, müzeler yakasına iki saat gidis, iki saat dönüş için zaman harcayacağız, ya da İstanbul yakasında III. sınıf otellerde kalacağız. 1980'lerin başında fevkalade bir şey oldu. TTOK'nun Genel Müdürü Çelik Gülersoy,

⁸⁴ **Türkiye'ye Bir Isık'tı**, s.94

kentin en kutsal Bizans kilisesini, en muhteşem İslam anitini, Sultanahmet Camii'nden ayıran parkin kenarında, büyüleyici güzellikte bir ev açtı. Yeşil Ev adlı bu otel aslında, 19.yüzyıl ortalarından kalma bir evdi. Restore edilmeseydi, o da pek çoğu gibi yıllar önce yıkılıp gitmiş olacaktı.”

Dekorasyon çalışmaları üzerinde son derece titiz ve özenle durulmuştur. Binanın içi dönemine uygun olarak düzenlenmiştir. (Türkiye’de ilk kez) Eşyalar antikacılardan bir bir toplanılarak elde edilmiştir. Pasa odasının takımı, Serasker Rıza Pasa’nın oğlu Sükrü Pasa’nın, 1917 yılında evlenen kızına Viyana’dan getirdiği takımlarla döşenirken, yatak odası takımı, ilgili aileden temin edilmiştir. Havuz, 1974 yılında parsellenme sonucu bir apartmanın bahçesinde kalmış ve yeni sahipleri olan Konyalı bir aileden 500,000TL verilerek satın alınmıştır.

Otel hizmete girdikten ondört yıl sonra Gülersoy’un öngöremediği, ancak Sultanahmet için öncülük ettiği olumlu bir gelişme olmuştur. Yeşil Ev ile birlikte, bölgenin değeri iyice anlaşılmış, hapisane olarak kullanılan bina bir dünya markası otel haline dönüştürülmüştür.

Yeşil Ev’in konukları arasında, Fransız Cumhurbaşkanı Mitterrand da (1992 / 1993 yılbaşında) yer almıştır. 1980 yılında Malta Köşkü ile alınan “Europa Nostra” Takdir Diploması Ödülü, Yeşil Ev’e (pek alışılmış olmasa da) ikinci kez aynı Kurum’a, hem de Yunanlı Başkan Yardımcısı’nın ısrarıyla verilmiştir. Bu da bir kez daha kültür ve sanat ürünlerinin, insanları aynı payda altında toplayabileceğine bir örnek teşkil etmektedir.

- Hidiv Kasrı’nın Onarımı

Tarihi: 1983 -1984.

Abbas Hilmi Pasa’ya ait olan Hidiv Kasrı, 1983 yılında Kurum’ca teslim alındığında, boş durumda bulunmaktadır. Binanın içi İtalyan Mimar Semminati tarafından 1900’lerin başlarında moda olan “Art Nouveau” tarzında dekore edilmiştir.

Yapı yaklaşık bin metrekare bir inşaat alanı üzerine oturmaktadır. Doğu cephesi düz, diğer cepheleri yarım daire biçimindedir. Yapıyı karakteristik hale getiren en önemli unsurların başında, binanın tam ortasında yer alan ve etrafı ikili kolonlarla çevrili dairesel anıt çeşmesi gelmektedir.⁸⁵

⁸⁵ Çelik Gülersoy, **Hidiv’ler ve Çubuklu Kasrı**, İstanbul, TTKO, 1985,s.111

Binanın ana girişi güney cephesinde olup, buradan birinci hole geçilmektedir. Sağda iki basamaklı kapı ile geçilen iç içe iki oda, solda ise, giriş kati mutfagi yer almaktadır. Ana holün karşısında üzerinde üzüm desenleri olan vitraylı kapıdan, orta hole geçilmektedir. Orta holde yukarıda sözünü ettiğimiz anıtsal çeşme, onun etkisini daha da vurgulayan I.katta yer alan dairesel formdaki galeri ve yaklaşık on metre yukarıda vitrayla renklendirilen çatı, binaya bir ayrıcalık kazandırmaktadır. Çesmenin etrafında dairesel formda ikiserli dizilmiş, on altı adet mermer sütun ve ortasında fıskiye bir havuz bulunmaktadır. Orta holden ileriye doğru ilerlendiğinde, binanın kuzey batı cephesini teşkil eden iki sömineli ve daire parçası şeklindeki, salona girilmektedir. Tüm salonlar orta salona açılmaktadır. Bu salondan da iki kapıyla mermer terasa çıkılmaktadır. Teras, yirmi dört adet sütunla, yatak odalarının balkonuna destek vermekte, bahçe zemininden yaklaşık bir metre yüksektedir. İki katin birbirine bağlantısı, masif mermerden yapılmış, anıtsal bir merdiven ve asansörle sağlanmaktadır. I. Katta yatak odaları yer almaktadır. Sömineli salonun üzerindeki alanda ise iki büyük yatak odası bulunmaktadır. Bunlardan biri Hidiv'in kendisine aittir. Bina, Kurum tarafından teslim alındığında Hidiv'in odasında yer alan gardrobun aynalı kapısının, gizli geçit olduğu ve orta hole açıldığı görülmüştür. Sol taraftaki ara koridorda seyir kulesinin asansörü bulunmaktadır. Balkonlu orta kat ile açık teras kati yer alman kuleye, ahşap merdivenle de çıkılabilmektedir.

Bina Kurum tarafından 1983'te teslim alınmış ve yaklaşık onsekiz ay gibi kısa bir süre içinde çalışmaları tamamlanarak, hizmete sokulmuştur.

Ancak bina teslim alındığında oldukça bakımsız durumdadır. Üstelik 1950'li – 60'li yıllarda, yerli filmlerin ve özellikle kiliçli – dövüslü sahnelerine plato olmuştur. Bekçinin ifadesine göre, üst kattaki renkli Fransız vitray bu nedenle kırılmıştır! O zaman ki durumu ile ilgili olarak Gülersoy "...koruluk içinde uyuyan bir masal sarayı ..." ifadesini kullanmaktadır. Ancak binanın, beyaz mermerleri kararmış, maun kaplamaları siyaha boyanmış, kuzey cephesindeki kulenin taşları sökülmüş, cepheleri yıpranmış, bahçesini dikenler sarmıştır. Onarımında ve döşenmesinde çözülecek yüzlerce ayrıntı bulunmaktadır.⁸⁶

⁸⁶ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.105

Kasrın onarımında Restoratör Mimar Hasan Karabey ile Mimar Serdar Haybat ekibi çalışmıştır. Gülersoy, Mimar Semminiati'nin dekorasyonuna uymayı "bir sanat borcu" olarak düşünmüş, Zürih'ten konu ile ilgili literatür edinip, çalışmalar yapmıştır.

Binada yapılan çalışmalar aşağıda belirtilmiştir:⁸⁷

Büyük ve Küçük Kulenin Onarımı

- Çelik iskelet sağlamlaştırılmıştır. Paslanan, çürüyen yerler yenilenmiş, baslıklar takviye edilmiş ve diğer yerler taşlanarak temizlenmiştir.
- Kulenin kuzey cephesinin tuğla kısmında, meydana gelen yarıklarla ilgili iskele kurularak, sıkı çimento bazlı karışımla tamirat yapılmıştır.
- Teras zeminine, beton + düzeltme betonu + sap + PVC su yalıtımı + sap + gre seramik kaplanmıştır.
- Çürüyen saçaklar tümüyle yenilenmiştir.
- Ahsap dösemeleri orijinali Romanya köknarı olup, yıpranan yerler birinci sınıf çirali çamla yenilenmiştir. Özellikle teras açılan kapının sadece kasası bulunmuştur. Bunun üzerine kapının restitüsyonu çizilip, onarım yapılmıştır.
- Orijinal kule asansörü, aslına uygun şekilde onarılmıştır.
- Tas korkulukların ve kulenin kabartma süslerinin tümü sökülmüş olduğundan, detayları çizilerek, aslına uygun imitasyonlar yapılmıştır.
- Elektrik sistemi ve materyalleri tümüyle yenilenmiştir.
- Dört adet paratoner yenilenmiştir.
- Küçük kulenin kepenkleri, çatısı ve yağmur dereleri, inis boruları orijinal detaylarına uygun olarak onarılmıştır.

Tavan Kati

Tavan kati personel odaları ve servis mutfagında onarımlar yapılmış, odalar hali ile kaplanmış, bölünerek banyo ilave edilmiştir.

Yatak Kati

- Deniz yönüne bakan balkonun zeminine yalıtım yapılmıştır.
- Oda ve koridorlarda bozulan ahşap parke aslına uygun döşenmiştir.
- Balkon harpuştalari imitasyon olarak tamamlanmıştır.
- Gül bahçesine bakan balkonun mermer kaplaması tümüyle yenilenmiştir.

⁸⁷ Çelik Gülersoy, **Hidiv'ler ve Çubuklu Kasrı**, İstanbul, TTOK, 1985, s.111-126

- Hidiv'in yatak odası tavanı, dolapları ile ahşap parkeler sistre ile cilalanmıştır. Aynı üslupta yatak ve komodinler dizayn edilmiştir.
- Odaların duvarları Bursa'da özel olarak dokutulan ve aslına sadık kalınan kumalarla kaplanmıştır.
- Tüm odalar 1920'ler üslubunda döşenmiştir.

Giris Kati

- Mermerler cilalanıp, tavan ve duvarlar boyanmıştır.
- Giriş saçağı onarılıp, saçağın altına Barok ve Ampir tarzında kalem işi yapılmıştır.
- Havuzlu hol, tüm binanın genel üslubuna uygun olarak Art Nouveau tarzında sekiz adet desenli ayna ve "Rotondo" nun tavanı Fransa'dan getirilen vitraylarla kaplanmıştır.
- Yemek odası zemininde yer alan ahşap parkeler aslına uygun yapıp, eksiklikler kapatılmıştır.
- Sömineli salonda tüm duvarlar aslına uygun olarak yapılmış, ahşaplar cilalanmıştır. Masif porfir sütunların kaide ve başlıklarında yer alan bakır bilezikler altın varakla kaplanmıştır. Konkav biçimli salonda ahşap duvar kaplaması üzerine, Belediye'nin yaptığı siyah boyalar temizlenip, özgün lambriyerler ortaya çıkarılmıştır. Tavanda, Belediye tarafından takılan aydınlatmada kullanılan globlar çıkarılıp, yerine kesme kristaller takılmıştır.
- Kristal salonda eksik ayna ve tavan kristalleri ile piriç fenerlerin noksanları tamamlanmıştır. Tavan ve kapı üstündeki süsler altın varaklanmıştır.
- Mermer salonda pembe – beyaz – yeşil karışımı veren avizeler ve bu renklere uygun döküm masa ile sandalyeler dizayn edilmiştir.
- İki yan oda ise resepsiyon olarak işlevlendirilmiştir.

Bodrum Kati

Bodrum kati yeni mutfak, çamaşırhane, personel WC, sıcak su kazanı, buhar kazanı şeklinde planlanmıştır.

Bahçe

Teraslar mermerlerle kaplanırken, ağaçlıklı iç bahçeye güller ekilmiştir. Toprak yollar parke tas ve granitle kaplanmıştır. Tas bloklar üzerine, bahçe aydınlatmasında mimari üsluba uyum sağlaması için ferforje fenerler konulmuştur.

Kasir bittiginde 1930’lu yılları anımsatan bir atmosferi yansıtmaktadır.

Binanın açılışına 1984 yazında, Basbakan Özal ve Genel Kurmay Başkanı Ürüg katılmıştır. Açılışın ertesi günü de Disisleri Bakanı Halefoglu ile Mesut Yılmaz binayı ziyaret etmişlerdir.⁸⁸

Hidiv Kasri yurt dışında da isim yapmıştır. Orient Expres, bir müddet seyahatlerini bu Kasir’da noktalamıştır. Merkezi Cenevre’de bulunan ve dünya jet sosyetesini birleştiren “Club of the Clubs” isimli kuruluş Hidiv Kasri’nda bir gece düzenlemiştir. Bununla birlikte bütçesi sınırlı olanlar da yeme içme dışında burayı ücretsiz gezebilmektedir. Örnek olarak İngiltere’nin eski başbakanı Healt salonda yemek yerken, halktan bir grup ziyaretçi aynı anda orta mermer salonu gezmiştir. Daha öncede bahsi geçtiği üzere, Çelik Gülersoy Atatürk hayranı bir kişidir. Atatürk’ün Türk halkını yükseltmek, Batı’ya esir ve düşman etmeden kendi kişiliği ve barış içinde, üst bir platoda, herkesi buluşturma idealini benimsemiştir. Gülersoy, insani iyi donatılmış ve iyi yetismiş bir Türkiye hedefini, yaptığı hizmetlere yansıtmaya çalışmıştır.

Yurt dışında bile tanınan Hidiv Kasri’na yerli basın yeterli ilgiyi göstermemiştir. Bununla birlikte Dr. Haluk Sahin “Lavanta Çiçekleri” yazısında Hidiv Kasri’ndan, gazeteci Refik Erduran ise “....dostum burada, kendini de asmis...” şeklinde Çelik Gülersoy’dan övgü ile bahsetmektedirler.

- Sogukçesme Sokagi’nin Düzenlenmesi⁸⁹

Tarihi: 1983- 1986

Sogukçesme Sokagi, Ayasofya’nın arkasındaki Topkapi Sarayı ilk kapısı olan Bab-i Hümayun’un sol tarafında konumlanmakta olup, içerisinde bir dizi evin yer aldığı eski bir İstanbul sokagidir. Ancak evler, 1960 -70’li yıllarda tam bir enkaz haline gelmiştir. Hatta bazılarının ayakta durmaları için payanda dayanmış bazıları ise betonlaşmıştır. Konu ile ilgili olarak I.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, sokak evlerinin

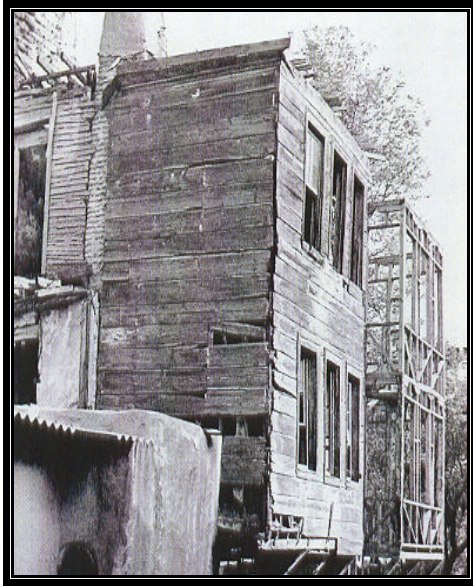
⁸⁸ Türkiye’ye Bir Isık’tı, s.105

⁸⁹ Türkiye’ye Bir Isık’tı, s.125-127

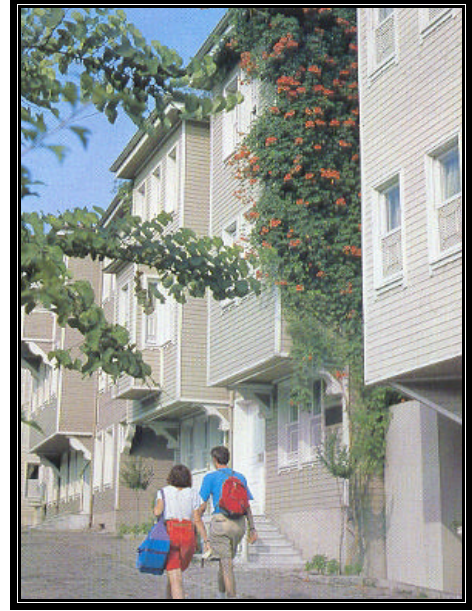

Resim 15

rölelerini çıkarmis, Anitlar Kurulu hepsi için koruma kararı almistir. Kültür Bakanligi da kamulastirma yoluna gitmeden sahiplerinden evlerinin aynisini yapma taahhütlerini almıs ve bunlari Resmi Gazete de yayinlamistir.

Resim 16

Resim 17

Böylelikle tarihi kimligini yitiren ve içerisinde Roma'dan kalma bir sarnıç ile Osmanli konutlarinin bulundugu ve konumundan dolayi özel bir yere sahip olan Sogukçesme Sokagi'ndaki evlerden birini, Ç. Gülersoy onarmak istemistir. Gülhane yokusu basindaki ilk evlerden birini (Sarnıç'in üstü) alti milyon lira verip, satın alarak onarım isine kalkismistir. İlk evin onarımı bitikten sonra, digerleri prim yapar ve evlerin fiyatları yükselir. Öyle ki onarılan sonuncu eve, Gülersoy yüz milyon lira ödemek zorunda kalmistir.⁹⁰

Onarım çalışmalarına baslamadan önce konu ile ilgili olarak belgeler arastirilmistir. 1860 – 1880'li yillara ait oldugu sanılan fotograflar, bu sokakta iki yada üç katli evler bulundugunu göstermektedir. Bu fotograflar Abdülaziz Dönemi Saray Fotografcıları'ndan, “Gülmez Biraderler”le, Abdülhamit Dönemi “Abdullah Biraderler” ve “Sebah Joailler”in büyük albümlerinde yer almaktadır. Ayrica 1840 yilinda Ayasofya'yi restore eden Mimar Fossati'nin, Abdülmecid'e sundugu albümde de bu

⁹⁰ Çelik Gülersoy, **Sogukçesme Sokagi**, Istanbul, TTOK Yayini, 2001,s.5,7,18,21,32,39

sokakla ilgili baska bir resim daha bulunmustur. Tapu kayitlarinda yapilan arastirmalarda da, evlerden birine ait tapu üzerindeki tarih, 18 saban 1198 (h1782)yi göstermektedir. Üstelik bulunan en eski gravür 150 senelik olup ve sokagin basinda yer alan çesmenin de 185 senelik oldugu düşünöldüğünde (bos bir sokaga çesme yapılmamistir varsayimi ile) sokagin asagi yukari 250 senelik bir yerlesim oldugu ileri sürölmektedir. Resimlerden çikan bir sonuça, sokaktaki evlerin tarih içinde yenilenmeleridir. Bunun sebepleri olarak, yangin, ahsabin yıpranma payi gibi varsayımlar üzerinde durulmaktadır.

Tapu kayitlarinin incelenmesi sonucunda sokaktaki bir kaç evin sahibinin, Saray'in ve karsidaki caminin görevlileri oldugu ortaya çikarilmistir. Digerleri ise, Istanbul'un orta sinifina ait memur ve esnaftan kisiler oldugu anlasilmistir. Göksu Mesiresi arastirilirken, oradaki bir yalinin "Sogukçesmeli Ebubekir Efendi'ye" ait oldugu belirlenmistir. (Beyhan Tuncer : Bostancibasi Defteri, I.Ü. Edebiyat Fak. Tez.no.470) Saray'in girisinde yer alan ilk ev ise Ismail Aga adindaki biri tarafından vakif olarak haline getirilmis ve burasi daha sonra Naziki Dergahi'na dönötürölmüstür. Türkiye Cumhurbaskanlari'ndan rahmetli Fahri Korutürk'te bu sokagin çocugu olup, simdiki Konukevi'nde ise Cumhuriyet'in ilk Disisleri Bakani olan kisinin ikamet ettigi ayrica tesbit edilmistir.

1960 -70'lerdeki yıpranmanin sebepleri ise, sehirdeki nüfus artisi, sehir yönetiminin bu artisla birlikte çogalan istek ve problemlere hazirliksiz yakalanmasi, oy kaygilari gibi nedenler ileri sürölebilir.

1985 yilinda Kurum satin aldiginda, sokaktaki on adet evden altisi, sökülmüs ve betonlastirilmis durumdadir. Sokak betonlasarak tarihi kimligini yitirmektedir. Üstelik diger iki ev ise terkedildiginden, bakimsizlikten çökmüs, bir kaç kalasla ayakta durabilemektedir. Ancak evler onarilip, yeni islevler kazandirildiginda, Mimar Samih Rifat tarafından Tarih Vakfi Dergisi'nde sokak hakkında yaptigi elestiride : "gerçek disi, ölçüsüz ve kisisel kalmaya mahkumdur." ifadesi bulunmaktadır! Oysa Gülersoy'un, bu sokagi düzenlemek istemesindeki en önemli nedenleri, bir ülkenin Saray'inin girisinin bu denli bakimsiz, çöplük alani olmasi ve tarihi sokagin kimligini kaybetmesinin önlemesidir. Üstelik projelerde, Anitlar Yüksek Kurulu'nca onaylanan cepheler aynen uygulanmistir. Ancak evlerin cepheleri ahsapla kaplanmis olup, iskeletleri betonarma

karkas seklinde yapılmıştır. Üstelik Gülersoy nedense eleştirilerin kendisine yapıldığı, ancak projenin mimari değil, girişimcisi ve dekoratörü olduğunu savunmaktadır.

Aşağıda sokaktaki onarımları gerçekleştiren mimarlar yer almaktadır:

- Sarnıç : Mustafa Pehlivanlıoğlu
- Kitaplık : Hüseyin Başçetinçelik ve Hatice Karakay
- I. Pansiyon : İlk sekli : Alpaslan Koyunlu
- II. Pansiyon : Han Tümertekin ve Resit Soley
- III. Pansiyon : Ülkü Altınoluk
- IV. Pansiyon : Mustafa Pehlivanlıoğlu
- Taseron Müteahhit : Muharrem Armagan

Sokakta yer alan sekiz yapı Kurum'a ait olup, 165 yatak kapasitesine sahip turistik bir konaklama alanı oluşturulmuştur. Sekiz evden oluşan sokak, 01.09.1986 yılında Vali Nevzat Ayaz tarafından açılmıştır.

Sokakla ilgili bir başka eleştiri de evlerin renkleri üzerine olmuştur. Evler farklı pastel renklerle boyanmıştır. Bu konuda “boyalı kadınlar” benzetmesi yapanlar, geleneksel konut renginin, asi boyası veya orjinal tahta rengi olduğunu savunmaktadırlar. Ancak Lale Devri'yle beraber konutlarda da renklenme söz konusu olup , Emirgandaki Pembe, Beyaz ve Sarı Köşkleri, Selami Çesme Parki'nda yer alan Filizi Köşk'ü unutmamak gerekmektedir. Ayrıca 18. ve 19. yüzyıla ait sokak resimlerinde, farklı renkli evler görülebilmektedir.

Sokagin sonunda yer alan eski İstanbul dükkanı üslubunda yapılan ofis, otelin rezervasyon ve mürakat bürosu olarak planlanmıştır. Gelen ziyaretçilere hem evin kapı anahtarı, hem de dış kapının anahtarı verilmektedir. Evlerin içi 19.yüzyıla göre döşenmiştir. Yapıların hepsine ayrı bir çiçek ismi verilmiştir: Yaseminli Ev, Hanimelili Ev, Boru Çiçekli Ev, Leylaklı Ev, Mor Salkımlı Ev.

- Roma Sarnıcı⁹¹

Tarihi: 1984 –1987

Sultanahmet'te yer alan Roma Sarnıcı, Kurum'ca 1984'te bir oto tamircisinden satın alınmıştır. Yoldan yüksekliği 4 metre, uzunluğu 16 m.yi bulan Bizans yapısının dışı, epeyce bozulmuş, üstünü de ağaçlar kaplamıştır. İçerisini dolduran 7 metre derinliğindeki

⁹¹ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.133

asirlik toprak ve molozlar (bkz. resim 18) temizlenince, 6 adet masif tas sütunun tasidigi tugla kesme kemerlerden olusan ve 10 m yüksekligini bulan büyük bir yapı ortaya çıkmıştır. İçine izin alınmak suretiyle ortaçağ söminesi eklenmiştir.

Resim 18

Bastan asagi onarım gören sarniç “Roma Tavernasi” olarak hizmete sunulmuştur. Sarnica, masif ahsap masalar, siyah demirden avizeler, kalın mumdan samdanlar ve sarap fiçileriyle Ortaçağ ambiansi verilmistir.⁹² (bkz.resim 19) Yazar Jak Deleon sarnicin onarimindan övgü dolu bahsetmiştir.

⁹² Çelik Gülersoy, **Sogukçesme Sokagi**, Istanbul, TTOK Yayini, 2001, s. 48

Resim 19

- El Sanatlar Çarsisi

Tarihi: 1985 – 1986

18. yüzyıl'a ait tas bir medrese olan bina, hukuki yapisi bakımından bir Vakif eseridir. Harap durumdaki bina, hukuken iki kismdan olusmaktadır. Devlet mülkiyetinde yer alan arka kism çok harap ve betonlasmis durumda olup, ön cephe özel sahiqlarin mülkiyetindedir. Öncelikle arka kism onarilmistir.Önde bes dükkan yer almaktadır. Dükkan sahipleri yapılan restorasyon çalismalarini görünce, makul fiyatlarla dükkanlarini satmayi önermislerdir. Ancak Gülersoy, devlet çıkarlari dogrultusunda önerileri kabul etmemis, medreseyi yapan Vakif tarafından satisin gerçekleştirilmesini istemistir. (Ancak bunun sonucunda, dükkanlari on misli fiyata satın almistir!) Yapılan çalismalar sonucunda, ön cephe de özgün görünüsünü kazanmistir.⁹³

Tahliye isinden sonra, bina planlamanin küçük küçük odacıklardan olusmasından dolayı buraya otel, restoran v.b. fonksiyonlar verilememistir. Bunun üzerine Gülersoy burasinin tarihsel el sanatlari merkezi olmasını önermistir. Bu fonksiyonu önermekteki nedenleri asagida yer almaktadır.⁹⁴

- Ölmekte olan el sanatlarini canlandirmayi,
- Bunlari öğrenmek isteyenlere ve özellikle gençlere imkan sunmayi,
- Ziyaretçilere bu sanatlari tanitmayi,
- Istanbul'dan ayrılan turistlerin yanlarında bir sanat eseri ya da Türk Kültür ve Sanati'na ait eserler götürmesini saglamaktır.

İlgili geleneksel sanat çevreleri ve Prof. Süheyl Ünver'in talebeleri ile temasa geçilmiştir. Binanın ön cephesi, bakirci, kitapçı, gravürcü dükkanlarına, iç avlu minyatür, hat, cam boyasi, porselen deseni, ipek üstüne boya, teyzinat ve bebek yapimi gibi sanat dallari ile uğrasan sanatçılara ayrılmıştır. Çarsi'nin açilisina Devlet Bakanı Tinaz Titiz gelse de, konu ile ilgili haber basin da yine yeterli yer almamıştır.

- Kariye Oteli ve Çevre Düzenlemesi⁹⁵

Tarihi: 1988

⁹³ Türkiye'ye Bir Isik'ti, s.135

⁹⁴ Çelik Gülersoy, *Yesil Ev : Bir Yuva*, Istanbul , TTOK, Ocak 1999, s.13

⁹⁵ Turing, *Türkiye'ye Bir Isik'ti Turing 1977-1993* s:139,141,158

Kariye Müzesi Bizans Rönesansı'nın önemli bir sanat eseridir. Gülersoy, burada yapılacak bir otelin Batılı Turistler tarafından benimseneceğini düşünmüştür. 1983 yılında, minare tarafındaki betonarme evlerden besinin sahipleriyle bir görüşerek, satın almış, evleri sökmüş ve elindeki tapular ile belediyeye aldığı arsaları birleştirmiştir. Kurum'ca hazırlanan proje Belediye ve Anıtlar Kurumu tarafından incelendiğinde, planlanan binanın geriye çekilmesi istenmiştir. Ancak mevcut dokuda bütün binalar kaldırım hizasından başladığından, bir orta yol bulunarak, projeye devam edilmiştir.⁹⁶ Tasarlanan otelin müze ile bütünleşmesine önem verilmiştir.

Otel, açılışında basın ve televizyon kuruluşları tarafından gündeme getirilmemiştir. Ancak Kariye Oteli, 1990 yılında yaşanan kriz sonucunda, Kurum tarafından bir turizm şirketine satılmıştır.

Resim 20

- Safranbolu Konagi'nin Düzenlenmesi

Tarihi: 1988

Kaynaklarca Safranbolu'nun en büyük evi olduğu bilinen, "Asmazlar Konagi" 1988 yılında, Kurum tarafından, Y.M. Yavuz Ince kontrolünde, aslına sadık kalınarak

⁹⁶ Gülersoy Çelik, **Edirnekapisi'nde Bir Örnek**, İstanbul, İst. Kitaplığı, 1985, s. 42

onarılmıştır. İçerisinin dekorasyonu Gülersoy tarafından yapılarak, binaya otel ve restoran islevi verilmiştir. Anıtlar Kurulu'nun izni ile ana mekana bitişik olan ve tek salon halinde yer alan mekana bir üst kat daha eklenerek, asil yapıyla bütünleştirilmiştir.

Onbir odadan ve yirmi yedi yataktan oluşan yapı kiliminden sedir örtüsüne, raftaki kabına kadar tipik bir Anadolu Konagi şeklinde döşenmiştir. Oda ve sofaların tefrisinde eski haline sadık kalınmış, ancak yer yatağında yatmak yerine pirinç karyololar tercih edilmiştir. Sedirler, raflar ve benzeri elemanlarda eskiye sadık kalındığı gibi, sofa için de sade ve yöreye uygun desenlerden oluşan kilimler dokutturulmuştur.

Üyelere yapılan tanıtma gezisinde, tarihçi Orhan Saik Gökyay gördükleri karsısında duyulanarak beğenisini ifade etmiştir.

Gülersoy, tüm bu onarım çalışmalarıyla, yalnızca evlere değil, böylelikle insanlara da yatırım yaptıklarını düşünmektedir. Çünkü Safranbolu halkına bol bol meyve bahçelerinin, yosun tutmuş kiremitlerinin ve tas döseli kaldırımlarının değerini ve önemini anlatıklarını savunmaktadır. Ancak sadece Safranbolu'yu korumak yeterli değildir. Ç. Gülersoy, Kula, Kütahya, Göynük...gibi kasabaların da bozulmadan korunmasının önemi üzerinde durmaktadır.⁹⁷

- İstanbul Kitaplığı⁹⁸

Tarihi: 1990

İstanbul Kitaplığı Çelik Gülersoy Vakfı'nın mülkiyetindedir. Gülersoy Sogukçeşme Sokagı'nda yer alan bu enkaz halindeki evi, 1980'li yıllarda ülkenin yakasını kaptırdığı “turizm” olgusunda, “kültür” ün de önemi olduğunu vurgulamak amacıyla otel veya restoran yerine kitaplık olarak tasarlamıştır. “ Bir kenti kent yapan şeyin otelden çok, tiyatrolar, müzeler, sergi ve konferans evleri, kaliteli okullar ve kitaplıklar” olduğunu kanıtlamak adına burayı şehir kitaplığına dönüştürmüştür.

Gülersoy, bina ve kitaplığın iç yerleşimini hem kendi cebinden, hem de toplamış olduğu bağışlarla yapmıştır. Çelik Gülersoy, İstanbul Kitaplığı'ni en önemli hizmeti olarak saymıştır. Bunun sebebi ise, Gülersoy için esyalar ne kadar kısa ömürlüyse, kitaplar o kadar kalıcıdır. Digeri ise, Kurum'ca ortaya konan eserlerin mülkiyeti devlet ve/ya belediyede olduğundan, kitaplığın Vakfa ait olması eserin uzun süre kalıcı olmasını

⁹⁷ Çelik Gülersoy, **Safranbolu**, İstanbul, TTOK Yayını, 1997,s.9-11

⁹⁸ **Türkiye'ye Bir Isık'ti**, s. 160,167

saglayacaktır. Bu konudaki düşünceleri de, 1994'te Belediye'nin aldığı tavrıla onu haklı çıkarmıştır.

Çelik Gülersoy'un tüm varlığını bu vakfa vasiyet ettiğini bilen ilgili çevreler, kitaplığın olusturulmasında, yardımcı olmuşlardır. Bunlardan biri, bütün ahsap dolapları finanse eden Semiha Sakir, diğeri ise Mobil Oil T.A.S.'nin Kültür ve Dis İlişkiler Müdürü Remzi Çetindag'dır. Çetindag'ın firması yılın yardımını kitaplığa kanallize etmiştir.

Resim 21

Kitaplığın açılışı 1990 yılında, İstanbul Valisi Cahit Bayar tarafından yapılmıştır. Bugün kitaplıkta 15. yüzyıldan itibaren İstanbul hakkında yayınlanmış, her dilden yaklaşık onbini geçmiş sayıda (2001 tarihine göre) gravür, fotoğraf, kitap v.b. kaynak bulunmaktadır.⁹⁹ Maddi imkanlar elverdiği ölçüde yabancı eserler Türkçe'ye kazandırılmıştır. Türkçeye kazandırılan eserlerin yazarları: Lamartine, Th. Gautier, Gerard de Nerval ve Lady Montagu'dur.¹⁰⁰ Kitaptan, yerli – yabancı herkes ücretsiz biçimde yararlanabilmektedir.

- Fenerbahçesi / Feneryolu Düzenlemeleri

Tarihi : 1990 - 1991

Fenerbahçesi, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda, denize yarımada şeklinde uzamış, üzerinde tarihi ağaçların bulunduğu bir parktır. Bu alan Roma ve Bizans İmparatorlukları tarafından kullanılmış ve Osmanlı zamanında da yorucu Asya seferlerinden sonra padişahların uğrak yeri olmuştur. 20. yüzyılda bu park halka açılmıştır. Ancak 1990'lara

⁹⁹ Kürsad Okutmus, "İstanbul Kitaplığı" **Aksiyon Dergisi**, İstanbul, S.349, Ağustos.2001,s.41-42

¹⁰⁰ Çelik Gülersoy, **Batiya Dogru**,3.bs, İstanbul, İstanbul Kitaplığı, 1987, s. 8

gelindiginde son yirmi – otuz sene içinde oldukça kötü, bakimsiz bir durumda kalmıştır. (bkz. resim 20) Kadıköy Belediye Baskanı'nın teklifi üzerine Gülersoy, hem tarihine, hem de Kadıköy'de ikamet edenlere, yakışır bir park düzenlemesi yapmıştır.

Resim 22

Resim 23

Gülersoy bu alana Çamlıca'da yaptığı gibi susuzluga dayanikli olmasi gerekçesiyle, dag çimeni ekmek istemistir. Ancak Çamlıca'nin çimenleri, artık Kurum'un elinde bulunmayan Bolu Koru Otel'den getirilmistir. Bu arada Zekeriya Köy'de Koç Holding'in infaat sirketi konut infaati yapmakta ve 1000 ev'lik proje, Istanbul Belediye Baskani Sözen oldugunda yavaslatilmistir. Gülersoy ilgili belediyeyi arayarak, dozerler tarafından yok edilecek olan çimlerin Fenerbahçe'de kullanilmasini önermistir. Belediye Baskani T. Yaramaci tarafından bu öneri kabul edilmis, böylelikle parkin çimeni Zekeriya Köy'den Fenerbahçesi'ne tasinmistir.

Parkta yapılan çalismalar asagidaki gibi siralanmaktadir:¹⁰¹

- Öncelikle alan bastan basa yesillendirilmistir. Çimlere girilmesini önlemek amacıyla yesil adalarin etrafina alçak beyaz korkuluklar yapilmistir. Yesil adalarin içlerine ise üç mevsimde de açacak farkli çiçeklerden olusan çiçek adalari tasarlanmistir.
- Bos alanlara ve özellikle yol boyuna, gölge verebilmeleri için yüzlerce fidan dikilmistir.
- Harabe seklinde duran hamam binasi onarilarak, çatisi kursun malzeme ile kaplanmistir. Bu bölüm, kitap, resim, kart satis ünitesi olarak düzenlenmistir. Ancak 1997 yilinda Dr. Müfit Ekdal'in monografisi'nde, burada satilan kitap

¹⁰¹Çelik Gülersoy, **Fenerbahçesi**, TTOK, Istanbul, 1998, s.9-11

sayisinin iki –üç yüzü geçmezken, yenen pasta, çörek sayisinin milyonlari buldugu belirtilmektedir.

- Denize bakan yerlere, halkin ücretsiz yararlanmasini saglamak amaciyla mermer masali oturma üniteleri yaptirilmistir. Halk günümüzde de bu masalarda evden getirdigi örtüsünü serip, yiyeceklerini yemekte, termostaki çayini içmektedir.
- Anitsal ağaçların altı, aralıklı taslarla döşenmiş, oturma yerleri meydana getirilerek, gölgesinden faydalanmak amaçlanmıştır.
- Parkta beton ve asfalt kullanmak yerine, yürüyüş yolları için, renk renk çakıl tas karoları ve paket kaldırım taşları döşenmiştir. Giristeki alan ise geniş Gebze taşları ile kaplanmıştır.
- Parkta ücretle servis yapmak üzere, üstü kursun kaplı, içlerine buzdolabi gizlenmiş, mermerden üç adet büfe yapılmıştır. Üstlerinde Osmanlı desenli motiflerin yer aldığı güneşlik kepenklerle, parka Osmanlı Havası verilmek istenmiştir.
- Ücretli oturma yeri olarak ise, iki set ile iki ağaç altına toplam dört adet cafe tasarlanmıştır. Burada Klasik Batı Müziği esliğinde, parkın kendi ürünü olan (tarifini Ç. Gülersoy'un verdiği) çörekler, müsterilere ikram edilmektedir.
- Güneydoğu yönünde adına Romantika denilen, üstü camlı mermer bir mekan yaratılmıştır. İçerisinde, ana salonun her iki tarafında yer alan yan mekanlara kus kafesleri konulmuştur. Salona girildiğinde dikkat çeken, üç adet büyük Venedik avize ve aplikler buraya farklı bir atmosfer vermiştir.
- Parkın aydınlatılmasında, büyük boy dökme demirden beyaz renkli fenerler kullanılmıştır.
- Etrafa mermerden ayaklı çiçek saksıları yerleştirilmiştir.
- Parkı ziyaret eden herkesin kullanımına bedelsiz olarak açık, geniş WC'ler planlanmıştır.
- Parkın giriş yeri kenarına, gençlerin ücretsiz olarak kullanabilecekleri voleybol alanı tahsis edilmiştir.
- Parkın güney tarafında, (Romantika'nın yanına) çamasırhane, esya deposu ve devamına amatör balıkçılar için ahsap bir kulüp evi tasarlanmıştır.

- Parkin ana girişinin yanına Kadıköy Belediyesi ile ortak (geliri aynı şekilde pay edilecek şekilde) otopark alanı düzenlenmiştir.

Az kısmının Büyükşehir Belediyesi, çoğunun ise Kadıköy Belediyesi tarafından yapılmış olan alt yapı çalışmalarında, işlerin % 95'i Gülersoy'un başkanlığında, TTOK tarafından gerçekleştirilmiştir. 1990 haziranında, Romantika hariç buraya harcanan bedel, 2.5 milyar Türk Lirasıdır. Bu aynı zamanda o günün koşullarıyla, 1 milyon ABD dolarına karşılık gelmektedir.

Dönemin Maliye Bakanı Adnan Kahveci tarafından alınan bir karar ile ülke dışında oturan Türk vatandaşlarına, otomobillerini serbestçe ülkeye sokma izni verilmiştir. Bu izinle Kurum bir anda bütçesinin yarısını kaybeder hale getirilmiştir. Bu nedenle Fenerbahçe düzenlemesi hakedislerini ödeyebilmek adına, Bolu'daki Koru Otel altı milyara (değerinin yaklaşık yarısına) satılmıştır.

Ancak bu yapılan çalışmalar Cumhuriyet yazarlarından, İlhan Selçuk ve Ugur Mumcu tarafından, Kadıköy Belediye Başkanı'na "Burada kültürden nasipsiz bir düzenleme oldu. Bundan sonra yapacaklarınız böyle olmasın!" şeklinde toplu dilekçe ile yollanarak eleştirilmiştir.

Oysa halk tarafından girilmeye korkulan ve maalesef kötü amaçlarla kullanılan park ve tarihi ağaçlık, özellikle Kadıköy'lülerin kullanımına sunulmuştur. Son derece özenle çiçeklendirilmiş parkta, haftada dört gün öğleden sonraları üç kişilik bir grup klasik konserler verirken, hamam binası kitap satış ünitesi haline çevrilmiş ve içerisinde Fenerbahçe konulu tablo ve eski gravürler bastırılarak, satışa çıkarılmıştır. Bu yapılan çalışmalarla hem tarihi park korunmuş, hem geniş kitlelerin paylaşımına sunulmuş, hem de Kadıköy'lüler için özellikle hafta sonlarında, hiç bir masraf ödemedi kahvaltı yapabilecekleri veya güzel bir gün geçirebilecekleri sağlıklı bir ortam oluşturulmuştur. Tüm bu çalışmaların kültür dışında tutularak eleştirilmesi, oldukça ağır ve haksız olmaktadır.

Parkin açılışında basın, yine olaya soğuk kalmış, ancak ertesi gün Hürriyet gazetesi yazarı Ege Cansen tarafından "Çok Bağırmanın Sayın Sözen!" yazılı makalesinde Gülersoy'un sakin içerikle yaptığı konuşmayı "Osmanlı'nın ağır baslı bir vezirinin hitabesine" benzeterek Fenerbahçe Parki'nden bahsedilmiştir.¹⁰²

¹⁰² Türkiye'ye Bir Isık'tı, s.174, 178

Romantika

Fenerbahçesi Parki düzenlendiğinde, Kadıköylülerin daha çok bahar ve yaz aylarını geçirebilecekleri bir yer olmuştur. Bu kaygı ile parkin Bostancı'ya bakan tarafı kış aylarında veya havanın kötü olduğu durumlarda üzeri kapalı bir yer olarak planlanmıştır. Açılışı 15.Mart.1991 yılında yapılan yerin adı Romantika'dır. Bu mekan bir ana ve yanlarında iki tane daha olmak üzere, toplam üç adet salondan oluşmuş ve sekizgen bir formda tasarlanmıştır. Yapının üstü, cam bir örtü ile kaplanmıştır. Yan salonlarda papagandan, saka ve muhabbet kusuna kadar hemen her renkte kanatlinin barındığı, tavana kadar büyük kafesler yerleştirilmiştir. Ana mekan ise elips şeklinde olup, ortada müzik alanı bırakılmıştır. Geniş cam cephelerle Adalara kadar görülebilecek Marmara Denizi manzarasına sahip olarak planlanmıştır. Yapının iki yan bahçesinden biri, içinde barındırdığı çiçeklerden dolayı "Papatyalık" adını taşıırken, Doğu yanındaki bahçe ise taş döşenerek "Dans Pist" adını almıştır. Bu pistte yaz geceleri tango partileri yapılmıştır. Tüm bu çalışmalar, en ince detaylara varıncaya kadar Gülersoy tarafından tasarlanmıştır. Basının yeterli ilgiyi göstermediği Park ve Romantika için Fenerbahçesi Parki içinde açılan anı defterine, halk çok olumlu eleştirilerde bulunmuştur. Bu mesajlara burada bir örnek vermek gerekirse, bir mimar tarafından deftere "...Fenerbahçe Parki bir buket, Romantika ise onun üzerine illeştirilmiş bir etiket.... Bu yaşamın, ne güzel olabileceğini anlatmak isteyen bir kartvizit" şeklinde bir not bırakılmıştır.

Feneryolu¹⁰³

Kadıköy Belediyesi tarafından Kurum'a teslim edilen diğer proje alanı, Feneryolu'ndaki altmış dönümlük arazi içinde yer alan Osmanlı'nın veziri Ahmet Muhtar Paşa'ya ait yazlık mallıkanesinden, arta kalan kameriyedir. Burası, Belediye' den alındığında, harap bir şekildedir. Hafif rampa ile çıkılan dört – beş metre yükseklikte daire şeklinde ve ortası boş bir platformun üzerinde, çürümekte olan bir pergola bulunmaktadır. Çevre sakinleri burayı ahır sanmaktadır. Kadıköy'lü bir hekim olan Dr. Müfit Ekdal tarafından yayınlanan bir kaynakta burasının, zamanında, üzerinde yer alan bağın üzümlerinin satıldığı ve köşk sakinlerinin sirke ile sıra ihtiyacının karşılandığı bir "sirkhane" olduğu belirtilmektedir.

Bu mekanda yapılan işler sırasıyla aşağıda yer almaktadır.

¹⁰³ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s. 181

- Pergola demirleri aslina sadik kalinmak üzere yenilenmistir.
- Zemin beyaz mermerle kaplanmistir.
- Üst platoya çıkan toprak patika, taslarla kaplanmistir.
- Tüm yesil doku yenilenmistir.
- Mevcut su deposu onarilip, eski islevine kavusturulmustur.
- Dairenin bir yarısında yer alan ki bos mekandan birisi mutfak ile kiler, diger parçasi da café olarak düzenlenmistir. Mekanların iç zemini, pembe mermer döşenmis, duvarlari pres tuğla ile kaplanmistir. Ailenin çocuğu olan Muhtar Katircioglu’nun hediyesi olan, Pasa’nin resmi de buraya asilarak, eski sirkhane rustik bir café halinde, halkin hizmetine sunulmustur.
- Mevcut durumda kuyu olan alanin üzerine “orkestra yeri” olacak sekilde demir konstrüksiyondan bir balkon oturtulmustur.
- Sariyer’de Çesme – Büyükdere’de Park Düzenlemeleri ¹⁰⁴

Tarihi :1993

1993 yilinda Sariyer Büyükdere çarsinin iki setten olusan bakimsiz ve perisan parki, Belediye Baskani Ihsan Yalçin tarafından, Çelik Gülersoy Parki olarak isimlendirilmis ve parkin zeminin küçük parke tasi ile kaplanmasi saglanmistir. Diger isleri ise TTOK üstlenerek, park semt sakinleri için ağaçlik, çiçeklik nefes alinabilecek saglikli bir ortama dönüştürülmüştür. Ayrica park içinde bir yazlik café de açan Kurum, çevreden bakildiginda görülen köhnemis, bakimsiz ve eski binalari da boyayarak dekoru tamamlamaya çalışmistir. Cafe için portatif eski tipte demir sandalye ve masalar tasarlanmistir. Burada yer alan 1756 (1170) tarihli Damatzade Ahmet Murat Efendi Çesmesi’nin de alaturka kiremitleri yapilarak onarilmistir. Ancak parka olan ragbet artinca ertesi sene demir sandalye ve masalar kaldırilmis, yerine plastik masa ve sandalyeler ve üzerlerinde çeşit çeşit reklamin yer aldığı semsiyeler konulmustur.

Sariyer’de tarihi Horozoglu Konagi’nin yani basinda yer alan ve konak sahibi tarafından yapilmis çesme, son derece arabesk bir görünüm almistir. Çesme o dönemlerde apartman giriş hollerine döşenen tarzda, bir mermerle kaplamistir. Konak 1950 – 60’li yillarda 20 – 30 yıl boyunca ilkokul binasi olarak kullanilmistir. Belediye Baskani Ihsan Yalçin, konaga ayni islev verilmek suretiyle, aslina uygun sekilde

¹⁰⁴Türkiye’ye Bir Isik’ti, s.185

yaptirmis olup, çesmenin onarım isini elik Bey’in nezinde Kurum’a vermistir. Gülersoy dört yüzlü, kiremit kaplı ve klasik Osmanlı slubunda yer alan esme’yi onarmistir. esmenin yer aldığı alan, önünde fiskiyeli havuzu bulunan sempatik bir cafe haline getirilmiştir.

- Konuk Evi’nin Yapımı

Tarihi: 1993

Sogukçesme Sokagı’nın Gülhane’ye inisinde, sol ksede yer alan 1,254 m2’lik arsada, TTOK yedi – sekiz yıl süren alımlar neticesinde hisseleri toplayarak mülkiyetin tamamına sahip olabilmistir. Toprak arsanın bir kısmı kömür tozu yigili, bir kısmı da açık otopark olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yine bu arsaya bakan, girişi Caferiye Medresesi’ne inen yolda yer alan ve son derece bakımsız binaya sıra gelmiştir. Cephesi katran rengi beton sivali ve otel olarak kullanılmakta olan bina, Temmuz 1987 yılında 350 milyon TL.sına Kurum’a satılmıştır. Yapının bir tarafı sagır olup, arkasında bir harabe yer almaktadır. Kurum her ikisini de satın almıştır. Konak, Tapu İdaresi Hukuk Msaviri olan ve degerli Disisleri mensupları yetistiren Hasan Tahsin Efendi’nin ailesine aittir. Ancak 1960’larda ahsap bina disardan betonlastirilmiş, “hippy tarzı bir otel” olarak kullanılmıştır.¹⁰⁵

1992 yılına gelindiğinde Kurum, Türkiye’den dis ülkelere giden ticari trafiğin bıraktığı formalite parasiyla geinse bile, bu tür onarımlara, insaatlara fon bulmakta zorlanmaktadır. Ancak Kurum elindeki son mülklerden İstinye’de yer alan arsasını satarak iki yatırımı daha gerçekleştirmiştir. Bunlar Maslak’taki Hazine arazisi üzerine üç binadan olusan kompleks ve Sogukçesme’de enkaz halindeki binanın yıkılarak, yerine otel yapılmasıdır.

Otel binası ihale edilmeden emanet usulu ile yapılip, 1993 yılında 9.5 milyar TL.’na mal olmuştur. Mevcut bina enkaz halinde olduğundan, inaat izni kolay alınmıştır. Gülersoy yasami boyunca mal ve para biriktirmek yerine, bilgi ve belge biriktirmeyi, topladıklarını ve yaptıklarını herkesle paylaşmayı seven bir kisidir. Bu nedenle, İstanbul Kitaplığı’nda oluşturdugu görsel arşivden, (Bab-i Ali kllyesinin görüntülendiği bir fotoğrafta) mevcut binanın yerinde, özgün bir konagin yer aldığı bulmuştur. Bu resim ile yeniden planladığı projeyle Gülersoy, Anıtlar Kurulu’na basvurmıştır. Kurul herkesin

¹⁰⁵ Türkiye’ye Bir Isık’tı, s.188

daha fazla kat çıkmayı tercih ettiği bir zamanda, kat eksilterek yapılması planlanan yeni projeyi hemen onaylamıştır.

Asagıda Konuk Evi ile ilgili yapılan çalışmalar verilmiştir.¹⁰⁶

- Mevcut binanın sökümü ve yeni bina ile ilgili kazi çalışmaları elle yapılmıştır. Alan, 2 set halindedir. Arsanın ortasında 2/5 oranında bir bölümde “yeraltı sarnıcı” yer almaktadır. Sarnıç iki bölümlüdür. Arsaya doğrudan açılan 55 m’lik bölümünde iki sütunlu, tonozlu özel ve süslü bir bölüm bulunmaktadır. Prof. Freely, bu mekanın Bizans kayıtlarında geçen bir ayazma odası olduğunu belirtmiştir.
- Binanın anitsal girişi, dar yol yerine, (her iki binanın mülkiyeti tek elde toplanmasından yararlanılarak) Sogukçesme Sokagi’na verilmiştir.
- Projelendirme sırasında, Gülersoy’un proje mimarlarından M. Pehlivanlıoğlu’ndan, giriş katinin yüksekliğinin fazla tutulması yönünde, istegi olmuştur. Bunun fikrin altında, ferah bir ortam yaratmanın yani sıra, Kurum’ca sahip olunan Abdülmecid’in poz verip yaptırdığı özgün büyük boy portresi ile Erenköy Resat Pasa Konagi’ndan satın alınan iki adet çok büyük boydaki endam aynalarının, bu mekanda sergilenmesini istegi yatmaktadır. Ayrıca giriş hölüne Serasker Sarayı’ndan edinilen Baccarat kristal bir avize ile Blüthner piyano konulmuştur.
- Üst katta ise 19. yüzyıla ait döşenmiş az sayıda odalar yer almaktadır.
- Alt terasin, kuzey – batı cephesine sarnıçla uyum sağlaması amacıyla tas – cam karışımı uzun bir salon oturtulmuştur.

Binanın yapımı sırasında, itfaiye mevzuatı gibi bürokratik zorluklar yasanca da 1994 baharında konak otel fonksiyonu ile hizmete girmiştir. İlk yaz otelde bes – altı düğün organizasyonu da gerçekleşmiştir.

Gülersoy’un kültürümüzün yok olmasına karşı, üzerinde durduğu bir diğer konu da Türkçemizdir. Bu nedenle, “Türkçe isim” politikası nedeniyle, otelin adı “Konuk Evi” olarak konulmuştur.

¹⁰⁶ Çelik Gülersoy, **Sogukçesme Sokagi**, İstanbul, TTOK Yayını, 2001, s. 50 -52

- Büyükada Kültür Evi¹⁰⁷

Tarihi:1997-1998

Kurum Ç. Gülersoy'un önderliğinde, Büyükada'da 1996 yılından itibaren bir dizi islah çalışmalarına girilmiştir. Tapu dairesinin gereç ihtiyaçlarının karşılanması, polis binasının pasaport servisi için tadilatı, sepet arabalarının islahı, iki büfenin düzeltilmesi, iki ahşap evin onarılması, genel WC yapımı ve araba meydanının islahı gibi.

1997 – 1998 yıllarında, Ç. Gülersoy, Ada'nın en görkemli kargir köşklerinden biri olan Fabiato Köskü'nü (Çankaya Caddesi no:21 de yer alan), Hazine'den kiralarak çok harap olan binayı bastan basa onarmıştır. Bir kültür evine dönüştürdüğü binanın, giriş katında, kendi bagisi olan kitaplık ve kişilik cafe, üst katında ise toplantı salonu yer almaktadır. Evin bahçesi ise yaz aylarında daha çok Batı klasiklerinden örnekler verilen bir konser mekanidir.

- Büyükada Iskelesi

Tarihi:2002

Kemerli kubbeler, renkli camlardan oluşan ve Osmanlı'nın son dönem mimarisini yansıtan Büyükada Iskelesi üst katında Kurum tarafından 2002 yılında cafe açılmıştır. Cafe, pusula, saat, antik haritalar gibi denizcilik ve gemi dekorları ile donatılmış ve Sirket-i Hayriye'ye ait belge ve resimlerle, plaj fotoğraflarıyla süslenmiştir.

Nisan – ekim ayları arası hergün, kış aylarında ise güneşli havalarda hizmet veren kafenin bir özelliği sunduğu ürün çeşidinin çokluğu, diğer özelliği ise, gün batımını emsalsiz bir şekilde seyretme ayrıcalığı sunmasıdır.

4.1.1.1 Münferit Eserler

1980'li yıllarda Kurum Çelik Gülersoy'un önderliğinde, büyük projeler dışında tek tek dağınık yapımlar da gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların herhangi bir sistematigi olmayıp, Gülersoy'un kişisel tercihleri doğrultusunda yapılmıştır. Bu hizmetler aşağıda yer almaktadır:

- Bab- i Ali Kapisi'nin Onarımı

Tarihi: 1978

Osmanlı İmparatorluğu'na ait olan Hükümet Kapisi, 1970'lerde ülkenin içine

¹⁰⁷ Turing Eserleri **Bir Kolye'nin Incileri**, İstanbul, TTOK, 2002,s.13-14

düstüğü anarsi dolu yillardan payini alarak, her tarafi sloganlar yazili ve bakimsiz bir hale gelmistir. Kurum bu tarihi eseri de bastan basa onarmistir. Kubbelerindeki kursunlar, kitabesinde yer alan altin varak onarilmis ve törenle dönemin Istanbul Vali'sine teslim edilmistir. Törende Gülersoy tarafından, Vali'ye bu tarihi eserin korunmasına iliskin öneride bulunulmus, ancak bu uyarı pek dikkat çekmemistir. (Maalesef, sözkonusu törenden iki gün sonra duvara : “Köpek Vali, defol” seklinde bir yazı yazilmistir!)

- Atatürk Evi'nin Onarimi ¹⁰⁸

Tarihi : 1980

Sisli'de yer alan Atatürk Evi 1979 yılında, harap bir şekilde, hatta pancurları her an kopup, düşecek halde, (yayalar için tehlikeli bir durumda) bulunmaktaydı. O devrin basın kuruluşları tarafından da gündeme getirilen konu üzerine, Belediye Başkanı Aytekin Kotil, olumsuz ekonomik duruma rağmen, binayı korumak istemektedir. Bunun üzerine, İis Bankası tarafından iç donanımı finanse edilmek üzere, onarım işi TTOK'ya verilmiştir. Binanın restorasyonu Kurum Mimarı Gökhan Baydur tarafından yapılmıştır. Bina ile ilgili olarak, her türlü detaya dikkat edilmiş, kapı kulpları bile devrin objelerinden seçilmiştir. Gülersoy, evle ilgili olarak, ilk iki katı 1919 üslubuna göre, son katı ise Atatürk Kitaplığı şeklinde dekore ederek, aktif bir müze haline getirilmesini planlamıştır. Bu amaçla yapılan çalışmalarda, Gülersoy'un dostu olan Aslan Kaynardag (Elif Kitapevi) tarafından Atatürk'le ilgili bir çok kitap toplanmıştır. Ancak İis Bankası Kültür Yöneticisi Cüceoglu, evi Atatürk'ten satın almış şahsin oğlu ile beraber, günümüz üslubuna uygun bir şekilde dekore etmek istemistir. Bunun üzerine Korgeneral Akansel tarafından Ev'de yapılan kesif toplantısında, (Gülersoy'un döneme ait fotoğraflar getirmiş olmasına rağmen) General bankanın tarafını tutmuştur. Bu bağlamda Çelik Gülersoy'da görevini bırakmıştır. Ancak basın da, ortaya çıkan sonuçtan hiç memnun kalmamış, özellikle Engin Ardiç makalesinde, Evi ağır bir dille eleştirmiştir.

- Tanzimat Müzesi ¹⁰⁹

Tarihi :1983

Çadır Köşkü içerisinde yer alan Tanzimat Müzesi, Köşk'ün onarımı sırasında Gülhane Parkı'na taşınmıştır. Tanzimat'ın Yıldız'da değil, Gülhane ağaçlıklarında

¹⁰⁸ Türkiye'ye Bir İisik'ti, s:148

¹⁰⁹ Türkiye'ye Bir İisik'ti, s:148

okundugu hatirlendiginda, simdiki yeri daha makul hale gelmistir. Üstelik müzeye, Sogukçesme Sokagi üzerindeki yol üstünde bulunduğundan, daha fazla ziyaretçi gelmesi olasıdır. Tanzimat Müzesi binası TTOK tarafından yaptirilip, Belediye'ye armagan edilmistir. Bina eski üslupta tek katli yapilmistir. Tablo çerçevelerinin altınlarının yenilenmesi dahil, her sey Gülersoy'un organizasyonunda gerçekleştirilmiştir. Müzenin açilisi 23. Kasim.1983 tarihinde, F. K. Gökay tarafından yapilmistir.

- Asiyan Tefvik Fikret Evi'nin Onarimi¹¹⁰

Tarihi: 1983

Asiyan'da yer alan Tefvik Fikret Evi son derece bakimsiz bir durumda iken, Belediye, Kurum'dan burasini yenilemesini istemistir. Bir Tefvik Fikret asigi olan Gülersoy'un yönetiminde, bina içten ve distan boyanip, yokus yol, aralari çimlendirilmis dogal Gebze tasi ile döşenmiştir.Merdiven ve bahçe ayrıca elden geçirilmiştir. Evle ilgili bir broşür yayınlanmıştır. Bu evin atmosferine uymayan, Fikret'in Eyüp'ten getirilen Mezari'na ait mezar tasi, Gülersoy'un, dogal ortama uyumlu bir tas tasarlanip, konulmasi fikri, yönetim tarafından kabul görmemistir.

- Arnavutköyü Meydani'nda Düzenleme ve Konut Yenileme

Tarihi : 1983 – 1985

Istanbul'da Arnavutköy'den Etiler'e çıkan yol üzerinde, diger semtlerle karsilastirildiginda, hala bir çok tarihi evin yer aldigi görölmektedir. Semt sakinlerinin bir kısmi ve bu semti tercih eden aydin kisiler, Arnavutköy'ün tarihi dokusunun bozulmasını istememektedirler. Ancak evler bakimsizlikten yok olma durumuna gelmektedir. Evlerin bakimi ise, içinde yasayanlar açısından parasal nedenlerle karsilanamamaktadır.

Çelik Gülersoy, sivil mimaride de restorasyon çalışması yapmayı, bu konuda öncülük etmeyi, bir eğitim ve propoganda olarak görmüş ve semtte yer alan tarihi binalardan birini onarmayı planlamıştır. Bunun üzerine, Etiler'e çıkan yokus üzerinde, köse basında kus evine benzettiği, eski bir Rum Evi'ni onarmıştır. Evin dis cephesi kahverengiye, balkon korkuluklari ve pencere söveleri beyaza boyandiginda, adeta pencere ve balkonlar dantel giydirilmiş bir izlenim bırakmıştır. Bu evin sag ve karsisindaki iki ev daha onarım görünce, meydan hem tarihi bir atmosfer kazanmış, hem de köhnemis yapısından kurtularak bakimli, yasanilir, çağdas ve ayricalikli bir görünüm almıştır. Böylelikle

¹¹⁰ Türkiye'ye Bir Isık'tı , s.150

Gülersoy, tarihi dokuyu bozmadan, içleri günün koşullarına uygun şekilde tasarlanan konutlarda, yaşanabilirliği göstermiş ve bu konuda öncülük ederek, kültürel mirasımıza bir kez daha sahip çıkmıştır.

- Sultanahmet Çesmesi'nin Onarımı¹¹¹

Tarihi: 1986

Tarihi çeşmeleri onarmak TTOK'nun adeta bir gelenegi haline gelmiştir. Maddi olanaksızlıkların çekildiği, 1940'li yıllarda bile, Beyazıt'ta Üniversite Kitaplığı'nın yanındaki köse basında yer alan, Kaptan-i Derya İbrahim Paşa Sebili onarılmıştır. 1970'lerde ise Gülersoy tarafından, Kariye Müzesi yanındaki dört yüzlü çeşme onarılmıştır.

1980'lere gelindiğinde, Güneş Gazetesinin: “Çeşmeleri Kurtaralım” kampanyasına Kurum iki çeşme ile katılmıştır. Bu projelerden ilki, Sultanahmet Meydanı'nda yer alan su terazisi yanındaki, Hattat Besir Ağa Çesmesi, diğeri ise, Çengelköyü Çesmesi'dir. Sultanahmet'teki çeşmenin cephesinde yer alan düz mermerler un ufak olduğundan, yenilenmiş ve iki yanına taş duvar örülerek çatısı konulabilmektedir.

- Çengelköyü Çesmesi'nin Onarımı¹¹²

Tarihi:1985

1854 yılına ait, Çengelköy Meydanı'nda yer alan Kavasbasi Ahmet Ağa Çesmesi'nin 1985'te kubbesi beton, cephesi çimento sıvanmış halde bulunmaktadır. Çeşme, Gülersoy'un önderliğinde Kurum tarafından, kubbesi kursun, cephe köseleri mermer ve kitabesi yeşil üstüne altın varak şeklinde, kaplanmıştır.

- Zekeriya Köyü'nde Yapılan Çalışmalar

Tarihi : 1987 – 1990

1980'ler sonunda İstanbul'un “Kiraz Köyü” olarak da bilinen, Zekeriya Köyü'nde Gülersoy arazi satın almış ve burada yazlarını geçirmiştir. Köyün doğal ve tarihi dokusunun bozulmaması için, bir de vakıf kurmuştur. Vakıf bir çok köyle ilgili islah projesinde çalışmıştır. Ancak çevrede inşaat yoğunluğu başlamasına paralel olarak Zekeriya Köyü de bundan olumsuz yönde etkilenmiştir. Bunun üzerine Gülersoy, köyden çıkmış ve Vakfını da mahkeme kararı ile iptal ettirmiştir.

¹¹¹ Türkiye'ye Bir Isık'tı, s:152

¹¹² Türkiye'ye Bir Isık'tı, s:152

4.1.2. Turizm Alanında Gerçekleştirdiği Projeler

Bu bölümde, Çelik Gülersoy'un turizm alanında gerçekleştirdiği projeler aşağıda özetlenerek verilmistir.

- Kapikule Düzenlemesi¹¹³

Yili : 1976

1976 yılında Türkiye'nin Batı'ya açılan kapisi olan Kapikule ülkeye gelenler için, üç giriş kanalından oluşan, tek bloklu bitmek bilmeyen inşaatı, çamur içerisinde kaos haline gelmiş trafiği ve Bulgar sınırından 10 –15 km içeriye uzayan kuyruğu ile oldukça olumsuz etki yaratmaktadır. Bunun üzerine Gülersoy, Doğu Berlin'de gördüğü sistemden esinlenerek otuzüç kanallı ve hepsi sağdan girişli bir sistem oluşturur. Ancak Kapikule ve İstanbul basmüdürlükleri projeye soğuk bakmışlardır. Bunun üzerine Gülersoy, Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin'den randevu alarak, projeyi kendisine aktarır. Çetin, Başbakan Ecevit'le görüşerek, onay verir ve Kurum altı ilgili bakanlıkla protokol imzalayıp, projeyi hayata geçirir. Bu arada en büyük destek de Gümrük Bakanı Tuncay Mataracı'dan gelir. TTOK triptik gelirinin 1/3'ü fona aktararak, bu gelirle ana binanın inşaatı yapılmasını da sağlar.¹¹⁴

Gülersoy'un tasarımı olan “akan seritler” sistemiyle, Kapikule, otuzüç adet giriş kanalı ile triptik, polis ve gümrük elemanlarıyla hizmet vermektedir. Söz konusu kulvarlara ışık, ses ve elektronik tesisatı döşenerek çağdas bir sisteme kavuşulur. Böylelikle o günün koşullarında “Avrupa'nın en geniş ve en donanımlı gümrük kapisi” olmuştur.¹¹⁵

- Kapikule Servis Merkezi¹¹⁶

Tarihi:1987

Kapikule Gümrüğü'ne 1 km. mesafedeki Kurum arazisi, her yıl yapılan eklentilerle 1987 senesinde tam bir donanımına kavuşmuştur. 70 dönümlük parselde, bir akaryakıt istasyonu, bir motel, kamping alanları, iki restoran, yüzme havuzu, çay bahçeleri planlanmıştır. Girişte yer alan, altıgen şeklinde ve üstü alaturka kiremitle kaplı

¹¹³ Türkiye'ye Bir Işık'tı, s.27,29,33

¹¹⁴ Türkiye'ye Bir Işık'tı, s:27

¹¹⁵ Kirk Yıl Olmuş, s:27

¹¹⁶ Türkiye'ye Bir Işık'tı,s.153

“dus evleri” binalari ücretsiz olarak ziyaretçilerin kullanımına sunulmustur. Bu üniteler bizzat Gülersoy tarafından projelendirilmiştir. Tüm bu hizmetler, yemyesil çayirlar ve çiçek denizini andiran bir peyzaj içinde tasarlanmıştır.

1989 yılında, Izmit’e yakın Tütünçiftligi ile Adapazari istasyonlari olmak üzere iki büyük üs daha aynı şekilde, devreye sokulmustur.

4.2. Yazdiklari

Ç. Gülersoy’un yayınladigi (makaleleri disinda) eserleri, asagida belirtildiği üzere, Türk Kültür ve Sanati, turizm, hukuk ve diger konularda olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Tüm kitapları asagida, kronolojik bir sıra ile verilmektedir.

4.2.1. Türk Kültür ve Sanati Konulari Ile Ilgili Yayinlari

- TTOK Belleteni

TTOK Belleteni, Resid Safvet Atabinen zamanında çıkarılmaya başlanmış olup, onun ölümünden sonra yazi isleri müdürü olarak Çelik Gülersoy tarafından yayına devam ettirilmiştir. Dönemin ileri gelenlerinin turizm, sanat, tarih gibi çeşitli konularda bilimsel bir çok makalesinin yer aldığı Belleten, gerek Cumhuriyet Tarihimiz açısından, gerek Türk Sanati açısından önemli bir yere sahiptir. Süreli bir yayın olan TTOK Belleteni’nin Türk Sanati açısından değeri ve katkıları basli basina bir tez konusu olusturacak niteliktedir.

- Besiktas’ta Ihlamur Mesiresi ve Tarihi Kitabeler

Tarihi : 1962

Yayinevi : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler :1) Ihlamur Mesiresi 2) Kasirlar 3) Nisantaslari: Topagaci – Dikilitas – Nisantas 4) Kitabe

Görsel Materyal: Kitabeler Nurettin peker tarafından kopye edilmiş

Kaynakça : Bulunmamakta

Yayinin giriş bölümünde, Ihlamur Mesiresi’nin yaklaşık iki yüz yıllık tarihi

TÜVİNG

ATATÜRK

TÜRKİYE TÜVİNG ve OTOMOBİL KURUMU BELLETENİ Revue du Touring & Automobile Club de Turquie

TÜVİNG 1982 Sayı No: 68/347

SAHİBİ - PROPRIÉTAIRE :

Türkiye Tüving ve Otomobil Kurumu adına - Au nom du Touring et Automobile Club de Turquie

Prof. Dr. Kemal KUTLU Yönetim Kurulu Başkanı - Président du Conseil d'Administration

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ - REDACTEUR EN CHEF : Çelik GÜLERSOY

TTOK Genel Müdürü - Directeur Général du TTOK

YAYIN VE SANAT DANIŞMANI - DIRECTEUR DES PUBLICATION ET CONSEILLER CULTUREL Tanjo SANCAKTAROĞLU

YAYIN YARDIMCILARI - ASS. REDACTEURAN CHIEF

Taghun AKKAYA - Yılmaz BÜKTEL

GRAFİK DİZAYN - MISE EN PAGE YORUM A.Ş. 41 13 43

FOTOĞRAFLAR - PHOTOS Şemsi GÜNER, Çelik GÜLERSOY, Turizm ve Tarihçe Bakanlığı Arşivi, Ç.G. Arşivi, Yılmaz BÜKTEL, Zeynel YEŞİLAY

YÖNETİM - ADMINISTRATION: Halaskargazi Caddesi, 364 - İSTANBUL
Tel: 46 70 90 (4 hat-lignes)

BASKI - IMPRESSION: SAYILI MATBAA - 28 68 71

DİZGİ - COMPOSITION: AKSOY - 66 00 58

KURUM VE ATATÜRK	Çelik GÜLERSOY	2 - 5
ŞİRKETİ HAYRİYE HATIRALARI	Ergün İHTİFALCI	6 - 10
YILDIZ SARAYI	Dr. Suat KESİLİ	11 - 12
GÖL CAMİ	Yılmaz BÜKTEL	23 - 27
S. GIOACCHINO KİLİSESİ	Y.M. Balant ÇETİNER	29 - 31
KAPIKULEYİ DÜZELTTİK		32 - 34
KORU OTELI		35 - 37
ÇAMLIÇAYI İMAR ETTİK		38 - 42
MALATYA ET ASLANTEPE	Alpay PASINLI	44 - 47
GEWEBE UND STICKEREIEN	Şerife SEZGİN	48 - 50
BILDLEXION ZUR TOPOGRAPHIE		
İSTANBUL	Dr. Nezh FIRATLI	50
THE WORLD OF FLOWERS IN		
BODRUM	Merin AKÇALI	53 - 63
TURKISH COPPER WORLD : 5		
SLOOP-BOWLS AND SOAP-CASKETS	İ. Gündüz KAYAOĞLU	65 - 72
TÜVİNG'DEN HABERLER		73 - 78
ALDIĞIMIZ MEKTUPLAR		79 - 88

KURUMUN KANUNLA ÜYE BULUNDUĞU ULUSLARARASI KURULUŞLAR :
ORGANISATIONS OFFICIELLES AUXQUELLES ADHÈRE LE CLUB :

Fédération
Internationale
de L'Automobile
(Paris)

Organisation Mondiale
du Tourisme
World Tourism Organisation

Alliance
Internationale
de Tourisme
(Genève)

Association nationale, fondée en 1923 et reconnue d'utilité publique par Decret
No. 9088 du 2/4/1930. Affiliée à l'Alliance Internationale de Tourisme, à la
Fédération Int. de l'Automobile et à l'Organisation Mondiale du Tourisme.

1923 de kurulan TTOK, Bakanlar Kurulunun 2/4/1930 tarihli ve 9088 sayılı Kararı
ile kamu yararına çalışan dernek olarak tanınmıştır. Uluslararası Turizm Birliğine,
Uluslararası Otomobil Federasyonuna ve Dünya Turizm Teşkilatına mensaptır.

anlatılmaktadır.

Gelisme bölümünde, Mesire'nin içinde yer alan ağaçlık ve yapılarla birlikte

III. Selim ve II. Mahmud'a ait nisantasları hakkında bilgiler verilmektedir..

Son bölümde, adı geçen padisahlara ait nisantaslarının üzerinde yer alan kitabeler Türkçe harflerle sunulmaktadır.

- Un Guide D'Istanbul

Tarihi : 1966 – 1967 – 1968 – 1973 – 1975 – 1976 – 1978 – 1979

Yayınlayan : Istanbul Kitapligi

Dili : Fransızca (Führer durch Istanbul adıyla Almancası 1968 yılında yayınlanmıştır.)

İçindekiler :Birinci Gün:Rüstempaşa, Yeni Cami, AlayKöskü, Çinili Köşk, Galata

İkinci Gün: Gülhane, Yerbatan Sarayı, Ayasofya,

Hipodrom, Mavi Cami, III.Ahmet Çesmesi Aya İrini,

Topkapı Sarayı

Üçüncü Gün: Binbirdirek, Kapalı Çarşı, Beyazıt Cami,

Süleymaniye

Dördüncü Gün: Beyazıt, Laleli, Fatih Cami, Kariye Cami,

Eyüp Cami, Yedikule Hisari

Besinci Gün:Galata Kulesi, Dolmabahçe Sarayı, Çiragan

Sarayı, Yıldız Parkı, Rumeli Hisari

Altıncı Gün: Üsküdar, Beylerbeyi, Göksu, BogaziçiYalıları

Görsel Materyal :Resimler, mimari çizimler

Kaynakça : Bulunmamakta

Bu kitabın ilk bakıldığında “Turizmle İlgili Yayınlar” bölümünde yer alması gerekmektedir. Ancak yabancı turistler için hazırlanan kitap, aynı zamanda İstanbul'un tarihi ve kültürel eserleri hakkında bilgi vermekte ve resimlerle bu bilgileri desteklemektedir. Bu bağlamda bakıldığında, sözkonusu çalışmanın kültür ve sanat yayınları arasında yer alması öngörülmüştür.

Yayın, yedi gün içerisinde İstanbul turu yapacak bir yabancıya yönelik olarak

hazırlanmış bir el kitabıdır. Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi İstanbul'unun beraber olarak ele alındığı kitapta, ayrıca Gülersoy, kendi çocukluğunun, İstanbul'unu yorumlamaktadır.

- İstanbul: Köprü ve Galata (Çağlar Boyu İstanbul Görünümleri I)

Tarihi : 1971

Yayınlayan : İstanbul Kitaplığı

Dili : Türkçe

İçindekiler : Önsöz 1)Galata Köprüsünün Hikayesi 2)Köprü 3)Dünya Edebiyatında 4)Galata Peyzajının Tarihi 5)Rihtimin Hikayesi

Görsel Materyal : Zengin görsel materyal

Kaynakça : Dipnot şeklinde , yerli - yabancı kaynaklar yer almakta

Kitabın, giriş bölümünde, çalışmanın amacının şehir tarihine hizmet etmek olduğu belirtilmektedir. İstanbul Görünümleri Albümü, İstanbul'un semt semt en eski gravür ve fotoğraflarından yola çıkarak, günümüze kadar olan gelişimini, kesintisiz bir zaman çizgisi içinde sunmayı hedeflemektedir.

Gelişme bölümünde Galata Köprüsü'nün tarihçesi, yapılış hikayesi, boyutları verilmekte, Galata peyzajı ve rihtimin tarihçesi üzerinde durulmaktadır.

Son bölümde, köprüye ait 1877, 1895 tarihli görünüm, yabancı ressamın tablolarında yer alan resimler ile kitabın yayın yılı olan 1971'e kadar çekilmiş fotoğraflar görsel materyal olarak sunulmaktadır.

- İstanbul: Tophane, Fındıklı, Kabatas (Çağlar Boyunca İstanbul Görünümleri Cilt II)

Tarihi : 1973

Yayınlayan : TTOK

Dili : Fransızca

İçindekiler :1)Tophane ve Kemeraltı 2)Kılıçlı Pasa 3)Mahmut I. Çesmesi 4)Nusretiye 5)Salıpazarı 6)Fındıklı 7)Kabatas

Görsel Materyal : Çoğlulukla resim ve gravür yer almakta

Kaynakça :Yerli – yabancı kaynaklar yer almakta

Yukarıda adı geçen geçen tüm semtlerle ilgili olarak tarihçesi ve kitabın yazıldığı yıllardaki görünüşleri üzerinde durulmuştur. Kitapta tüm yazılanlar, siyah beyaz resimler, fotoğraflar ve gravürlerden oluşan zengin görsel materyalle desteklenerek anlatılmaktadır.

- Chora –Chara (Kariye)

Tarihi :1974 baslayarak 15 yıl

Yayınlayan :TTOK – İstanbul

Dili : İngilizce, Almanca, Fransızca ve İtalyanca

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Mozaik ve fresklere ait resimler

Kaynakça : Çoğunlukla yabancı kaynağın yer aldığı zengin kaynakça

Giriş bölümünde, Kariye Kilisesi veya günümüzdeki adıyla Kariye(müzesi) Cami hakkında tarihsel bir değerlendirme sunan Gülersoy, özel adı Chora Manastır Kilisesi olan ve yunancada açık arazi veya kent dışı anlamına gelen bu yapının M.S. 422 yıllarında yapıldığını belirtmektedir. İmparator I. Aleksios Kommendos tarafından 1081 – 1118 yılları arasında bir harabe haline gelen bu yapının onarıldığı 1120 yılında ise yaşanan deprem sonrasında, İmparator kardeşi İsaak Komnenos tarafından, tamir gördüğünü vurgulayan Gülersoy, 1204 yılında İstanbul’u işgal eden Latinler tarafından da yağmalandığını yazmaktadır. 1315- 1321 yılları arasında İmparator II. Andronikos Palaiologos zamanında yeniden onarıldığı belirtilmektedir. Bizansların tekrardan eline geçirdiği İstanbul’da, Kariye’ye yakın bulunan Blakhernai Sarayı dolayısıyla kilisenin, dini bir merkez haline geldiği ve bu dönemde yapıya, önüne bir dış, bir iç narteks, kuzeyine bir yan nef, güneyine de bir parraklesion (yan kilise) eklendiği ifade edilmektedir.

Gelisme bölümünde Kariye Kilisesi’nin iç mimarisi üzerinde durulmaktadır. İç duvarların memmer levhalarla, duvarların üst bölümlerinin, kemerlerin, tonozların, kubbelerin içlerinin, pendentiflerin üstlerinin mozaiklerle, tavanların fresklerle bezeli olduğu belirtilmektedir.

Son bölümde, bütün bu mozaik ve fresklerin Bizans sanatına yeni bir rönesans getirdiği vurgulanmaktadır. Hz. İsa’nın ve Meryem Ana’nın yaşamlarındaki olayları ve Kitab –i Mukaddes’ten alınmış çeşitli sahneleri canlandıran mozaikler ile freskler

sematiklikten kurtulmuş, doğal, canlı, hareketli, yüzleri ifadeli ince uzun figürleriyle kırmızı ve özellikle maviye ağırlık veren renk kullanımıyla, geri planın da boş bırakılıp çeşitli ayrıntılarla bezendiği derinlikli bir kompozisyona sahip olduğu belirtilmektedir. Gülersoy, Kariye'nin sahip olduğu zenginlikleri kronolojik bir sıralama takip ederek aldığı kitabında, mozaik, freskleri birer birer tanıtmaktadır.

Kariye'nin Bizans Sanatı'nın yasayan en önemli örneklerinden biri olduğu gerçeği, bu kitapta bir belgesel halinde yansıtılmaktadır.

- Batiya Doğru

Tarihi : (İlk basım :1976) 1987 (III.Baskı)

Yayınlayan :İstanbul Kitaplığı

Dili : Türkçe

İçindekiler :İlk Söz – Sıpkı – Mödling - Gasthof Teufl – Zurich –
Pompei – Sforza'ların Satosu – Papa'nın Kilisesi – Sisikon
– Main Kiyisindeki Frankfurt –Bridge Hotel – Wien –
Venedik'te Bir Pazar – Venedik Geceleri – Nervi –
Uzakdoğu

Görsel materyal : Bulunmamakta

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitap, Gülersoy'un özellikle Batı'ya, bir kez de Uzakdoğu'ya yaptığı seyahatlere ait gezi notlarından oluşmaktadır.

Kitabın önsözünde, Türk Toplumunun iki yüz yıldan beri “Batı'ya Yönelme” sorunu yaşadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda, Gülersoy yaptığı dış gezilerde, Batıya ne oranda ve niçin erişmek gerektiğini sorgulamaktadır.

Önsözün devamında yukarıda verilen sırada Gülersoy'un yaptığı geziler özetlenmektedir. Gezdiği kent ve kasabalarda, halkın doğayı koruma, park ve bahçelere sahip çıkma bilinciyle birlikte, tarih ve kültürel kimliğe karşı duyarlılıklarını gözlemlemiştir. Yaptığı gözlemleri, yaşadığı kentle karşılaştırmalar yaparak, bunları okuyucuyla paylaşmaktadır. Söz konusu bilinci yerleştiren ve duyarlı kısımları yetistiren Batı'yı, bu bağlamda hayranlıkla izlediğini belirtmektedir.

- Bogaziçi Sorunlar – Çözümler

Tarihi :1978

Yayınlayan : Istanbul Kitapligi

Dili :Türkçe

İçindekiler : Basliklar; Bogaziçi Nedir? – Yüzyil Boyunca Bogaziçi
Eski Yerlesim Prensipler – İlk Bozulmalar – Son 30 Yilin
Getirdigi Iki Felaket – Köprü ve Köprüler – O Halde Ne
Yapmalı?

Görsel Materyal : Fotograflar; Sami Güner, Yilmaz Dinç ve Çelik Gülersoy

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitabin giriş bölümünde Bogaziçi tanitilarak, önemi üzerinde durulmaktadır.

Gelisme bölümünde Bogaz’da yapılan tahribatlar konu edilmektedir. Özellikle 1950’li yıllardan beri olusan, hizli nüfus artisi ve bu nüfusun kentin belli birkaç merkezinde toplanmasi nedeniyle olusan, gecekondur ile sagliksiz veya plansiz yapılan apartmanlarin, Istanbul ve Bogaz’in dokusunda, yarattigi bozulmalar üzerinde durulmaktadır.

Sonuç bölümünde Bogaziçi’nin mevcut durumu irdelendikten sonra, devam eden nüfus artisi, büyük kentlere yigilmalar, politik sistem v.b. nedenlerle olusan sorunlara çözüm yollari gelistirilmekte ve öneriler sunulmaktadır. Bu nedenle Bogaziçi’ne özel bir Bogaziçi Kanunu çıkarilmasi, bu bölge için ayrı bir imar rejimi ve kontrol mercileri kurulmasi, gerekli bakım ve onarımlar için finans kaynaklari arastirilmasi ve özellikle kanunlara, kurallara uymayanlari, ağır bir şekilde cezalandirilmasi (caydirici tedbir olarak) önerilmektedir.

- Kapalı Çarsinin Romani

Tarihi :1979

Yayınlayan : Istanbul Kitapligi

Dili : Türkçe (İngilizcesi :1980, 1990 – Fransizcasi: 1983)

İçindekiler :Giris, I)Yapilis Tarihçesi II) Mimarisi III) Çarsida Yasam

Görsel Materyal : Minyatür; Nasuh – Es – Silahi ve Vehbi’nin Surnamesi

Resimler; Abdülhamid albümü, Warwick Goble, Biseo,
Bartlett, Brindesi, Smith, Allom, Fotoğraflar; Ara Güler ,
Desen; Aydın Erkmen

Kaynakça : Yerli ve yabancı oldukça zengin kaynakça

Kitabın ilk bölümünde, Çarşı'nın tarihçesi üzerinde durulmaktadır. Kapalıçarşının ilk yapıldığında, İç Bedesten (Bedestan-i Atik) ve Sandal Bedesteni (Bedestan-i Cedid) olmak üzere iki bölümden olustugu, aradaki dükkan dizilerinin daha sonra yapıldığı belirtilmekte ve bu görüş Nasuh – Es Silahi'ye ait minyatürle görsel olarak da desteklenmektedir. Çarşı'nın Bizans Devri veya Fatih Devri yapısı olup olmadığı konusunda da birçok sanat tarihçisinin fikirleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca tarihi süreç içerisinde, yapının geçirdiği büyük yangınlar, bunların yol açtığı tahribatlar ve tamiratlar anlatılmaktadır.

İkinci bölümde, yaklaşık 30.7 hektar üzerinde oturan ve üç ana bölümden meydana gelen Çarşı'nın mimarisi tanıtılmaktadır. Çarşı'yi oluşturan herbir bölümün ayrıntılı olarak boyutları, duvar kalınlıkları, kubbe sayıları, taşıyıcı sistem olarak kullanılan fil ayakları gibi teknik konular üzerinde durulmaktadır. Ayrıca yapıda kullanılan malzeme ve aydınlatma ile havalandırmanın nasıl sağlandığına kadar, detaylı bilgi verilmektedir. İç mimarisi üzerinde de durulan yapının, Batı'daki çarşı binaları ile karşılaştırması yapılmaktadır. Binanın Doğu'nun değer yargısına uygun tasarlandığı, mimarisinden çok, içerisinde satılan esyanın zenginliğinin, daha önemsendiği, okuyucuya aktarılmaktadır.

Üçüncü bölümde ise, daha çok Çarşı'nın gündelik hayatı üzerinde durulmakta, içerisinde hangi grup esnaf ve tacirin yer aldığı ve yönetim sisteminin, güvenliğinin Osmanlı'dan beri nasıl sağlandığı konularında bilgiler verilmektedir.

Eser, 1979 yılında, Sedat Simavi Vakfı Sosyal Bilimler Ödülü'ne layık görülmüştür.

- Yıldız Parkı ve Malta Köşkü

Tarihi : 1979 (II. Baskı:1983)

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe (1983'te İngilizce, Almanca ve Fransızca
yayınlanmış)

İçindekiler :Tarihçe – Restorasyon Çalışmaları, 1979 – Pembe Sera
Parkta Dört Mevsim

Görsel Materyal : Fotoğraflar; Yılmaz Dinç, S.Güner, Nezih Başgelen ,
Aydin Erkmen

Kaynakça : Dipnot şeklinde verilmekte

Kitabın ilk bölümünde, Malta Köskü'nün ve Yıldız Parkı'nın tarihçesi ile
sahitlik ettikleri tarihi olaylar üzerinde durulmaktadır.

Gelisme bölümünde, Park'ta, Malta Köskü'nde ve Pembe Sera'da yapılan
restorasyon çalışmaları ayrıntılı bir şekilde konu edilmektedir. (bkz: 2.1. Gerçekleştirdiği
Projeler :Yıldız Parkı, Malta Köskü ve Pembe Sera)

Son bölümde, Park'ın bugünkü yaşamından kesitler sunulmaktadır. Her gün daha
da betonlaşan kentte, Gülersoy'un yapmış olduğu çalışmalarla günümüze kazandırılan
park, içindeki yapılar, İstanbul'un sağlıklı ve estetik bir ortamda zaman geçirmesini
sağlamaktadır. Bu durum kitapta, romantik bir dil ve eşsiz güzellikteki fotoğraflarla
okuyucuya aktarılmaktadır.

- Turizm Tarihimizden Bir Yaprak: Türkiye'nin İlk Oteli Hotel D'Angleterre

Tarihi :1979

Yayınlayan :İstanbul

Dili : Türkçe

Görsel Materyal :Eski bir otele ait fotoğraf ve otelle ilgili obje resimleri

İçindekiler : Bulunmamakta

Kaynakça : Dipnot şeklinde verilmekte

Hotel D'Angleterre ile ilgili çalışmaya, 1930 – 40'li yılların Beyoğlu ve Tepebaşı
tasvirleri yapılarak başlanmaktadır.

Gelisme bölümünde, kaynaklarca tarihimizin ilk oteli olarak kabul edilen yapının
açılış tarihinin 1841 olduğu ve onun devamında yedi adet otelden bahsedildiği
aktarılmaktadır. Bu bölümde otelin içi tasvir edilerek, eşsiz Haliç manzarası
tariflenmektedir. Ayrıca, sahibi ve aynı zamanda yöneticisi olan Misseri'nin
yönetiminden ve kişiliğinden örnekler verilerek, otelde kalan önemli müşteriler ile ilgili
hatıralara yer ayrılmaktadır.

Çalışmanın son bölümünde, Otelin1930'larda el değiştirerek Tokatlıyan Oteli

sahibinin damadı Bay Medovitch ve Fransız esi tarafından alınıp, işletilmeye başlandığı belirtilmektedir. Ancak 1972 yılına gelindiğinde yeni sahibi, Oteli TTOK'ya satmayı teklif ettiği, gerçekleşemeyen bu öneri üzerine, böyle bir tarihi eserin akaryakıt istasyonu kurabilmek amacıyla yıktırıldığından bahsedilmektedir.

- Lale ve İstanbul

Tarihi : 1980

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : Konu başlıkları;

Lale Çiçeği ile Eski İstanbul'un Birbirine Benzemesi
Osmanlı ve Çiçek – Bu Çiçek Askinin Kaynakları – Bir de,
Kitap - Lamartine'nin fark ettiği – Lale Nasıl Parlamasın
ki, Zaten Her Yer Çiçektir – Lale Devrine Gelince – Laleye
Verilen İsimlerde Pirildayan Duygular – Sarkılar,
Kasideler, Lale İçin Övgüler- DünNeden Öyledi de, Bugün
Niye Böyle- Asil Dert, Eskiden Olmayan Üç Yeni Faktörde
Yakın ve Ucuz Bir Çare

Görsel Materyal : Renkli resimler

Kaynakça : Yerli ve yabancı kaynaklar

Giriş bölümünde, bahçe kültürüne yatkın, bütün ülkelerde tanınan ve sevilen bir bitki olan laleden genel anlamda söz edilmiştir.

Gelişme bölümünde, Türk Kültür ve Sanatı'nda laleye verilen önem üzerinde durulmaktadır. Özellikle lalenin tarihçesi 1700'lerin ortalarından itibaren ele alınarak, Lale Devri'ndeki önemi konu edilmektedir. Osmanlı'nın çiçeğe ve özellikle laleye verdiği önem vurgulanmakta ve laleye tarihte bugünkünden farklı bir şekilde değer verildiği anlatılmaktadır. Ayrıca harflerin karşılığı olan "ebced" hesabına göre, Allah ile lale kelimelerinin aynı rakamı vermesinden dolayı, lale Tanrı'yla bir şekilde özdeşleştirilmektedir. Bu nedenle minyatürden, çiniye, kumaş desenlerine ve hatta mücevherlere kadar Türk Kültürü'nde lalenin, son derece kullanılan bir süsleme motifi olduğu belirtilmektedir.

Sonuç bölümünde laleye günümüzde aynı önemin verilmediği, üstelik yalnız lale

Değil, diğer çiçekler için de durumun aynı olduğu ifade edilmektedir. Bu duruma, nüfus artışı, yerleşim bozuklukları ve görüşler ile inanın dünyasındaki değişimler gibi olayların neden olabileceği üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda hiç olmazsa Bogaziçi'ni koruma altına almak en ucuz çözüm yolu olarak önerilmektedir.

- Yıldız ve Emirgan Parkları ve Köşkleri

Tarihi :1980

Yayınlayan :TTOK

Dili :Türkçe

Görsel Materyal : Renkli fotoğraflar;

İçindekiler : Konu başlıkları;

Yıldız ve Emirgan Parkları ve Köşkleri – Yıldız Parkı

Malta Köşkü Üst Kat – Malta Köşkü Alt Kat – Kıs Bahçesi

Pembe Sera – Yıldız Parkı Çalışmaları – Çadır Köşkü

Bahçesi – Havuzdaki Ada – Gölbaşı – Emirgan Parkı Kır

Kahvesi – Sarı Köşk – Önce Kapi – Lale Bayramı

Kaynakça : Bulunmamakta

Çalışmanın giriş bölümünde, genel olarak Yıldız ve Emirgan Park ile Köşklerinde yapılan onarımlar ve kazandıkları yeni işlevler hakkında bilgiler verilmektedir. Yeni kimlikleri ile topluma mal olan bu yapılar tabiat, tarih ve sanat açılarından halka sunulmuş hizmetler olarak nitelendirilmektedir.

Kitabın gelişme bölümünde köşkler bir bir ele alınıp, yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde okuyucuya aktarılmaktadır.

Sonuç bölümünde, TTOK hiç bir menfaati olmaksızın Türk Kültür ve Sanatı adına İstanbul'a sunduğu bu hizmetle, örnek bir kuruluş olarak değerlendirilmiştir. Kitap bu nedenle aynı zamanda tanıtım ve reklam niteliği de taşımaktadır.

- Yıldız Parkı Pembe Sera'nın Hikayesi

Tarihi : 1980

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler :Başlıklar;

Açarken -...ve Bir Hikaye

Görsel Materyal : Zengin görsel materyal

Kaynakça : Bulunmamakta

Pembe Sera'nın Hikayesi'nde, adından da anılacağı üzere, Gülersoy tarafından çizgileri, renkleri ve bütün seçimleri kendisine ait olan Sera'nın romantik bir dille tanıtımı yapılmaktadır.

Giris Bölümünde, "İstanbul güzeli'ne, gelinlik çağlarının çeyiz sandığından çıkarak sunulan,, bir küçük armagandır." şeklinde nitelediği Pembe Sera'nın, önceden böyle bir mekanın olmadığı, ancak Anıtlar Kurulu'ndan alınan izinle Gülersoy'un kendisi tarafından tasarlandığı anlatılmaktadır.

Yazının devamında, Sera bittikten sonra her kesimden gelen halk tarafından beğeni topladığı, hatta İngilizlerin ünlü bir dekorasyon dergisinin bir kaç sayfasını, Pembe Sera'ya ayrıldığı belirtilmektedir. Üstelik Sera'da bir futbol maçı biletinden daha az para ödeyerek çay içilebildiği, dolayısıyla böyle seçkin bir mekanda bulunmanın bedelinin de oldukça ucuz olduğunu ifade edilmektedir.

Kitabın sonunda, her mevsim baska güzel olan, ancak mayıs ayında erguvanlar arasında, pembe renkli cam salonun, görülmeye değer güzelliği, Gülersoy'un çektiği fotoğraflarla okuyucuya aktarılmaktadır.

- Çamlıca'dan Bakışlar

Tarihi :1982

Yayınlayan :TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler :Çamlıca'nın Hikayesi – Siirler – Sarkılar – Nesirler

Görsel Materyal: Resimler; Melling Albümü – 1807, Miss Pardoe'nin 1833 tarihli desen çalışması, Preziosi – 1860'lar, J.Schranz'ın Panoramik Boğaziçi Desenleri 1870'ler, Zonaro'nun 1900 tarihli resmi, M.Ali Laga, Cevat Erkul, Hoca Ali Rıza'nın tabloları, Fotoğraflar; Sami Güner'in ve çalışmalarla, Çamlıca'nın yapıldıktan sonraki halini gösteren Ç. Gülersoy'un fotoğrafları

Kaynakça : Bulunmamakta

Yazar eserin giriş bölümüne, Çamlıca'nın Osmanlı Devleti'nin sosyal hayatına ancak 19. yüzyıl başlarında girdiğini belirterek başlamaktadır. Osmanlı'da İstanbul'un mesire yerleri olarak önce Kagithane, sonra Göksu kıyılarının kullanıldığı, ancak 1800'lü

yılların basında (II.Mahmud Dönemi'nde) Çamlıca'nın batılılaşma etkisiyle başlayan sertbestiyetçi davranış ve dört tekerlekli arabaların şehirde daha çok çevrelerce kullanılmasının, şehrin bu uzak noktasına daha kolay ulaşım imkanı sağlanmasına da dikkat çekilmektedir. Ayrıca, aynı dönemde gelen yabancı ressamların da buranın güzelliğini fark edip, günümüze değerli eserler bıraktıkları belirtilmektedir.

Gelişme bölümünde Çamlıca'nın doğal güzelliği ve eşsiz manzarasının, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, nüfusun ve bununla bağlantılı olarak ulaşım araçlarının da artmasıyla, bozulmaya başladığı ifade edilmektedir. Son derece bakımsız bir hale gelen Tepe'yle ilgili olarak, 1979 yılında Belediye ile Kurum arasında yapılan sözleşme ve bu bağlamda yapılan hizmetler detaylı bir şekilde konu edilmiştir. (bkz:2.1. Gerçekleştirdiği Projeler: Çamlıca Düzenlemesi)

Son bölümde, Kurum tarafından yapılan düzenlemeler sonucunda, 1981 Eylül sonundan itibaren, kendisinin de beklemediği oranda İstanbul halkının ilgisi ve beğenisi ile karşılaştığını belirtmektedir. Ayrıca bu bölümde yapılan çalışmaların mali tablosu verilmektedir. Son olarak da Kurum'un Genel Kurul ile Yönetim Kurulu'na, eski çevrenin tekrar canlandırılmasında ve orijinal mimarının korunmasında, kendisine gösterdikleri güven ve tam inisiyatiften dolayı Gülersoy'un teşekkürleri sunulmaktadır..

Ayrıca Çamlıca konusunda eserler vermiş ve besteler yapmış sanatçıların yapıtlarının derlenmesi ve tarihi süreç içinde Tepe'ye ait belgesel niteliği taşıyan zengin bir görsel materyale sahip olması, kitabı daha fazla değerli kılmaktadır.

- Eski İstanbul Arabaları

Tarihi :1982

Yayınlayan :TTOK

Dili :Türkçe

İçindekiler : Bulunmamakta

1) İstanbul ve Araba

Arabaya Övgü

Eski İstanbul ile Arabanın Uyumlaşması

2) Arabanın Batıdaki Gelişimi

3) Yüzyıllar Boyu Bu Şehirde Araba

Kaynaklar : Bulunmamakta

Resimler	: Bulunmamakta
Görsel Materyal	:Minyatür; Zennane ile Surname'den örnekler, Resimler; Taschen, Lewis, Preziosi albümlerinden,19. yy. ait katip odalari, 20.yyila ait Fayton, Kupa ve Landonlar, Fotograflar
Kaynakça	: Yerli – yabancı bir çok kaynak yer almakta

Kitabin giriş bölümünde, Batı'nın büyük şehirlerinde yer alan arabalarla, İstanbul'un arabaları arasında ki karşılaştırmalar yapılmaktadır. İstanbul arabalarının, kentin atmosferi ve yaşam tarzına uygun olarak, kendine özgü bir tasarım ve süsleme tarzının olduğu bildirilmektedir. Avrupa'nın hareketli ve paranın pesinde kosa yapısına uygun olan hızlı arabaları yerine, kazanç ve para pesinde hiç kosmamış Osmanlı baş şehrinde, arabaların, daracık, bozuk kaldırımlara uygun olarak, daha ziyade öküz kolarak kullanıldığı belirtilmektedir. Batı'da ki devlet aracı olarak kullanılan ve bu nedenle abartılı, saygı ve biraz da korku uyandıran dekor yerine, İstanbul'da tamamen keyif maksadıyla kullanılan arabaların, yapmacıksız, ama süslü, iddiasız ama sevimli bir dekora sahip oldukları ifade edilmektedir.

Gelişim bölümünde, Batı'da Rönesansla birlikte arabanın gelişim gösterdiği, özellikle İngiltere ve Macaristan'da geliştiği üzerinde durulmaktadır.

Son bölümde Osmanlı'da arabanın 15. yüzyıldan beri kullanıldığı, ancak 18. yıl sonu itibarıyla, yaygınlaştığı ve her birinin birer sanat eseri şeklinde özen gösterilerek süslandığı ifade edilmektedir. Ayrıca tarihte kullanılan araba tiplerinin özellikleri ve süsleme tarzları hakkında bilgiler verilmektedir. Örnek olarak; Koçu'nun, iki adet öküz tarafından çekilen, 16. ve 17. yüzyıllarda Saray Haremi'nde kullanılan, tepesi gümüş topuzlu araba olarak tanımlanması gibi.

- Kayıklar

Tarihçe	: 1983
Yayınlayan	: TTOK
Dili	: Türkçe
İçindekiler	: Bulunmamakta
	1) Kayık'ın İstanbulluluğu
	2) Adı
	3) Çesitleri

4) Kayıkçılık

5) Kayık Sefalari

6) Siirde Kayık

Görsel Materyal : Resimler; Melling, Allom, Brindesi, Lewis, Zonaro gibi yabancı ressamalar ve Türk pirimitiflerinin tablolarından zengin örnekler, Minyatür; Surname-i Vehbi'den örnekler

Kaynakça : Yerli – yabancı zengin nitelikte kaynakça

Kitapta, kayığın gondolla olan farkından başlayarak, tarihi süreç içinde tiplerine ilişkin detaylı bilgiler sunulmaktadır. Bu bilgiler tarihçi, gezgin, edebiyatçı, bilimadami gibi kişilerin yazdıklarından alıntılarla zenginleştirilmiştir.

Eserin gelişme bölümünde, kayıkçılık düzeni üzerinde kapsamlı araştırma yapılmaktadır. Bu kapsamda, tarihi süreç içinde iskele sayısı, mesafelere göre ücretler, kayık adedi ve kayıkçı esnafının sayıları gibi konularda detaylı bilgiler aktarılmaktadır. Ayrıca kitapta kayıkçıların kıyafetlerine kadar detaylı bilgiler verilmektedir.

Kitabın son bölümünde, kayık sefalari yer almaktadır. Üç grupta toplanan kayık sefalari; Gezinti anlamına gelen “Tenezzüh” ler, belirli günlerde, daha çok resmi davetler için yapılan gösteri ve eğlence geceleri demek olan “Sehrayın”lar ve özellikle Lale Devri ile Tanzimat Dönemi’nde yapılan, hatta Abdülaziz İdaresi’ne kadar hüküm süren “Mehtap Alemleri”, ayrıntılı bir biçimde özellikle şair ve yazarlardan yapılan alıntılarla süslenerek sunulmaktadır.

Bu eser, Gülersoy’un diğer bir çok çalışması gibi kayığın kültürümüzdeki yeri ve önemini detaylı bir biçimde ele alıp, ilgili tüm konuları içinde barındıran ve görsel materyallerle de destekleyen, derli toplu bir kaynak olması açısından Türk Kültür ve Sanati için büyük önem taşımaktadır.

- İstanbul Estetigi

Tarihi :1983

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : A)Hangi İstanbul? B)Batıda Kentler ve Estetikleri
C)İstanbul’un Değişimi D)Bilgilerin Bir Yararı?
E) İstanbul Estetiginin Örgüsü

Görsel Materyal :Resimler; Brindesi, W.Goble, Preziosi, Hoca Ali Riza'nın tablolarından örnekler , Fotoğraflar; İstanbul'dan detaylar

Kaynakça :Dipnot şeklinde verilmiş

Giris bölümünde kitabın amacının, İstanbul'un klasiklesen "İstanbul Estetigi" hakkında bilgi vermek olduğu vurgulanmaktadır. Bu estetigi oluşturan kültürün ise Roma'nın diktığı Mısır putperest tasından, Bizans'ın serin sarnicina kadar uzandığı belirtilmektedir. Ancak İstanbul'un, sözkonusu kültürleri içinde kaynastırarak, Türk – İslam Kültürü çerçevesinde, ayrıcalıklı bir "estetik" oluşturdugundan bahsedilmektedir.

Gelisme bölümünde; Batı kentlerinin tarihi süreç içindeki gelişimi, değişimi ve önceleri kültür ve sanat kaygisiyle, sonraları ise turizm amaçlı olarak tarihi dokuyu korumaları anlatılmaktadır. Buna karşılık, İstanbul'un yitip giden değerleri karsılaştırılarak, nedenleri sorulmaktadır. Bu bağlamda hızlı nüfus artışı, artan taşıt sayısı, bürokratların gösterdikleri isteksiz tavırlar ile politikacıların parti menfaatini önde tutma çabaları gibi nedenler üzerinde durulmaktadır.

Son bölümde, Topkapı Sarayı, Beyazıt Cami, Yangın Kulesi, Süleymaniye Cami Sultan Selim Cami silüetleriyle, dağınık, dolambaçlı ve dönemeçli ince yollardan oluşan şehir planlarıyla, sokak dokusunda bir üslup birliği oluşturan, ancak hareketli ve romantik cepheli, köşe baslarında özel çözümlerin üretildiği yapılarıyla, sokakta yer alan çiçekleri, ağaçları, evcil hayvanları, çeşmeleri, kıyı seridinde yer alan kayıkları, ağları, inisi ve çıkışlarıyla, tablolara yansıyan renkli cepheleri ve mezarlıklarıyla, İstanbul'un kendine has estetigi konu edilmektedir.

- İhlamur Mesiresi

Tarihi : 1983

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal :Renkli fotoğraflar ile Prof. Sedat H. Eldem tarafından çizilen Mesire'nin Vaziyet Planı

Kaynakça :Dipnot şeklinde verilmiş

Kitabın giriş bölümünde, İhlamur Mesiresi'nin yaklaşık iki yüz yıllık tarihi, yerli yabancı kaynaklar baz alınarak aktarılmaktadır.

Gelisme bölümünde ise Mesire'nin Cumhuriyet öncesi hali, güzellikleri, içinde yer alan ağaçlık ve yapıları resimlerle desteklenerek ve ilgili kaynaklardan yararlanılarak anlatılmaktadır. Cumhuriyet'in kuruluşundan, 1950'li yıllara kadar Mesire'nin bozulmamış hali ile daha sonraki yıllarda bir kenara bırakılan ve zamanla bakımsız hale gelen alanın durumunu ise, yazar kendi izlenimlerinden faydalanarak aktarmaktadır.

Son bölümde III. Selim ve II. Mahmud'a ait nisantasları kitabeleri, Türkçe harflerle yazılmış bir biçimde verilmektedir.

- Dolmabahçe (Çağlar Boyu İstanbul Görünümleri III)

Tarihi :1984

Yayınlayan :İstanbul Kitaplığı

Dili : Türkçe

İçindekiler :Sunus – A) Çevre B) Önceki Yapılar C) Bu Saray

Görsel Materyal : Fotoğraflar; 1855 tarihli Robertson imzalı İstanbul'un ilk fotoğraflarından biri, Resimler; Miralay Cemal, Goble gibi yerli ve yabancı ressamın ait tablolar, Melling albümünden resimler, Gravürler, Fotoğraf; Ç. Gülersoy, Y. Dinç, A. Güler, S. Güner arşivlerinden çok sayıda sayısız fotoğraf

Kaynakça : Zengin nitelikte yerli – yabancı kaynak yer almakta

Kitaba, 17. yüzyıl Dolmabahçesi anlatılarak başlanmaktadır. Bu dönemde Dolmabahçe çevresinde yer alan yapı ve bahçeler hakkında bilgiler verilmektedir. Giriş bölümünde, bugünkü stadin bulunduğu alanda yer alan Tüfekhane, Sipahi Ağaları'ndan Mehmet Emin Aga tarafından yaptırılan zarif sebîl, çeşme ve günümüze gelememiş ahsap tekke binası, Abdülmecid'in annesi tarafından yaptırılan Dolmabahçe Cami ve Saray'ın önünde yer alan Saat Kulesi, detaylı bir biçimde ele alınmaktadır. Ayrıca Dolmabahçe Sarayı yerinde yer alan Çinili Köşk, İncili Köşk ve Yıldız Köşkleri'nden de söz edilmektedir.

Kitabın gelişme bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, Dolmabahçe Sarayı'ni yaptıran Sultan Abdülmecid, Abdülaziz, V. Murad, II. Abdülhamid, V. Mehmed Resat, VI. Mehmed Vahideddin ile Halife Mecid Efendi ve dönemleri hakkında bilgiler sunulmaktadır. İkinci kısım ise Yapı'nın mimarisine ayrılmış olup, üslubu, boyutları ve malzemesine kadar , tüm teknik özellikleri detaylı bir biçimde ele alınmaktadır.

Son bölümde, adeta Dolmabahçe Sarayı'na ziyaret yapılmakta ve gezi sırasında tüm mekanlar detaylı bir şekilde mimari özellikleriyle ve tanıklık ettikleri tarihi olaylarla aktarılmaktadır.

Kitabı asil değerli kılan unsur, daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış fotoğrafların da bulunduğu ve Kültür ve Sanat Tarihimiz açısından belgesel niteliği taşıyan zengin bir görsel materyale sahip olmasıdır.

- İstanbul'un Anıtsal Ağaçları – Rumeli Kavagi – Kagithane Arası
Tarihi : 1984
Yayınlayan : TTOK
Dili : Türkçe
İçindekiler : Önsöz – Ağaca Övgü – Anıtsal Ağaçlar ve İnsanlar
Rumeli Kavagi - Kagithane Arasında Kalan Bölgenin Anıt
Ağaçlarından Seçmeler – Günümüze Erisemeyen Bir
Tabiat Aniti – Günümüzde Yasayan Ağaçlar
Görsel Materyal : Fotoğraflar; 1800'lerden bugüne
Kaynakça : Dipnot şeklinde verilmiş

Kitabın giriş bölümünde, 19. yüzyılda ortaya atılan “Tabiati Koruma” konusunda bilgiler verilmektedir. Tabiati korumanın, aşağıda belirtilen unsurların yerine getirilerek yapılabileceği konusunda okuyucu aydınlatılmaktadır.

- Boğaz görünümünün olduğu gibi korunması,
- Ülke içinde yer alan zengin orman alanlarının, nadir bitki ve hayvan barındıran bölgelerin “Korunmuş Bölgeler” haline getirilmesi,
- Belli bitki ve hayvan türlerinin korunması,
- Bilim ve tarih açısından özelliğe sahip olan, tek ağaç, ağaç grupları gibi unsurların birer tarihsel sanat ve tabiat yapısı olarak korunması ve gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Ancak gelişme bölümünde, günümüz İstanbul'unda, nüfus artışı ile göçün devamında, tabiat eserlerinin bir bir yok olduğu, sehircilik ve imar anlayışında yapılan taviz veya bilgisizliklerin de bunları desteklediği ifade edilmektedir.

Kitabın son bölümünde, görsel materyallerle, Rumeli Kavagi ile Kagithane

Bölgesi arasında var olan ve olmayan anıt ağaçlarından bazılarının resimleri, lokasyonu, tarihi, türü ve kapladığı alan gibi detay bilgiler verilmektedir.

- Hidiv’ler ve Çubuklu Kasrı

Tarihi : 1985 (İngilizce: 1992)

Yayınlayan :TTOK

Dili : Türkçe (The Khedives and the Çubuklu Summer Place)

İçindekiler :A)Bir Uçta Bogaziçi; Bir Uçta Misir Diyarı

B)Son Yüzelli Yilin Macerası

I)Napoleon Bonaparte – II)Hanedan – III)Çubuklu Yillari –

IV)Ayrilis – V)Yapi – VI)Günümüzden Görüntüler –

VII)Soyagaci

Görsel Materyal : Fotoğraflar; Çelik Gülersoy, TTOK, Mustafa Dorsay, Erem Çalikoglu, Kayhan Çağlayan ve Sami Güner’e ait fotoğraflar ile Neslisah Osmanoglu’nun (Abbas Hilmi Pasa’nin gelini) izniyle kullanılan aile fotoğraflari ve bir çok yabancı kitaptan alınan fotoğraflar

Kaynakça : Yerli – yabancı yayınların yer aldığı zengin kaynakça

Kitabın giriş bölümünde, tarihte önemli bir yere sahip olan Napolyon’un, Doğu ticaretini Fransa’nın tekeli altında tutmak istegiyle, Misir’a yaptığı sefer konu edilmektedir. Sonu hüsrarla biten Sefer ve sonuçlarından yola çıkarak, Misir’da “Hidiv” kurumunun oluşması hakkında tarihi bilgiler verilmektedir.

Gelişme bölümünde, tarihi süreçte sirasiyla Misir’a hidiv olarak atanan Mehmed Ali Pasa, torunu Abbas Pasa, (Mehmed Ali Pasa’nin) dördüncü oğlu Said Pasa, İsmail Pasa, Tevfik Pasa, Tevfik Pasa’nin oğlu Abbas Hilmi Pasa’lar ayrı ayrı tanıtılmaktadır.

Son bölümün, ilk kısmında, Çubuklu Hidiv Köşk’üne ait ölçüler, büyüklükler, kat adedi, oda sayısı gibi teknik özellikler belirtilerek bina hakkında mimari bilgiler verilmektedir. Diğer kısmında ise, TTOK tarafından 1983 ile 1984 yılları arasında Köşk’te gerçekleştirilen onarım çalışmaları detaylı bir biçimde aktarılmaktadır. (bkz. 2.1. Gerçekleştirdiği Projeler; Hidiv Kasrı)

- Edirnekapısı'nda Bir Örnek

Tarihi : 1985

Yayınlayan : İstanbul Kitaplığı

Dili : Türkçe

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Yüzyıl öncesinden, 1985 yılına kadar olan dönemi kapsayan fotoğraflar ve Vaziyet Planı

Kaynakça :

Kitapçıkta, öncelikle İstanbul'un Bizans'tan devraldığı önemli sanat yapılarından birisi olan ve Edirnekapı surları içinde yer alan Kariye Sarayı Kilisesi'nin, kültür ve turizm açısından değeri vurgulanmaktadır.

Gelisme bölümünde, bu önemli yapı ve çevresinin, tarihi süreç içerisindeki konumu ve 1970'li yıllara gelindiğinde binanın bakımsız bir hale gelmesinin nedenleri üzerinde durulmaktadır.

Son bölümde, Kurum tarafından, Kariye'de yapılan hizmetler detaylı bir biçimde sunulmaktadır. Öncelikle, 1974 yılında Çelik Gülersoy tarafından, anıt ile ilgili olarak bir monografi yazılmış olup, dört yabancı dile çevrilmiştir. 1979 yılında itibaren çevrede yer alan konutların sahipleri ayrı ayrı ikna edilerek, evleri satın alınmak suretiyle ıslah edilmiştir. Yokustan aşağı inerken solda yer alan köse evler, çeşmenin arkasında yer alan evler, müze bahçesine bakan iki ev gibi. Bu evlerle ait, onarım yapılmadan önceki ve sonraki durumlarını gösteren fotoğraflarla desteklenerek yapılan hizmetler, detaylı bir şekilde anlatılmaktadır.

- Küçüksu Çayırı – Çesme – Kasrı (Meadow – Fountain – Palace)

Tarihi : 1985

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Fotoğraflar

Kaynakça : Bulunmamakta

Gülersoy'un bu kitabı Küçüksu Mesiresi, Çesme ve Kasrı ile ilgili detaylı

bilgileri içermektedir. Bu çalışma kasırlar, çeşmeler ve mesire yerleri üzerine bir çok kitaplar olsa da, Küçüksu özelinde tüm bilgilerin derli toplu ve ayrıntılı olarak sunulması açısından önemlidir.

Yayın, üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm “Çayır” adı altında Küçüksu Mesire’sine ayrılmıştır. Mesire’nin tarihçesinde, Küçüksu Çayırı’nın önceleri padisahların av sürme ve nisan talimi amacıyla kullandıkları bir alanken, 1700’li yıllardan itibaren İstanbul’un en gözde mesire yerlerinden biri olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Bu bölümde, Mesire’nin doğal güzelliği ve tarihçesinin yanında o devrin eğlence anlayışı, özellikle hanımların kıyafetleri, yeme içme kültürü ve ulaşım araçlarının (kayıklar ve öküz arabalarının) süsleri hakkında da bilgiler verilmektedir.

Ancak Küçüksu Mesiresi’ne olan bu yoğun ilginin, Balkan Savaşı ve ardından çıkan I. Dünya Savaşı ile azaldığı, tüm Bogaz’da olduğu gibi kaynakların kitliği nedeniyle bir çok yalı ve diğer konutların elden çıkarıldığı veya kiralandığı anlatılmaktadır. Hatta vergi vermemek adına binaların yıkılıp, arsa haline bile getirildiği ifade edilmektedir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında ise Küçüksu Mesiresi, doğal güzelliği ile sessiz ve sakin bir köşe olarak varlığını sürdürse de, 1950’li yıllardan itibaren nüfusun hızlı artışı, göçler ve plansız büyüme gibi nedenlerle, eski güzelliğini kaybetmeye başladığı ve ilerdeki yıllarda da tarihi mesire alanının gençlerin spor yapabilmesi amacıyla futbol alanı olarak düzenlendiği (!) belirtilmektedir.

İkinci bölümde, 1806 (h. 1221) yılında, III. Selim tarafından annesi Mihrisah Sultan’ın ruhuna yapılan mermer Anıt – çeşmenin, tarihçesi ve güzelliği hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde, 1700’li yılların başında yeniçeri ayaklanması sonrası I. Mahmut devrinde ve Osmanlı üslubunda yapılan ahşap kasir anlatılmaktadır. Denize doğru uzanmış tek katlı ve ona dik konumda iki kattan oluşan yapının, Sultan Abdülmecid Dönemi’nde söküldüğü konusunda ve yerine yapılan “Binis Kasrı” hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kasirin, günlük deniz gezilerinde uğrak yeri olarak planlanması sebebiyle, içinde yatak odalarının bulunmadığı belirtilmektedir. Atatürk’ün 1930’lu yıllarda yaptığı bogaz gezileri sırasında burada vakit geçirdiği aktarılmaktadır. Ayrıca yapının 1976 yılında restorasyon gördüğü de belirtilmektedir.

- Reklamlar ve Biz

Tarihi :1985

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : 1) Bizde Şehirlerin, Yol ve Trafikin Genel Çerçevesi
İçindeki Reklam Sorunu 2) Problem 3)Toplum Bilimi
Açısından 4)Hukuk Yoluyla Düzenlemenin Başarı Sansi
5)Türk ve Avrupa Hukuklarında Düzenleme Biçimleri

Görsel Materyal : Birçok fotoğraf

Kaynakça : Dipnot şeklinde verilmekte.

Gülersoy bu kitabında, Türk Kültür ve Sanatı'na olan duyarlılığı ve aynı zamanda bir hukuk adamı olması vasfıyla, dış mekanda yer alan reklamları konu etmektedir. Hem trafik hem de şehir içindeki anıtlar ve siteleri korumakla birlikte, şehir dışındaki tabiatı ve görünümü korumak adına da kanunlar geliştirilebileceğini belirtmektedir. Bu nedenle kitap, hukuki konuları kapsasa da, sanat ve kültür yapıtlarının korunmasını konu edindiğinden, bu bölümde yer alması uygun görülmüştür.

Kitabın birinci bölümünde, Türkiye'de dış mekanda kullanılan reklamlar, bunların trafik ve estetik açılarından sakıncaları üzerinde durulmaktadır.

Gelişme bölümünde, Batılı sanatçıların eski İstanbul'u gösteren gravürleri baz alınarak, konuya sosyolojik açıdan yaklaşılmaktadır. Geniş saçaklı bir kahvehanenin revakları arasında fenerlerin renkli fanuslarının sallanması veya bir havuzun çevresinde çiçek saksılarının yer alması gibi unsurların gravürlerde yer almasının bir rastlantı değil, yazılı olmayan bir düzenden, toplumun değer yargısından ve kültüründen kaynaklandığı belirtilmektedir. Günümüzde ise o kültürden ne kadar uzaklaşıldığı ifade edilmektedir.

Son bölümde, gelişmiş güzel bir şekilde ve tarihi çevreye saygısızca yapılan uygulamalara karşın, Batı'da alınan yasal düzenlemeler hakkında bilgi verilmektedir.

- Taksim : Bir Meydanın Hikayesi

Tarihi :1986 (1991 İngilizce; Taksim:The Story of Square

Yayınlayan : İstanbul Kitaplığı

Dili : Türkçe (1991 yılında İngilizcesi yayınlanmıştır.)

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Geçmisten ve günümüzden birçok fotoğraf

Kaynakça : Zengin yerli – yabancı kaynak

Taksimın tarihsel geçmişini ve kitabın yazıldığı yılları anlatmaktadır. Yaşanan sorunlarla ilgili olarak çözüm önerileri getirmektedir. Kitap daha çok resim ve renkli fotoğraflardan oluşmaktadır.

- Göksu'ya Agit

Tarihi : Aralık 1987

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : Sunus – Tarih – Göksu üstüne Siirler – Göksu Üstüne
Sarkılar – Son Bir Yüzyıla Ait Resimler

Görsel Materyal : 1900'lerin basına ait kartpostallar, yabancı resamlara ait gravürler, Türk resamlarına ait tablolar, Ç. Gülersoy, N. Başgelen'e ait fotoğraflardan v.b. oluşan belgesel niteliğinde zengin bir materyal

Kaynakça : Zengin yerli- yabancı kaynak

Gülersoy, bu kitabında özetle, kaybolmakta olan değer ve güzelliklerimizin farkına varılması ve unutulmaması amacıyla, geçmiste mesire yeri olarak kullanılan, Göksu Mesiresi'ni konu etmektedir.

Kitabın giriş bölümünde, Mesire'nin eşsiz doğal güzelliği siirsel, ancak o günlere olan özlemle buruk bir şekilde dile getirilmektedir.

Gelişme bölümünde, Mesire yerinin tarihi süreç içindeki önemi ve özellikle 18. ve 19. yy. larda gördüğü ilgi konu edilmektedir. Bu bağlamda, hem Göksu Çayırı'nın etrafıyla tarihi süreç içinde gelişimi, hem de yitip giden mesire kültürüne ilişkin (gelenlerin kıyafetlerinden, bindikleri tasitlara kadar) bilgiler sunulmaktadır. Kitapta yer alan bu bilgiler yerli ve daha çok yabancı kaynaklar baz alınarak elde edilmiş olup, Göksu'nun 1930 ve 1950'li yıllar arasındaki hali ise, Gülersoy'un bizzat kendi gördüklerinden yola çıkılarak anlatılmaktadır.

Son bölümde ise, Göksu'nun güzelliği karsısında eserler vermiş, Nedim, Tevfik Fikret, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi şairlerin siirleri, Saadettin Kaynak, Sadullah Efendi gibi bestekarların sarkıları ve B. Rahmi Eyüpoglu, H. Cahit Derman, Hikmet Onat gibi resamların resimleri derli toplu bir şekilde yer almaktadır.

- Sogukçesme Street (Sogukçesme Sokagi)

Tarihi : 1989

Yayınlayan : TTOK – İstanbul

Dili : İngilizce – Türkçe baskı : 2001

İçindekiler : Yer – Bilesim – Eski Resimlerde Sokak – Tapu Kayıtları – 1960’lar ve 70’ler Tahribatı – 1984 İmari ve Engeli – Tarihi Durum – Hukuki Durum Mülkiyetleri Toplamada Kullandığım Sihirli Formül – Uyguladığımız Teknigin Zorluğu – Proje Mimarları – Yenilenen Sokak Tepkileri – Dis Yankılar – Renkler Konusu – Açılış ve İşletme Düzeni – Kitaplık – Sarnıç – Konuk Evi – Açılıştan Bu Yana – Müellifin Duyguları – Günümüzde Sokak – Sarnıç – Sokak

Görsel Materyal : Çok sayıda renkli fotoğraf

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitabın giriş bölümünde, Topkapı Sarayı Bab-i Hümayun Kapısı’na girmeden önce sol tarafta yer alan ve içerisinde Roma’dan kalma bir ayazma odasını, Bizans’a ait bir sarnıcı ve Osmanlı Devri’ne ait konutları barındıran Sogukçesme Sokagi’nin konumu ve içinde yer alan yapıları hakkında bilgiler verilmektedir.

Gelişme bölümünde, içerisinde farklı kültürleri barındırma özelliğine sahip olan bu sokagin, 1960 –1970’li yıllarda son derece bakımsız ve tahrip edilmiş bir durumda olduğu belirtilmekte ve bu durum resimlerle belgelenmektedir. Kimisi yıkık (enkaz) durumda, kimisi de betonlasarak ayakta duran yapılar ve tarihi kimliğini yitiren sokakla ilgili olarak, Gülersoy’un başkanlığında Kurum’un tek tek mülkiyetleri toplama hikayesinden başlanmış ve sokagin hizmete girmesine kadar geçen süreçteki tüm çalışmalar belgelerle özetlenmiştir. Sokagin yeni işlevlendirilmiş binalarıyla hizmete girdikten sonra, yerli ve yabancılar tarafından yapılan eleştirilere de kitapta yer verilmektedir.

Son bölümde, sokagin günümüzdeki durumu ve yeni fonksiyonlar verilerek hayata geçirilen İstanbul Kitaplığı, Sarnıç, Konukevi detaylı bir şekilde Çelik Gülersoy’un duygularıyla anlatılmaktadır.

- Tramvay İstanbul'da

Tarihi : 1989

Yayınlayan : İstanbul Kitaplığı

Dili : Türkçe

İçindekiler : Plan; 1) Sunus 2) Kurulus ve İlk Gelismeler 3) Tramvay Atlisi 4) Haremlık /Selamlık 5) Hürriyet / Elektrikli Tramvay 6) Cumhuriyet 7) Savas Sikintilari 1940'lar 8) Yolcular Alemi 9) Vatman ile Biletçi 10) Kazalar 11) Yeni Bir İstanbul 1950'ler 12) Final

Görsel Materyal :Belgesel niteliğinde konu ilgili fotoğraflar ve dökümanlar

Kaynakça : Zengin bir kaynakça

İlk bölümde, 1869 yılında kurulan “Dersaadet Tramvay Sirketi” nin sözleşme hükümleri ve bu mukavelede yer alan maddeler doğrultusunda, açılacak olan hatlar zaman programları, uyulacak kurallar ve yeni hatların açılmasıyla yapılan 1881, 1907 tarihli sözleşmeler hakkında bilgiler verilmektedir.

Gelişme bölümünde, tramvayın kullanım şekli (Cumhuriyet devrine kadar haremlık / selamlık olarak), 1907 tarihli sözleşme ile elektrikli tramvayların hizmete girmesi, Cumhuriyet döneminde tramvay kullanımı, 1.Ocak.1939 tarihinden itibaren tramvayın I.E.T.T. tarafından çalıştırılması, tramvayı yöneten biletçi, kontrolör ve vatmandan oluşan üç kişilik ekip, yapılan kazaların nedenlerinin gruplanması konu edilmektedir. Ayrıca, tramvay yolcularını tanımak amacıyla, romanlardan, küçük öykülerden, gazete yazılarından alıntılar yapılmaktadır.

Son bölümde, 1960 askeri müdahalesinden sonra, tramvay seferlerinin 12.08.1961 yılında Rumeli Yakası'ndan (Tarihi Yarımada ile Bebek – Beyoğlu hatları), 03.10.1966 tarihinde Anadolu Yakası'ndan ve 14.11.1966'da son kalan Üsküdar – Kadıköy ile Kadıköy – Hasanpaşa hatlarından kaldırılması konu edilmektedir. Ayrıca yazarın tramvayın kaldırılması ile ilgili hüznü dolu, duygusal yorumlarına yer verilmektedir.

Kitapta, 1948 yılına ait Sisli, Beşiktaş ve Aksaray Sebekelerini gösteren tramvay numaraları ile ilk ve son hareket saatinin verildiği kis tarifesi v.b. belgeler yer almaktadır. Ayrıca tramvay sirketi ile Hükümet arasında imzalanan, 1869 tarihli sözleşme ve

sartnamesi, 1881 tarihli sözleşme ve sarnamesi, 1907 tarihli sözleşmesi, 1911 tarihli sözleşme ve sarnamesi, 1912 tarihli sözleşmesine yer verilmektedir.

- Kirk Yıl Olmus

Tarihi : 1989

Yayınlayan : Istanbul Kitapligi

Dili : Türkçe

İçindekiler : Sunus – Kökenim – Dogumum – Istanbul’a Gelis
Fatih’teki Konak – İlkokulum – Gureba ve Aksaray –
Ortaokul Ortaköy’ün Masmavi Kiyilari – Resim Dünyasi –
Lise Yillari – Florya Baglari, Bahçeleri - Turing Kapisi –
Hukuk Öğrenimi Konak’ta Yasam – Askerlik – Avrupa
Gezileri – Atabinen’in Çöküsü ve Dogan Bosluk – Yeni Bir
Kurum 1974– 1977 Arasi Krizi – Bir Hayirli Hizmet ve İlk
Büyük Eser : Kapikule Ömrümün Son Diliminde Esen
bahar Rüzgari : Parklar ve Köskler – Ödüller, Övgüler,
Sevgiler – Mal Varligim, Bilanço – 1988 ’in Basi

Görsel Materyal : Çok sayida fotograf

Kaynakça : Bulunmamakta

Gülersoy, bu kitabinda Kurum’daki kirk yili hakkında bilgi verirken, öncelikle ilk bölümde, kökeni, ailesi, okudugu okullar ve o yıllara ait O’nu etkileyen olaylari anlatmaktadır.

Gelisme bölümünde, Kurum’a girisi, Hukuk Fakültesi’ndeki yillari, Atabinen’in ölümü üzerinde Turing’te yasadiklari, kriz dönemi ve sonrasında yaptigi hizmetler hakkında bilgiler verilmektedir.

Son bölümde, aldigi sayisiz ödüllere, övgülere yer verilirken 1988’e kadar olan mal varligini nasıl edindigini, nelere yatırım yaptigini ve nereye bagisladigini bildirmektedir.

- Mavi Cami

Tarihi : 1990

Yayınlayan : Istanbul Kütüphanesi

Dili : Türkçe

İçindekiler 1) Sunus 2) Mimar 3) Hünkar 4) Cami Yeri ve
Önceki Yapılar 5) Yapilis 6) Bina 7) Cami’de Tarih
8) Günümüzdeki Resimler

Görsel Materyal : Bulunmamakta

Kaynakça : Zengin yerli – yabancı kaynak

Giris bölümünde, Sultanahmet Cami’sinin güzelliği ve önemi üzerinde durulmaktadır.

Gelisme bölümünde Cami’nin mimari tanitılarak, yeri, tarihçesi ve mimarisi hakkında bilgiler verilmektedir.

Sonuç bölümünde de caminin mimarisi, iç dış güzelliği ve özellikle camiye adini veren mavi mozaiklerinin essizliği, günümüzden fotoğraflarla desteklenerek anlatılmaktadır.

- Nasıl Bir İstanbul

Tarihi : 1990

Yayınlayan : İstanbul Kütüphanesi

Dili : Türkçe

İçindekiler :Nasıl Bir Yazar ?

1) Herkesin Hayalindeki Sehir

2) İstanbul’u Etkileyen Ana Faktörler ve Çözüm Yolları

3) Semtler ve Makyajları

Görsel Materyal :1940’li yıllardan günümüze kadar İstanbul’un çeşitli
semtlere ait fotoğraflar

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitabın basında yazar kendisini kısaca tanitmakta ve İstanbul’a olan sevgisini anlatmaktadır.

Giris bölümünde nasıl bir İstanbul sorusunun cevabi aranmaktadır. Bir şehrin medeni olabilmesinin, kentin modern ihtiyaçlarının teknik, kültür ve sanat ile kombine edildiği sürece basarılabilceği üzerinde durulmaktadır. Aksi halde şehir kimliğini yitirdiginde, kent olmak yerine yol güzergahi haline gelebileceği savunulmaktadır.

Gelisme bölümünde, öncelikle İstanbul’un tarihi süreç içinde sirasiyla Bizans,

Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait felsefeleri üzerinde durulmuştur. Roma ve Bizans İstanbul'una bakıldığında, eski kolonilerle içi içe yaşayan şehir felsefesi, Osmanlı İstanbul'unda kendisiyle tamamen tutarlı homojen milli bir yapıya dönüşmekte, Cumhuriyet Dönemi'nde ise ulusal ve dışı kapalı bir temele oturduğu belirtilmektedir. Bugün için ise, halkın bütününe açık, tarihi ve kültürel çevreye saygılı, sağlıklı, temiz, bakımlı ve mutlu bir İstanbul felsefesi benimsenmesi önerilmektedir. Ayrıca İstanbul'u etkileyen ana faktörler olan ulaşım, nüfus, tasit artışı, betonlaşma üzerinde durulmakta ve konuyla ilgili çözüm önerileri sunulmaktadır.

Son bölümde İstanbul'un kimliğini oluşturan semtler (Tarihi Yarımada, Haliç, Beyoğlu, Asya Yakası, Boğaziçi ve hinterlandı) detaylı bir şekilde değerlendirilerek, yazara göre buralarda yapılan imar yanlışlıkları, bozulmalar ile şehir daha fazla tahribata uğramadan ve kimliğini yitirmeden uygulanabilecek çözüm önerileri hakkında bilgiler verilmektedir.

- Beyoğlu'nda Gezerken

Tarihi : 1990 1. Baskı (2003 – II. Baskı)

Yayınlayan : Çelik Gülersoy Vakfı

Dili : Türkçe

İçindekiler : Sunuş – Günümüzde Beyoğlu – Tarihte Bu Semt

Yapılar ve de Anılar: Sishane – Tünel Basi

Tepebasi – İstiklal Caddesi – Parmakkapı – Taksim

Beyoğlu'nda Bir Rüya Gezi

Görsel Materyal : Çok sayıda fotoğraf ve sinema, tiyatro, opera biletleri ile restoran menüleri gibi belgeler

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitaptaki yazıların çoğu, 23.07.1989 – Subat 1990 tarihleri arasında Cumhuriyet Gazetesi'nin kent – yaşam sayfasında yayınlanmıştır. Ayrıca kitabın II. Baskısına, 11 makale daha eklenmiştir.

Giriş bölümünde, Beyoğlu'nu 1970'lerden sonra bozulmaya başlaması sebebiyle, kitapta daha çok 1940 – 1960'lı yıllara ait anılar yer almaktadır. 2000'li yıllara gelindiğinde, Beyoğlu'nun eski dokusu ve nüfusunun kalmadığı belirtilmektedir. Özellikle hafta sonları Beyoğlu'ndaki demografik yapının, eskinin eğitilmiş, görgülü –

bilgili insanina karsilik, pek çogu tasrali olmak üzere çogu genç insanin olusturdugu kalabaliklar seklinde oldugu belirtilmektedir. Ancak son yillarda az sayidaki bina düzenlemeleri, ara sokaklarda açilan kitapçilarla nispeten eskinin canlandırilmaya çalışildiği ifade edilmektedir. Ayrıca yazar, günümüzde Beyoglu’na Pera denilmesini de sakincali buldugunu, Osmanli zamaninda da buraya Beyoglu dendigini, sadece azinliklar tarafından Pera olarak adlandırildigini belirtmektedir. Yazar Beyoglu’nun 1923 – 1940 yillari arasinda hem sik, nezih temiz hem de insanların rafine ve milli olması gerekçesiyle en onurlu dönemini yasadigini özellikle ifade etmektedir. Bununla Ç. Gülersoy, bir semtin çağdas olurken, aynı zamanda milli de olabilecegini de savunmaktadır.

Gelisme bölümünde;Beyoglu tarihi süreç içinde dört dönemde incelemektedir.

16. - 17. yüzyillar arasi ilk dönem, 19.yy. basindan, 1870 yanginina kadar ikinci dönem, 1871 – 1923 yillari arasi üçüncü dönem, 1923 – 1950 yillari arasi dördüncü dönem olacak seklinde guruplanmistir.

Son bölümde Beyoglu’nda yer alan yapılar ve onlara ait hikayeleri yeralmaktadır. Bu bölümde; Sishane’de yer alan Freige Apartmanı, Grand Hotel Kroecker, Tünel Basi kitapçilari, Tepebasi’nda D’andria Pasaji, Asmalimescit, Pera Palas, Dram Tiyatrosu, Komedi Tiyatrosu, Hotel Royal, Istiklal Caddesi’nde Hotel d’Angletterre İsveç Sarayı, Markiz, Löbon, Çiçek Pasaji, Tokatliyan, Atlas Sinemasi, Etoile, Mavi Köse, Parmakkapi’da Naoum Pacha, Tel Sokagi, Taksim’de Abanoz Sokagi, Belediye Gazinosu, Alman Sefareti, Park Oteli konu edilmektedir.

- Çeragan Saraylari

Tarihi : 1992 (İngilizcesi: 1992)

Yayınlayan : İstanbul Kitapligi

Dili : Türkçe (The Çeragan Palaces: İngilizce)

İçindekiler : Sunus 1) Olusum 2) İlk Yerleşim 3) Lale Devri 4) III.

Selim 5)II. Mahmud 6) Abdülmecid 7) Abdülaziz 8)

Baskin 9) Mahbes 10) Parlamento 11) Yangin 12) Yagma

13) Bozgun 14) Otel Dönemi

Görsel Materyal : Resimler; Ayvazoski, Van Mour, Migirdiç gibi

ressamlarin tablolari, Allom, Mell ing albümlerinden

resimler, Gravür; Freres, Fotoğraflar; Saray'ın iç ve dış
görünümlerine ait eski fotoğraflar ile 1940 – 1987 dönemi
(Karakol ve Abdülhamit'in muafiz kadrosunun yer aldığı
fotoğraflar ilk kez yayınlanmakta)

Kaynakça :Yerli – yabancı zengin kaynakça

Zengin görsel materyallerin yer aldığı kitap, tarihi süreç içerisinde Çiragan Sarayı hakkında derli toplu bir şekilde bilgi vermektedir. Aşağıda kitabı değerli kılan unsurlar yer almaktadır. Sarayla ilgili dâgınlık halde bulunan türkçe bilgilerin derlenip, toplanması, arşiv ve müzelerde yer alan resimlerin biraraya getirilmesi, konuyla ilgili dış kaynaklı eserlerde yer alan bilgilerin ilk kez türkçeye çevrilip, kitapta yer alması.

Giriş bölümünde, Besiktas Kiyıları'yla ilgili ilk yerleşimler hakkında bilgiler verilmektedir. 1600'lü yıllarda IV. Murad zamanında, “Kazancıoğlu Bahçeleri” diye adlandırılan Besiktas Kiyılarının, padişah tarafından kızı Kaya Sultan'a hediye edilmesiyle, burada ilk yerleşimlerin başladığı ifade edilmektedir.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde Çiragan Sarayı'nda, Lale Devri'nden başlayarak günümüze kadar gelen süreç içerisinde yaşanan olaylar sırasıyla ve kapsamlı bir şekilde konu edilmektedir. Özetle; Lale Devrinde “Tahta Saray”da yaşanan ihtisam, güzellikler, eğlenceler, II. Mahmud'un zamanında köhneleşmiş yapı gurubu yerine, yeni yapılan Tahta Saray ve bu Saray'ı kullanamadan ölen padişah, Abdülmecid tarafından Saray'ın söktürülmesi, Abdülaziz döneminde Serkis Balyan tarafından 12 yılda tamamlanan (1872), yeni Tas Saray (bugünkü saray), ancak padişahın burada oturamayıp terk etmesi ve ardından burada intihari, Abdülmecid'in boş bir Saray'da 27 yıl hapis hayatı, Ali Suavi baskiniyle bir alay insanın katli, IV. Mehmet Resad döneminde buranın parlamento olarak kullanılması, 6.Ocak.1910 tarihinde Saray'ın yanması ve o tarihten sonra, Cumhuriyet Dönemi'nde yaklaşık 80 yıl Saray'ın yanık ve dört duvar halinde harabe şeklinde kalması gibi konular üzerinde durulmaktadır.

Son bölümde restore edilerek 1992 yılında hizmete giren ve otel olarak kullanılan Saray ile yanına yapılan ve 1991'de açılan yeni otel hakkında bilgi verilmektedir.

- Kız Kulesi Kitabı (Ülkü Altınoluk ile birlikte)

Tarihi : 1993

Yayınlayan : TTOK

Dili	: Türkçe	
İçindekiler	: Sunus - Tarihte Kiz Kulesi	:Çelik Gülersoy
	Günümüzde Kule ve Mimarisi	:Y.M. Ülkü Altınlouk
Görsel Materyal	: Mimari plan, kesit ve görünüşler yer almakta	
Kaynakça	:Dipnot şeklinde verilmekte	

Kitabın giriş bölümünde, Kizkulesi ile ilgili anlatılan efsanelere yer verilmektedir.

Gelisme bölümünde Kizkulesi'nin tarihçesi üzerinde durulmakta, Bizans ve Osmanlı devirlerinde kule ilgili olaylar aktarılmaktadır. Fatih Dönemi'nde, Manuel Comnenos'un kulesinin yıktırılarak, yeni bir kule yapılması, ancak 1510 depreminde kulenin zarar gördüğü, I. Selim Dönemi'nde kulenin onarılması anlatılmaktadır. II. Mahmut Dönemin de ise 1832'de tekrar onarım gören kulenin bugünkü güzelliğini veren unsuru olan üstündeki barok tarzı dilimli kubbesi ve onun üstünde yer alan uzun bayrak direğinin yapılmış olabileceği belirtilmektedir. Mütareke yılları ile Cumhuriyet Dönemi'ne kadar gelen tarihi süreçte Kulenin tanıklık ettiği olaylar, basından geçen yangınlar üzerinde ayrıca durulmaktadır. Osmanlı Dönemi'nde, gemilere yol göstermek, fırtınalı günlerde küçük sandal ve teknelere yardımcı olmak, merasimlerde top atışı yapmak ve sürgünler için ön istasyon olmak gibi fonksiyonları bulunan Kule, 1830'larda kolera salgınında karantina olarak kullanılmaktadır. Cumhuriyet Dönemi'nde ise, 20 Ekim 1966'dan itibaren Boğaz trafiğini kontrol amacıyla kullanıldığı belirtilmektedir.

Son bölümde, Kiz Kulesi'nin günümüze kadar 1943, 1959 ve 1965 yıllarında yeniden işlevlendirmek amacıyla yapılan mimarlık çalışmaları özetlenmektedir. Ayrıca kitapta Kizkulesi'ne Gülersoy tarafından da fonksiyon önerileri getirilmektedir. Bunlar seyir kulesi, siir kitaplığı ile akvaryum, müze gibi mekanlarla, haftada yarım gün olmak üzere nikah merasimi gibi törenlerde kullanılması şeklinde önerilerdir. Bununla beraber bu bölümde, kulenin teknik özellikleri, mimari plan, kesit ve görünüşlerine yer verilmektedir.

- Tepebasi : Bir Meydan Savası

Tarihi	: 1993
Yayınlayan	: IBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı
Dili	: Türkçe

İçindekiler : Sunus – Kabristan – Jardin – Tiyatrolar – Yapılar Dizisi –
Garden Bar – Pera Palas – Tapu Belgeleri
Görsel Materyal : Fotoğraflar, gravürler, tarihi evraklar (tiyatro, sinema
bileti, tapu, gazete ilanları gibi), harita, mimari çizimler
Kaynakça : Dipnot şeklinde verilmekte

Kitabın, önsözü, dönemin İstanbul B. Belediye Başkanı Prof. Dr. Nurettin Sözen tarafından yazılmıştır. Kitapta, İstanbul'un dününden yola çıkılarak, bugününe ve bugünden hareketle de geleceğine ışık tutacağını belirtilmektedir.

Kitaba, 1880'li yılların Tepebasi'ndan kesitler verilerek başlanmıştır. Öncelikle Tepebasi'na çıkan yokusta yer alan müslüman mezarlıklarıyla, düzlüğe çıktığınızda banklarda oturan azınlıkların (hasır sapkallı beyler, uzun etekli hanımlar, bahriyeliler çocuklar) orkestrali sohbetleriyle oluşan trajik ikilemden söz edilmektedir. Daha sonraları Cumhuriyet Dönemi'ne gelindiğinde, yaşayan nüfus yapısında değişiklik olduğu, löventenlerin sayıları giderek azalırken, müslüman mezarlığının da yavaş yavaş yok olduğu belirtilmektedir.

Gelişme bölümünde, Tepebasi'nda yer alan kabristan, kişilik tiyatro, genel olarak burada yer alan yapılar ve Garden Bar'dan bahsedilmektedir.

Son bölümde, Pera Palas'ın yapısı ve açılışından başlayarak, İstibdat, Mesrutiyet Harbi - i Umumiye Dönemi, İstiklal Savaşı, Cumhuriyet Dönemi, 1950'ler ve ötesinde Pera Palas'tan ayrıntılı bir şekilde söz edilmektedir.

Kitap zengin bir görsel materyale sahip olup, tüm anlatılanlar fotoğraf, resim ve gravürlerle desteklenmekte ayrıca, yapılarla ilgili mimari çizimlere de yer verilmektedir. Kitap aynı zamanda Tepebasi ile ilgili derli toplu bilgilerin yer aldığı, kaynak kitap niteliğindedir.

- Besiktas: daha dün

Tarihi : 1994
Yayınlayan : İstanbul Kitaplığı
Dili : Türkçe
İçindekiler :Sunus – Besiktas'a gelirken (1) – Besiktas'a gelirken (2) –
Akaretler – Tramvay caddemiz – Köy içinde bir çeşevan (1)
– Köy içinde bir çeşevan (2) – İhlamur altı mesire –

Abbasaga – Balmumcu – Paso – Komsu teyze – Seraskerin
sarayı – Agop Aga – Aktar Madam – Madam Fani

Görsel Materyal : İstanbul Kitaplığı Arsivi’nden seçme fotoğraflar

Kaynakça : Bulunmamakta

Gülersoy, kitapta, büyüdüğü semt olan Beşiktaş ve çevresinin 1930’lu yıllardan başlayıp, günümüze kadar gelen süreçte yaşanan değişimlerini fotoğraflarla destekleyerek anlatmaktadır. Kitap bu nedenle ilk bakışta belgesel niteliği taşısa da, daha çok eski Beşiktaş’a duyulan özlemle yazılmış, duygusal nitelikte olan bir anı kitabı özelliğini taşımaktadır.

Kitapta yayınlananların bir kısmı, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin sütunlarında da yer almıştır. Diğerleri ise, kitabın yayınlanması sürecinde eklenmiştir.

Kitapta, yukarıda başlıkları verilen Beşiktaş ve Yıldız’la ilgili anılar, eski doğal güzellikler, yok olan bostanlar, yitip giden evler, komsular, Gülersoy’un hayatında çok önemli bir yere sahip Serasker Sarayı, içindekiler ve debdebesi, semtte yapılan imar çalışmaları fotoğraflarla okuyucuya aktarılmaktadır.

- İstanbul Maceramız

Tarihi : 1995

Yayınlayan : Remzi Kitapevi

Dili : Türkçe

İçindekiler : Sunuş – (Ana başlıklarıyla) İstanbul’a Kıs Bakışı – Sark
Kafası / Garp Kafası – İmar Çarpıklıkları

Görsel Materyal : Bulunmamakta

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitap, 1989 – 1994 yılları arası Cumhuriyet, Günaydin, Güneş ve Hürriyet Gazeteleri’nde yayınlanan 92 adet makaleden oluşmaktadır. Sadece birkaç tanesi 1964 sonrası yayınlanan ve değişik yerlerde çıkmış eski makalelerdir. Gülersoy, 1989 ile 94 yılları arasında yazdıklarını on beş ana başlık altında toplamış olup, bu kitapta sadece üç grupta topladıkları yer almaktadır. Diğerlerini İstanbul Maceramız II, Dolmabahçe, Beyoğlu’nda Gezerken, Nasıl Bir İstanbul? ve Beşiktaş, Daha Dün adlı kitaplarında yayınlamıştır.

Kitabın ilk bölümünde yer alan makaleler, tarihsel süreç içinde İstanbul’u genel

anlamda konu alan yazılardan oluşurken, ikinci bölümde sehircilik anlayisi üzerine Osmanli kimligi irdelenmekte, Avrupalı ile Dogulu bakis açilari karsilastirilmaktadır.

Son bölümde ise, günümüz İstanbul'unun çarpık kentlesme sorunu, nedenleri ve çözüm yollari konu edilmektedir.

Genel anlamda makalelere bakildiginda, Gülersoy'un aydin, tarihi ve kültürel mirasa sahip çıkan, yasadigi şehirle ilgili tüm sorunlara karsi duyarli olan ve çözüm üretebilecek bilgi ve görgüye sahip, kentli olma bilincini ve sorumlulugu tasiyan bir kisiligi olduğu anlasilmektedir.

Makalelerde, İstanbul'la ilgili bir çok önemli konuya deginmekle birlikte, özellikle şehir planlamasi üzerine önemli tespitlerde bulunmaktadır. Gülersoy, sehircilik, mimarlik, jeolojik ve mühendislik kaidelerine uyarak sehri ve binalari planlarken, kültürel, tarihi olgular, trafik, sosyal donati v.b. konulari da dikkate alarak çözüm yaratmanin gerekliligi üzerinde durulmaktadır. Böylelikle, yaratılan bir kent planinin saglik ve saglikli nesiller yetistirmek açısından da önem tasidigini belirtmektedir.

Makalelerde vurgulanan bir baska önemli konu ise, Gülersoy'un aydin kisiligi ile Tanzimat'tan beri güncelligini yitirmeyen Batililasma olgusudur. Kültürün çağdasla beraber geçmisi de kapsamasi gerektigini, yeniliklerin yeni alanlarda uygulanirken, eskinin yararli ve güzel yönünün, kendi ölçüleri içinde yasatilip korunmasi gerektigini savunmaktadır. Ayrica, Avrupalı'yi Dogulu'dan ayiriran önemli özelliklerden birinin de kentli olma bilinci ve sorumlulugu oldugunu belirtmektedir. Yine makalelerinin birinde de duyarli ve kentli olma sorumlulugu tasiyan biri olarak, 1999 depreminden önce İstanbul'da yüzyilin depremi olacagini, bununla ilgili önlemler alinmasinin gerekliligin,i çok önceden kaleme alarak ilgili makamlari uyarmaya ve halki bu konuda bilinçlendirmeye çalışmistir.

- Büyük Çamlıca Tepesi 1980 - 1995

Tarihi : 1995

Yayınlayan : TTOK

Dili : Türkçe

İçindekiler : Başlıklar :

Yüzyıllar Boyu, Tepe – 1980/81 İmari – Yankılar –
Tepkiler – Tepkilerin En Köklüsü – Tahliye

Görsel Materyal : Resim: 1903 Çamlica Tepesi Zonaro (Der-i Saadet, Paris)

Fotograflar: Ç. Gülersoy

Kaynakça : Bulunmamakta

Bu kitap, Gülersoy başkanlığında TTOK tarafından Çamlica Tepesi'nde gerçekleştirilen hizmetleri kapsayan ve açılıştan, tahliyesine kadar yaşananların konu edildiği bir kitapçık şeklinde basılmıştır.

Baslangıç kısmında, tarihsel süreç içinde Çamlica ve İstanbul içindeki konumu üzerinde kısaca durulmaktadır.

Gelisme bölümünde öncelikle Çamlica Tepesi'nde yapılan çalışmaların ana prensipleri hakkında bilgi verilmektedir. Tepe için yaratılmak istenen konseptte, 18.yy Osmanlı Dönemi'ni (batılilasma dönemi öncesi olması gerekçesiyle) yansıtanın hedeflendiği belirtilmektedir. Ülkede, 70'li yıllarda Cumhuriyet tarihinin anarşi ve huzursuzluk dönemi yaşanmakta olduğundan, çalışmaların bittiği 1979 yılının İstanbul halkı için hemen hemen her gün cinayetler ve büyük, kanlı mitinglerin birbirini izlediği umutsuz günler olduğu üzerinde durulmaktadır. Çamlica Tepesi'nin insana yakışır şekilde yeşillendirilerek, tarihi ve kültürel kimliğine uygun olarak yenilenmesi, o mutsuz günlerde halkın yoğun ilgisi ile karşılandığı konu edilmektedir. Ancak bu ilgiye karşılık, bir kısım mimari çevrelerce yapılan çalışmaların, özellikle Osmanlı özentiliği olarak değerlendirildiğinden de bahsedilmektedir.

Son bölümde, İstanbul Belediyesi ile yapılan on beş yıllık sözleşmenin, TTOK tarafından uzatılma istemine karşılık, bundan sonuç alınamaması ve Çamlica Tepesi'nin tahliye edilmesi konu edilmiştir.

- İstanbul Maceramız II

Tarihi : 1996

Yayınlayan : Remzi Kitapevi – İstanbul

Dili : Türkçe

İçindekiler : Yönetim Çarkı – Ulaşım Derdi – Bozdüğümüz Tabiat

Görsel Materyal : Bulunmamakta

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitapta, pek azı 1964 yılı ve sonrasında, çoğu ise 1989 ile 1994 tarihleri arasında

Cumhuriyet, Günaydin, Günes ve Hürriyet Gazeteleri’nde yayınlanan 78 adet makale yer almaktadır. Bu kitap ve İstanbul Maceramız kitabı, aynı zamanda Gülersoy’un kişiliği ve düşünceleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

Kitabın ilk bölümünde yer alan makalelerde, Gülersoy İstanbul’da yaşanan çarpık kentleşmeyi, yönetimler hakkındaki düşüncelerini, yetersiz kaldıkları noktaları ve çözüm yollarını dile getirmektedir. Her kentin felsefesi, ruhu ve yaşam prensibi olduğunu belirten yazar, eski İstanbul’un kendisi ile tutarlı ve kendisine yeten bir yapısı olduğunu, ancak Batı disiplini dışında, içerisinde komşu hakkına saygı, hatır-gönül ilişkileri, insancılık gibi baska erdemleri barındırdığını belirtmektedir. Bu nedenle sokakların dar, ama konutların estetik bir şekilde istiflendiğini, panoramanın adilce paylaşıldığını, yeşil doku ile uyumlu, çok sağlıklı ve kusursuz çözümlerin bulunduğunu söylemektedir. O zamanki İstanbul’un insancıl felsefesine karşı, günümüzde şehrin bu “ruh”unu kaybettiğini, “kisisel çıkarlar prensibi” esasına göre hareket edildiğini yazmaktadır.

Kitabın ikinci bölümünde, şehrin ulaşım problemini anlatan makaleler yer almaktadır. Gülersoy’un kentli kimliği ve duyarlılığına sahip bir kişilik olduğunu örnekleyen bu makalelerde, yoksul ve orta kesimin üstüne abanmış pahallılık, maske takma aşamasına gelen hava kirliliği, “konforsuzluk” olarak tanımlayabileceğimiz nitelikteki su, yol ve kaldırım çalışmaları popüler deyimini ile trafik konu edilmektedir.

Üçüncü bölümde, eski İstanbul’un semtleri, yapıları, hatta yemek ve bitki kültürüne kadar, tarihsel, kültürel açılardan önemli olan ve belgesel niteliği taşıyan makaleleri bulunmaktadır. Yine bu bölümde yer alan makalelerde, tahrip olan Bogaziçi, Haliç, orman alanları v.b., bu tahribatin sebepleri ve bu sorunlara ilişkin çözüm yolları üretilmektedir. Ayrıca yine bu bölümde, yazarın, toplumsal konulara duyarlı aydın kişiliği ile ilgili olarak, ekolojik dengenin bozulmasından, ozon tabakasının delinmesine, teknolojinin olumsuz etkilerinden biri olan radyasyon ve zararlarına, ev bacaları, sanayi tesisleri ve yoğun taşıt artışı üçlüsünün oluşturduğu hava kirliliğine, cep telefonlarının sağlığa verdiği zararlara, tarımda ilaçlama, yapay gübre ve hormon üçlüsünün insanı her gün azar azar zehirlediğine kadar, bir çok toplum sağlığını ilgilendiren makaleleri de bulunmaktadır.

- Büyükada Dün / Yesterday

Tarihi : 1996

Yayınlayan :Çelik Gülersoy Vakfi – İstanbul

Dili : Türkçe / İngilizce

İçindekiler : 1) Denizden ve Genel Bakis 2) Iskele ve Meydani
3) Oteller 4) Kulüp 5) Kiyılar, Kirlar, Tepeler 6) Köskler,
Evler

Görsel Materyal : Çok sayıda fotoğraf :Çelik Gülersoy – Cengiz Kahraman
– Rifat Behar – Tiraje Dikmen – Akiylas Millas – Nezih
Basgelen – Y. Ziya Gönenç arşivleri

Kaynakça :

Kitap, belgesel niteliği taşıyan ve yukarıda adı geçen arşiv, aile albümlerinde yer alan fotoğrafları ile onlarla ilgili notlardan oluşan Büyükada (fotoğraf) albümü özelliğindedir.

- Safranbolu

Tarihi : 1997

Yayınlayan : TTOK, İstanbul

Dili : Türkçe – İngilizce

İçindekiler : Safranbolu’da Yeni Bir Zaman – Genel Bakis – Sokakları
Dolasırken – Tabiat Konusurken – Geleneksel Boyalar –
Çarşı, Pazar – Havuzlu Konak

Görsel Materyal : Fotoğraf:Çelik Gülersoy – Aytekin Kus – M. Kaya Yandas
Bülent Erutlu – Akadur Tölegen’e ait fotoğraflar

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitabın ilk bölümünde, Safranbolu’nun, konumu ve tarihçesi üzerinde durulmaktadır. Özetle, Türkiye’nin kuzey batısında yer alan ve İstanbul – Ankara karayolu üzerinde, Gerede’den 100km. içerde konumlanan Safranbolu’nun, tarihte sırasıyla Selçuklular, İsfendiyarogulları, Çandarogulları yönetiminde kaldığı ve 1392’de Osmanlı Devleti’ne katıldığı belirtilmektedir.

Gelişme bölümünde, kasabanın çarşısı, sokakların dokusu, tabiatı ve evleri

hakkında bilgiler verilmektedir. Evlerin klasik Türk Evi şeklinde, hayat, çardak, sofa, oda, mutfak, kiler gibi bölümlerinin olduğu, giriş katlarının ise samanlık, ambar olarak kullanıldığı ve hayvanların burada korunduğu belirtilmektedir. Evlerin iç mekanları, odaların döşeme tarzından, ahşap tavan, dolap kapakları süslemelerine, dış boya renginden, sokak dokusuna kadar detaylı anlatılmaktadır.

Son bölüm de, TTOK tarafından 1975 yılında satın alınıp, ancak 1988 yılında restorasyonu tamamlanan, Asmazlar Konagi'nda yapılan çalışmalar üzerinde durulmaktadır. Kendi üslubuna sadık kalınarak onarılan konagin, 11 oda ve 27 yatak kapasiteli Anadolu Konagi tarzında bir otel fonksiyonuna dönüştürüldüğü ifade edilmektedir.

- Fenerbahçesi

Tarihi : 1998

Yayınlayan : TTOK– İstanbul

Dili : Türkçe

İçindekiler :Başlıklar: Sunus – Önce Ad – Sonra Tarih: Roma ve Bizans Dönemi – Osmanlı Fenerbahçesi –Farklı bir dönem 19. Yüzyıl – Cumhuriyet – 1950'ler sonrası – İstanbul içinde Fenerbahçesi – 1990 İmari ve Yankıları Romantika

Görsel Materyal : Tarihsel Belgeler : İstanbul Kitaplığı Arsivi, Fotoğraflar: Çelik Gülersoy –M. Erem Çalikoglu – Ümit Yürek

Kaynakça : Bulunmamakta

Kaynakçası verilmemiş olan kitabın “Sunus” bölümünde, tarihçi Prof. Dr. Münir Aktepe ve Resat Ekrem Koçu, Mimar Sedat Eldem ve Tıp Doktoru Müfit Ekdal'ın Fenerbahçesi ile ilgili olarak yapmış oldukları çalışmaların incelendiği ve bu bilgilerin yazarın kendi yaptıkları ile bir araya getirilerek oluşturdugunu belirtmektedir.

Gülersoy, kitabın giriş bölümünde öncelikle semtin isminin “ Fenerbahçesi” olduğunu belirterek, adının doğru söylenmesi konusunda okuyucularını uyarmaktadır.

Gelişme bölümünde, sırasıyla Roma, Bizans ve Osmanlı Dönemi Fenerbahçesi, özetlendikten sonra, 14.yyil başında, buranın halka açılmasıyla farklı bir döneme girildiği belirtilmektedir. Daha sonra Cumhuriyet Dönemi ve 1950 sonrası dönem hakkında kısa bilgiler verilmektedir.

Son bölümde, 1990 yılında yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde aktarılmaktadır.

Görsel materyaller; 19yy. ile 20yy.'in basına kadar geçen zamanı , 1960 – 1990 arasını ve 1990 – 1998 yıllarında yapılan düzenlemeleri gösteren, resim ve fotoğrafların yayınlandığı üç bölümde toplanmıştır.

- Yeşil Ev : Bir Yuva

Tarihi : Ocak 1999 (Yeşil Ev a home : 1999)

Yayınlayan : TTOK– İstanbul

Dili : Türkçe ve İngilizce

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Fotoğraflar: Çelik Gülersoy – Mustafa Dorsay – Yılmaz Dinç ve Kayhan Çağlayan – M. Erem Çalikoglu – Ömer Kirkpınar

Kaynakça : Bulunmamakta

Kitap, Sultanahmet'te yer alan ve 1800'lerin sonunda yapılmış, Reji Naziri Sükrü Bey'e ait olan evin tarihi, onarımı ve mevcut durumu hakkında bilgiler vermektedir. Eserde yazıdan çok, belirtilen konulara ilişkin fotoğraflar yer almaktadır.

- Cumhuriyetin Devraldığı İstanbul'dan Bugüne

(İstanbul, from the birth of the Republic to the Present Day)

Tarihi :1999

Yayınlayan :İstanbul Sinai Kalkınma Bankası– İstanbul

Dili : Türkçe ve İngilizce

İçindekiler : Sunus (Safa Ocak) – Cumhuriyetin Basında İstanbul
İstanbul Kronolojisi – Cumhuriyetin Devraldığı İstanbul –
Cumhuriyetin İstanbul'u – 75. Yılın İstanbul'u

Görsel Materyal : Çok sayıda fotoğraf

Kaynakça : Bulunmamakta

Sunus bölümünde, Safa Ocak (dönemin TSKB Genel Müdürü) tarafından Cumhuriyetin 75.yılında, yazılan kitabın, İstanbul'un 1923'ten günümüze kadar olan sürecini, fotoğraflarla belgeleyen bir albüm niteliğinde hazırlandığı belirtilmektedir.

Kitaba 1900'lerin başlarındaki İstanbul tasviriyle başlanmıştır. 1920'lere

gelindiginde sehir, Gülersoy tarafından yoksul, yorgun, hirpalanmis ve tükenmis, ancak “hala eski zaman güzeli”olarak betimlenmektedir. Bu bölümde, Istanbul semt semt sivil mimari, cami, kilise, meydan örnekleri ile detayli verilmektedir. Bu güzelliğin, 1950’lere kadar sürmesindeki en önemli etkenin, nüfus azligından kaynaklandigi vurgulanmaktadır. 1950’lerden sonra Istanbul’un degisimi üzerine, Gülersoy, “...50’ler sonrasinin bambaska kosullari, yeni toplum dokusu, yeni ekonomi ve yeni zihin yapisi, bambaska bir sehir degil, bir yerlesim türü üretti...”demektedir.

Kitabin önemi, 1920’lerden 90’lara kadar çok sayida binanın, meydan fotograflariyla, Istanbul’daki sosyal hayattan kesitler sunan belgesel niteliginde fotograflarin yer almasidir. Görsel materyal zenginliginin yani sira, 1923 ile 1998 yillari arasinda yasanan önemli olaylar, kurumlar ve ilklerin yer aldigi Istanbul Kronolojisi’ni içermesi bakımından da, kitap ayrıca önem tasimaktadır. Asagida kronolojiden örnekler verilmektedir.

1923 : Alman sehircilik uzmanı Dr. Rhtree’ye, Istanbul yakasinin imar plani yaptirildi.

1930 : Talimhane düzlüğü imara açildi, 5- 6 katli apartmanlardan olusan semt Talimhane adini aldı.

1933 : Istanbul Üniversitesi kuruldu.

1939 : I.E.T.T. kuruldu.

1942 : Ses Opereti perdelerini açti.

1946 : İnönü Stadyumu inşa edildi.

1950 : Maya Sanat Galerisi açildi.

1954 : Kapalı Çarşı’da yangin, 1354 dükkan yandı.

1957 : Bakırköy’de 12,000 konutluk Ataköy semtinin temeli atildi.

1967: 1964’te onarimina baslanan Galata Kulesi turistik tesis olarak açildi.

1970 : Atatürk Kültür Merkezi yandı.

- Istanbul’un Yitip Gitmis 3 Oteli

Tarihi :1999

Yayınlayan :Çelik Gülersoy Vakfı– Istanbul

Dil : Türkçe

İçindekiler : Hotel d’ Angleterre – Hotel Royal – Tokatliyan

Görsel Materyal : Fotoğraflar: Çelik Gülersoy'un arsivinden – 1910'lardan
günümüze otellerin dış görünüşleri ve içlerinde verilen
davetler, düğünler, vaftiz v.b. törenlere ilişkin fotoğraflar ,
Gravürler: 1800'lü yıllara ait

Kaynakça : Zengin yerli – yabancı kaynak

Kitapta, günümüzde var olmayan Hotel d' Angleterre, Hotel Royal ve Tokatlıyan Otelleri hakkında bilgi verilmektedir.

İlk bölümde, Hotel d'Angleterre ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Hidiv'in seyisi iken, nasıl yükseldiği bilinmeyen otelin Misir kökenli sahibi Missirie ile 1890 yılında otelin satılmasına değinilmektedir. Otelin günlük yaşamından kesitler ile günümüze kadar tanıklık ettiği olaylar gibi bir çok konu da, kitapta yer almaktadır.

İkinci bölümde, 1876 yılında açılan, Tepebasi'nda İngiliz Sefareti'nin yanında (Sapel'in önünde) yer alan ve Haliç manzaralı Hotel Royal konu edilmektedir. Otelin Brezilya İmparatoru ve İmparatoriçesinden, Sait Faik'e kadar önemli ziyaretçileri hakkında bilgiler verilirken, mülkiyeti ayrıca konu edilmektedir.

Son bölümde 1910 – 1958 yıllarında hizmet veren Tokatlıyan Oteli'nden tarihsel sırayla ve kapsamlı olarak bahsedilmektedir.

Kitapta konu edilen bilgiler, tapu senetleri, mahkeme kararları gibi resmi ve gazete haberleri, reklamlar, düğün/dans davetiyelerine ait özel belgelerle desteklenmektedir.

- Hükümet Kapisi Bab –i Ali (M. Nermi Haskan'la birlikte)
Tarihi :2000
Yayınlayan :Çelik Gülersoy Vakfi– İstanbul
Dili : Türkçe
İçindekiler : 1)“Kapi” Kavramı ve Gelenegi – 2)Bab-i Ali'den Önce, Sadrazamların Düzenleri 3)Daha Önce, Bu Yer 4)Devamlı Makam Olarak İlk “Bab-i Ali'nin Yapımı 5)Fiziksel Yerleşim ve İç Doku 6)Günlük Yaşam ve İnsan Tipleri 7)Olagandisi Günler, Törenler 8)Onarımlar, Dösemeler, Donatımlar, Doyurmalar ve Aylıklar 9)Tarihin Akisi, Olaylar, Yapılardaki Değişim 10)19 yy. Çöküş Dönemi

Olaylari 11)Isgal Dönemi, Bab-i Ali'nin Sonu
12)Sadrazamlar, Reis'ül Küttablar ve Vak'a – Nüvisler
13)Arsiv Belgeleri 14)Günümüzde Bugün

Görsel Materyal : Çelik Gülersoy arsivi

Kaynakça :Yerli – yabancı zengin nitelikte kaynak ça

Eserin;

- Genel plani ve anlatim dili, yabancı dilde kullanılan kaynaklar, törenler
kismindaki elçi kabulü ve 19. ve 20.yy'lara ait bölümleri : Çelik Gülersoy'a,
- 17. – 18.yy'lara ait bölümler, klasik Osmanli kaynaklari ve arsiv belgeleri ise
M. Nermi Haskan'a aittir.

Kitabin giriş bölümünde, kapi kavrami gelenegi üzerinde durulmakta, Bab-Ali'nin genel görünümü, tarihsel süreç içinde yerlesim düzenleri ve baslica makamlar konu edilmektedir. Geleneksel oturma ve çalışma düzeni hakkında bilgi verilmekte ve 19 yy'a kadar sadaret ve ona bagli bölümler anlatilmektedir.

Gelisme bölümünde, Bab - Ali'de sadrazamin cuma divani, insan tipleri, gelen gidene yapılan ikramlardan bahsedilmekte ayrıca, gündelik yasadandan kesitler verilirken, mühür-ü hümayun verilmesi, hatti hümayun okunmasi, padisahlara ziyafet, elçi kabulü, ramazan ve kurban bayram tebriklerinin kabulü, nisan merasimleri, sünnet senlikleri, aylık (mevacib) dagitimi, kapiya tug dikilmesi, yabancı devlet adamlarinin gelisi, padisah gelisleri gibi törenlerin yapildigi günler ve ilgili törenler anlatilmektedir. Bu bölümde ayrıca tarihsel süreç içinde Kapi'nin tanik oldugu ve geçirdigi yanginlar, Alemdar Olayi, Vak'a –i Hayriye Olayi ile Sura-i Devletin kurulmasi olaylari ile 19 yyda çöküs dönemi olaylari, bunlarin ekonomik ve sosyal sebepleri hakkında bilgiler verilmektedir.

Son bölümde, Bab-i Ali'nin isgal yillarindaki konumu üzerinde durulmaktadır.

- Büyükada Yetimhanesi (Büyükada Monografileri 1)

Tarihi :2001

Yayinlayan :TTOK – Istanbul

Dili : Türkçe

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Fotoğraflar; Çelik Gülersoy – Prof. Muhtesem Giray – M. Erem Çalikoglu – İmerologion Ton Ethnikon Filantropikon Katastimaton (adli 1905 tarihli yıllık)
Diğer Belgeler; 1902 , 1926 tarihli Tapu Kayıtları, 1902 tarihli Londra Sefaretindeki Satis Belgesi
Kaynakça :Yerli – yabancı kaynaklardan yararlanılmış olup, dipnot şeklinde verilmektedir.

Giris bölümünde, dünyanın ikinci büyük ahsap yapısı olarak sayılan binanın, bahçe kapisinden girilerek tasviri yapılmaktadır. Öncelikle, bahçede yer alan azgin köpek olmak üzere, camları kırık, pervazları kopmuş, mermer basamaklarını otlar bürümüş ve zamanla asi boyası solmuş binanın, ürkütücü dış cephesi anlatılmaktadır. Odalar, mutfak ve (Gülersoy’un deyimi ile bir mücevher kutusuna benzettiği) Tiyatro Salonu’ndan olusan iç mekanların ayrıca tasviri yapılmaktadır.

Gelisme bölümünde ise, binanın otel maksadıyla bir Fransız Firması tarafından Mimar Vallaury’e yaptırıldığı ve yaklaşık 50,000 altına mal olduğundan bahsedilmektedir. Ancak içinde kumarhane bulunduğu gerekçesiyle, Sultan Abdülhamit tarafından açılış izni verilmeyen binanın, 1902 yılında Beyoğlu banker Zarifi’nin esi tarafından yaklaşık 3,700 altına satın alındığı ve Rum Patrikhanesi’ne Yetimhane olarak bağışlandığı belirtilmektedir. Ayrıca yapının tarihçesi, yapımı, mimari üzerinde detaylı durulmaktadır. Bu konularda net bir bilgi bulunmadığından yazar, farklı kaynaklardan yararlanmakta ve bu bilgileri karşılaştırmaktadır.

Son bölümde, bakımsız durumda olan binanın yeniden kullanılması konusunda kamuoyunda yer alan öneriler üzerinde durulmaktadır. Otel gibi ticari önerilere karşılık, Gülersoy’un 15.10.2000 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde yayınlanan, devlet – üniversite işbirliği ile kaynak yaratılarak, Yetimhane’nin restore edilip halk ve kültür için kullanılmasını önerdiği makalesi yer almaktadır. Makalede eskisi gibi yetim ve fakir çocukların kullanımına açılması, tiyatrosunun da ayrıca faaliyete geçirilmesi önerilmektedir.

- Çankaya 57 (Büyükkada Monografileri 2)
Tarihi :2001
Yayınlayan :TTOK – İstanbul

Dili	: Türkçe
İçindekiler	: Bulunmamakta
Görsel Materyal	: Fotoğraflar; Çelik Gülersoy, Bülent Erutku ve Gülçin Mutlu aile albümü
Kaynakça	:A.E. Yalman, Gördüklerim ve Geçirdiklerim, CII 1902 , 1926 tarihli Tapu Kayıtları, 1902 tarihli Londra Sefaretindeki Satis Belgesi Tapu Belgeleri

Eserde, Büyükkada Çankaya Caddesi üzerinde konumlanan, 57 no’lu bitisik nizam (ikizev) evin sağ tarafında yer alan ve eski Maarif Müdürleri’nden Tefvik Kut’a ait olan konut konu edilmektedir.

Kitabın giriş bölümünde mimarisi, yerine konmaz nitelikteki tavan süslemeleri ile freskleri ve Türk Basın Tarihi’nin ünlü ismi olan, Ahmet Emin Yalman’ın, uzun bir süre bu evi yazlık olarak kullanmış olması gibi özelliklerinden dolayı, konutun Büyükkada’nın kültür ve tarihi açısından olan önemi vurgulanmaktadır.

Gelişme bölümünde, evin tarihi süreç içinde sahipleri ve 1937 ile 1996 yılına kadar en uzun süre konutun sahipliğini üstlenen Yalman Ailesi’ne ilişkin, o günlere ait anılar yer almaktadır.

Son bölümde, evin Kurum’ca 11.06.1996 tarihinde 30,602,000,000 TL.sına satın alındığından, 4.09.2000 tarihinde Teoman Akünal veesine Gülersoy tarafından kar etmeden devredilmesine kadar geçen süreç anlatılmaktadır. Bu süreçte binada yapılan tamiratlar, beklenmedik Ağustos 1999 depremi, aynı yıl Kurum’un karşılaştığı büyük mali sıkıntıyla evin satışa çıkarılması konu edilmektedir. Ancak kelepçe bir fiyata bile alıcı bulunamayan evin, Büyükkada projesini Kurum’a kendisinin benimsetmesinden dolayı duyduğu manevi sorumlulukla, bir süreliğine 125,000,000,000TL. sine Gülersoy tarafından satın alındığı belirtilmektedir.

- Sinasi Hisar

Tarihi	:Ağustos 2001
Yayınlayan	:Çelik Gülersoy Vakfı – İstanbul
Dili	: Türkçe
İçindekiler	:1) Teserrüf 2) Yasamı 3) Son Yıllar 4) Ayrılışı 5) Sanatı
Görsel Materyal	: Fotoğraflar

Kaynakça : Bulunmamakta

Dönemin edebiyatı alanında çok büyük hizmetleri geçen, A. Sinasi Hisar'ın yasamının konu edinildiği ve eserlerin yer aldığı bir kaynaktır. Ayrıca kitapta, yazarın Hisar'la tanışmalarına ve ilgili anılarına yer verilmektedir.

- Atatürk Albümü

Tarihi :2002

Yayınlayan :TTOK – İstanbul

Dili : Türkçe

İçindekiler :1)Doğum ve Çocukluk 2)İmparatorluk Batarken 3)Kutsal Savaş 4)Atatürk ve Asker 5)Cumhuriyet 6)Büyük Değişimler 7)Tarım, Köylü ve Üretim 8)Endüstri 9)Bağımsızlık 10)Dis İlişkiler 11)Kitap, Bilim, Kültür, Sanat 12)Atatürk ve Çocuk 13)Atatürk ve Gençlik 14)Sosyal Yasamı 15)İstanbul 16)Doğa Sevgisi 17)Ayrılış

Görsel Materyal : Bulunmamakta

Kaynakça : Bulunmamakta

Albüm, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine, TTOK'nun 27.10.2002 – 15.11.2002 tarihleri arasında şehir hatlarının Prof. Aykut Barka ve Barış Manço vapurlarında halka sunduğu Atatürk Sergisi'nden oluşturulan bir kitaptır. Sergide mekan darlığından dolayı yer alamayan üç bölüm ve resimler bu kitaba eklenmiştir. (Doğum ve Çocukluk, Bağımsızlık, Ayrılış)

Kitabın formatı genelde karşılıklı iki sayfadan oluşmaktadır. İlk sayfası yazı, diğer sayfa da ise o konuyla ilgili fotoğraflardan oluşmaktadır.

Albüm, Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'la başlamaktadır. Kitap savaş alanında asker Atatürk, Cumhuriyetin kurulmasıyla gerçekleştirdiği devrimler, kültür, sanat, tarım ve endüstride yaptığı hizmetleri, doğa sevgisi, çocuklara verdiği önem, sosyal yaşamda kadına verdiği değeri anlatan fotoğraflarla devam etmektedir. Sonuç bölümünde ise erken bir şekilde aramızdan ayrılışı ile ilgili fotoğraflar yer almaktadır.

- Atatürk Atatürk

Tarihi :2002

Yayınlayan : Çelik Gülersoy Vakfı – İstanbul

Dili	: Türkçe
İçindekiler	:Döküm – 10 Kasım’da Bir Buket Kasımpatı – Neydi, Bizi Bağlayan – Kalpaksız Kava’ci – Sevres – İttihatçılarla, Kemalistler – “Biraz da Ben Konusayım” – 1919 Baharında Paris’te Bir Hafta – Cumhuriyetle gelen Temiz Dönem – 10/19 Kasım 1938’de İstanbul – Prostatli, Tutucu, Sol Kemalistler – Atatürk’e, Hiç Bilinmeyen Bir Suikast Girişimi – Bu Kare’ye İyi Bakın – 1923 Cumhuriyeti –g Atatürk ve Bilim – Atatürk ve Din – İki İstanbul – Atatürk Isığının Benim Yasadığım Kente Yansıyan Aydınlığı – Zübeyde Hanım – Yalnız Adam
Görsel Materyal	: Döneme ve kişilere ait birkaç fotoğraf
Kaynakça	: Bulunmamakta

Kitap 1992 ile 1998 yılları arasında Hürriyet Gazetesi İstanbul ekinde basyazar olarak yazdıkları ve Cumhuriyet ile Milliyet Gazetelerinde çıkan makalelerinden oluşmaktadır. Ayrıca 3 yeni yazı (Atatürk ve Bilim, Atatürk ve Din ile İki İstanbul) eklenmiştir.

Makalelerde, Atatürk ‘ün kişiliğine, yaptıklarına ve dönemine ilişkin bilgiler aktarılmaktadır. Çelik Gülersoy için Atatürk’ün yeri baskadır. Bes yaşında babasız kalınca, devletin basındaki adamı kendi babası bilmiş, sekiz yaşında O’nu kaybedince kendini tekrar babasız kalmış saymıştır.

Makalelerinde, Atatürk’ü özel kılan; Olaganüstü fizigi, görünüşü ve kişiliği, insan ve millet sevgisi, onuru ve bağımsızlık askı, kazandığı zaferin tarihte örneğinin görülmemiş olması, sarayına kapanmış ve halkı koyun sürüsü gibi gören lider yerine, zamanını Anadolu’da halkın içinde geçiren bir lider olması, dış dünya tarafından sayılan bir lider olması (kendisinin hiç bir ülkeye gitmediği halde birbiri ardına devlet başkanlarının ziyarete gelmesi), kadına tarihte ilk kez ve pek çok ülkeden önce saygınlığını kazandırması, insanlarını kulluk bilincinden çıkarıp, gelecek için iyimserlik ve umut asisi verebilmesi, barış için dünkü düşman komsuya el uzatması, ekonomide aldığı doğru kararlar, tam demokrasiyi hedeflemiş olması gibi bir çok özelliği üzerinde durulmaktadır. İstanbul asığı olan Gülersoy, yaşamında iki İstanbul gördüğünü

anlatmaktadır. İlki Atatürk'ün sayesinde gerçekleşen ve O'na göre İstanbul'un en onurlu dönemi olan, 1923 – 1938 yılları arasındır. Atatürk'ün sayesinde, ortalığa bir temizlik, genel bir toparlanma, insan davranışlarında bir medeniyet, kafalara düşünme ve yargılama yeteneği, görevlilere sorumluluk bilinci, kisilerin kilik – kıyafetine özen... gelmesi sonucunda, oluşan nezih bir İstanbul'dan bahsedilmektedir. Kısacası Cumhuriyet İstanbul'u, özenli, temiz, saygılı ve yapmacıksız (dogal) bireyler toplami olarak nitelendirilmektedir. Ama 1940'larla beraber, bambaska bir İstanbul portresiyle (kalabalık, plansız ve sağlıklı büyüyen bir şehir) karşılaşıldığı ifade edilmektedir.

- Bir Masal

Tarihi :2002

Yayınlayan :Çelik Gülersoy Vakfı – İstanbul

Dili : Türkçe

İçindekiler : Başlıklar ; Yeri – Evimiz – Bostanlar – Okul – 10 Kasım
Sabahı – 1940 Darbesi

Görsel Materyal : Fotoğraflar

Kaynakça : Bulunmamakta

Gülersoy, kitapta çocukluk yıllarını, oturduğu semti, okulunu, komsularını özlemle anlatırken, aynı zamanda Yıldız semti ve çevresi, binaları, dogası ile yaşayanları hakkında, 1930'lu -1940'lı yıllara ait kesitler vermektedir. Yazar romantik tarzı, akıcı Türkçesi ile okuyanı o günlere çekmektedir. Günümüzde yüksek bloklardan oluşan, trafikin son derece yoğun olduğu ve merkezi iş alanı olarak nitelendirilen (M.I.A.) Zincirlikuyu – Beşiktaş aksinin, çok değil altmış sene evvel keleklerin uçuğu bostanlıklardan meydana geldiğini okumak bugün bizlere adeta masal gibi gelmektedir. Kitabın giriş bölümünde, Gülersoy'un Yıldız'da 1937 – 1942 yılları arasında oturduğu Saray göz doktorlarından Sait Pasa'ya ait olan üç katlı konak, komsuları ve semtin o yıllara has sakinliği, günümüzde çoktan yok olup gitmiş bostanları hakkında bilgi verilmektedir.

Gelişme bölümünde, Gülersoy'un üç buçuk senesini geçirdiği, bugünün özel okullarında bile sağlanamayan son derece dogal ve sağlıklı bir ortama sahip olan ve neoklasik üslupta yapılmış, üç katlı eski adıyla “Sems –ül Mekatip” yeni adıyla “Okullar Günesi” olan kurum konu edilmektedir. Okulun tarihçesi, patronu, mimarisi ve (tarım

dersinden, atelyelerde öğretilen ebru sanatına kadar) müfredati hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Gülersoy, çocukluk anılarına yer etmiş olan semtini, okulunu anlatırken, 10. Kasım 1938 sabahına ayrıca yer vermekte, Atatürk'ün aramızdan ayrıldığı günde yasadıklarını, hüznle aktarmaktadır.

Son bölümde, 1940 yılında “Maarif” in okulu kapatması kararından sonra 50’li yıllarda Tahsin Bey’in (Tahsin Günes okulun sahibi) oğlu ressam Sadi Bey tarafından, binanın Yıldız Teknik Yüksek Okulu erkek öğrencilerine oda oda kiraya verildiği ve daha sonra yangın çıktığı belirtilmektedir. Günümüzde, binanın çevresindeki bostanlardan, anıtsal kapısından hiçbir eser kalmadığı, yıkılıp, yeniden dış görünümüne sadık kalınarak yapıldığı ifade edilmektedir.

- Pierre Loti ve Dersaadet

Tarihi :2003

Yayınlayan :Çelik Gülersoy Vakfı – İstanbul

Dili : Türkçe

İçindekiler : Bulunmamakta

Görsel Materyal : Loti’ye ait birkaç fotoğraf

Kaynakça : Bulunmamakta

Bu yayında, Pierre Loti ve onun hayran kaldığı Dersaadet konu edilmektedir. 10 sayfalık küçük ölçekli kitapta, denizci ve aynı zamanda yazar olan Fransız Pierre Loti tanıtılmaktadır.

1800’lerin son çeyreğinde İstanbul’a geldiğinde bu sehirden etkilendiği ve bu nedenle, I. Dünya Savaşı sırasında Türkiye’nin savunmasına yönelik bes adet kitap yayınladığını belirtilmektedir. Ancak İzlanda Balıkçısı eseriyle dünyanın pesinde kostuğu yazara, bu yayınlardan ötürü büyük gazetelerin sırtlarını döndükleri ifade edilmektedir.

Kitapta, Pierre Loti’nin Fransa’da hayata gözlerini yumarken, Atatürk tarafından kendisine yetim Türk çocuklarınca dokunmuş olan bir hali hediye edildiği konu edilmektedir.

4.2.2.Turizmle Ilgili Yayınlar

- Tabiati Koruma
Tarihi : 1959
Yayınlayan : Çituri Biraderler Basimevi, Istanbul
Dili : Türkçe
- Sosyal Turizm
Tarihi : 1962
Yayınlayan : TTOK,Istanbul
Dili : Türkçe
- Seyahat Acenteligi
Tarihi : 1964
Yayınlayan :
Dili : Türkçe
- Türkiye'nin Turizm Propagandasi
Tarihi : 1955
Yayınlayan : Türkiye Ekonomi Kurumu Turizm Seminerine Sunulan
Tebliğ , Istanbul
Dili : Türkçe
- Turizm Gerçegimizin En Önemli Incelemesi Üstüne Düşünceler
Tarihi : 1966
Yayınlayan : Istanbul Yenilik Basimevi
Dili : Türkçe
- Otomobille Avrupa
Tarihi : 1968
Yayınlayan : TTOK
Dili : Türkçe
- Türk Toplumu ve Turizm: (sosyo-psikolojik temeller)
Tarihi : 1970
Yayınlayan : Yenilik Basimevi, Istanbul
Dili : Türkçe (Ingilizcesi 1972 yılında yayınlanmıştır.)

- Avrupa Gezi Rehberi
Tarihi : 1971
Yayınlayan : İstanbul Kitaplığı, İstanbul
Dili : Türkçe
- Menü
Tarihi : 1971
Yayınlayan : TTOK, İstanbul
Dili : Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca
- Otomobille Avrupa Gezi Rehberi
Tarihi : 1975
Yayınlayan : TTOK, İstanbul
Dili : Türkçe

4.2.3. Hukukla İlgili Yayınlar

- Die Juristische Grundlange der Strassenverkehrsordnung in der Türkei.
Tarihi : 1955
Yayınlayan : Çituri Biraderler Basımevi, İstanbul
Dili : Türkçe
- Trafik Polisinin İşaretleri: (Karşılaştırmalı araştırma)
Tarihi : 1963
Yayınlayan : İstanbul
Dili : Türkçe
- Yıllık Ücretli İzin
Tarihi : 1964
Yayınlayan : Baro Dergisi, İstanbul
Dili : Türkçe
- Trafikte Kılavuz İşaretler
Tarihi : 1966
Yayınlayan : Yenilik Basımevi, İstanbul.
Dili : Türkçe

- Yol ve Reklamlar

Tarihi : 1968

Yayınlayan : Istanbul

Dili : Türkçe

- Trafik Sorunumuz ÜstüneDüşünceler

Tarihi :1970

Yayınlayan :Yenilik Basimevi, Istanbul

Dili : Türkçe

4.2.4.Diger Konularla Ilgili Yayinlar

- Esentepe'ye Veda

Tarihi : 1995

Yayınlayan : TTOK, Istanbul

Dili : Türkçe

- Ayrilis (Siir Kitabi)

Tarihi : 1996

Yayınlayan : Çelik Gülersoy Vakfi, Istanbul

Dili : Türkçe

- Hüzün Yagmuru (Siir Kitabi)

Tarihi : 1997

Yayınlayan : Çelik Gülersoy Vakfi, Istanbul

Dili : Türkçe

- Çelik Gülersoy Albümü 1930 – 2001

Tarihi : 2001

Yayınlayan : Çelik Gülersoy Vakfi, Istanbul

Dili : Türkçe

4.3. Aldigi Ödüller

Aldigi ödüllerin kısa ve özet bir dökümü asagida verilmektedir.¹¹⁷

- L'Academie Internationaale du Tourisme Üyeligi, 1973
- Italyan Cumhurbaskaninin cavaliere Nisani, 1976
- Europa Nostra, Diplome of Merit, 1979
- Türk Kültür Bakanligi'nin Seref Plaketi, 1979
- Sedat Simavi Vakfi Sosyal Bilimler Ödülü, 1979
- TAÇ Vakfi Onur Üyesi, 1979
- Türkiye Tabiati Koruma Cemiyeti Seref Üyeligi
- Türkiye Çevre Koruma Kurumu Seref Ödülü
- Peyzaj Mimarisi Dernegi Üstün Hizmet Ödülü, 1981
- I.Ü. Edb. Fak. Sanat Tarihi Aras. Ve Uyg. Mer. Basari Belgesi, 1982
- Fransiz Cumhurbaskani'nin Ulusal Takdir Nisani, 1982
- Turizm Yazarlari Dernegi Ödülü, 1983
- Europa Nostra, Yilin Madalyasi, 1984
- Türk Basın Birliğı Basari Ödülü, 1985
- Türkiye Seyahat Acentalari Birliğı Plaketi, 1986
- Türk Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfi Sükran Madalyasi, 1986
- Mimar Sinan Üniversitesi Mezunlari Dernegi Onur Üyesi, 1986
- Türk Tanıtma Vakfi Seref Plaketi, 1986
- Karadeniz Üniversitesi Fahri Doktorlugu, 1986
- Bogaziçi Üniversitesi Fahri Doktorlugu, 1986
- Edirne Beldiyesi Hemserilik Madalyasi
- Türkiye Folklor Arastirma Kurumu Hizmet Ödülü, 1987
- "Kültür ve Sanat Büyük Ödülü", 2000
- Istanbul Mimarlar Odasi'ndan "Mimarliga Katki ve Istanbul Duyarliligi Ödülü", 2000

¹¹⁷ Kirk Yil Olmus, s.225

1980'ler ortamında bir çok harabe halindeki eseri alıp onaran ve halka mal eden çalışmaların, kamuoyunda ilgiyle karşılanmasına ve sevilmesine rağmen, o yıllara ait basında bu denli az yazılması çok hayret verici ve dikkat çekicidir.

Kendisinin hakkında çıkan en beğendiği makalelerden bazıları Dr. Haluk Sahin'in "Lavanta Çiçekleri" yazısı ile gazeteci Refik Erduran'ın ise "...dostum burada, kendini de asmis..." şeklinde Çelik Gülersoy'dan övgü ile bahsettikleri yazılardır.¹¹⁸ Ayrıca Çetin Altan'ın "Sabahları dolasırken" başlıklı makalesi, Ergun Balcı'nın "Bir ask hikayesi" yazısı ile Mehmet Barlas, N. Tanyolaç, Hasan Pulur, İsmail Cem, Nezihe Araz, Melih Asik, Besir Ayvazoglu, Engin Ardiç, Rüstü Sardag, Oktay Akbal bu eserleri konu ederler. Özellikle Burhan Arpad devamlı desteği ile Gülersoy'u yüreklendirir.

Haber ve magazin bölümlerinde ise Fazilet Zafer, Yener Süsoy, Nuran Pekinel, Ömer Kirkpınar, Canan Barlas, Ayda Özlü, Atilla Dorsay, Deniz Som, Eyüp Coskun, Edibe Dolu, Sezer Duru, Necati Dogru, Leyla Umar, Gürol Sözen, Kami Suveren, Serpil Gündüz röportajlar yapıp, haber üretirler.

Televizyonda da Gülersoy'un hizmetleri hakkında, Muhsin Mete ve Tomris Giritlioglu özel programlar yaparlar.

Yabancı basında ise bu hizmetler hakkında nispeten yazılar yer almış, hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Yabancı basında çıkan makaleleri, Kurum dergisinin 1987 yılı özel sayısında toplu olarak asılları ve çevirileri ile bulunmaktadır. Yerel basında daha ziyade yapıların renkleri konu edilirken, yabancı basın İstanbul'daki bu hareketin anlamını sorgulamakta ve Türk Toplumuna getirdikleri üzerinde durmaktadır. Newsweek "İstanbul'da Rönesans" başlığını kullanırken, Time "İstanbul'daki emperzaryu" olarak konuyu dünyaya tasir. Çetin Altan iki -üç kez "...bir mucize yasandigina..." dair yazılar yazsa da, bu konu basında her zaman sinirli kalir.

¹¹⁸ **Kirk Yil Olmus**, s.173-175

Resim 25

BÖLÜM 5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu bölümde, tezin toplu bir değerlendirmesi yapılmakta ve Çelik Gülersoy'un Türk Kültür ve Sanatı'na yaptığı katkıları üzerinde durulmaktadır.

Öncelikle Gülersoy'u derinden etkileyen, kişiliğinin oluşmasına ve eğitimine katkıları olan kişiler üzerinde durulması gerekmektedir. Gülersoy'u hayatında en fazla etkileyen, yönlendiren ve mutlu eden varlık annesi Münevver Hanım'dır. Annesine olan düşkünlüğü ile bilinen Gülersoy, altmış bes yıl boyunca (annesi vefat edene kadar) onunla beraber yaşamıştır.

Yetismesinde çok önemli bir yeri olan diğer kişi ise Resid Safvet Atabinen'dir. Gülersoy adeta O'nun himayesinde yetismıştır. Asker çocuğu olan ve devlet okullarında okuyan Gülersoy, Fransızca ve Almancayı çok iyi konuşan, iyi eğitim almış ve donanımlı bir insan olmasını Atabinen' e borçludur. R. S. Atabinen'in sayesinde çok genç yaşta girdiği Turing'te, dönemin bir çok önemli kişinin yer aldığı ve özellikle İstanbul'u ilgilendiren konuların tartışıldığı toplantılara katılmıştır. Genç yaşta katıldığı bu ortamda, örnek olarak eski şehreminileri Dr. Cemil Paşa ve Dr. Emin Erkul, İstiklal Savası'mızın kahraman ismi Ali Fuat Cebesoy, büyük yazar Abdülhak Sinasi Hisar, şehir plancısı Henri Prost, Hamdullah Suphi Tanrıöver gibi üst düzey kişilerin görüşlerini dinleme fırsatını ve onlarla olma ayrıcalığını yakalamıştır. İstanbul'un imar problemlerinin tartışıldığı toplantılar, Gülersoy'un kültürel ve sanatsal değerleri koruma ve kentli olma bilincinin oluşmasının temellerinin atılmasında katkı sağlamıştır. Sözkonusu ortam, Gülersoy'un ufkunun, kişiliğinin gelişimini, görgüsünün artmasını ve eğitimini olumlu yönde etkilemiştir.

Ç. Gülersoy'u derinden etkileyen diğer bir kişi ise Atatürk'tür. Atatürk'ün ilkelerinin takipçisi olma konusunda, yaşamının hiç bir döneminde taviz vermemiştir.

Çelik Gülersoy hiç evlenmemiş ve çocuk sahibi olmamıştır. Bu sayede tüm konsantrasyonunu yaptığı hizmetlere odaklama şansını yakalamıştır.

Çelik Gülersoy'un kişilik özelliklerinin aşağıda kısaca özetlenmektedir.

- Çelik Gülersoy her şeyden önce bir İstanbul beyefendisi ve İstanbul asigidir.
- Gülersoy okumayı, yazmayı ve kitapları seven bir kişidir. Daha okul yıllarında kitaplarla hasır nesir olmaya başlamış ve özellikle tarih, edebiyat

konulu kitapları tercih etmiştir. Çok okuması, gezmesi, gençliğinden beri kültür ve sanatın yoğun olduğu ortamlarda bulunması, onu son derece entellektüel bir kişilik kazanmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda, herkesi kışkındıracak nitelikte bilgi birikimine ulaşmıştır.

- Gençlik yıllarından beri okumak kadar, gezmeye de önem vermiştir. Gençlik yıllarında semt semt gezdiği İstanbul’la birlikte, ilerki yıllarda Avrupa’ya yaptığı geziler sayesinde yaşadığı kentle, Batılı kentleri karşılaştırma olanagina kavusmuştur. Batı’ya yaptığı geziler, Gülersoy’da kentli olma bilincinin gelişmesine ve görgüsünün artmasına etken olmuştur. Gezdiği şehirlerde gözlemlendiği tabiat, tarih ve sanat eserlerinin korunmasına verilen önem, onun bu konulardaki duyarlılığının, bir kat daha artmasına yol açmıştır.
- Ç. Gülersoy yöneticilik, liderlik vasfı olan bir kişidir. Ekibinde yer alan kişilerin fikirlerini dinledikten sonra son kararı her zaman kendisi vermiştir. Ancak, Kurum’un yönetiminde bir çok saygın ismin yer aldığı ve senelerce aldığı kararların saygıyla dinlendiği düşünüldüğünde, Gülersoy’un ne derece başarılı bir yönetici olduğunu göstermektedir.
- Kendisi yaptığı olumlu hizmetlere rağmen çok ağır eleştirilere maruz kalmıştır. Hatta özel hayatına kadar, çeşitli söylentiler yapılmıştır. Ancak Gülersoy gayretli, azimli ve kararlı bir kişilik yapısına sahip olduğu için bunların hiç biri onu yıldırmamış, yapacaklarından vazgeçirememiştir.
- Gülersoy aynı zamanda kırılğan ve karamsar bir kişilik yapısına da sahiptir. Refik Erduran, Ç.Gülersoy için, “Kronik kötümser”¹¹⁹ deyimini kullanmaktadır. Hormonlu gıdalar, hava kirliliği v.b. olaylar onu son derece rahatsız etmekte ve bu konuda ileriye dönük endişeler duymaktadır. Bu endişelerini kendine saklamamış, bilinçli bir aydın olarak gazetelere yazdığı makalelerinde bu konulara da dikkat çekmekte ve öneriler de bulunmuştur. Yedigimiz yiyeceklerin hormonlu olması, fabrika bacalarından çıkan asitlerin yağmurlarla üzerimize yağması, gelişen teknolojinin sonucu etrafımızda gezen elektrik dalgalarının sağlığımıza vereceği zarar, ekolojik dengenin bozulması, ozon tabakasının delinmesi sonucu deri ve göz hastalıklarının artması,

¹¹⁹ Çelik Gülersoy, **İstanbul Maceramız**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995s.104

Karadeniz'in kirlenmesi, ev bacalari, sanayi tesisleri ile yogun tasit artisti üçlüsünün olusturdugu hava kirliligi, bir anten ormanina dönen Çamlıca Tepesi'nin durumu, cep telefonlarinin insan sagligina zarar verdigi, beyin kanseri olusturma riski tasidigi, dünyada yükselen termal dalgaların atmosfere dönemeyisi ve bu isinin hava kirliligi sebebiyle allta kalmasıyla şehir kirliligine neden olması, tasitların çoğalması, gürültü, egzoz zehirlenmesi gibi olumsuzluklar, nüfus artisti ile koli basilinin paralel arttigi ve pet siselerin saglikli olmadığı gibi çeşitli konuları kapsayan yazılar yazmıştır.

Asagıda, tezin ana konusu olan, Ç. Gülersoy'un Türk Kültür ve Sanati'na yapmış olduğu katkılar hakkında degerlendirmeler yapılmaktadır.

Ç. Gülersoy, tüm hizmetlerini kendi deyisi ile "Modernleşmenin alanları ve gerekleri vardır. Ama kültür çağdasla beraber geçmisi de kapsar. Yenilik yeni alanlara uygulanır, eskinin yararlısi ve güzeli, kendi ölçüleri içinde yasatılır ve korunur." ilkesinden yola çıkarak gerçekleştirmiştir.

Öncelikle yazmış ve yayınlatmış olduğu eserleri ile asagıda yer alan konularda önemli hizmetler verilmesini sağlamıştır.

- Çelik Gülersoy, yasami boyunca İstanbul hakkında yayınlar yapmıştır. Şehrin semtlerinin tarihi süreç içinde oluşan değişikliklerini gravürler ve resimler ile belgelemiştir.
- İstanbul'dan bahseden bir kaç ünlü batı eserini ilk defa dilimize kazandırmış ve yazarların kimligine ait etüdler yapmıştır.
- Kapalı Çarşı, Dolmabahçe ve Çırağan Sarayları, Gökusu, Sultanahmet Camii ve Hidiv Kasrı gibi monografileri bulunmaktadır.
- Genelde kitapların kaynakçaları zengin niteliktedir. Özellikle iki lisani çok iyi bilmesinden dolayı, eserlerinde bir çok yabancı kaynaktan yararlanmıştır.
- Kitapların diğer bir ortak yanı, zengin görsel materyale sahip olmalarıdır. Bazı yayınlarda o güne kadar hiç yayınlanmamış gravür, resim veya fotoğraflar yer almaktadır. Belgesel niteligi taşıyan görsel materyaller, kitapları daha değerli kılmaktadır.

- Türk Kùltür ve Sanatı'na katkıları olan bu kitaplar konuları itibari ile farklılık göstermektedir. İstanbul'un semt semt monografilerini içeren kitapları olduğu gibi farklı konularda da yayınları bulunmaktadır. Kayığın, tramvay'ın, arabanın, mesirenin kùltür hayatımızdaki önemini, bu konularda çıkarmış olduğu kitaplar ile belgelemektedir. Ayrıca bu kitaplar sayesinde, o dönemlere ilişkin kadın erkek ilişkisi, toplumsal hayatı, yeme içme alışkanlıkları, eğlence kùltürü, bahçe kùltürü, kıyafet tarzı, günün modası vb. konularda da bilgi sahibi olunmaktadır. Kitaplarının Osmanlı'nın özellikle 18. ve 19. yy kùltürel yaşamına ışık tutması açısından katkıları olmuştur. Bu eserlerde yazılanlar yerli ve yabancı kaynaklardan alınmış yazılar olsa da, konuyla ilgili kitap haline getirilerek bir arada derli toplu yer alması sağlanmış, temel kaynak niteliği tasması ve okuyanları araştırmaya yöneltmesi açısından da Türk Kùltür ve Sanatı'na hizmet etmiştir.
- Kitapların bir diğer özelliği ise, ele aldığı konuyla ilgili her türlü detayı derli toplu içinde barındırmasıdır. Yayınlarında, konunun tarihçesi, tarihi süreç içindeki gelişimi veya değişimi, tanıklık ettiği olaylar, anılar, günümüzdeki durumu v.b. hakkında bilgiler verilmektedir. Örneğin, Çamlıca'dan Bakışlar kitabında yukarıda yazılan bilgilerle birlikte, Çamlıca için yazılmış şiirler, bestelenmiş şarkılar vb. de kitapta yer almaktadır.
- Kitaplarında yer alan konular yukarıda belirtilenlerle sınırlı değildir. İstanbul'un bugünkü durumunu ele alan, sorunlarını ortaya koyan ve alternatif çözümler üreten yayınları da bulunmaktadır. Bu yayınlar hem kùltür ve sanat yapılarının korunması, hem de kent duyarlılığının, kentli olma bilincinin gelişmesi yolunda önemli hizmetlerdir. Yine çeşitli gazetelere yazdığı makalelerinde, kùltürel mirasın korunması, kent kimliğinin yitirilmesi konularında yazılar yazmıştır. Örnek olarak Tarlabasi planlanırken, bir şehrin sadece tasit sellerinden meydana gelmediğini vurgulamış, caddedeki yapıların tarihi değeri olduğunu savunmuştur. Trafiğin genişlemesi için yolun, Dolapdere aksından geçmesini önermiştir. Bu tezini de, boş arsalar olması, kamulaştırma bedelinin düşük olması, aksın üzerinde hiç tarihi eser bulunmaması gibi sebeplerle desteklemiştir.

- Gülersoy'un yukarıda yayınları ve yayınlattıkları üzerinde dururken, belgesel çalışmalarını da unutmamak gerekmektedir. Suha Arın'la birlikte hazırladıkları, TRT de yayınlanan Anadolu Uygarlıkları'ndan İzler, Hatti'ler, Midas Likya'nın Sönmeyen Atesi, Urartu'nun İki Mevsimi, Safranbolu'da Zaman belgeselleri de, Ç. Gülersoy'un Anadolu ve Türk Kültür, Sanati adına yapmış olduğu hizmetlerden biridir.

Gülersoy'un 1979 yılından itibaren gerçekleştirdiği onarım, bakım ve restorasyon çalışmaları ile ilgili değerlendirmeler aşağıda verilmektedir.

- Gerçekleştirdiği çalışmalarda "Kendi benliğimizi yitirmeden yüzümüzü Batı'ya çevirmek" ilkesinden hareket etmektedir. Toplumumuzda Tanzimat'tan bugüne kadar bir batılilasma söylemi söz konusudur. Bir çok aydın bugün bile batılilasma ile taklit etme arasında bocalarken, Ç. Gülersoy hiç bir zaman yaptığı hizmetlerde, Batı özentisi, taklidi veya kompleksi içinde olmamıştır.
- Yaptığı çalışmalara baktığımızda, hep yitip giden değerler ele almış, İstanbul'un ölmekte olan ruhunu, kaybolmakta olan kimliğini tekrar canlandırmayı hedeflemiştir. Eğer o olmasaydı, Kariye Cami'nin etrafı berbat bir halde, Sogukçeşme bir otopark, Fenerbahçe kapkaççıların ikamet ettikleri bir mekan olarak kalacaktı.
- Yapılan çalışmalarda ortak payda, hizmetlerin belirli bir zümreye değil halka hitap etmesidir. Çelik Gülersoy, Türkiye'de elbette ilk tarihi bina onarımı yapmış bir kişi değildir. Bu alanda yapmış olduğu çalışmalarda onu öncü kılan, alışılagelmisliğin dışında, binalara fonksiyon kazandırmış olmasıdır. Bu güne kadar yapılan bina onarım çalışmaları, genelde "resmi hizmet" fonksiyonu vermek veya Çiragan Sarayı'nda gördüğümüz gibi belli bir zümrenin kullanımına sunmak şeklinde olmuştur. Gülersoy, 1979 yılından itibaren İstanbul'un tarihi korularının bakımını, içlerindeki köşk ve kasırların restorasyonunu, Sultanahmet, Edirnekapısı ve Safranbolu'daki önemli sokakların onarımını gerçekleştirmiştir. Bunlara otel, çay salonları gibi gündelik hayatta kullanılabilecek fonksiyonlar kazandırmakta, sivil halkın

gündelik yaşamına hizmet verecek şekilde tasarlamaktadır. Tarihi binalar, park ve bahçeler hem yenilenen dış çevreleri, hem de dekorasyonu ile tarihi değerini koruyarak halk kitleleri tarafından kullanılabilir. Böylesine sağlıklı, huzurlu bir atmosfer olanı sunan eserler, ayrıca mimari, resim, çini, halı ve dekorasyonda kullanılan tüm ilgili sanat dallarına koruma, bilgilendirme ve tanıtma açısından da katkılar sağlamaktadır. En önemlisi Sanat ve Kültürümüz'ü yasadığı adına bir hizmeti hedeflemekte ve bununla bir ilki basarmaktadır. Belki de aldığı eleştirilerin bir nedeni de yaptığı hizmetlerin hedef kitlelerini halkın oluşturmalarıdır!

- Çelik Gülersoy'un yaptığı hizmetler yalnız sanat alanı ile sınırlanmamış, kültürel hayatımıza da çok önemli katkıları olmaktadır. O dönemde yeşil bir alanda müzik eşliğinde yemek yemek, çay/kahve içmek vb. faaliyetler lüks ve/ya varlıklı kişilerin yapabildikleri bir aktivite iken, hem estetik, hem de çok pahalı olmayan tesislerde geniş halk kitlelerine bu hizmetleri götürmesi toplum açısından çok önemlidir.
- Gerçekleştirdiği park ve bahçe düzenlemelerinde, öncelikle İstanbul'un sağlıklı bir ortamda zaman geçirmesini planlamıştır. Hizmet verdiği yıllar, Türkiye'nin kaos içinde yaşadığı çalkantılı bir dönemdir. Gazete ve televizyondan her gün ölüm haberlerinin duyulduğu, mitinglerin yapıldığı günlerde o İstanbul halkına rahat nefes alabileceği, kusların cıvıladığı, çiçeklerin açtığı moral ortamı hediye etmektedir. Yalnız kültür ve sanatı yasadığı, korumak değil İstanbul'a toplum sağlığı açısından da hizmetleri olmuştur.
- Çelik Gülersoy'un kültür ve sanata yaptığı katkıları incelerken arasında sadece yayınları ile onarımlarına değinmek haksızlık olacaktır. 1967 yılından itibaren müzelere ve arkeolojik kazılara Kurum'dan her yıl yardımlar baslatmıştır. Perge Kazisi, Samsun İkiztepe Kazisi, Side Kazisi, Urartu Kazisi gibi kazılara, arşiv çalışmalarına ve tabletlerin okunması gibi konulara büyük yardımları olmuştur.
- İstanbul'u alışılagelmiş yaşam standartlarının üstüne çıkmaya, evini, bahçesini güzelleştirmeye, kırsal göçün bu kadar yoğun yaşandığı bir şehirde

gecekonduluyu, kentli olmaya özendirmeye çalısmis ve bu konuda da hizmet vermiştir.

- İnsanlara, yarattığı park ve bahçelerde yürümekten, gezinti yapmaktan keyif alma alışkanlığını kazandırmayı hedeflemiştir.
- Kentli olma bilincine sahip bir kisi dir. Yazdığı makalelerinde yalnızca tarihsel ve kültürel bazda konular yer almayıp, şehrin kimliğini tehdit eden her türlü sorun ve bunlara ait çözüm yolları bulunmaktadır. Örneğin, Reklamlar ve Biz kitabında, şehirde yer alan düzenli ve düzensiz reklam panoları, afislerin kentin kimliğini bozduğu ve bunlara çözüm önerileri bulunmaktadır.

Kisacasi, Gülersoy gerek yayınladığı, gerekse gerçekleştirdiği restorasyon, onarım ve bakım çalışmalarıyla, doğaya, tarihsel çevreye ve kültürel mirasa sahip çıkmış Türk Kültür ve Sanat'ına büyük katkılarda bulunmuştur.

Topluma kentin kimlik ve yaşam değerlerini koruyan, gözetken ve geliştiren bir bakış açısı getirmiştir.

Özellikle tarihi yarımmanın önemini vurgulaması açısından, Yeşil Ev ve Sogukçeşme Sokakları çalışmaları çok önemli hizmetlerdir.

Tüm bu hizmetleri gerçekleştirirken, yukarıda da belirttiğimiz gibi, ülkemize toplumsal açıdan da faydalar sağlamaktadır. Her şeyi devletten bekleme mantığı yerine, yaptığı çalışmalara kendisi kaynak yaratarak, hem topluma, hem de demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olan sivil toplum örgütlenmesine de örnek olmuştur. Aynı zamanda, yaptığı hizmetlerle toplumun ruh sağlığına olumlu katkılar sağlamıştır. Özellikle 1970 – 1980 arasındaki dönem umutların yitip gittiği bir dönemdir. Gençlerin birbirini öldürdüğü, yok ettiği bir ortamda, topluma yok eden değil onaran, çiçekler diken, yapıcı ve üretken kişiliği ile örnek olmuştur. Bu zaman diliminde bile olumlu bir takım şeyler yapılabilceğini topluma kanıtlamakta ve bu açıdan da öncü olmaktadır.

EKLER

EK A : Nüfus Cüzdan Örneği

ÖZLEM GÜHAĞAR

NÜFUS CÜZDANI ÖRNEĞİ		
Seri <u>U05</u>	No <u>397403</u>	
Soyadı <u>GÜLERSOY</u>	Adı <u>CELİK UYGUR</u>	Cinsiyeti <u>ERKEK</u>
Baba Adı <u>AKİF</u>	Anne Adı <u>MÜNEVVER</u>	Doğum Yeri <u>CELEMEREK</u>
Doğum Tarihi <u>23.09.1933</u>	Medeni Hali <u>BEKİR</u>	Dini <u>İSLAM</u>
NÜFUS KÜTÜĞÜNDE YAZILI OLDUĞU YER		
İli <u>İSTANBUL</u>	İçesi <u>SARIYER</u>	Mahalle veya Köyü <u>DEMİRCİKÖY</u>
Cilt No. <u>015/01</u>	Aile Sıra No. <u>076</u>	Küçük Sıra No. <u>02</u>
NÜFUS CÜZNADININ		
Verildiği Nüfus İdaresi <u>SARIYER</u>		Veriliş Nedeni <u>YENİLEME</u>
Veriliş Tarihi <u>15.09.1995</u>	Cüzdan Kayıt No. <u>7500</u>	Askerlik Kayıt No.
05.10.1984 Onaylayanın Adı, Soyadı Unvanı, İmzası E. K. İ. N. O. NO Koculu, Sıra Mahallası Muhtarı Yukarı Ev. AYHAN		

EK B : SSK Karti

TURING

FAKS NO. : 02122823042

MR. 18 2005 10:51 67

ÖZLEM GÜKADAR

AYLIK

Sigortalının Sicil No. :

587 667

Tatbik İmzası

SAHIBİNİN

Tahsis No. : 21026544/4
Tahsis Çeşidi : 4/22 1/1/1
Soyadı : Gülerşen
Ada : Çelik Uygun
Doğum Tarihi : 27/02/1970
Baba Adı : Ali
Ana Adı : Zeynep
Doğum Yeri : İstanbul
Ayık Bağlama Oranı : % 85.0
Derecesi : 01
Kademesi : 10
Göstergesi : 15060

EK C : G6mme Izin Kagidi

FROM : TURING

FAKS NO. : 02122626042

MAR. 16 2005 12:51 56

T.C.
SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM
BAKANLIĞI

Ölü iznine ilişkin

GÖMME İZİN KÂĞIDI

Dp Kaymı Sıra No: 28

I - Formun doldurulduğu:

a) İsim: İsmail

b) Soyadı: Sırlı

II - Ölünün:

a) Adı: Felik Uğur

b) Soyadı: Güneş

c) Baba Adı: Akif

d) Ana Adı: Münire

e) Yaş (Bilinirse yazıl): 73

f) Cinsiyet: Erkek

g) Açık bir nedeni: Süstlenme

h) Ölüm sebebi: (Ölüm sebebi yazılabilir)

i) Ölüm tarihi: 17.03.2003

III - Ölümü tesbit eden hekimin:

a) Adı: Mahir

b) Soyadı: Ertan

Yukarıda adı, soyadı ve doğum tarihi belirtilen kişinin ölümüne ilişkin olarak

Resmi Mühür ve İmza

17.03.2003

EK D : Vasiyetname

ÖZLEM ÇOHADAR

№ 31069

Y. No.:

19 de AGOSTO...2003

Türkiye Cumhuriyeti

T. C.

B E Ş İ K T A Ş

6. N O T E R !

FAYSAL İÇİN

1. Levant, Nispetiye Cad.
Nispetiye Apt. No. 18/A
Daire 7
Beşiktaş - İstanbul

Tel.: 1 69 42 51 - 1 69 66 49

DOZ6NL5ME

2 Nisan 1985

VASTYETNAME

Bugün Bin dokuz yüz sekzenbeş yılı Nisan ayının
ikinci salı günüdür. 2.4.1985

Ben aşağıdaki imza ve mühürün vazın Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının bana bahsettiği hak ve yetkileri haiz Yeminli Başkitaş 6.Notari KAYSAL İÇİN

Beyliktaş, 1. Evi, Nispetiye caddesi, Nispetiye apt. Daire 7'deki dairede görev başında iken bana gelene ve ibraz ettiği ve Şişli nüfus idaresinden 11.07.1980 tarihinde verilen İO3 116357 seri sayılı Nüfus Kuvveti Gazetesi'ne göre İstanbul, Şişli, Esentepe, Kültür sıra no/294 alt no/005/04 sayfa no/48 'de nüfusa kayıtlı 23.9.1930 tarihinde Çelemerok doğumlu Münvever Akif oğlu ÇELİK UYDU ÇELİKSOY -Zeynane göre okur yazar ve İstanbul ili, Şişli ilçesi, Türkiye Turang ve Otomobil Kurumu Şişli Meydanı no.364'te işyeri ikamet ettiğini söyledi.

İlgili bane miracaatla düzenlene suretiyle bir
kita vasiyetname düzenlenmesini istedi. İhtaz ettiği hüviyetin
den şahsi hakkında kanı sahibi olduğu gibi yapmak istediği.
hukuki mamelethin vakıf ve hakları kullanmaya ehil olduğunu
anladım. Yine aklı melekelerinin yerinde olduğunu anladım.
İlgili ayaklarından rahatsız olması nedeniyle mahalline gidildi.

Veniyetçi beraberinde getirdiği ve tanık ve muarir olduğunu söyleyen şahıslar hazır bulunuyorlardı.

Tank ve Mnariflerin ibraz ettikleri ve istanbul Emiyet MÜDÜRLÜĞÜnden 8.Haziran.1974 tarihinde verilen fotoğraflı, TRÇ 166047 seri nolu Pasaporta göre: Afyon, Kayadibi, hane no/4 cilt ve sahife no/2/6 sayılarında nüfusa kayıtlı olup 6.3.1949 tarihinde istanbul'da Şahinde'den doğan Mehmet oğlu Dr. ARHAN APAK-Beganiına göre Okur Yazır, ve istanbul'da doğul, Türkiye Turing Otomobil Kurumu Şişli meydanı no.364te işyeri ikametinde oturduğunu beyledi.

Yine diğerinin ibraz ettiği İstanbul Barosu Avukatlarından ve 9806 Baro sicil no'unda kayıtlı olup Samsun, Regâliye, hane no/428 cilt no/4 sayfa no/99 sayılarında nüfusa kayıtlı olup 1949 tarihinde samsun'da Cemile cevhâr'den doğan Ahmet oğlu KÖLENT KİNGEBAY-Beyanına göre okur yazar ve İstanbul'da yaşayan Türkiye Turing Otocobili Kurumu Şişli noydan no.364 da kayıtlı ikenette oturduğunu beyan etti.

Dr. FARUK FAYULSEN tarafından verilmiş
24.1.1985 tarih ve
100 sayılı raporunda
MİL MİSTERKOLEFİNİN
Harc, Ömürü Vergisi ve
100 sayılı raporunda
Nakden Tahsil Edilmiştir.

SÖZLEME GÜMRÜĞÜ

№31069

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. :

C. No. :

2 Nisan 1985

Sayfa-2-

T. C.

BEŞİKTAŞ

6. NOTERİ

FAYSAL İÇİN

1. Levent, Nispetiye Cad.
Nispetiye Apt. No. 18/A
Daire 7
Beşiktaş - İstanbul

Tel. : 169 42 51 - 169 55 49

Birinci sayfada ad ve adresleri yazılı bulunan şahıslar oturunda Tanık ve muarif sıfatı ile hazır bulunuyorlardı. Kendilerine sorularak Tanıklığa engel bir halleri bulunmadığına anladım. Bunun üzerine vasiyetçiyi dinledim. Vasiyetçi şu şekilde söze başladı:

(.....) 1- Vefatında hüküm ifade etmek üzere, bilümlü mevcut, ticari ortaklıklardaki hisselerimi, menkul ve gayrimenkul mallarımın tümünü, maraup mirasçı tayin ettiğim "Çelik Gülersoy Vakfı"na bırakıyorum.

2- Bu mal varlığının, Çelik Gülersoy Vakfı'nın birinci amacı olan, Soğukçeşme sokağında ana binası hazırlanan "İstanbul Kitaplığı" adındaki şehir kütüphanesi ve arşivi-nin kurulması ve yaygınlaştırılmasına tahsis edilmesi arzudur. Kitaplığın, sağığında gerçekleştirilmiş olması halinde, bu mal varlığı, kitaplığın yaygınlaştırılmasında kullanılacaktır.

3- Benden sonraki mahfuz hisseli mirasçı kalmaması halinde, ailemin (cizilisi) aileminin maddi değerlere kıymet vermeyen güleniği içerisinde, onların mahfuz hisselerinden "Çelik Gülersoy Vakfı" lehine vasiyetçilerim dileğidir.

4- Ağabeyim Edip Gülersoy ile Ablam Edibe Gülersoy'un Eniştem Çiğdem Gülersoy'un halen oturmakta oldukları Edirnekapi, Kariye, Postan sokağındaki 29 numaralı evde hayatları boyunca sükna ve intifa hakları olacaktır.

5- Annem Münevver Gülersoy benden sonra berhayat olduğu takdirde, Çelik Gülersoy Vakfı'na geçecek olan tüm mal varlığının intifa, 4. maddedeki bina hariç olmak üzere, kendisine ait olacak, hayatı süresince mal varlığının gelirleri kendisinin geçimine tahsis edilecektir. Ondan sonra vasiyetnamenin 1, 2 ve 3. maddeleri işlerlik kazanacaktır. Şeklinde vasiyet te bulunduğum ve benim bu vasiyetimin hiç bir tesir, cabir, ve ikrah altında kalmaksızın hiç bir hataya düşmeksizim irademi beyan ettiğimi ve bu vasiyetimin benim son istek ve arzularım olduğuna boyun ve ıkrar ederim.... ..) Diye sözlerini bitirdi. Bindekisi yüzsekmenbeyi: Nisan ayının ikinci salı günüdür. 2.4.1985 Saat : 13,00

VASİYETÇİ
ÇELİK UYGUR GÜLERSOY

BEŞİKTAŞ 6. NOTERİ
FAYSAL İÇİN

Harç, Damga Vergisi ve
Değerli Kağıt Bedeli
Nakden Tahsil Edilmiştir.

SÖZLÜM T.C. CUMHURİYETİ

№31069

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. :

C. No. :

T. C.

BEŞİKTAŞ

6. NOTERİ

FAYSAL İÇİN

1. Levant, Nispetiye Cad.
Nispetiye Apt. No. 18/A
Daire 7
Beşiktaş - İstanbul

Tel. : 1 69 42 51 - 1 69 66 49

Sayfa 3-

2 Nisan 1985

Bunun Üzerine yazılan bu vasiyet tkririni okur yazar olan vasiyetçiye verdim, vasiyetçi bu vasiyet tkririni okudu. ve şu şekilde söze bağladı (... Yazılan bu vasiyet tkririni okudum. Bu tkririn benim son istek ve arzularımı tamamen kapsadığını, ve eksiksiz ve faslıksız olarak yazıldığını Noter önünde ve adları yazılı tanıklara ikrar eder. bildiririm.....) diye sözlerini bitirdi. Bindokuzüçmüskesibeg yılı Nisan ayının ikinci salı gündür. 2.4.1985

VASIYETÇİ
GELİK UYGUN ÇÜREBAY

İMZA

Beşiktaş 6. Noteri

FAYSAL İÇİN

İMZA

Bunun Üzerine oturunda hazır bulunan tanıklar da bu şekilde söze bağladılar: (..... Vasiyet edeni tanıyoruz, Marufuzdur. Kendisinin akli melekelerinin yerinde, hakları kullanmaya ehil ve bu işi yapmaya, yeterli olduğuna kanıs. İybu vasiyet tkririnin okunmak üzere yazıldıktan sonra Noter tarafından vasiyetçiye verildiğini ve vasiyetçinin bunu okuyup bize dönerek. İybu Vasiyetnamenin son istek ve arzularının olduğunu, ve aynen aynen kabul ettiğini bildirdiğine şahadet ederiz.....) diye sözlerini bitirdiler. Bindokuzüçmüskesibeg yılı Nisan ayının ikinci salı gündür. 2.4.1985

TANIK
Dr. ARHAN APAK

TANIK
MURAT KÜREBAY

BEŞİKTAŞ 6. NOTERİ
FAYSAL İÇİN

İMZA

İMZA

İMZA

Aynı oturunda yazılan iybu vasiyetnamenin yazıldıktan sonra okunması bilen vasiyet edene verilip okunması ve son istek ve arzularına uygun olduğunu gerek tanıklara gerekse bizzat bildirmesi ve tanıkların da Vasiyetçinin bu vasiyetnamenin okudugu ve istek ve arzularına uygun olduğunu beyan ettiğine dair tkrir ve şahadetlerini bildirmeleri Üzerine bir asıl ve üç suret tanzim edilip suretleri ilgiliye verilen (vasiyet edene)

Harç, Damga Vergisi ve
Değerli Kağıt Bedeli
Nakden Tahsil Edilmiştir.

ÖZEL M. C. KARAR

N°31069

Türkiye Cumhuriyeti

V. No:

C. No:1

T. C.

BEŞİKTAŞ

6. NOTERİ

FAYSAL İÇİN

1. Levant, Nispetiye Cad.
Nispetiye Apt. No. 15/A
Daire 7
Beşiktaş - İstanbul

Tel. : 1 69 42 51 - 1 69 66 40

Sayfa-4-

2 Nisan 1985

İşbu Vasiyetname sirini hep birlikte inceledik ve mübâh-
dık. Bin dokuz yüz sekse beş yılı Nisan ayının İkinci Salı
günüdür. 2.4.1985

Vasiyetçi

ÇELİK UYGUR
GÜLERSOY

I M Z A

TANIK

Dr. ARMAN
APAK

TANIK

EYLEM KEMERAY
I M Z A

BEŞİKTAŞ 6. NOTERİ

FAYSAL İÇİN

Beşiktaş 6. Noter
FAYSAL İÇİN

İşbu Vasiyetname dairesinde tasdik olunan,
2 Nisan 1985 tarih ve N°31069
sayılı kararın aynı olana tasdik olunur.

BEŞİKTAŞ 6. Noter
FAYSAL İÇİN

2 Nisan 1985

Mİ

Harc, Damga Vergisi ve
Değerli Kağıt Bedeli
Nakden Tahsil Edilmiştir.

KAYNAKÇA

KITAPLAR

- ATASOY, Sümer **Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası(1926 – 1976)**.
İstanbul:TTOK, 1979 ve ATASOY, Sümer – BARUT, Ç.Nevin **Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası(1977-1995)**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müzecilik Anabilim Dalı, Yay. No: 306, İstanbul, 1996
- EROGLU, Hamza **Türk Inkılap Tarihi**. İstanbul: 1982
- GÜLERSOY, Çelik **A.Sinasi Hisar**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Atatürk albümü**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Atatürk Atatürk**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Ayrilis**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Bati'ya Dogru**. İstanbul:İstanbul Kitaplığı, 1976
- GÜLERSOY, Çelik **Besiktas:daha dün**. İstanbul: İstanbul Kitaplığı, 1994
- GÜLERSOY, Çelik **Beyoglu'nda Gezerken**. İstanbul: İstanbul Kütüphanesi, 1990
- GÜLERSOY, Çelik **Beyoglu'nda yitip gitmiş 3 oteli**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 1999
- GÜLERSOY, Çelik **Bir Masal**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Bogaziçi sorunlar -çözümler**. İstanbul: İstanbul Kitaplığı, 1978
- GÜLERSOY, Çelik **Büyük Çamlica Tepesi**. 1980 - 1995. İstanbul:TTOK, 1995
- GÜLERSOY, Çelik **Büyükada dün / yesterday**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 1997
- GÜLERSOY, Çelik **Büyükada Yetimhanesi**. İstanbul:TTOK 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Çamlica'dan Bakislar**. İstanbul:TTOK, 1982
- GÜLERSOY, Çelik **Çankaya 57**. İstanbul: TTOK, 2002
- GÜLERSOY, Çelik **Çelik Gülersoy albümü 1930 - 2001**. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı, 2000
- GÜLERSOY, Çelik **Çeragan Sarayları**. İstanbul:İstanbul Kitaplığı, 1992
- GÜLERSOY, Çelik **Cumhuriyetin devraldığı İstanbul'dan bugüne** İstanbul: TSKB, 1999
- GÜLERSOY, Çelik **Dolmabahçe**. İstanbul: İstanbul Kitaplığı, 1984
- GÜLERSOY, Çelik **Edirnekapisinda bir örnek**. İstanbul: TTOK, 1985
- GÜLERSOY, Çelik **Esentepe'ye Veda**. İstanbul:Çelik Gülersoy Vakfı, 1995

GÜLERSOY, Çelik **Fenerbahçesi**. Istanbul: TTOK, 2002

GÜLERSOY, Çelik **Göksu'ya Agit**. Istanbul:TTOK, 1987

GÜLERSOY, Çelik **Guide D'Istanbul**. Istanbul :Ç.Gülersoy Vakfi, 1979

GÜLERSOY, Çelik HASKAN Nermi **Hükümet kapisi Bab-i Ali: Kurulusundan Cumhuriyet'e kadar**. Istanbul: 2000

GÜLERSOY, Çelik **Hidiv'ler ve Çubuklu Kasri - Istanbul**. Istanbul:TTOK, 1985

GÜLERSOY, Çelik **Hotel d'Angleterre**. Istanbul:TTOK,1985

GÜLERSOY, Çelik **Hüzün Yagmuru**. Istanbul: Çelik Gülersoy Vakfi, 2002

GÜLERSOY, Çelik **Ihlamur Mesiresi**. Istanbul:TTOK, 1983

GÜLERSOY, Çelik **Istanbul arabalari**. Istanbul: ttok, 1982

GÜLERSOY, Çelik **Istanbul estetigi**. Istanbul: Güzel Sanatlar Matbaasi, 1983

GÜLERSOY, Çelik **Istanbul Maceramiz**. Istanbul: Remzi Kitabevi, 1995

GÜLERSOY, Çelik **Istanbul Maceramiz II**. Istanbul: Remzi Kitabevi, 1996

GÜLERSOY, Çelik **Istanbul: Tophane, Findikli, Kabatas**. Istanbul:Çelik Gülersoy, 1973

GÜLERSOY, Çelik **Kapali çarsinin romani**. Istanbul: Istanbul Kitapligi, 1979

GÜLERSOY, Çelik **Kayiklar**. Istanbul:TTOK, 1983

GÜLERSOY, Çelik **Kirk Yil Olmus**. Istanbul: Istanbul Kitapligi, 1989

GÜLERSOY, Çelik **Küçüksu:çayir-çesme -kasir=Meadow-Fountain-Palace**.Istanbul: TTOK,1985

GÜLERSOY, Çelik **Lale Ve Istanbul**. Istabul:TTOK, 1980

GÜLERSOY, Çelik **Mavi Cami**. Istanbul:Istanbul Kütüphanesi, 1990

GÜLERSOY, Çelik **Nasil Bir Istanbul**. Istanbul: Çelik Gülersoy Vakfi, 1990

GÜLERSOY, Çelik **Otomobil ile Avrupa gezi rehberi**. Istanbul: TTOK, 1971

GÜLERSOY, Çelik **Pembe Sera'nin hikayesi**. Istanbul: TTOK, 1981

GÜLERSOY, Çelik **Pierre Loti ve Dersaadet**. Istanbul: Çelik Gülersoy Vakfi, 2002

GÜLERSOY, Çelik **Reklamlar ve Biz**. Istanbul:TTOK,1985

GÜLERSOY, Çelik **Safranbolu**. Istanbul: TTOK, 1999

GÜLERSOY, Çelik **Sogukçesme Sokagi**. Istabul:TTOK, 2002

GÜLERSOY, Çelik **Taksim: Bir meydanin hikayesi**.I satnbul:Istanbul Kitapligi, 1986

GÜLERSOY, Çelik **Tepebasi: Bir Meydan savasi**. Istanbul: IBB Kültür Isleri Daire Bsk. 1993

GÜLERSOY, Çelik **Tramway Istanbul'da**. Istanbul: Istanbul Kitapligi, 1989

GÜLERSOY, Çelik **Turizm Tarihimizden Bir Yaprak:Türkiye'nin ilk oteli Hotel d'Angleterre**. Istanbul:Istanbul Kitapligi, 1979

GÜLERSOY, Çelik **Yesil Ev: Bir Yuva**. Istanbul : TTOK, 1999

GÜLERSOY, Çelik **Yildiz Parki ve Malta Köskü**. Istanbul: TTOK,1979

GÜLERSOY, Çelik **Yildiz ve Emirgan Köskleri**. Istanbul: TTOK, 1980

GÜLERSOY, Çelik, ALTINOLUK Ülkü **Kizkulesinin kitabi**. Istanbul:TTOK,1993

GÜLERSOY, Çelik **Istanbul sarkisi**. Istanbul:Istanbul Kitapligi, 1987

GÜLERSOY,Çelik **Besiktas'ta Ihlamur Mesiresi ve Tarihi Kitabeler**. Istanbul:TTOK, 1962

GÜLERSOY,Çelik **Istanbul: Köprü ve Galata**. Istanbul: Ç. Gülersoy Vakfi, 1971

GÜLERSOY,Çelik **Kariye:Chara**.Istanbul:TTOK, 1975

GÜLERSOY,Çelik **Yillik Ücretli Izin**. Istanbul, 1964

ÖNDİN Nilüfer, **Cumhuriyet'in Kültür Politikasi ve Sanat 1923 –1950**, Istanbul, Insancil Yayinlari, Ekim 2003

SÖZEN Metin, **Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarligi (1923 – 1983)**, Ankara, TIB.Kültür Yayinlari, 1984

TTOK,Çelik **Gülersoy (Çelik Gülersoy anisina)**.Istanbul:TTOK Yayinlari, Mart 2004

TTOK Eserleri, **Bir Kolye'nin Incileri**. Istanbul: TTOK Yayinlari, 2002

TTOK, **Türkiye Turing Otomobil Kurumu'nun 50 yili (1923 - 1973)**.Istanbul:TTOK,1975

TTOK, **Türkiye'nin Turing ve Otomobil Kurumu 60.yil 1923-1983**. Istanbul:TTOK 1983

TTOK, **Türkiye'ye bir isikti:Turing**. Istanbul:TTOK 1993

YÜCEL Ünsal, **Çagdas Düsüncenin Isiginda Atatürk**. Istanbul, 1983

ÇELİK GÜLERSOY'UN MAKALELERİ

"Geçmiş zaman fıkraları"na dair. **TTOK Belleteni**, n184, 05.1957, 15

"Şehirleşme ve kültür üzerine bir röportaj" **Insaat Dergisi**, 06.1988, 16-21ss.

"Adalılar ve ülkemizin medyası Kongre turizmi fikrini benimseyin" **Türsab**, 06.1997, 50-52ss.

"Ağaç, biz ve turizm" **TTOK Belleteni** 6, 05.1966, s.16

"Ağit – 2". **Cumhuriyet**, 18.06.2003, 2.s.

"Ağit – I". **Cumhuriyet**, 05.06.2003, 2.s.

"Akdeniz Seyahatnamesi". **TTOK Belleteni**, 06/07.1960, s.20

“Akropol, Pompei, St.Pierre'de turizm”. **TTOK Belleteni**, 09.1961, s.14

“Alexander Gerdeissen”. **TTOK Belleteni**, n50/329, 11/12....., 40

“Allgau efsanelerinde Türkler”. (H. Andrös ve A.Weitnauer ile birlikte). **TTOK Belleteni**, n153, 10.1954, 13-14s

“Atabinen, Resid Safvet”, **Dünden Bugüne İstanbul**, Ankara, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı C.1, s.375

“Auf den Spuren Alexander's (Alexander'in Izzinde)”. **TTOK Belleteni**, n5, 03.1966, s.26-28.

“Ayin konugu Çelik Gülersoy”. **Sanat Çevresi**, n118, 08.1988, s.36-39

“Bati'da kentlesme, kültür, turizm” **Milliyet Sanat**, n40, 01.1982, s.32-35

“Batiya Dogru.” **Yazko Edebiyat**, C3, n15, 01.1982, s.155-157

“Bebek'teki Son Osmanlı”. **Cumhuriyet**, 03.02.2001, s.2

“Belinize Dikkat” **Cumhuriyet**, 31.10.2002, s.2

“Beyazit'ta meydan”. **Argos**, C2, n23, 07.1990, s.9-16

“Bir gizemdir Kapalı Çarşı”. **Liderler**, n7, 1998, s.113-126

“Bir Günbatımı”. **Cumhuriyet**, 18.11.2001, s.2

“Bizon'ların Çikarcılığı ve Duyarsızlığı”. **Cumhuriyet**, 2002, s.2

“Bridge Hotel”. **TTOK Belleteni**, n52/331, 03/04.1976, s.14-16

“Bristol olayı”. **Türsab**, n41, 02.1986, s.10 (19. yüzyıl otellerinden Bristol Oteli'nin basına günümüzde gelenler).

“Bu Kare'ye İyi Bakın”. **Cumhuriyet**, 1999, s. 2

“Bundan Sonrası”. **Cumhuriyet**, 1999, s. 2

“Cezada gelişmeler”. **Türkiye Yollar Mecmuası**, n5, 01.1961, s.9-11

“Çadır Köşkü”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı'nın Ortak yayını,c2,s.89-91

“Çamlıca”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.80-84

“Çamlıca'dan Bakışlar”. **Türk Dünyası Araştırmaları**, n26, 10.1983, s.215-216

“Çamlıca'nın eksiksiz öyküsü”. **Türsab**, n141, 08.1995, s.24-26

“Çamlıca Tepeleri”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı,C2,s.466-467

“Çelik Gülersoy ile "Osmanlı Mimarisinde Batılilasma Dönemi ve Balyan Ailesi" (kitabı üzerine bir röportaj)”. **Bogaziçi**, n23, 05.1984, s.18-19

“Çelik Gülersoy ile "Kurtarılan" sokak üzerine bir konuşma. Röportajı yapan: Nurcan Çakiroğlu”. **Sanat Olayı**, n51, 08.1986, s.32-33

“Çelik Gülersoy ile bir söyleşi”. **Varlık**, c48, n883, 04.1981, s.21.23

“Çelik Gülersoy soruyor: Isık tamam ya ses?” **Türsab**, n150, 07.1996, s.61

“Çelik Gülersoy, Turing Kurumunun 1984 faaliyetlerini anlatıyor.” **Türsab**, n28, 01.1985, s.14-15

“Çiragan Sarayı”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,c2 s. 503-505

“Çöküs... “**Cumhuriyet**, 28.04.2002, s.2

“Das Goldene Buch der Türkei (Türkiye’nin Altın Kitabı)”. **TTOK Belleteni**, n280, 07.1965, s.30

“Decoration Italienne (İtalyan Süslemeciliği)”. **TTOK Belleteni**, n56/335, 11/12.1998, s.40

“Degişim Oranimiz”. **Cumhuriyet**, 1998, s. 2

“Degişim Oranimiz”. **Cumhuriyet**, 1999, s. 2

“Deprem, Fiziksel Ama Daha Çok Sosyal” **Cumhuriyet**, 1999, s. 2

“Dolmabahçe”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,C3 s. 89-91

“Dolmabahçe Sarayı”. **Türkiyemiz**, c4, n11, 10.1973, s. 92-103, 115-116

“Dönülmez aksamın ufku” [Çevre üzerine]. **Yeni Türkiye**, C1, n5 (Çevre özel sayısı), 07/08.1995, s.72-73

“Dört Arkadas”. **Cumhuriyet**, 2001, 2.s.

“Duhani, Said Naum”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,C. 3 s.104

“Dünkü Beyoğlu otelleri”. **Yıllarboyu Tarih**, C.7, n9, 09.1981, s.59-65

“Edirne’de sivil mimari”.**TTOK Belleteni**, n318/39, 07/09/1978, s.14

“Emirgan Parki ve köşkler”. **Eflatun**, C.18, n215, 11.1986, s.27-28

“Emirgan Parki, Sari Köşk”. **TTOK Belleteni**, n65/344, 1979, s.30-31

“Eseklerin Âhi”. **Cumhuriyet**, 1999, s. 2

- “Evliya Çelebi tercümesi”. **TTOK Belleteni**, n206, 03.1959, s. 9
- “Farrere, Claude”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,C. 3 s.258-259
- “Fenerbahçesi mesiresi”. **Argos**, c2, n21, 05.1990, s.26-31
- “Fenerbahçesi”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n29, 1990, s.12-18
- “Findikli”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,C. 3 s. 309-311
- “Findikli'nin tarihçesi”. **Arkeoloji**, C.4, n12/13, 1981, s.13-18
- “Galata Köprüsü'nün hikayesi”. **Hayat Tarih Mecmuası**, C.1, n5, 05.1974, s.48-55
- “Gd. St-Bernard Tüneli”. **TTOK Belleteni**, n6/285, 05.1966, s.12
- “Geçmiş zaman köskleri”. **TTOK Belleteni**, n172, 05.1956, s.17
- “Gerard de Nerval”. **TTOK Belleteni**, 53/332, 05/16.1979, s.31
- “Gülersoy'un kaleminden "İstanbul Eserleri" (Eski İstanbul yöresi: Sultanahmet-Konak-Medrese-Sogukçesme Sokagi)”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.50-55
- “Gündemimizde ağaç yok, ağacın estetiği”. **Yesil Atlas**, n2 (Çevre özel sayısı), 10.1999.
- “Hidiv Kasrı”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,C.4 s.61-63
- “Hidiv Kasrı”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.85-86
- “Hidiv Kasrı”. **TTOK Belleteni**, n73, 1984/1985, s.2-11
- “Hidiv'ler ve Çubuklu Kasrı”. **Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, C.4, n11, 05.1988, s.609-610
- “Historique de Findikli (Findikli'nin Hikayesi)”. **TTOK Belleteni**, n45/324, 02.1975, s.28
- “Hotel d'Angleterre”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n51, 1998, s.80-88
- “Hotel Kuru a Bolu”. **TTOK Belleteni**, n47/326, 05/06.1975, s.38-39
- “İki trafik kazasının akla getirdiği sosyolojik düşünceler”. **TTOK Belleteni**, n293/14, 09.1967, s.8
- “İstanbul Kitaplığı”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,c 4 s.229
- “İstanbul ormanları ve turizm”. **TTOK Belleteni**, n291, 05.1967, s.5-7
- “İstanbul tarihinin mezar taşları”. **TTOK Belleteni**, n49/328, 09/10.1980, s.2

- “İstanbul”. **TTOK Belleteni**, n288, 01.1966, s.19-24
- “İstanbul'a kalan tek yeşil alan: Boğaziçi”. İçinde: **Çevre Korumu ve Yeşillendirme Derneği Kentlerdeki Yeşil Alanların Korunması ve Geliştirilmesi Sempozyumu**, (İstanbul, 27.11.1975). İstanbul: 1976. s.9-12
- “İstanbul'a Kuzeyden Bir İnis”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s.
- “İstanbul'un Avrupası”. **TTOK Belleteni**, n313/34, 04/06.1972, s.14
- “İstanbul'un eski yerleşimindeki insancıl doku”. **Yeni Türkiye**, C.2, n8, 03/04.1996, s.321-323
- “Kabatas”. **Arkeoloji ve Sanat**, C.3, n11, 1981, s.17-22
- “Kapalıçarşı”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ,C.4 s. 422-430
- “Kapalıçarşı: Trafik ve insan görünüşleri”. **Türkiye İktisat**, C.1, n2, 08.1988, s.96-105
- “Karanlıkta bir ışık”. **TTOK Belleteni**, n54/333, 07/08.1985, s.2
- “Kariye”. **ICOC** (İstanbul Chamber of Commerce), n19, 1987, s.28-35
- “Kariye: Bir çevre koruma çalışmasının ilginç öyküsü”. **Türsab**, n40, 01.1986, s.19-21
- “Kayıklar”. **Arkeoloji ve sanat**, C.7, n24/27, 1985, s.13-19
- “Kayıklar”. **Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı , C.4 s. 503-504
- “Kayıklar”. **Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, C.1, n3, 09.1985, s.846-848
- “Kervansaray'dan otele...” **Yıllarboyu Tarih**, C.7, n11, 11.1981, s.36-40
- “Koçu”. **Sanat Dünyamız**, n62, 1996, s.111-114
- “Konak”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.52-53
- “Konstantinopel, Drehscheibe Zwischen ost und west”. **TTOK Belleteni**, n311, 10/12.191, s.38-39
- “Korku”. **Cumhuriyet**, 01.09.2002,2.s.
- “Köprü ve Galata”. **TTOK Belleteni**, C.38, n150, 04.1974, s.299-301
- “Kurumumuzun 50 yılı”. **TTOK Belleteni**, n40/319, 10/12.1973, s.18-20
- “Kültür mirası ve hukuk”. İçinde: **Kültür Mirasimizi Koruma Semineri bildirisi özetleri**, (İstanbul, 1984). İstanbul: 1984. s.94-99
- “Kültüre Saray...” **Cumhuriyet**, 2000, 2.s.

- “La Martin de la France en Turquie (Türkiye’de Fransız La Martin)”. **Cumhuriyet**, 2001, 2.s.
- “La Socuete Turque de XVII e siecle (18. yüzyilda Türk Toplumu)”. **TTOK Belleteni**, n284/5, 03.1966, s.30
- “Lady Montagu'nun mektuplari ve 250. yildönümü”. **TTOK Belleteni**, n275, 12.1964, s.20
- “Lale ve Istanbul”. **Buket**, C.1, n3, 06.1985, s.16-29
- “Les livres sur la Turquie (Türkiye üzerine kitaplar)”. **TTOK Belleteni**, n288, 11.1966, s.33-35
- “Lütfen tarihi yerleri birakin”. (Röportaj). **Argos**, C.2, n14, 10.1989, s.136-141
- “Lyrik der Welt (Dünyada lirik)”. **TTOK Belleteni**, n165/166, 11/12.1955, s.33
- “Main kiyisindaki Frankfurt”. **TTOK Belleteni**, n42/321, 04/06.1974, s.18
- “Medrese'nin Çarsı olusu”. **TTOK Belleteni**, n77 (özel sayı), 1988, s.4-11
- “Milletlerarasi trafikte mecburi mesuliyet sigortasi”. **Türkiye Yollar Mecmuasi**, C.1, n2, 09.1959, s.5-6
- “Mimar Sinan ve mimarimiz”. [Bir röportaj]. **Türk Edebiyatı**, C.14, n170 12.1987, s.26-27
- “Mithat Pasa Konagi”. **Argos**, C.2, n18, 02.1990, s.28-32
- “Mont Blanc Tüneli”. **TTOK Belleteni**, n286/7, 07.1966, s.15
- “Mr. Published By” [Pars Tuglaci ve ‘Osmanlı Kadınları’ kitabının eleştirisi]. **TTOK Belleteni**, n72, 1984/1985, s.66-67
- “Musee de l'Art Turque et Islamique (Türk İslam Eserleri Müzesi)”. **TTOK Belleteni**, n314, 07/09.1972, 36-38ss.
- “My manifesto for tourism (Turizm manifestosu)”. **Turkey Economy**, C.3, n5, 1990, 61-s.66
- “Neue Strassenverkehrsordnung in der Türkei (Türkiye’de yeni cadde trafik düzeni)”. **TTOK Belleteni**, n155, 12.1954, s.28
- “Nevşehir turizm planlamasi”. **TTOK Belleteni**, n5, 03.1966, s.10-14
- “New books about Turkey (Türkiye hakkında yeni kitaplar)”. **TTOK Belleteni**, n303/24, 11/12.1969, s.39
- “Niye geziyoruz?”. **Sanat Dünyamız**, n66, 1997, s.115-117

“Once upon a new time in Safranbolu (Bir zamanlar Safranbolu hatıraları)”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n26, 1989, s.69-73

“Osmanli Islami”. **Cumhuriyet**, 1998, 2.s.

“Otelin dünü, bugünü, yarini”. **Türsab**, C.2, n15/16, 09/10.1983, s.20-22

“Ölümünün 29. Yilinda Resid Safvet Atabinen”. **Tarih ve Toplum**, C.22, n122, 02.1994, s.4-9

“Para da yok zevk de”. **Türsab**, n109, 04.1992, s.24-25

“Pembe Köşk-Sari Köşk-Beyaz Köşk”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.75-79

“Pierre Loti ve Dersaadet – 1”. **Cumhuriyet**, 2000, 2.s.

“Pierre Loti ve Dersaadet – 2”. **Cumhuriyet**, 2000, 2.s.

“Pierre Loti ve Dersaadet – 3”. **Cumhuriyet**, 2000, 2.s.

“Pierre Loti ve Istanbul”. **TTOK Belleteni**, n208/209, 05/06.1959, 20

“Reçete”. **Türsab**, n104, 08.1991, s.47-48

“Restorasyonla rantabilite tek basina olmaz”. (Röportaj). **Türsab**, n54, 03.1987, s.26-27

“Romanya üstünden Avrupa”. **TTOK Belleteni**, n287/8, 09.1966, s.12

“Safranbolu'da yeni bir zaman”. **Antik Dekor**, n8, 10./11.1990, s.50-55

“Safranbolu'da yeni bir zaman”. **Mimarlik Dekorasyon**, C.1, 01/02.1990, s.84-86

“Safranbolu'da zaman”. (Suha Arin ile birlikte). **Argos**, C.2, 08.1990, 12-18ss.

“Sal Üstünde Bogusma”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s.

“Sepet Sepet Kus Ölüsü... “ **Cumhuriyet**, 02.06.2002, s. 2

“Seyahat acentelerinin cezai sorumlulugu”. **Istanbul Barosu Dergisi**, C.40, n1/3, 01/03.1966, s.14-18

“Seyahat acentelerinin çalisma konulari”. **TTOK Belleteni**, n255, 04.1963, s.13-16

“Seyahat acentelerinin hukuktaki durumları”. **TTOK Belleteni**, n260, 09.1963, s.11-12

“Seyahat acentelerinin hukuku ve düzeni”. **TTOK Belleteni**, n261, 10.1963, s.18-20

“Seyahat acentelerinin hukukumuzdaki yeri”. **Istanbul Barosu Dergisi**, c38, n7/9, 01.1964, s.194-201

“Seyahat acenteligi”. **TTOK Belleteni**, n253, 02.1963, s.15-18

“Seyahat acenteliginde organizasyon”. **TTOK Belleteni**, n256/257, 05/06.1963, s.18-20

“Seyahat acenteliginin hak ve borçlari”. **TTOK Belleteni**, n269, 06.1964, s.17-20

“Sisikon” (Gezi notlari). **TTOK Belleteni**, n315/36, 11/12.1972, s.16

“Social grounds of tourism”. **TTOK Belleteni**, n316/37, 01/03.1973, 34

“Soguk Çesme Sokagi”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.55

“Sogukçesme Sokagi”. **TTOK Belleteni**, n76, 1987, s.2-27

“Sogukçesme Street”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n16, 01.1986, s.28-31

“Sogukçesme”. (Röportaj). **Türsab**, n46, 07.1986, s.28-30

“Soluk kesen bir güzelliğin sergilendiği taht: Çamlıca”. **Dört mevsim Turizm**, n1, 6.1984, s.16-17

“Son 400 yılda Tophane Sırtı”. **Arkeoloji ve sanat**, C.5, n20/21, 1985, s.13-20

“Sosyal Turizm”. **TTOK Belleteni**, n230, 03.1961, s.10-13

“Sosyal turizm: Finansman ve yatırım”. **TTOK Belleteni**, n240, 01.1962, s.12-15

“Sosyal Turizm: Konaklama”. **TTOK Belleteni**, n241,02.1962, s.16-20

“Souvenirs”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n28, 01.1990, s.30-37

“Story of Kabatas (Kabatas’ın hikayesi)”. **TTOK Belleteni**, n48/327, 07/08.1975, s.37

“Story of Tophane (Tophane’nin hikayesi)”. **TTOK Belleteni**, n46/325, 03/04.1975, s.28

“Stuttgart Enstitüsü’nün Türkiye özel yayını”. **TTOK Belleteni**, n250, 11.1962, s18

“Şehir trafiğinin hizmetinde televizyon”. **Türkiye Yollar Mecmuası**, n5,1961, s.12-13

“Şehir ve yollarımıza kılavuz işaretler”. **TTOK Belleteni**, n283, 01.1966, s.6-11

“Tabiatı koruma”. **TTOK Belleteni**, n205, 02.1959, s.5-7

Tabiatı Koruma Hukuk çerçevesi içinde "Ağaç" peyzajı. **Peyzaj Mimarlığı Dergisi**, C.3, n1/2, 1972, s.73-79

“Taksim: Bir Meydanın Öyküsü”. **Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, C.4, n11, 05.1988, s.620

“Tarımın Dramı”. **Cumhuriyet**, 2001, 2.s.

“Tarihi, sanatı, kültürü halka götüren kurum: Türkiye Tarih ve Otomobil Kurumu”. (Röportaj). **Türsab**, C.1, n6, 10.12.1982, s. 4-6

“Testiyi kiranla, suyu getirenin bir tutulmaması önem taşıyor”. (Röportaj). **Türsab**, n86, 10.1989, s.49-53

“The Istanbul House "Konak" A new page in Turkish tourism (Istanbul Evleri “Konak” Türk Turizminde yeni bir sayfa)”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), C.3, n10, 1984, s.66-69

“The redemption of Beyoglu (Beyoglu’nun yenilenmesi)”. **ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n33, 1991, s.33-41

“The walls of shops (Dükkanların Duvarları)”.**ICOC** (Istanbul Chamber of Commerce), n38, 1993, s.80-84

“Tip Dünyasına Eleştiriler...” **Cumhuriyet**, 29.06.2002, s.2

“Tilki Azinlıkla, Tavuk Çogunluk”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s.

“Tophane Iskelesi”. **Denizin Sesi**, C.14, 11/12.1989, s.16-18

“Topkapı Sarayı için çalışmalar”. **TTOK Belleteni**, n282/3, 11.1965, 15

“Toplum olarak turizmi bilmiyoruz”. (Röportaj). **Türsab**, n32, 05.1985, s.7

“Trafığın sosyolojik incelenmesine dair düşünceler”. **Türkiye Yollar Mecmuası**, n9, 01.1963, s.6-7

“Trafik hükümlerimizde uyumsuzluklar”. **Türkiye Yollar Mecmuası**, n8, 09.1962, s.7-9

“Trafik polisinin işaretleri”. **Türkiye Yollar Mecmuası**, n10, 06.1963, s.3-6

“TUGEV’in kuruluş senedi yeni baştan incelenmelidir”. **Türsab**, n30, 03.1985,s.31 (Çelik Gülersoy’un Tugev hakkındaki görüşlerine yer verilmiş)

“Turing ve Otomobil Kurumu”. **Kemalizm**, C.2, n62, 09.1967, s.16.18

“Turistik rehber yayınlarda en büyük handikap dağıtım”. **Türsab**, n151, 08.1996, s.50-51

“Turistin gözlemleri”. **TTOK Belleteni**, n280/1, 07.1965, s.12

“Turizm ekonomisi ve politikasında seyahat acenteliği”. **TTOK Belleteni**, n254, 03.1963, s.16-19

“Turizm Fil’i”. **Türsab**, n103, 07.1991, 48.s.

“Turizm gerçeğimizin en önemli incelemesi”. **TTOK Belleteni**, n281, 09.1965, s.12-16

“Turizm Hukuku”. **TTOK Belleteni**, n167, 12.1955, s.9-11

“Turizm konusunda söylenecek söz az, yapılacak iş ise pek çoktur”. **Türsab**, n23, 08.1984, s.8

“Turizm manifestosu”. **Turizm Yilligi**, 1990, s.40-45

“Turizm mevsimi”. **TTOK Belleteni**, n238, 11.1961, s.14

“Turizm tarihimizden bir yaprak: Tercüman Rehberlik”. **Türsab**, n34, 07.1985, s.19-25

“Turizm yili, Lady Montagu ve biz”. **TTOK Belleteni**, n292/13, 07.1967, s.11

“Turizmde Yasanan Acı (1)”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s

“Turizmde Yasanan Acı (2)”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s

“Turizmi engelleyen hükümlerimiz”. **TTOK Belleteni**, n259, 08.1963, s.12-15

“Turizmimizdeki son gelişmeler” (Bir konuşma). **Türsab**, n86, 11.1989, s.49-53

“Turizmin mevsimi”. **TTOK Belleteni**, n238, 11.1961, s.14-17

“Turizmin temelleri” (Sosyolojik faktörler üzerine bir konuşma). **Türsab**, n32, 05.1985, s.6-7

“Türkiye hakkında yeni yayınlar”. **TTOK Belleteni**, n281/2, 09.1965, s.17

“Türkiye tarihine seyahat”. **TTOK Belleteni**, n225, 10.1960, s.20

“Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu üzerine bir konuşma”. **Bilgisayar**, C.8, n45, 01.1985, s.10-11

“Türkiye’de endüstri yerleşmesinin doğurduğu turizm sorunları”. **Peyzaj Mimarlığı**, C.6, n1, 1973, s.79-81

“Türkiye’nin ilk oteli Hotel d’Angleterre”. **TTOK Belleteni**, n61/340, 01/02.1978, s.2-8

“Türkiye’nin Turing ve Otomobil Kurumu”. **TTOK Belleteni**, n288/9, 11.1966, s.16-17

“Türkiye’nin turizm propagandası”. **TTOK Belleteni**, n274, 11.1964, s.15-17

“Türkiye’nin turizm propagandası”. **TTOK Belleteni**, n275, 12.1964, s.12-15

“Valiz etiketleri”. **TTOK Belleteni**, n67, 1981, s.30-35

“Yakından Ahmet Hasim”. **Varlık**, C.30, n592, 15.02.1963, s.7

“Yalnız Adam”. **Cumhuriyet**, 1998, 2.s.

“Yeni kitaplar: Bogaziçi yalıları”. **Türk Yurdu**, n241, 02.1955, s.636-638

“Yerin Depmesi”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s.

“Yetim Çocuklara, Yetim Bir Saray”. **Cumhuriyet**, 2000, 2.s.

“Yıldız Parki Pembe Sera’nin hikayesi”. **TTOK Belleteni**, n67/346, 1981, s.14-21

“Yıldız Parki ve Malta Köskü”. **Arkeoloji ve Sanat**, C.3, n8/9, 1980, s.46

“Yıldız parki ve Malta Köskü”. **TTOK Belleteni**, n65, 1979, s.1-24

“Yıldız Parki”. **Sanat Çevresi**, n69, 07.1984, s.66-74

“Yıldız ve Emirgan Parkları ve Köşkleri”. **TTOK Belleteni**, n66, 1980, 17-31ss. [mktp]

“Yıllık ücretli izin”. **İstanbul Barosu Dergisi**, C.38, n5/6, 1964, s.87-98

“Yıllık ücretli izin”. **İs ve Sigorta**, C.2, n17, 08.1964 s.22-26

“Yıllık ücretli izin”. **İs ve Sigorta**, C.2, n18/19, 10.1964, s.14-17

“Yol reklamları ve hukuk”. **İstanbul Barosu Dergisi**, C.43, n7/8, 07/08.1969, s.255-271

“Yol ve reklamlar”. **TTOK Belleteni**, n296/17, 03.1968, s.12

“Yol ve reklamlar”. **Mimarlık**, C.6, n60, 10.1968, s.16-22
“Yol ve reklamlar”. **Türkiye Yollar Mecmuası**, n6, 09.1961, s.12-13
“Yürüme, Acili Baba, Otur da Düşün!” **Cumhuriyet**, 2000, 2.s.
“Zübeyde Hanım”. **Cumhuriyet**, 1999, 2.s.

MAKALELER

AKKAYA Tayfun, “Tarihsel Bir Çizgi İçinden Müzeciliğin Temel İlkeleri ve Nitelikleri”, **Ankara Sanat Dergisi**, sayi:239 (Mart 1986),S.16-18,33
ALTUNYA Niyazi, “Eğitimsel Boyutlu Atılımlar (1940 –1960)”**Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Edebiyatçılar Derneği, Ankara,1998
ASLANAPA Oktay, “Türkiye’de Türk Sanati Arastirmalarinin Gelisimi”, **Cumhuriyet’in 75. Yilinda Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildirileri**, Istanbul 2000
EYICE Semavi, “Arkeoloji ve Sanat Tarihi Hakkında”, **Arkeoloji ve Sanat Dergisi**, S1 (Nisan – Mayıs 1978), S.5-7
GIRAY Kıymet, “Osman Hamdi Bey”, **Thema Larousse Ansiklopedisi**, Istanbul, Milliyet Yayinlari, C.6 1993 – 1994, s.332-333
ORTAYLI İlber, “İstanbul asigi Çelik Gülersoy’u andık” **Osmanli Bankasi Arsiv ve Arastirma Merkezi**, 30.06.2003 tarihli panel
ÖNDER Mehmet, “Atatürk ve Müzeler”, **Türkiyemiz Dergisi 50. Yil Özel sayisi**, Istanbul, 1973

ÇELİK GÜLERSOY’UN ÖLÜMÜ İLE İLGİLİ BASINDA YER ALAN MAKALELER

ARMAN Deniz, “Güle güle Çelik Bey...” **Vatan** , 07.07.2003
ARPAT Ahmet, “O gerçek bir İstanbullu idi...”, **Cumhuriyet**, 12.07.2003
ASIK Melih “Çelik Bey dostumuz”, **Milliyet**, 08.07.2003
AY Savas, “Ve Çelik’e su verildi” **Sabah**, 08.07.2003
BILLALLAR Erdal, “İstanbullular’a küskün öldü!”, **Star**, 08.07.2003
BIRGIT Orhan, “Kugunun Ölümü”, **Cumhuriyet**, 09.07.2003

CANSEN Ege, “Bu dünyadan bir Çelik Gülersoy geçti”, **Hürriyet**, 09.07.2003
CERRAHOGLU Nilgün, “Çelik Gülersoy olmanın yalnızlığı”, **Cumhuriyet**, 12.07.2003
ÇETINKAYA Hikmet, “Sokaktan Kaybolan Sesler”, **Cumhuriyet**, 09.07.2003
DOGRU Necati, “Çelik Abi, isik gibi insandı!”, **Sabah**, 08.07.2003
DORSAY Atila, “İstanbul gerçek babasını kaybetti”, **Sabah**, 10.08.2003
EKİNCİ Oktay, “Yüreginde yanan mum İstanbul’dur”, **Cumhuriyet**, 10.07.2003
ERTEM Haldun, “Çelik Bey dostumuz”, **Milliyet**, 08.07.2003
HEKİMOĞLU Müserref, “Taslara dikkat!”, **Cumhuriyet**, 15.08.2003
HIZLAN Dogan, “İstanbul’u yeniden yaratan adam”, **Hürriyet**, 07.07.2003
PEKSEN Yalçın, “Kaçacak yeri kalmamıştı!”, **Aksam**, 08.07.2003
SİRMEN Ali, “Ç.Gülersoy’un Dramı”, **Cumhuriyet**, 13.07.2003
SOM Deniz, “Tarihimize hoşgeldiniz Çelik Bey”, **Cumhuriyet**, 08.07.2003
TANYOLAÇ Necmi, “İyi ki doğdunuz Çelik Bey”, **Gözcü**, 28.09.2003
TEKİN Akgün, “İstanbul boynu bükük kaldı”, **Gözcü**, 07.07.2003
TEKİN Akgün, “Yeşil Ev’deki hüznü gece!”, **Gözcü**, 25.09.2003
YÜCEL Erdem, “Yeşil Ev’de bir aksam”, **Ortadoğu**, 30.09.2003

INTERNET

AKKAYA Basar Gülcan “Türkiye Cumhuriyeti’nin Atatürk Dönemi Kültür ve Sanat Anlayışı” (**Ardergisi** S.2, Temmuz 2003), www.sanatbilgi.com erişim tarihi:17.11.2004
ANTMEN Ahu “Bir bilanço sergisi...” www.radikal.com/Kültür/Sanat erişim tarihi:16.05.2005
BALAMIR Aydan “Mimari kimlik terimleri II: Türkiye’de Modern Yapı Kültürünün Bir Profili” www.tmmob/mimarlikdergisi/ çağdas mimarlik erişim tarihi: 10.05.2005
GÜLTEKİN Gönül “Türk Resminde 1970 – 1980 Yılları Arası Görülen Figüratif Eğilimlerin Kültürel Gelişim İle İlişkisi” www.akmb.gov.tr/ erişim tarihi: 18.05.2005
SENOL Gülin “Beral Madra ile söyleşi” www.artikera.com erişim tarihi:16.05.2005
TUNGA Yılmaz “Bunlar korkunç zamanlar” www.okyanus.com erişim tarihi: 16.05.2005

ÖZGEÇMİS

N. Özlem Çuhadar, 23.06.1966 yılında İstanbul’da doğdu. İlkokul ve liseyi aynı şehirde okudu. 1983 yılında girdiği I.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü’nü 1988 yılında “Mimar” ünvanı ile tamamladı. Aynı yıl girdiği I.Ü. İşletme Fakültesi İnşaat İşletmesi Programını (Gece) 1989’de bitirdi.

1988 yılında Çiragan Sarayı Restorasyonu Projesi kapsamında Yüksel İnşaat’ta iş hayatına başladı. Çeşitli projelerde çalıştıktan sonra, 1995 – 2001 yılları arasında, Proje Yönetim A.Ş. de Stratejik Planlama Proje Yöneticisi olarak çalıştı.

Halen 2001 yılında girdiği M.Ü. Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu’nda öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Haziran 2005

Özlem ÇUHADAR